

ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ :
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

สรลลชา สรรนวล

วทยาพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
คณะพัฒนาสังคมและลิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2552

ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ :
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

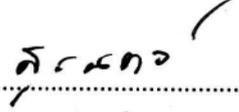
สรธิชา ศรีนวล

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

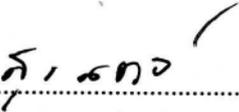
ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร. พิชาय รัตนดิถก ณ ภูเก็ต)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร. สากล จริยวิทยานนท์)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. พิชาय รัตนดิถก ณ ภูเก็ต)

รองศาสตราจารย์..........คณบดี
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2553

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
ชื่อผู้เขียน	นางสาวสรลลิตา ศรีนวล
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม)
ปีการศึกษา	2552

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 2) เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 4) เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อันจะเป็นแนวทางในการนำทุนทางสังคมไปพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ให้กับประชาชนต่อไป

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างประชาชน อ.เมือง จ.สิงห์บุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษารูป พบว่า

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 15-30 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช ประกอบอาชีพพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน มีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล
- ระดับปัจจัยทุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับปัจจัยทุนทางสังคมด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงปัจจัยทุนทางสังคมด้านกลุ่มเท่านั้นที่อยู่ในระดับต่ำ

(2)

3. ระดับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ ด้านการมีงานทำและรายได้อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลที่อยู่ในระดับสูง

4. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านภูมิหลังที่มีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส และปัจจัยด้านภูมิหลังที่ไม่มีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์ และปัจจัยทุนทางสังคมที่สามารถทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ดีที่สุดคือ ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ และทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องประโยชน์จากการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการยกตัวอย่างการรวมกลุ่มของพื้นที่อื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จให้ประชาชนได้เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มจนเกิดความคิดที่จะรวมกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆ

2. ภาครัฐควรมีการบังคับใช้กฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มงวด เพื่อมิให้ประพฤตินิชอบและนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจของประชาชน

3. หน่วยงานส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดประชุมในระดับหมู่บ้านโดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการชี้ถึงปัญหาของตนเองหรือหมู่บ้าน และร่วมกันก่อตั้งกลุ่มทำกิจกรรมและร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ

ABSTRACT

Title of Thesis	Relationship between Social Capital and Human Security : A Case Study of Muang District in Singburi Province
Author	Miss Sorasichar Srinual
Degree	Master of Arts (Social Development)
Year	2009

The study was conducted for the following four objectives: 1) to measure the level of social capital of Muang District in Singburi Province ; 2) to find out the level of human security of the district ; 3) to identify the relationship between the social capital and the human security of the district ; and 4) to reveal the problems and seek suggestions on development of social capital and human security for the public's benefit.

Multi – stage random sampling was employed to select the sample of 400 people in Muang District of Singburi Province. A questionnaire was used as the research instrument. The data were analyzed through the utilization of frequency, percentage, Pearson's Correlation and Multiple Regression.

The findings were summarized as follows:

1. Most of the target groups were females, aged between 15-30, and finished secondary school or high school or certificate of vocational education. They were employees of private companies and had a monthly salary below 6,000 baht. Most of them were married, and living in the municipality areas or outside.

2. Overall, the level of social capital was found to be moderate. When each factor was considered separately, the factors found to be at a moderate level were the network, trust, common activity and cooperation. Only the factor on group was found to be at a low level.

(4)

3. Overall, the level of human security was found to be moderate. When each factor was considered separately, the factors found to be at a moderate level were health, employment and income. Only personal security was found to be at a high level.

4. When the hypotheses were tested, the background variables affecting human security were education, occupation, monthly salary and marital status. In contrast, sex, age and hometown were found not having relationship with human security. Regarding on the relationship between social capital and human security, it was found that social capital had a moderately positive relationship with human security. Social capital factors for the best prediction of human security were trust, common activity and cooperation.

Recommendations

1. The government should publicize the benefits of group establishment by giving examples of other successful group establishments, so that the people can learn about the importance and benefit of group establishment.

2. The government should tightly enforce the law to prevent government officials abusing their duties, as their misconducts will lead to distrust among the people.

3. Local organizations should set meeting at the village level for allowing people's participation. Such a meeting will provide a chance to the people for identifying problems, establishing group and solving human security problem together

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เพราะผู้ศึกษาได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชาย รัตนดิถ ฌ ภูเก็ต อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้ความกรุณา เมตตา สั่งสอน ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักการ จนทำให้รายงานเล่มนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางการพัฒนาสังคม ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลให้กับ ลูกศิษย์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตได้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสุรินทร์ และคุณแม่สุณี ศรีนวล ที่ได้ให้ความรักและกำลังใจ เสมอมาตั้งแต่การสนับสนุนในการเรียนปริญญาโท การศึกษาเรื่อยมาจนกระทั่งการทำวิจัยใน ครั้งนี้ และขอขอบใจน้องปาล์มที่ช่วยเหลือและอยู่เป็นเพื่อนมาตลอด

ขอขอบคุณชาว อ.เมือง จ.สิงห์บุรีทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังขอขอบคุณญาติพี่น้อง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยทั้งในเรื่องอุปกรณ์การวิจัย และช่วยพาไปเก็บข้อมูลตามหมู่บ้าน และเก็บรูปภาพตามสถานที่ต่างๆ อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจ ตลอดจนจบการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ชาวพระราชราษฎร และชาว มศว ที่ได้ให้กำลังใจในการทำวิจัย ตลอดจนความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ชาวนิคั พัฒนาศังคมรุ่น 43 ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและแนะนำการทำวิจัยซึ่งกันและกันจนสามารถสำเร็จลุล่วงผ่านไปได้ด้วยดี

และสุดท้ายขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และคณะพัฒนาสังคมที่ได้ มอบประสบการณ์ที่ดีมากที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิต ที่ทำให้ได้รู้จักกับคำว่า “คุณค่าของชีวิต” ทำให้ได้ ค้นพบสิ่งที่ชอบและได้ทำในสิ่งที่รัก คือ การวิเคราะห์นโยบายและแผน และงานวิจัย ซึ่งทำให้ ตนเองมีความสุขและนอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในการพัฒนา ประเทศชาติและพัฒนาสังคมไปพร้อม ๆ กัน

สรสิษา ศรีนวล

ตุลาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นี้มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตในการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางสังคม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์	51
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	92
บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัย	
3.1 ตัวแปรในการวิจัย	109
3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	109
3.3 สมมติฐานในการวิจัย	110
3.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	111
3.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	113
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	114
3.7 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ	123
3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล	124

	หน้า
3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล	124
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	
4.1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม	126
4.2 ระดับปัจจัยทางสังคม	129
4.3 ระดับความมั่นคงของมนุษย์	135
4.4 การทดสอบสมมติฐาน	143
4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชน ในการพัฒนาทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	177
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	183
5.2 อภิปรายผล	188
5.3 ข้อเสนอแนะ	199
บรรณานุกรม	204
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	213
ภาคผนวก ข	227
ภาคผนวก ค	250
ประวัติผู้เขียน	264

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	เปรียบเทียบมิติหรือองค์ประกอบทุนทางสังคม	26
2.2	เปรียบเทียบองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ที่เสนอ โดยองค์การและบุคคลต่างๆ	91
4.1	แสดงข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	127
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย และระดับทุนทางสังคมของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี	129
4.3	แสดงระดับทุนทางสังคมในด้านกลุ่ม แยกเป็นรายชื่อ	130
4.4	แสดงระดับทุนทางสังคมในด้านเครือข่าย แยกเป็นรายชื่อ	131
4.5	แสดงระดับทุนทางสังคมในด้านความไว้วางใจ แยกเป็นรายชื่อ	132
4.6	แสดงระดับทุนทางสังคมในด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ แยกเป็นรายชื่อ	134
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย และระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี	136
4.8	แสดงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านสุขภาพ แยกเป็นรายชื่อ	137
4.9	แสดงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านการมีงานทำและรายได้ แยกเป็นรายชื่อ	140
4.10	แสดงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านความมั่นคงส่วนบุคคล แยกเป็นรายชื่อ	142
4.11	แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามเพศ	143
4.12	แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามเพศ	144

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบและดัชนีที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดของระบบ ประเมินความมั่นคงของมนุษย์ในระดับครอบครัว	83
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างมิติด้านระดับข้อมูล มิติระดับด้านพื้นที่ และมิติ ด้านองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์	85
3.1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	110

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็้มาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำปี 2551 ที่เริ่มต้นจากประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับระบบทุนนิยมเสรี ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวอย่างมาก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกตามไปด้วย ผนวกกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองได้ซ้ำเติมทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศประสบกับปัญหาอย่างรุนแรง และจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อภาคการเงินและภาคอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน ซึ่งได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องเร่งแก้ไข โดยรัฐมนตรีกระทรวงแรงงานได้ชี้แจงว่า ปัญหาการว่างงานครั้งนี้เกิดจากผลกระทบจากภายนอกประเทศไม่มีกำลังซื้อเข้ามา และคาดว่าในปี 2552 จะกระทบสถานประกอบการจำนวน 4,000 กว่าแห่งที่ดำเนินธุรกิจด้านรถยนต์ คอมพิวเตอร์ ส่องออก อะไหล่ และ อัญมณีที่จัดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ เชื่อว่าแต่ละแห่งจะต้องปลดคนงานแห่งละ 200 คน รวม 8 แสนคน ยังไม่รวมกับสถานประกอบการที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนอีกจำนวน 1 แสนคน และนักศึกษาจบใหม่ที่ไม่มีเงินทำอีก 2 แสนคน รวมแล้วคาดว่าในปี 2552 จะมีคนว่างงานกว่า 1 ล้านคน (เดลินิวส์ออนไลน์, 2552) จากปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการทำงานและการประกอบอาชีพซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญ อีกทั้งยังเป็นหลักประกันความอยู่รอดหรือการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยปัจจุบัน การไม่มีเงินทำถือว่าเป็นผลกระทบโดยตรงต่อปากท้องของประชาชน อันอาจจะนำมาซึ่งความไม่มั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ตามมา

นอกจากนี้ปัญหาโรคระบาดในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านสุขภาพของประชาชนโดยทั่วไปก็เช่นกัน อาทิ การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลัน (Severe Acute Respiratory Syndrome) หรือโรคซาร์ส (SARS) เมื่อปี 2545 ตามมาด้วยโรคไขหวัดนก (Avian Influenza , Bird flu) ปี 2546 (สำนักข่าวแห่งชาติ, 2551) และในปี 2552

ได้มีกัการระบาดของโรคไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (Influenza A H1 N1) โรคระบาดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไปที่ต้อัองระมัดระวังตัวเอง ทั้งในเรื่องการบริโภคหรือการป้องกันตนเองมากขึ้นกว่าปกติ โดยเฉพาะไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ซึ่งได้เกิดการแพร่ระบาดอย่างมากในช่วงหลังที่ผ่านมา และยังคงอยู่ในการเฝ้าระวังจากกระทรวงสาธารณสุข นอกจากโรคระบาดที่กล่าวไปแล้วยังมีโรคที่เป็นปัญหาเรื้อรังอยู่ในสังคมไทย เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสม นำไปสู่ภาวะโรคที่รุนแรง เช่น โรคไตวาย หลอดเลือดสมองตบิ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง ซึ่งเป็นโรคที่ต้อัองเสียค่ารักษาสูง และนำอันตรายถึงชีวิตได้มาก (กรณีข้ายการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อ, 2552) และนอกจากนี้ยังมีโรคเอดส์ที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโดย นพ.สุพรรณ ศรีธรรมมา โฆษกกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) เติเผยถึงสถานการณ์โรคเอดส์ของ ไทยว่า ตั้งแต่ปี 2527 จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2551 รวม 24 ปี สำนัการระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข คาดว่ามผีผู้ติดเชื้อประมาณ 1,200,000 ราย และมีผู้้วยโรคเอดส์สะสมทั้งหมด 337,989 ราย เป็นชายมากกว่าหญิงในอัตราส่วน 2 ต่อ 1 เสียชีวิตแล้ว 92,111 ราย หรือประมาณ 1 ใน 4 ของผู้้วยทั้งหมด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2552ก) จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นว่าปัญหาโรคระบาด หรือโรคที่ส่งผลร้ายต่อสุขภาพของคนไทยได้ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ทั้งด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจที่รุ่มเร้าทำให้ประชาชนซึ่งบางส่วนมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอยู่แล้วต้องแบกรับภาระหนักทั้งค่าใจ่ายในชีวิตประจำวันรวมไปถึค่ารักษาพยาบาล ซึ่งอาจจะทำให้กระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้

จากความตดต่าทางเศรษฐกิจ ปัญหาคนตกงาน หรือความบิคับคั้นจากการดำรงชีพด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การปล้นร้านทอง ปล้นร้านเซเว่น - อเลิฟเว่น การโจรกรรมรถ การฆาตกรรมคนในครอบครัวพร้อมกัปลดชีพตนเองเพื่อหนีหนี้สิน หลายเหตุการณ์สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะสังคมไทยในปัจจุบันที่มีปัญหา นอกจากนั้น พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้กล่าวว้ แนวโน้มคดีอาญากรรมต่างๆ จะเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม ตั้งแต่ปลายปี 2551 จนถึงต้นปี 2552 คาดว่าคดีต่าง ๆ น่าจะสูงขึ้นอีกหลายเท่าตัว เนื่องจากผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพและจำนวนคนว่างงานที่เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2552ข) ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงส่วนบุคคล หรือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยทั่วไป อีกทั้งสังคมไทยในปัจจุบันความมนี้ใจ เอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ค่อย ๆ

เลือนหายไป ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนต้องระมัดระวังในเรื่องความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจนกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงการพัฒนาสังคมในภาคชนบทรากฐานของประเทศที่มีเสถียรคติความยากจนเป็นทุนเดิม จากการศีกษาของ เอื้อย มสิขุ ในปี 2505/2506-2518/2519 และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2531-2549 (การสาธารณสุขไทย, ม.ป.ป.: 38) พบว่าถึงแม้สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยได้มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 57.0 ใน พ.ศ. 2505 เป็นร้อยละ 14.7 ในพ.ศ. 2539 อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าว แต่หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ทำให้สัดส่วนความยากจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14.7 ในพ.ศ. 2539 เป็นร้อยละ 20.9 ในพ.ศ.2543 และกลับมามีแนวโน้มลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.6 ในพ.ศ.2549 อันเนื่องมาจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และถึงแม้ว่าความยากจนจะลดลงเป็นลำดับ แต่สัดส่วนคนจนในชนบทมากกว่าในเขตเมืองถึง 3 เท่า และสัดส่วนความยากจนดังกล่าวผนวกกับปัญหาสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงต่อชาวชนบทในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และความปลอดภัยส่วนบุคคล

จังหวัดสิงห์บุรี เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยตั้งอยู่ทางภาคกลางตอนบนของประเทศ สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี ทำให้เหมาะแก่การทำกสิกรรม เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดินและน้ำเป็นอย่างมาก จังหวัดสิงห์บุรีมีการแบ่งการปกครอง ออกเป็น 6 อำเภอ 43 ตำบล 364 หมู่บ้าน (จังหวัดสิงห์บุรี, 2552) แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งภายในและภายนอกจังหวัด ผนวกกับสถานการณ์ประเทศไทยในปัจจุบันที่ไม่ปกติ ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรีได้รับผลกระทบอันส่งผลต่อความไม่มั่นคงของคนในจังหวัด โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจที่มีรากฐานปัญหาจากการพัฒนาเดิม คือ การพัฒนากระแสหลักที่เน้นตามแบบประเทศตะวันตก ดังนั้นการพัฒนาโดยส่วนใหญ่จึงมีองในมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยถือว่ามีเศรษฐกิจที่ทุกอย่างก็จะติดตามไปด้วย (Trickle down effect) การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมจึงเกิดขึ้น เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนบางส่วนของจังหวัดจำต้องผูกติดกับระบบแรงงาน หรือการเป็นลูกจ้างในภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังยึดอาชีพเกษตรกรกรรม แต่จากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนจนบางครั้งทำให้ผลผลิตที่ได้จากการเกษตรอาจเสียหาย หรือไม่ได้ผลผลิตความตามที่ต้องการ ผนวกกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ทั้งภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมต่างได้รับผลกระทบ มี

ประชาชนบางส่วนรายได้ลดลงหรือรายได้ไม่พอกับรายจ่าย บางส่วนตกงาน ซึ่งปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจดังกล่าวผนวกกับปัญหาทางด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคระบาด หรือปัญหาโรคเรื้อรังของคนไทยคงที่ได้อีกแล้วมาแล้วข้างต้น รวมทั้งในปัจจุบันกระแสบริโภคนิยมตามแนวทางทุนนิยมตะวันตกที่ล้นไหลเข้ามาในจังหวัด ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่เน้นความรวดเร็วสะดวกสบายมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของคุณภาพทางโภชนาการ เช่น อาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด ทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน ความดันโลหิต (ฟาสต์ฟู้ดอาหารกินเร็วเพื่อตายเร็ว, 2530) นอกจากนี้สภาพอากาศแปรปรวนที่เกิดจากภาวะโลกร้อนเวลาหนาวหนาวจัด เวลาร้อนร้อนจัด ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ประชาชนโดยทั่วไป เช่น จากเหตุการณ์เมื่อ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ.2552 ไข้หวัด นายเกษม สำเภา อายุ 47 ปี ที่บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 9 ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี นอนเสียชีวิตโดยถูกปลั๊กกับกองไฟฟอสฟีนิกแก๊สหนาว ตำรวจจึงสันนิษฐานว่าผู้ตายน่าจะหนาวตาย เนื่องจากในช่วงนี้อากาศหนาวมาก (มดชินออนไลน์, 2552) จากปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านสุขภาพที่มีหลายสาเหตุดังที่กล่าวมา ได้ชี้ให้เห็นประชาชนในจังหวัดที่ประสบกับปัญหาเศรษฐกิจอยู่เป็นทุนเดิม ทำให้บางครั้งครัวไม่มีเงินเลี้ยงชีพ เลี้ยงครอบครัวได้อย่างพอเพียง ต้องพึ่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ มีภาระหนี้สิน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ซึ่งมีจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น 275 คดี เพิ่มขึ้นเป็น 372 คดี เมื่อปี 2549 และคดีที่พบบมากที่สุดจากสถิติคดีอาชญากรรมของตำรวจภูธร จังหวัดสิงห์บุรี คือ อัตราคดีประทุรร้ายต่อทรัพย์สินสูงสุด รองลงมาคือ อัตราคดีชีวิต ร่างกายและเพศ ตามลำดับ (ตำรวจภูธรจังหวัดสิงห์บุรี, 2549) สถิติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นคงส่วนบุคคลทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนภายในจังหวัด

จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดสิงห์บุรี โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหรือความมั่นคงส่วนบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลนั้นจะได้รับผลกระทบที่ไม่เท่ากัน เพราะยังมีเงื่อนไขที่เป็นตัวแปรสำคัญในการเอื้อต่อการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ นั่นก็คือ “ทุนทางสังคม” ที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนช่วยอำนวยความสะดวกระบบการศึกษาที่ดีขึ้น กระตุ้นเศรษฐกิจ ประชากรสุขภาพดี ลดอาชญากรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การมีรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ทุนทางสังคมยังแสดงถึงศักยภาพของชุมชนในการรองรับคนตกงานและภาวะค่าจ้างตกต่ำได้อีกด้วย (อมรา พงศาพิชญ์ และเบญญา ยอดคำเนนิ แอดตติ, 2543 อังถิณี รัตนพงษ์ จันทะวงษ์, 2546: 75) จากการศึกษาหรืองานวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของทุนทางสังคมในประเทศไทย เนื่องจาก

ในสังคมไทย “ทุนทางสังคม” เป็นสิ่งที่ดำรงแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในชนบท อันได้แก่ ความไว้วางใจ(Trust) บรรทัดฐานของสังคม (Norms) ที่สะท้อนผ่านการทำกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ และการสร้างเครือข่าย (Networks) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ กรณีศึกษา อ.เมือ่ง จ.สิงห์บุรี เพื่อให้ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวว่ามีมากน้อยเพียงใด อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ยั่งยืนสืบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคมในอำเภอเมือ่ง จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือ่ง จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์

ในอำเภอเมือ่ง จังหวัดสิงห์บุรี

4. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่จะพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.3 ขอบเขตในการวิจัย

1.3.1 ด้านเนื้อหา

1.3.1.1 ศักยภาพทุนทางสังคม ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านกลุ่ม
- 2) ด้านเครือข่าย
- 3) ด้านความไว้วางใจ
- 4) ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

1.3.1.2 ศักยภาพความมั่นคงของมนุษย์ใน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการมีงานทำและรายได้
- 2) ด้านสุขภาพ
- 3) ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

1.3.2 ด้านพื้นที่

ศึกษาประชาชนใน อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา

1.3.3 ด้านระยะเวลา

1 มกราคม – 31 ตุลาคม 2552

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับทุนทางสังคมในอำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา
2. ทำให้ทราบถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา
3. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์
ในอำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา
4. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาทุนทางสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางในการนำทุนทางสังคมไปพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์
ให้กับประชาชนต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา กำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และใช้ไปในแนวทางดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

2.1.1 ความหมายของทุนทางสังคม

2.1.1.1 ความหมายทุนทางสังคมในแนวคิดของตะวันตก

2.1.1.2 ความหมายทุนทางสังคมในบริบทของสังคมไทย

2.1.2 องค์ประกอบของทุนทางสังคม

2.1.3 ดัชนีทุนทางสังคม

2.1.4 ผลกระทบของทุนทางสังคม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

2.2.2 ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์

2.2.3 องค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

2.1.1 ความหมายของทุนทางสังคม

“ทุนทางสังคม” (Social Capital) เป็นคำที่ได้รับความนิยมในยุคนี้อย่างมาก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากความล้มเหลวของการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยขาดการบูรณาการทางด้านสังคมไปด้วย ประเทศตะวันตกทั้งหลายจึงเริ่มหันกลับมาทบทวนมติที่ขาดการพัฒนา โดย

วรวุฒิ โธมตันพันธ์ (2548: 20) ได้กล่าวถึง ทูทางสังคมในประเทศตะวันตกว่า ทูทางสังคมในประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความสมดุลในวิถีชีวิตและระบบการจัดการที่เหมาะสมได้สูญหายไปจากสังคม ดังนั้นการนำเสนอคำว่า ทูทางสังคมของนักวิชาการ จึงเป็นการเรียกร้องเพื่อให้สังคมเกิดความตระหนักต่อเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ที่ทูทางสังคมในประเทศที่พัฒนาแล้วได้เชื่อมโยงไปสู่เรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมองเห็นว่า การมีองค์กรภาคประชาชนที่เข้มแข็งและประชาชนสนใจในประเด็นสาธารณะ มีความไว้วางใจกัน มีการเคารพกฎหมาย และมีการดำเนินการทางการเมืองตรงไปตรงมา จะมีส่วนส่งเสริมให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเข้มแข็ง อีกทั้งทูทางสังคมยังมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการลดต้นทุนการผลิต เช่นเดียวกับธนาคารโลกซึ่งเป็นองค์กรนานาชาติได้นำเสนอบทบาทของทูทางสังคมในรูปของความยึดเหนี่ยวกันทางสังคม ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับในประเทศไทย คำว่า “ทูทางสังคม” ได้เด่นชัดขึ้นท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 โดยสังคมไทยที่มีพื้นฐานแนบแน่นในค่านิยมวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ความไว้วางใจ เชื่อใจ เครือข่าย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยให้ประเทศไทยสามารถรอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าวไปได้ ผิดกับแนวคิดทูทางสังคมของชาติตะวันตกที่มีแนวคิดเนื้อหาเชื่อมโยงและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มี “ทูทางสังคม” ดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการรวบรวมแนวความคิดหรือ ความหมายของคำว่า ทูทางสังคม เพื่อให้เราสามารถเข้าใจและนำไปใช้ในการศึกษา โดยผู้วิจัยจะขอแยก ความหมายเกี่ยวกับทูทางสังคมในแนวคิดของตะวันตก และความหมายทูทางสังคมในบริบทของสังคมไทยดังต่อไปนี้

2.1.1.1 ความหมายทูทางสังคมในแนวคิดของตะวันตก

Putnam, Leonadic และ Nanetti (1993: 167) ได้ให้คำนิยามของทูทางสังคมว่า คือ ลักษณะของเครือข่ายทางสังคมที่มีชีวิตเชื่อมโยงกัน (Social Life-Networks) บรรทัดฐาน (Norms) และ ความไว้วางใจ (Trust) ซึ่งมีผลทำให้กิจกรรมที่ทำร่วมกันนั้นมีประสิทธิภาพ

Pretty และ Ward (2001 อ้างถึงใน ผจญ ใจกล้า, 2549: 40) ได้กล่าวถึงทูทางสังคม ว่ามีอยู่ 4 ประเด็น คือ ความสัมพันธ์ของการไว้วางใจ (Relations of Trust) การต่างตอบแทนและการแลกเปลี่ยน (Reciprocity and Exchanges) กฎระเบียบของส่วนรวม จารีต และการลงโทษ (Common Rules, Norms and Sanction) การติดต่อเครือข่ายและกลุ่ม (Connectedness, Networks and Group)

Coleman (1988: 6) ได้ให้ความหมายโดยหน้าที่ของทูทางสังคมว่า ทูทางสังคม เป็นสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย แต่มีความเหมือนกัน 2 ประการ คือ

1. มมีติในค้ำนโครงสร้างทางสังคม

2. เอื้ออำนวยให้มมีกิจกรรมที่เน่นอนของผู่กระทำ ไม่ว่าจะเป็บุคคล หรือเป็หมู่คณะภายในโครงสร้างสังคมคังกล่าว

Grootaert และ Bastelaer (อั้งฉงใน สุวรรณ ค้ำมนั และ สุจริตราภรณ์ นาคะลักษณ, 2546: 3) สรปุว่า “ทุนทางสังคม” หมายถึง ระบบความสัมพันธ์และคุณค่าที่เป็ปฏิสัมพันธ์ระหว่งรัฐบาลกับประชาชน ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโดยจำเนกทุนทางสังคมออกเป็ 2 รูปแบบ คื ทุนทางสังคมค้ำนโครงสร้าง (Structural Social Capital) เช่น กลุ่มเครือช้ำย องค์กร และสถาบัน และทุนทางสังคมทางค้ำน ภูมิปัญญา (Cognitive Social Capital) เป็ลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถค้ำได้ เช่น รูปแบบ พฤติกรรม หรือทัศนคติที่ชื้อมรับโดยทั่วไป บรรทัดฐานในการตอบแทนและการไว้วางใจช่งกันและกัน

Rose (2003 อั้งฉงใน ชยศ อธิพรหม, 2547: 12) ศาสตราจารย์แห่ง Centre for the Study of Public Policy (CSPP) มหาวิทยาลัย Strathclyde ประเทศอังกฤษ ได้ค้ำว่า “ทุนทางสังคม” เป็เครือช้ำยอย่งไม่เป็ทางการและองค์กรที่เป็ทางการที่เต้ละบุคคลและครวัเรอีนต่าง ๆ ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อกำรบริโภค การแลกเปลี่ยน รื้อช้ำ ในบริบทของทวีปอฟริกา ทุนทางสังคมหมายถึง สิ่งแรกและทุกสิ่งที่จะทำให้สิ่งจำเป็พื้นฐานมา (it is first of all about getting basic necessities) ได้แก

ความสัมพันธ์ (Relationship) ซึ่งอาจจะเป็ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลภายในครวัเรอีนเดีวกัน หรือกลุ่มที่มีกำรพบปะกันแบบเผชิญหน้า (Face-To-Face) ภายในหมู่บ้าน หรือระหว่งญาติพี่น้อง หรือระหว่งเพื่อนต่อเพื่อน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ทุนทางสังคมมีความแตกต่างไปจากทุนมนุษย์ซึ่งพิจารณาเป็รายบุคคล

ความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่จัดว่าเป็ทุนสังคม มอียู่หลายลักษณะได้แก “Bonding” เป็ความสัมพันธ์ระหว่งสมาชิกในครอบครัว เพื่อนสนิท และเพื่อนร่วมงาน “Bridging” เป็ความสัมพันธ์ระหว่งคนที่อยู่ห่างไกลกว่านั้น อาจจะเป็เพื่อนร่วมงานที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันค้ว ความสัมพันธ์ทั้งสองลักษณะเป็ความสัมพันธ์ในแนวอนมคือความสัมพันธ์อีกชนิดหนึ่งที่เรียีกว่า “Linkages” เป็ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่งคนรวยกับคนจน ความสัมพันธ์ทั้งสามลักษณะจะส่งผลต่อการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

เครือช้ำยอย่งไม่เป็ทางการ (Informal Networks) รวมทั้งความร่วมมือภายในครวัเรอีน หรือระหว่งกลุ่มที่มีกำรพบปะเผชิญหน้ากันอย่งไม่มมีกฎเกณฑ์ใด ๆ เช่น กำรรับเอาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เป็ต้น เครือช้ำยสามารถที่จะรวมเอาองค์กรที่เป็ทางการที่มี

กฎหมายรับรอง มริยาได้ที่เป็นตัวเงิน (Cash Revenues) หรือเป็นบัญชีฝากเงิน เช่น สหกรณ์ การเกษตรและหน่วยสหเชื้อ (Credit Unions) ก็ได้

เครือข่ายทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งทำหน้าที่ที่แทนรัฐบาลในการส่งเสริมสวัสดิการ ในกรณีที่ไม่มีการบริการสาธารณะ นอกจากนี้ยังอาจเป็นเครือข่ายที่ดำเนินงานร่วมกับรัฐบาล หรือหน่วยงานที่เป็นทางการ หรือบุคคลอื่นๆ ได้ด้วย

สินค้าที่จับต้องได้และการบริการพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลผลิตจากทุนทางสังคม เช่น แสงสว่างเพื่อการเลี้ยงสัตว์ หรือการซ่อมแซมบ้าน ซึ่งมักจะไม่ใช่สิ่งที่เป็นตัวเงิน แต่ก็มีบอกลีมาตรฐานการครองชีพและกิจกรรมของครัวเรือน

ทุนทางสังคมเปรียบเสมือนทรัพยากรที่แต่ละบุคคลหรือแต่ละครอบครัวมีอยู่ สามารถจะนำมาใช้ได้เมื่อเกิดความจำเป็น

ความไว้วางใจกัน เป็นผลผลิตของการมีปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการของสังคม เป็นสิ่งที่สังคมต้องสร้างขึ้นมามีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคม

ธนาคารโลก (World Bank) (อ้างถึงใน อมรา พงศาพชญ์, 2546: 124) ได้เน้นย้ำคำว่า ทุนทางสังคม คือ การที่บุคคลสามารถได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกของสังคมหรือเครือข่ายสังคมหรือโครงสร้างสังคมนั้น ในระดับล่างสุด คือ การเป็นสมาชิกครอบครัว เครือญาติหรือกลุ่มสังคม ในระดับกลาง คือความสัมพันธ์ของบุคคลกับชุมชน และระดับบน คือ สถาบันหรือนโยบายของรัฐหรือประชาสังคมที่เชื่อมโยงสมาชิกไว้ด้วยกัน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเชื่อมโยงกับครอบครัว เพื่อน หรือกลุ่มบ้าน คือความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Bonding ส่วนความสัมพันธ์ที่หลวมกว่าที่เชื่อมโยงสมาชิกกลุ่มประชาสังคม หรือเพื่อนร่วมงานไว้ด้วยกันเรียกว่า Bridging ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แนวราบระหว่างคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและมีอำนาจทางการเมืองระดับเดียวกัน ส่วนความสัมพันธ์แนวตั้งระหว่างผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองดีกว่ากับผู้ที่สูงกว่า คือความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Linking

จากคำนิยามขององค์กรหรืออื่นๆ วิชาการตะวันตกหลายท่านทำให้อาจสรุปได้ว่า “ทุนทางสังคม” หมายถึง เครือข่ายหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร กระทำผ่านโครงสร้างทางสังคมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ภายใต้วัฒนธรรมความเชื่อ บรรทัดฐานระบบความคิด ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และผลประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว กลายเป็นคุณค่าทางสังคมที่สามารถพัฒนาสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ไปสู่ทิศทางที่ต้องการได้

2.2.1.2 ความหมายทุนทางสังคมในบริบทของสังคมไทย

คำว่า “ทุนทางสังคม” ในบริบทของสังคมไทยมีผู้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

นริ เอียวศรีวงศ์ (2541: 6 อ้างถึงใน อุไรวรรณ พวงสายใจ, 2545: 9-10) ท่านได้อธิบายถึงทุนทางสังคมไทยว่า ไม่ใช่มีความหมายเพียงแต่คุณภาพของคนไทย สังคมที่อื่นามักมีการศึกษาดี และมีสัทธิภาพในการผลิตเท่านั้นคนไทยยังมีทุนทางสังคมอีกมากมาย เพียงแต่ไม่มีโอกาสพัฒนาด้านความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว เครือญาติกับผู้อื่นในชุมชน เช่น แรงงานคนถิ่นนี้ ต้องอาศัยครอบครัวและเครือญาติในการดำรงชีวิต, ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนสามารถปรับและเป็นส่วนสนับสนุนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ ความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น สมุนไพร, หมอพื้นบ้าน, การรวมกลุ่มเป็นองค์กรประชาชนในชุมชน, การมีความสุขจากความสงบและสันโดษ, การมีเศรษฐกิจที่หมุนเวียนอยู่ในชุมชน เช่น จ้างคนในชุมชน บริโภคทรัพยากรในชุมชน

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2543: 286) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ทุนทางสังคม และทุนทางองค์กร ” ไว้ว่า หมายถึง สถาบันทางสังคมและรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่ในแต่ละชุมชนชนบท ทำหน้าที่จัดระเบียบความสัมพันธ์และให้ความชอบธรรมแก่แบบแผนของการจัดสรรแลกเปลี่ยนทรัพยากร อันเป็นการสร้างความผสมกลมกลืนทางสังคม การลดความขัดแย้งในชุมชน

ประเวศ วะสี (2544: 26-30) ได้กล่าวถึงความหมายของทุนทางสังคมว่า คือ ความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม การมีการศึกษา การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน การมีการเมืองและระบบราชการที่ดี โดย และคำว่าทุนทางสังคม มีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่าสังคมเข้มแข็ง ซึ่งลักษณะของสังคมที่เข้มแข็ง คือ มีการรวมกลุ่ม หรือความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่ง ทั้งสิ่งมีชีวิต และสิ่งที่ไม่มีชีวิต เพราะการรวมกลุ่มทำให้เกิดความมั่นคง มีความสุข ความปลอดภัย และทำอะไรสำเร็จได้โดยง่าย จึงเกิดเป็นชุมชนหรือความเป็นประชาคม เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั่วโลก โดยอาศัยทุนทางสังคม ซึ่งมีสำคัญ และต้องทะนุบำรุงให้เข้มแข็ง เพราะจะเป็นฐานให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี ตลอดจนเป็นฐานของการพัฒนาอื่น ๆ

สุพรรณ ไชยอำพร (2546: 59) ได้สรุปทุนทางสังคม ไว้ว่า ทุนทางสังคมเน้นที่รูปแบบของความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในกลุ่มสังคมโดยเฉพาะชนบท ตั้งแต่ในครอบครัว ขยายจนถึงกลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ของสังคมที่ต่างมุ่งมันเพื่อส่วนรวมร่วมกัน เอื้ออาทรช่วยเหลือร่วมมือกันในการจัดดำเนินการต่างๆ ทั้งในชีวิตและสังคมตน ซึ่งสามารถจัดแยก

รูปแบบหรือประเภทของทุนทางสังคมโดยใช้เกณฑ์ระดับ หัว้ระดับคือ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับองค์กร ระดับชุมชน และระดับประเทศ เกณฑ์ทิศทาง 2 ทิศทาง คือ แนวตั้ง และแนวนอน (ถ้าว่ทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน) และเกณฑ์ความจำเป็นในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ คือเพื่อสนองจิตใจ สังคม เพื่อสุข สนุก สำราญ บันเทิง เพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อผลทางเศรษฐกิจการค้าขาย หรือเพื่อเสริมพลังช่วยเหลือกัน เป็นต้น

สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทุนทางสังคม” ในบริบทของสังคมไทย หมายถึง “ผลรวมของสิ่งจูงใจต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม ทั้งในส่วนที่ได้จากการส่งเสริมและการต่อยอดรวมถึงการรวมตัวของคนที่มีความรู้เพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความไว้วางใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม” ซึ่งหากนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและสังคมให้สมดุลและยั่งยืน

ชยคุ อนิพรหม (2547: 14) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน : กรณีศึกษา สถานานวดัดตะโหมด อำเภอดะโหมด จังหวัดพัทลุง ได้สรุปว่าทุนทางสังคมในบริบทของสังคมไทยไว้ว่า ทุนทางสังคมเป็นสิ่งที่ดีดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยสร้างคุณค่าแห่งความดีงามหรือคุณค่าทางศีลธรรม เพื่อเป็นพลังให้แก่สังคม ทุนทางสังคมจึงเป็นระบบความคิดที่เกดการยอมรับจากความรู้ ภูมิปัญญา ประสบการณ์แล้วสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติ โดยทุนทางสังคมก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม ซึ่งก็คือ

ความไว้วางใจ (Trust) เป็นผลจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ที่มีใจความเชื่อ มีการยอมรับ การไว้วางใจ ความสามัคคี การเสียสละและการต่างตอบแทนกัน ความสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถก่อให้เกิดทุนทางสังคมได้ แต่ความสัมพันธ์นี้จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลอื่นและสาธารณะ และจะช่วยลดต้นทุน ทางด้านแรงงาน เงิน และเวลาได้เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การร่วมกันดูแลป่าและน้ำในรูปของคณะกรรมการหรือองค์กร

เครือข่าย (Networks) เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เกิดความไว้วางใจ ความเอื้ออาทรที่จะช่วยเหลือกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม องค์กรทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม องค์กร และชุมชนด้วยกันเอง (Bonding) และความสัมพันธ์สู่ภายนอกกลุ่ม ชุมชน (Bridging) เพื่อประสานความร่วมมือและสนับสนุนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในรูปแบบของเครือข่ายหรือประชาสังคม ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อสาธารณะร่วมกัน

บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) เป็นการยอมรับร่วมกันของคนในสังคม เพื่อที่จะช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสร้างความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของชุมชน หรือสังคมนั้น ๆ บรรทัดฐานทางสังคม มองได้จากระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีต ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมขององค์กร ชุมชนและสังคมนั้น ๆ และที่สำคัญต้องเกิดจากการจัดสรร ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็ คน เงิน ทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้และภูมิปัญญา โดยที่ สมาชิกทุกคนสามารถเข้าใจและเข้าถึงประโยชน์ที่มีอยู่ เพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมแก่สาธารณะได้มากยิ่งขึ้น

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ก: 5) ได้ให้ความหมายของคำว่าทุนทางสังคม หมายถึง ลักษณะทางสังคม ที่ปัจเจกชนและองค์กรทางสังคมมี เครือข่าย (Networks) มีความไว้วางใจ (Trust) และมีบรรทัดฐานในการปฏิบัติ (Norms) เพื่อการ ส่งเสริม เกื้อหนุน และร่วมมือในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดความสามารถในการ ปรับปรุงรัฐสภาวะของสังคม องค์กร และตนเองให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดร่วมกัน

นภกรณ ะวานนท์และพศิมย์ รัตน์โรจนสกุล (2548: 34-35) ศึกษาเรื่องทุนทาง สังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็งได้ให้คำนิยามและสรุปความหมายของคำว่า “ทุนทางสังคม” โดยใช้กรอบ แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเสนอโดยสำนักพัฒนา สังคมและคุณภาพชีวิต สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไว้ว่า ทุน ทางสังคม หมายถึง “การรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อก่อให้เกิดผลรวมของสิ่งดีงามต่างๆ ที่มีอยู่ใน สังคม ทั้งในส่วนที่ได้จากการส่งเสริมและต่อยอดรวมถึงการรวมตัวของคนที่มีความรู้เพื่อสร้าง ประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกันแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดี งาม”

องค์ประกอบ 3 ด้านที่ทำให้เกิดทุนทางสังคมหมายถึง

ทุนมนุษย์ หมายถึง คนที่มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง คนดี คนเสียสละ มีความรู้ สดปัญญา และทักษะ มศีลธรรม มวินัย และความรับผิดชอบ มที่สันทัดที่ดีในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อทำประโยชน์ให้ส่วนรวม เป็นผู้ทำให้สังคม

ทุนทางสถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา การเมือง รวมทั้งองค์กรที่ตั้งขึ้นมา เช่นองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน สมาคมวิชาชีพ

ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม หมายถึง ความเอื้ออาทร ความมั่นใจ เอื้อเพื่อ เผื่อแผ่ ไว้วางใจต่อกัน การมีศีลธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ

องค์ประกอบ 3 ประการ นี้อธิเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อให้คนในชุมชนสามารถสร้าง

ระบบความสัมพันธ์ที่ถือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ เช่น ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Social Trust) การพึ่งพาอาศัย และร่วมมือกัน ความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความสนใจในประเด็นปัญหาสังคม เป็นต้น ซึ่งทุนทางสังคมนี้จะส่งผลถึงความเข้มแข็งของชุมชน

วิจารณ์ พานิช (2548: 14) ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับ “ทุนทางสังคม” ว่า ทุนมีหลายรูปแบบทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยที่ทุนทางเศรษฐกิจอาจเป็นทุนทางสังคมได้ และทุนทางสังคมก็อาจเป็นทุนทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกัน ทุนทางสังคมที่ใหญ่ที่สุดคือ ทุนที่มองไม่เห็น (Invisible) ไม่มีตัวตน ทุนทางสังคมไม่ได้อยู่ในตัวคนหรืออยู่ในองค์กร แต่อยู่ในความสัมพันธ์ โดยที่ความสัมพันธ์นี้อาจเป็นทุนทางบวกหรือลบก็ได้ การทำให้เป็นทุนทางสังคมจึงเป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากความว่างเปล่าที่ไม่ว่างเปล่า

เสรี พงศ์พิศ (2548: 20) ประธานมูลนิธิหมู่บ้าน ได้สรุปความหมายของทุนทางสังคม เป็น 2 ส่วน คือ

1. คุณค่าและระบบคุณค่าทางสังคม หมายถึง กฎเกณฑ์ทางสังคม จารีต ประเพณี วัณปฏิบัติในชุมชน ระบบการจัดการชีวิตและทรัพยากร ความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจ ความรัก ความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คุณค่าซึ่งร้อยรัดผูกพันให้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นชุมชนให้พึ่งพาอาศัยกัน

2. สถาบันทางสังคม หมายถึง ครอบครัว ชุมชน ศาสนา สถาบันต่าง ๆ การเมืองการปกครอง กฎหมาย องค์กร ชมรม สมาคม ประชาคม ประชาสังคม และเครือข่าย (สะท้อนทุนทางสังคมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสมาคมชาวจีน)

วรวิฑูโรรมรัตนพันธ์ (2548: 46) ได้รวบรวมและสรุปความหมายของคำว่า ทุนทางสังคมที่นักวิชาการไทยได้นำเสนอในมติที่หลากหลายว่า ทุนทางสังคมเป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วในสังคมไทย และถุณนำมาใช้ในมติที่หลากหลาย ซึ่งมีมติที่กว้างขวางครอบคลุมในสิ่งที่รัฐประรร อนันไดไเก่ เรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และมติที่เป็นนามธรรมอนันไดไเก่ เรื่องของวัฒนธรรม ความรู้ สติปัญญา และจิตใจ ทุนทางสังคมอาจจะมองในมติของระบบคดิและวัณปฏิบัติที่เป็นกระบวนการ ส่วนระบบความสัมพันธ์ของคนที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องของทุนทางสังคมนั้น อาจจะมีความสัมพันธ์ในแนวราบหรือแนวค้งก็ได้ รวมทั้งความสัมพันธ์จะเป็นปัจเจก กลุ่มองค์กร สถาบัน ชุมชน หรือ เครือข่ายก็ได้เช่นกัน การมอียของทุนทางสังคมในชุมชน อาจจะดูได้จากสถิติตัวเลขที่แสดงถึง คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นทางคั่นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือ สังแวดล้อม หรือการเติบโตเข้มแข็งของเครือข่ายทางสังคม มคิความเชื่อว่า ทุนทางสังคมสังคมสามารถก่อให้เกิดพลัง เพื่อไซ้ขับเคลื่อนชุมชนให้สามารถพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งได้

จากการรวบรวมคำนิยามหรือความหมายของ ทฤษฎีทางสังคมในบริบทสังคมไทย จากองค์กรหรือนักวิชาการไทยหลายท่าน ผู้วิจัยจึงสรุปคำว่า “ทฤษฎีทางสังคม” หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ผ่านสิ่งที่มีอยู่เดิมในสังคมไทย ซึ่งก็คือ ความไว้วางใจ (Trust) ความมั่นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถือเป็นระบบคุณค่าของสังคมไทย ประกอบกับ บรรทัดฐานของสังคม (Norms) ที่มีการยอมรับระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกาในการตกลงร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม นำไปสู่การสร้างเครือข่าย (Networks) ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่น หรือสาธารณะ ซึ่งประโยชน์นั้นอาจจะไม่ใช่ตัวเงินเสมอไป เช่น การลงแขก ในอดีต ที่สามารถช่วยลดเวลา แรงงาน อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้’ และจากความหมายของทฤษฎีทางสังคมดังกล่าว ทำให้เราสามารถสรุปได้ถึง 3 ประการซึ่งก็คือ ความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐานของสังคม (Norms) และเครือข่าย (Networks) โดยผู้วิจัยจะขออธิบายความหมายของ คำดังกล่าวโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1) ความไว้วางใจ (Trust)

Knack และ Keefer (อ้างอิงใน พริะ ลีมิม, 2542: 22) ได้กล่าวถึงความเชื่อใจ หรือความไว้วางใจว่า หมายถึง ความเชื่อมั่นในผู้อื่น หรือกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กับเราตามที่คาดหวัง โดยมบีบทบาทในการเป็นทฤษฎีทางสังคมคือ เป็นองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ร่วมกัน โดยจะลดเวลาและลดการไขว่คว้าการในการสื่อสารตรวจสอบก่อนเกิดกิจกรรมร่วมกัน

พริะ ลีมิม (2542: 22) ได้แยกองค์ประกอบความเชื่อใจไว้วางใจในบุคคลอื่นที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม สำหรับศึกษา 4 องค์ประกอบ คือ

- (1) ความไว้วางใจในตนเอง หรือการแสดงออกของตนเองต่อผู้อื่นว่ามีความซื่อตรงเพียงใด
- (2) ความไว้วางใจในบุคคลอื่น หรือความไว้วางใจในบุคคลอื่นที่มีปฏิสัมพันธ์จะสามารถเชื่อใจได้เพียงใด
- (3) ความไว้วางใจในความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหรือความรู้ที่จริงจังในความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น
- (4) ความไว้วางใจในสารที่สื่อระหว่างกันหรือความไว้วางใจในสารที่สื่อถึงกันว่ามีความจริงมากเพียงใด

Sinad Treevanchai (2003: 10-30) ได้กล่าวถึงความไว้วางใจว่า หมายถึง บริบทของบุคคลหนึ่งซึ่งสร้างความคาดหวังต่อการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งจะเกี่ยวกับทางเลือกในการกระทำของเขา เมื่อการกระทำหนึ่งต้องถูกเลือกก่อนที่เขาจะสามารถสังเกตถึงการกระทำอื่น ๆ การหรือไม่มีใจความไว้วางใจสามารถนำไปสู่การตัดสินใจเลือกว่าเราจะทำอย่างไร หรือเราสามารถทำอะไร ดังนั้นความไว้วางใจในความหมายนี้จึงไม่ใช่ “ความไว้วางใจอย่างไม่ลืมหูลืมตา” แต่เป็น “ความไว้วางใจอย่างมีเหตุผล” นั่นคือ เราไว้วางใจใครบางคนเพราะเรารู้ว่าทางเลือกของเขา คืออะไรและเขาจะทำการกระทำอย่างไร ซึ่งเราคาดหวังว่าเขาจะเลือกและจำทำอย่างนั้น สิ่งที่สำคัญก็คือ ความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสารคือ กฎเกณฑ์สำคัญในการกำหนดการสร้างใจความไว้วางใจ

จากข้อพิจารณาข้างต้น รากฐานสำคัญของความไว้วางใจขึ้นอยู่กับ เกียรติยศ/ชื่อเสียง (Reputation) และ เกียรติยศ/ชื่อเสียงนั้น ได้มาจากการสังเกตในพฤติกรรมที่ แสดงออกอยู่ตลอดเวลา เกียรติยศ/ชื่อเสียง ถือเป็นทรัพย์สิน ดังนั้นจึงสามารถที่จะลงทุนเพื่อได้มา ซึ่งผลประโยชน์ในภายหลัง

ความไว้วางใจสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ 1. ความไว้วางใจจากความสนิทสนมคุ้นเคย (The Trust of Familiar) หรือบางครั้งเรียกว่า ความไว้วางใจระหว่างบุคคล (Personalized Trust) ซึ่งมีอยู่ในความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นและในเครือข่ายทางสังคม 2. ความไว้วางใจโดยทั่วไป (Generalized Trust) ซึ่งขยายออกไปสู่คนแปลกหน้า (Strangers) พฤติกรรมโดยปกติทั่วไปหรือกับคนที่ไม่มีบรรทัดฐานร่วมกัน 3. ความไว้วางใจชุมชนหรือความไว้วางใจเชิงสถาบัน (Civic or Institutional Trust) ซึ่งหมายถึงความไว้วางใจพื้นฐานในสถาบันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตัวอย่างเช่น ความไว้วางใจเชิงสถาบัน ต่างจากความไว้วางใจชุมชนตรงที่มีความสัมพันธ์กับระบบที่เป็นทางการ ขณะที่ความไว้วางใจชุมชนนั้นจะสัมพันธ์กับความสนิทสนมคุ้นเคย

จากคำนิยามของนักวิชาการดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ความไว้วางใจ” หมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อหรือเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น อาจเนื่องมาจากความสนิทสนมคุ้นเคย หรือมีบรรทัดฐาน วัฒนธรรมประเพณีเดียวกัน ซึ่งความไว้วางใจนั้นจะเป็นบ่อเกิดของทุนทางสังคม เช่น การร่วมกลุ่มหรือการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

2) บรรทัดฐานของสังคม (Norms)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 605) ได้ให้ความหมายของคำว่า “บรรทัดฐาน” หมายถึง แบบแผนสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ

พัทธา สายหู (2544: 109) ได้อธิบายคำว่า บรรทัดฐานทางสังคมว่า คือ มาตรฐานการปฏิบัติตามบทบาทและสถานภาพที่บุคคลมในการกระทำต่าง ๆ ของชีวิต บรรทัดฐานสำหรับบทบาทหนึ่ง ๆ นั้น อยู่คนที่ ใครก็ตามที่เข้ามาสวมบทบาทนั้น สังคมจะคาดหวังให้ประพฤติตามบรรทัดฐานที่มีอยู่แล้ว และคนอื่น ๆ จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นตามความคาดหวังในแนวบรรทัดฐานของบทบาทนั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีกิจกรรมกระทำทางสังคมต่อกันได้ เพราะสามารถคาดหวังลักษณะของการกระทำของกันและกันได้ และบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดมาตรฐานของความประพฤติและกระทำทางสังคมระหว่างกันนั้น มีขนาดความหนักเบาต่างกันตามสาระสำคัญของเรื่องตามแต่ที่สังคมจะถนัดกัน การละเมิดบรรทัดฐานประเภทเบา สังคมจะไม่ตีใจเอาโทษหนักเท่าไหร่ แต่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานประเภทหนัก สังคมจะลงโทษจริงจัง ด้วยวิธีการที่สังคมใช้อยู่ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องมีรูปแบบเดียวกันเสมอไปในทุกสังคม

พริเซ ลีลิม (2542: 23) ได้สรุปถึง ปหัตถสถาน (บรรทัดฐาน) คือ หลักเกณฑ์ความเข้าใจร่วมกันของสังคม ปหัตถสถานความร่วมมือของประชาคมก็คือ หลักเกณฑ์ในการร่วมมือของกิจกรรมกลุ่มเพื่อสาธารณะที่สมาชิกในกลุ่มมีความเข้าใจร่วมกัน องค์ประกอบย่อยของปหัตถสถานสังคมมีอยู่มากมาย ซึ่ง Putnam ระบุงค์ประกอบย่อยของปหัตถสถานความร่วมมือประชาคม ว่ามีองค์ประกอบจาก ทักษะในการร่วมมือ (Inculcates Skill of Cooperation) กับ สามัญสำนึกของการตอบสนองต่อการร่วมป็น (A Sense of Shared Responsibility) ในขณะที่งานวิจัยทางสังคมของ Knack and Keefer, 1997 (อ้างอิงใน พริเซ ลีลิม, 2542: 23) ได้ศึกษาปหัตถสถานที่เกี่ยวข้องต่อการเกิดทุนทางสังคมเอาไว้ 5 ประเภท คือ การตระหนักในสิทธิ ความละเอียดต่อผู้อื่น การเคารพหน้าที่ที่มีต่อสังคม ความรู้สึกผิดในตนเอง และความซื่อสัตย์

ความหมายของคำว่า “บรรทัดฐาน” ที่นักวิชาการได้กล่าวไว้หลายท่าน ผู้วิจัยได้สรุปว่า บรรทัดฐานนั้น หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ของแต่ละสังคมที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามที่แต่ละสังคมเห็นสมควร เห็นเป็นสิ่งที่ สังเกตต้องทำกันในสังคมควรปฏิบัติตาม แต่เมื่อผู้ใดในสังคมไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกคนในสังคมดงกล่าวนั้นลงโทษซึ่งอาจจะหนักเบาตามการให้ ความสำคัญของคนในแต่ละสังคมนั้น ๆ เป็นผู้ตัดสิน ซึ่งบรรทัดฐานก่อให้เกิดทุนทางสังคม คือ สามารถก่อให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ หรือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนวิธีการปฏิบัติตนทั้งต่อตัวเองและต่อผู้อื่นตามกฎเกณฑ์ หรือแบบแผนในสังคม

3) เครือข่าย (Networks)

เสรีพงษ์พิศ (2551: 45) ได้ให้ความหมายของคำว่าเครือข่าย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ระหว่างกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคม อีกทั้งยังเครือข่ายยังคือความเป็นชุมชน เครือข่ายจึงเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่เบื้องลึกในชีวิตและจิตใจ

ของผู้คนทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เคยมีประสบการณ์มาก่อน เคยลำบากมาก่อน และมีพี่น้อง ช่วยเหลือ จึงเข้าใจสถานการณ์ของคนอื่น และรู้ว่าในอนาคตตนเองก็อาจจะประสบปัญหาเช่นเดียวกัน “ที่เขาทเร้า” “ออกเขากเรา” ด้วยความรู้สึกรู้หรือเหตุผลของหัวใจ เช่นนี้ ทำให้ผู้คนในอดีตเป็นคนมี “น้ำใจ” เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีอะไรก็แบ่งปัน โดยเฉพาะในยามยากลำบากขาดแคลน

ชนิสัค สุวรรณอรรณี (2549: 12) ได้สรุปคำว่า เครือข่ายทางสังคมไว้ว่า เครือข่ายทางสังคมเป็นช่องทางที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันปัจจุบันส่วนตัว ซึ่งเป็นเสมือนพื้นที่ภายในสังคมวัฒนธรรมหนึ่งและหลาย ๆ พื้นที่ในสังคมวัฒนธรรม เช่นเครือข่ายญาติมิตรที่เป็นชนชั้น มีตำแหน่งฐานะในท้องถิ่นหลากหลายแต่มีความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องอยู่ ขณะเดียวกันก็สามารถมีความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงและคนรู้จักด้วย

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533: 209-214) ได้กล่าวถึง เครือข่ายทางสังคม ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคนในสังคมที่กลุ่มบุคคลมีต่อกัน โดยคุณลักษณะของความสัมพัทธ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น เครือข่ายทางสังคมนี้ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด การเรียนรู้ของบุคคลหรือกลุ่มองค์กรใดก็ตามย่อมสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อนและความสัมพันธ์ในฐานะของบุคคลหรือองค์กรที่มีปัญหา มีกิจกรรมที่ปฏิบัติทางสังคมร่วมกันที่ทำให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้

พระมหาสุทนต์ อากาศโร (2547: 6-7) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่มและกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฯลฯ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย โดยเครือข่ายทางสังคมของมนุษย์นั้น มีการกระจายตัวไปตามหน่วยย่อยหรือปัจเจกบุคคลในสังคม มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และแปรเปลี่ยนไปเช่นเดียวกับสรรพสิ่ง ซึ่งเราสามารถมองเห็นได้ทั้งในมิติเชิงความสัมพันธ์ที่ปัจเจกบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย และเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับแบบแผนหรือเส้นทางของปัจเจกบุคคลและกลุ่มคน โดยเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และความสัมพันธ์อันใกล้ชิด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 28-43) กล่าวว่าเครือข่ายว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปฏิรูปการศึกษา โดยกลุ่มเครือข่าย^๓ ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังกล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย 7 ประการคือ การรับรู้ มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

จากการศึกษาข้อมูลความหมายของ คำว่าเครือข่าย (Networks) ทั้งจาก ความหมายของนักวิชาการและนักวิจัยในเอกสารต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้สรุปนิยามของคำว่า เครือข่าย คือ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล โดยผ่านความสัมพันธ์ที่ทำให้สามารถประสาน และเชื่อมโยงเข้าหากันได้ โดยการมีเครือข่ายที่ดีก็จะส่งผลต่อการพัฒนาไปในด้านต่าง ๆ เช่น เกิด การรวมกลุ่มทางสังคมทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ตลอดจนการช่วยเหลือซึ่งกันและ ทางผ่านสายสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดกันระหว่างบุคคล เช่น คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน หรือความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ เช่น ความสัมพันธ์ในเชิงสถาบัน หรือกลุ่มทางสังคม ซึ่งการ เกิดเครือข่ายจะส่งผลให้เกิดทุนทางสังคมและความสมัคสามัคคี ตลอดจนการพัฒนาไป ในทางที่ดีขึ้น

2.1.2 องค์ประกอบทุนทางสังคม

จากการศึกษาองค์ประกอบของทุนทางสังคมพบว่า มีการทำการศึกษา วิจัย ผนวกกับการ พัฒนาองค์ประกอบทุนทางสังคมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อการศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพ อย่างหลากหลายขององค์ประกอบ ซึ่งแต่ละบุคคล หรือ สำนักต่าง ๆ ก็จะมีที่ส้นหรือความคิดเห็นใน ตัวองค์ประกอบทุนทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2545: 22-23 อ้างถึงใน วรวิฑู โรมรัตน์พันธ์, ธำรงค์ มั่นคง และ กนกวรรณ จินานวุฒินา, 2546) ได้ทำการศึกษาทุนทางสังคมของไทย โดยได้มีลักษณะการ นำเสนอภาพรวมของทุนทางสังคมในเชิงบูรณาการหรือเชิงผลลัพธ์ โดยได้กล่าวถึงลักษณะรวม ของทุนทางสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ศาสนา หรือหลักธรรมในศาสนา เป็นเครื่องซึ่งเน้นบุคคลให้มีความรัก ความ ห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อกัน และใช้หลักการทางศาสนานั้น ๆ มาสร้างความเป็นปึกแผ่นของสังคม เช่น ในพระพุทธศาสนาที่มีงสอนให้กินละเว้นความชั่ว ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การทำความดี ด้วยการให้ทาน เสียสละ รักษาศีล และมีจิตใจที่สงบ มีความเมตตาต่อสรรพสิ่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นทุนที่สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสังคมได้

2) สำนึกในท้องถิ่น ได้แก่ การที่บุคคลในชุมชนมีจิตสำนึกต่อชุมชนและท้องถิ่นของตนปรารถนาที่จะเห็นการพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จึงมีความตั้งใจและร่วมแรงร่วมใจในการทำงานร่วม โดยยี่ส่วนรวมเป็นใหญ่'

3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การใช้ความรู้และภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมของชุมชน และที่ประยุกต์ขึ้นมาใหม่ในการสร้างและจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

4) ทรพยากรบุคคลและเครือข่ายบุคคล ได้แก่ การนำบุคคลที่เป็นผู้นำ ปราชญ์ ท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้เข้าใจในปรากฏการณ์และศาสตร์ต่างๆ มาให้ความรู้ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนซึ่งเป็นการสร้างทุนทางสังคมในระดับบุคคล

5) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทรพยากรในท้องถิ่นทั้งดิน น้ำ ป่า ภูเขา ที่สามารถนำมาใช้สอยให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด พร้อมมีกระบวนการจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างเหมาะสม

6) วิถีชีวิตทางวัฒนธรรม เอกถักษณ์ อัครถักษณ์ของชุมชน ที่จะนำเสนอในรูปแบบที่สร้างความภูมิใจให้กับชุมชนและเป็นวิถีชีวิตที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างแท้จริง

7) ความเอื้ออาทร นับว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ที่คนในสังคมจะต้องมีความเอื้ออาทรต่อกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความเอื้ออาทรนี้เป็นพลังที่สำคัญยิ่งของทุนทางสังคม

ประเวศ วะสี(2544: 26-30) ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมว่า คือ ความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม การมีการศึกษา การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน การมีการเมืองและระบบราชการที่ดี รัตนพงษ์ จันทะวงษ์ (2546: 3-6) จึงได้ประยุกต์และใช้ไปนี้กรอบในการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ เรื่อง ทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา ตำบลพระประโทน อำเภอมะนัง จังหวัดนครปฐม และได้กล่าวถึง องค์ประกอบทุนทางสังคม 7 ด้าน คือ

1) การรวมกลุ่ม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีการพบปะสนทนากันเป็นประจำ รวมถึง การร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชน

2) การมีการศึกษา หมายถึง การอบรมบ่มนิสัยบุตรหลาน มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและการปรับตัวให้เหมาะสมกับครรลองของหมู่บ้านที่อยู่อาศัยได้เป็นอย่างดี

3) การมีวัฒนธรรม หมายถึง การแสดงออกถึงการเคารพบนอบน้อม การดูแล ผู้สูงอายุและคนพิการ การนับถือศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการทำความคิด

4) การมีความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึงการแสดงออกด้วยความจริงใจตรงไปตรงมา และไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบหรือประโยชน์อันมิควรได้ เช่น การลักขโมย การหยอหยวน สัจของของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

5) การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การที่ประชาชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสาธารณะหรือส่วนรวม เช่น การให้การช่วยเหลือ การบริจาคทรัพย์หรือแรงงาน ตามสมควรต่อสาธารณะประโยชน์ การรักษาความสะอาดสถานที่สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชน และการเสียภาษีให้รัฐบาล เป็นต้น

6) การมีประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด วัตถุประสงค์จากผลงานที่ได้ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ

7) การมีการบริหารและระบบราชการที่ดี หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน การได้รับแจ้งและการติดตามข่าวสารจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

Putnam , Leonadi และ Nanetti (1993: 167) ได้ให้นิยามทุนทางสังคม ว่าเป็นลักษณะเด่นขององค์กรทางสังคม เช่น ความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐาน (Norms) และเครือข่าย (Networks) ซึ่งสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของสังคม โดยการเสริมสร้างให้เกิดการกระทำที่เป็นความร่วมมือระหว่างกัน ต่อมา Putnam (2000 อ้างถึงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 3-4) ได้พัฒนาแนวคิดทุนทางสังคมโดยได้จัดทำเป็นดัชนีวัดทุนทางสังคมขึ้นมา 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- 1) องค์ประกอบค่านิยมชีวิตขององค์กรในชุมชน
- 2) องค์ประกอบค่านิยมกิจกรรมทางสังคม
- 3) องค์ประกอบค่านิยมอาสาสมัครชุมชน
- 4) องค์ประกอบค่านิยมความสามารถทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ
- 5) องค์ประกอบค่านิยมความไว้วางใจ

Heon (2006: 133-135) ได้กล่าวถึงมิติขององค์ประกอบทุนทางสังคมที่สำคัญมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) คือ กฎระเบียบอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับหรือปฏิบัติกันในสังคม เครือข่ายทางสังคม (A Social Network) คือ การติดต่อกันระหว่างกลุ่มของประชาชน เช่น อาจจะมี ความชอบที่คล้ายคลึงกัน หรืออาจจะเป็นการตั้งกลุ่มเพราะมีอาชีพ หรือศาสนาเดียวกัน ซึ่งการติดต่อกันนี้อาจจะเป็นการติดต่อกันภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มก็ได้ และความไว้วางใจ (Trust) คือ ระดับความเชื่อมั่นต่อบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางการกระทำ หรือคำพูด

World Bank (2004: 5) ได้แบ่งมิติทางสังคมออกเป็น 6 มิติดังต่อไปนี้

- 1) มิติด้านกลุ่มและเครือข่าย
- 2) มิติด้านความไว้วางใจและความเป็นอนหนึ่งอันเดียวกัน
- 3) มิติด้านกิจกรรมและความร่วมมือ
- 4) มิติด้านข่าวสารและการสื่อสาร
- 5) มิติด้านความสมานฉันท์ทางสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคม ความขัดแย้ง และความรุนแรง
- 6) มิติด้านหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง

World Bank (2004: 15-21) ได้มีการศึกษาทฤษฎีทางสังคมในประเทศอินโดนีเซีย โดยได้มีการแบ่งมิติทางสังคมออกเป็น 6 มิติหรือ 6 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 1) มิติและองค์ประกอบด้านจำนวนกลุ่มที่ครัวเรือนเป็นสมาชิกในชุมชน (Density of Membership)
- 2) มิติและองค์ประกอบด้านความเหมือนและความแตกต่างของกลุ่ม (Heterogeneity Index)
- 3) มิติและองค์ประกอบด้านการเข้าร่วมประชุม (Meeting Attendance)
- 4) มิติและองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision Making)
- 5) มิติและองค์ประกอบด้านการจ่ายคืนให้กับกลุ่มที่เป็นสมาชิก Membership Dues)
- 6) มิติและองค์ประกอบด้านการกำหนดทิศทางชุมชน (Community Orientation)

Social Capital Community Benchmark Survey (อ้างอิงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548ข: 15-17) พบว่าการศึกษาทฤษฎีทางสังคมในสหรัฐอเมริกาได้มีการแบ่งเป็น 8 มิติ 11 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- 1) มิติด้านความไว้วางใจทางสังคม (Social Trust)
  - (1) องค์ประกอบด้านความไว้วางใจทางสังคม
  - (2) องค์ประกอบด้านความไว้วางใจบุคคลที่มีความแตกต่างด้านสปีชีส์และเชื้อชาติ
- 2) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)
  - (1) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง
  - (2) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการประท้วงนักการเมือง

3) มติดีด้านการเป็นผู้นำชุมชนและความผูกพันต่อสมาคม (Civic Leadership and Associational Involvement)

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้นำชุมชน
- (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความผูกพันต่อสมาคม

4) มติดีด้านการเสียสละและอาสาสมัคร (Giving and Volunteering)

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการเสียสละและอาสาสมัคร

5) มติดีด้านความผูกพันที่อยู่บนฐานแห่งความศรัทธา (Faith Based Engagement)

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่บนฐานแห่งความศรัทธา

6) มติดีด้านความผูกพันทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ (Informal Social Ties)

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความผูกพันทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ

7) มติดีด้านมิตรภาพบนความแตกต่าง (Diversity of our Friendships)

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิตรภาพบนความแตกต่าง

8) มติดีด้านความเท่าเทียมกันในสังคม (Equality of Civic Engagement)

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความเท่าเทียมกันในสังคม

Bullen และ Onyx (1998) ได้ทำการศึกษาทฤษฎีทางสังคมใน 5 ชุมชนของนิวยอร์กซึ่งเป็นที่รู้จักของออสเตรเลีย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางสังคม 8 องค์ประกอบและมิติขั้นต่อไปนี้เป็น

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น (Participation in Local Community)

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการมีบทบาทริเริ่มมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคม (Proactively in a Social Context)

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความรู้สึกไว้วางใจและความปลอดภัย (Feeling of Trust and Safety)

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน (Neighbourhood Connections)

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเพื่อน (Family and Friends Connections)

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความทนทานต่อความแตกต่าง (Tolerance of Diversity)

7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคุณค่าของชีวิต (Value of Life)

8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความสัมพันธ์ในการทำงาน (Work Connections)

Bryant และ Norris (2002 อ้างถึงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548ข: 18-20) ได้มีการศึกษาทุนทางสังคมในประเทศอังกฤษโดยแบ่งออกเป็น 5 มิติ 7 ทุนทางสังคมประกอบด้วยองค์ประกอบ 1 องค์ประกอบ ซึ่งก็คือมิติทุนทางสังคมนั้นเอง รวม 5 องค์ประกอบ

- 1) มิติและองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม, ความเชื่อมโยงทางสังคม, และความผูกพัน (Participation, Social Engagement, Commitment)
- 2) มิติและองค์ประกอบด้านการควบคุม และการบังคับใจอันเนื่องมาจากตนเอง (Control and Self-efficacy)
- 3) มิติและองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงลักษณะ หรือโครงสร้างของชุมชน (Perception of Community Level Structures or Characteristic)
- 4) มิติและองค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, เครือข่ายทางสังคม, การช่วยเหลือทางสังคม (Social Interaction, Social Network, Social Support)
- 5) มิติและองค์ประกอบด้านความไว้วางใจ, การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน, ความสมานฉันท์ทางสังคม (Trust, Reciprocity, Social Cohesion)

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ข: 31-33) ได้ทำการศึกษาด้านทุนทางสังคมโดยมีคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นที่ปรึกษาโครงการ และจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นทั้ง 4 ภาคทั่วประเทศ วิเคราะห์คัดกรองกำหนดชุดดัชนีทุนทางสังคมของไทยและได้ข้อสรุปผลการศึกษาด้านทุนทางสังคมว่า ประกอบด้วย 5 มิติ ดังต่อไปนี้

- 1) มติกลุ่มและเครือข่าย
- 2) มติความไว้วางใจ และความเป็อันหนึ่งอันเดียวกัน
- 3) มติด้านกิจกรรมและความร่วมมือ
- 4) มติด้านความสมานฉันท์ การอยู่ร่วมกันในสังคม และความขัดแย้งและความรุนแรง
- 5) มติด้านอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ (อ้างถึงใน จริยา, โสภณคณาทร, 2549: 43-48) ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อการจัดทำกรอบตัวชี้วัดทุนทางสังคมไทย โดยมีสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ศึกษาวิจัย ร่างผลการศึกษา ได้เสนอองค์ประกอบทุนทางสังคม 6 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านกลุ่มและเครือข่าย (Groups and Networks)
- 2) องค์ประกอบด้านความไว้วางใจและความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Trust and Solidarity)
- 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมร่วม และความร่วมมือ (Collective Action and Cooperation)
- 4) องค์ประกอบด้านข่าวสารและการสื่อสาร (Information and Communication)
- 5) องค์ประกอบด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และการผนวกเข้าร่วม (Social Cohesion and Inclusion)
- 6) องค์ประกอบด้านการมีอำนาจ และกิจกรรมทางการเมือง (Empowerment and Political Action)

ตาราง 2.1 เปรียบเทียบมิติหรือองค์ประกอบทุนทางสังคม

มิติ (Dimensions)	สำนักงาน กองทุนเพื่อ สังคม (2545)	ประเวศ วาศ ^๑ (2544)	Putnum, Leonadi ,Nanetti (1993)	Heon Deok Yoon (2006)	World Bank (2004)	อินโดนี เซีย ^๒	สหรัฐ ^๓	ออสเตรเลีย	อังกฤษ	(สศช)	(พม) (2548)	ความถ ^๔
1. มิติด้านกลุ่มและเครือข่ายทาง สังคม	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12
2. มิติด้านความไว้วางใจและ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12
3. มิติด้านกิจกรรมร่วมและ ความร่วมมือ	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12
4. มิติด้านข่าวสารและการ สื่อสาร		*			*		*	*	*	*		6
5. มิติด้านการร่วมกลุ่มทาง สังคม เข้าร่วมงานสังคม และ ความขัดแย้งและความรุนแรง	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12
6. มิติด้านอำนาจหน้าที่และ กิจกรรมทางการเมือง		*			*		*	*	*	*	*	7

หมายเหตุ: ^๑ดัดแปลงและเพิ่มเติมจากสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 23

จากตาราง 2.1 เป็นตารางเปรียบเทียบโดยคัดแปลงและเพิ่มเติมจากสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ข: 23) ที่มีการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทุนทางสังคม โดยยึดแนวทางจาก World Bank เป็นหลักในการเปรียบเทียบ เนื่องจากการศึกษาทุนทางสังคมของประเทศไทยได้มีมิติทุนทางสังคมที่พัฒนามาจากแนวทางของ World Bank เป็นหลัก โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ มิติด้านกลุ่มและเครือข่ายประชาคม มิติด้านความไว้วางใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มิติด้านกิจกรรมและความร่วมมือ มิติด้านการรวมกลุ่มทางสังคม เข้าร่วมงานสังคมและความขัดแย้งรุนแรง มิติด้านข่าวสารและการสื่อสาร มิติด้านอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยได้เปรียบเทียบเพิ่มเติมในส่วนองค์ประกอบทุนทางสังคมตามแนวคิดของ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2545), ประเวศ วะสี (2544), Putnum, Leonadi และ Nanetti (1993) และ Heon (2006) จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบทุนทางสังคมของสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ที่กล่าวถึงองค์ประกอบทุนทางสังคมว่าทั้งหมด 7 ด้าน คือ ศาสนาหรือหลักธรรมในศาสนา, สำนักในท้องถิ่น, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายบุคคล, ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ, วิถีชีวิตทางวัฒนธรรม เอกถักษ์ณ์ อุดลักษ์ณ์ของชุมชน, ความเอื้ออาทร ตามทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า ม빙องค์ประกอบที่อาจไม่ใช่ทุนทางสังคมโดยตรง เช่น ศาสนา หรือหลักธรรมในศาสนา, สำนักในท้องถิ่น, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ทรัพยากรบุคคล, ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ, วิถีชีวิตทางวัฒนธรรม เอกถักษ์ณ์ อุดลักษ์ณ์ของชุมชน ซึ่งอาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นทุนของสังคม (ซึ่งทุนทางสังคมเป็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดทุนของสังคมนวรวฒั โรมรตันพันธ์, 2548: 54) และสำหรับองค์ประกอบทุนทางสังคมของ ประเวศ วะสี (2544) ที่ได้กล่าวไว้คือ การรวมกลุ่ม การมีการศึกษา การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน การมีการบริหารและระบบราชการที่ได้ ก็มีบียงองค์ประกอบที่ผู้วิจัยเห็นว่า ยังไม่ใช่องค์ประกอบของทุนทางสังคมโดยตรงเช่นกัน เช่น การมีการศึกษา การมีวัฒนธรรม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน แต่อย่างไรก็ตามจากองค์ประกอบของนักวิชาการดังกล่าวก็สามารถสะท้อนแนวคิดมิติของทุนทางสังคม และทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวทางการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำเอารายละเอียดขององค์ประกอบดังกล่าวที่กล่าวมาของ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2545), และ ประเวศ วะสี (2544) มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับองค์ประกอบของบุคคล องค์กรต่าง ๆ ดังตาราง 2.1 และเมื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบทุนทางสังคมของแต่ละบุคคล องค์กร ประเทศ ต่าง ๆ ทั้งในเอเชียและยุโรป พบว่าม빙องค์ประกอบของทุนทางสังคมที่สำคัญและส่วนใหญ่มที่สันะตรงกันก็คือในส่วนมิติด้านกลุ่มและเครือข่ายทางสังคม มิติด้านความไว้วางใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มิติด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ และมิติด้านการรวมกลุ่มทางสังคม เข้าร่วมงาน

สังคม และความขัดแย้งและความรุนแรง โดยเฉพาะการศึกษาของ Putnam, Leonadi และ Nanetti (1993) ที่เป็นต้นแบบของการศึกษาองค์ประกอบทางสังคมของบุคคลและองค์กรหลาย ๑ องค์กร รวมทั้งการศึกษาของในเอเชีย เช่น Heon (2006) ที่จะเน้นองค์ประกอบของทุนทางสังคม ใน 3 มิติ คือ บรรทัดฐาน (Norms) เครือข่าย (Networks) และ ความไว้วางใจ (Trust) ผนวกกับการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลความหมาย และองค์ประกอบหรือมิติของทุนทางสังคมทั้งจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ที่เหมาะสมกับงานวิจัยเชิงปริมาณ และหน่วยการวิเคราะห์ในระดับปัจเจกบุคคล ในครั้งนี้ โดยใช้องค์ประกอบทุนทางสังคมในมิติด้านกลุ่ม มิติด้านเครือข่าย มิติด้านความไว้วางใจ และมิติด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ (ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานทางสังคมได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น) โดยให้ความหมายของทั้งสี่องค์ประกอบที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

1. มิติด้านกลุ่ม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายใต้เป้าประสงค์ร่วมกัน ตลอดจนการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน
2. มิติด้านเครือข่าย หมายถึง การมีการติดต่อกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน/หมู่บ้าน รวมทั้งประชาชนยังสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้ชิดหรือจากบุคคลที่มีความรู้จักซึ่งกันและกันได้เช่น สมาชิกในครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้านทั้งในและนอกชุมชน
3. มิติด้านความไว้วางใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีความไว้วางใจต่อบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่รัฐ ครู/อาจารย์ แพทย์พยาบาล พระสงฆ์ ฯลฯ
4. มิติด้านกิจกรรมและความร่วมมือ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชน

2.1.3 ดัชนีทุนทางสังคม

เมื่อกล่าวถึง มิติและองค์ประกอบของทุนทางสังคมไปแล้ว ในหัวข้ออื่นจึงจะกล่าวถึงดัชนีที่วัดองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของทุนทางสังคม เพื่อที่จะได้เห็นถึงแนวทางการศึกษาที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

Putnam (2000 อ้างถึงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 3-4) ซึ่งได้มีการพัฒนาแนวคิดทุนทางสังคมโดยได้จัดทำเป็นดัชนีวัดทุนทางสังคมขึ้นมา 5 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) องค์กรประกอบด้านวิถีชีวิตขององค์กรในชุมชน
  - (1) ร้อยละของประชาชนในชุมชนที่เป็นคณะกรรมการต่างๆในชุมชนใน
รอบปี^๔
  - (2) ร้อยละของประชาชนในชุมชนที่เป็นเจ้าหน้าที่ในชมรมหรือองค์กร
ในรอบปี^๕
  - (3) จำนวนองค์กรทั้งหมดต่อประชากร 1,000 คน
  - (4) จำนวนเฉลี่ยของการประชุมขององค์กรต่างๆในรอบปี^๖
  - (5) จำนวนเฉลี่ยของสมาชิกองค์กร
- 2) องค์กรประกอบด้านกิจกรรมทางสังคม
  - (1) อัตราผู้นำใช้สิทธิเลือกตั้งประธานาธิบดี
  - (2) ร้อยละของสมาชิกองค์กรที่เข้าร่วมประชุมในกิจกรรมของโรงเรียน
และเทศบาลในรอบปี^๗
- 3) องค์กรประกอบด้านอาสาสมัครชุมชน
  - (1) จำนวนขององค์กรไม่แสวงหากำไรต่อประชากร 1,000 คน
  - (2) จำนวนเฉลี่ยของเวลาขององค์กรที่ปฏิบัติงานในโครงการของชุมชน
ในรอบปี^๘
  - (3) จำนวนเฉลี่ยของเวลาที่อาสาสมัครทำงานในรอบปี^๙
- 4) องค์กรประกอบด้านความสามารถทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ
  - (1) ร้อยละของประชาชนที่ใช้เวลาบ่อยครั้งในการเยี่ยมเพื่อนบ้าน
  - (2) จำนวนเฉลี่ยของเวลาที่ใช้เพื่อการบันเทิงในบ้าน
- 5) องค์กรประกอบด้านความไว้วางใจ
  - (1) ร้อยละของประชาชนที่คิดว่าผู้อื่นสามารถไว้วางใจได้^{๑๐}
  - (2) ร้อยละของประชาชนที่คิดว่าผู้อื่นมีความซื่อสัตย์^{๑๑}

จากการได้ศึกษาเอกสาร World Bank (2004) พบว่า World Bank ได้แบ่งมิติทางสังคมออกเป็น 6 มิติ 11 องค์กรประกอบ 50 ดัชนีชี้วัด ดังต่อไปนี้^{๑๒}

1. มิติด้านกลุ่มและเครือข่าย

- 1) องค์กรประกอบด้านกลุ่มประกอบด้วย 12 ดัชนี ดังต่อไปนี้^{๑๓}
  - (1) จำนวนและประเภทของกลุ่ม
  - (2) สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม

- (3) ระดับในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (4) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- (5) การเสียสละทรัพยากรให้กับกลุ่ม
- (6) การเลือกผู้นำกลุ่ม
- (7) ประสิทธิภาพของผู้นำกลุ่ม
- (8) การทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นในชุมชน
- (9) การทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นนอกชุมชน
- (10) แหล่งเงินทุนของกลุ่ม
- (11) ระยะเวลาในการดำเนินงานของกลุ่มนับตั้งแต่ก่อตั้ง
- (12) ประสิทธิภาพของกลุ่ม

2) องค์กรประกอบด้านเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยหรือขอความช่วยเหลือได้
- (2) จำนวนคนที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านการเงินยามฉุกเฉิน
- (3) จำนวนคนที่มีขอรับความช่วยเหลือในระยะ 1 เดือน
- (4) การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านเมื่อมีปัญหา
- (5) การได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มที่เป็นสมาชิก

2. มติดี้นความไว้วางใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

1) องค์กรประกอบด้านความไว้วางใจ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

- (1) ความไว้วางใจต่อบุคคลในสังคม
- (2) ความไว้วางใจต่อบุคคลในชุมชน
- (3) ความไว้วางใจต่อบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เดียวกัน
- (4) ความไว้วางใจต่อบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา แตกต่างกัน
- (5) ความไว้วางใจต่อกลุ่มอาชีพสำคัญในสังคม
- (6) การเปลี่ยนแปลงของระดับความไว้วางใจในชุมชนในรอบ 1 ปี

2) องค์กรประกอบด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกอบด้วย 2 ด้าน

ดังต่อไปนี้

- (1) ระดับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน
- (2) การช่วยเหลือโครงการที่มีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่แต่ตนเองไม่ได้

รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว

3. มติดี้นกิจกรรมและความร่วมมือ

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ชั้น ดังต่อไปนี้
- (1) การเข้าร่วมทำงานที่เป็นประโยชน์โดยรวมต่อชุมชน
  - (2) ระยะเวลา (วัน) ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในรอบ 3 เดือน
  - (3) จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วม
  - (4) การตอบสนองต่อบุคคลที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความร่วมมือ ประกอบด้วย 1 ชั้น ดังต่อไปนี้
- (1) ระดับในความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน

4. มติดี้นข่าวสารและการสื่อสาร

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข่าวสารและการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ชั้น
- (1) จำนวนสื่อที่สามารถเข้าถึง
  - (2) ระดับความไว้วางใจในสื่อต่างๆ

5. มติดี้นความสมานฉันท์ทางสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคม ความขัดแย้ง และความรุนแรง

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความสมานฉันท์ทางสังคม ประกอบด้วย 4 ชั้น
- (1) ระดับความหลากหลายของชนชาติและชนชั้นในสังคม
  - (2) ระดับของปัญหาที่เกิดขึ้นจากความหลากหลายระหว่างชนชาติและชนชั้นภายในชุมชน
  - (3) ระดับการศึกษากันของกลุ่มบุคคลที่แตกต่างทางชนชาติและชนชั้น
  - (4) ระดับความสมานฉันท์ในชุมชน
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการอยู่ร่วมกันในชุมชน ประกอบด้วย 2 ชั้น
- (1) จำนวนครั้งในการเข้าร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและประเพณี
  - (2) จำนวนครั้งการเยื่อมเยินระหว่างกันภายในชุมชน
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความขัดแย้งและความรุนแรง ประกอบด้วย 4 ชั้น
- (1) ระดับความรุนแรงภายในหมู่บ้าน
  - (2) ระดับการเปลี่ยนแปลงความรุนแรงภายในหมู่บ้าน ภายในเวลา 3 ปี
  - (3) การที่บุคคลภายในครอบครัวเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือความรุนแรง
  - (4) ความเสียหายของทรัพย์สินที่เกิดจากบุคคล

6. มติค้ำหน้าทำและกิจกรรมทางการเมือง

1) องค์กรค้ำหน้าทำและกิจกรรมทางการเมือง ประกอบด้วย 8 ค้ำหน้า

- (1) ระดับการมีอำนาจในการตัดสินใจในการค้ำหน้าชีวิตด้วยตนเอง
- (2) ระดับความสำคัญของตนเองต่อการพัฒนาชุมชน
- (3) จำนวนการร้องเรียนเพื่อประโยชน์ของชุมชนในรอบ 1 ปี
- (4) ระดับการตอบสนองของนักการเมืองท้องถิ่นหรือระดับประเทศต่อการร้องเรียน

การร้องเรียน

- (5) การเข้าร่วมชุมชนทางการเมืองและการประชุมสาธารณะ
- (6) การใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
- (7) ระดับความซื่อสัตย์ของข้าราชการและผู้นำชุมชน
- (8) การจ่ายเงินพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อค้ำหน้าการส่งใจค้ำหน้า

World Bank (2004: 15-21) ได้มีการศึกษาทุนทางสังคมในประเทศอินโดนีเซีย โดยได้มีการแบ่งมิติทุนทางสังคมออกเป็น 6 องค์กรค้ำหน้าซึ่งในแต่ละองค์กรค้ำหน้าจะประกอบไปด้วยค้ำหน้าชีวิต รวม 14 ค้ำหน้า คือ

1) องค์กรค้ำหน้าจำนวนกลุ่มที่ครัวเรือนเป็นสมาชิกอยู่ในชุมชน (Density of Membership) ประกอบด้วย 1 ค้ำหน้า

- (1) จำนวนกลุ่มในครัวเรือนที่เป็นสมาชิก

2) องค์กรค้ำหน้าความเหมือนและความแตกต่างของกลุ่ม (Heterogeneity Index) ประกอบด้วย 8 ค้ำหน้า คือ

- (1) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างเพื่อนบ้าน
- (2) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มเครือญาติ
- (3) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างอาชีพ
- (4) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจ
- (5) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างศาสนา
- (6) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างเพศ
- (7) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างอายุ
- (8) ระดับการรับรู้ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา

3) องค์กรค้ำหน้าการเข้าร่วมประชุม (Meeting Attendance) ประกอบด้วย 1 ค้ำหน้า คือ

- (1) การเข้าร่วมประชุมกลุ่มในรอบระยะเวลา 3 เดือน

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision Making) ประกอบด้วย 1 ชั้น คือ

(1) ระดับความสนใจในการมีส่วนร่วมตัดสินใจร่วมกับกลุ่มที่เป็นสมาชิก

5) องค์ประกอบด้านการจ่ายค่าให้กับกลุ่มที่เป็นสมาชิก (Membership Dues) ประกอบด้วย 2 ชั้น คือ

(1) จำนวนเงินที่จ่ายให้กับกลุ่ม

(2) จำนวนวันที่เสียสละให้กับกลุ่ม

6) องค์ประกอบด้านการกำหนดคติทางชุมชน (Community Orientation) ประกอบด้วย 1 ชั้น คือ

(1) จำนวนโครงการที่ชุมชนริเริ่มจัดตั้งและบริหารจัดการกันเอง

Social Capital Community Benchmark Survey (อ้างอิงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ข: 15-17) พบว่าการศึกษาทุนทางสังคมในสหรัฐอเมริกาได้มีการแบ่งเป็น 8 มิติ 11 องค์ประกอบ 52 ชั้น ดังต่อไปนี้

1. มิติต้นความไว้วางใจทางสังคม (Social Trust) 2 องค์ประกอบ 10 ชั้น คือ

1) องค์ประกอบด้านความไว้วางใจทางสังคม ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ

(1) ระดับความไว้วางใจในผู้อื่น

(2) ระดับความระมัดระวังเมื่อติดต่อกับผู้อื่น

(3) ระดับความไว้วางใจในเพื่อนบ้าน

(4) ระดับความไว้วางใจในเพื่อนร่วมงาน

(5) ระดับความไว้วางใจในบุคคลที่นับถือในศาสนาเดียวกัน

(6) ระดับความไว้วางใจในกลุ่มอาชีพต่างๆ

2) องค์ประกอบด้านความไว้วางใจบุคคลที่มีความแตกต่างด้านสปีชีส์และเชื้อชาติ ประกอบด้วย 4 ชั้น คือ

(1) ระดับความไว้วางใจในคนผิวสีขาว

(2) ระดับความไว้วางใจในคนผิวสีดำ

(3) ระดับความไว้วางใจในคนเอเชีย

(4) ระดับความไว้วางใจในคนละตินอเมริกา

2. มติดำเนินการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) 2 องค์ประกอบ 12 ชั้น

คือ

- 1) องค์ประกอบดำเนินการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ประกอบด้วย 5 ชั้น คือ
  - (1) จำนวนวันที่อ่านหนังสือพิมพ์ในรอบสัปดาห์
  - (2) ระดับความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง
  - (3) การใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
  - (4) การใช้สิทธิเลือกตั้งประธานาธิบดี
  - (5) ระดับการมีความรู้เกี่ยวกับนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของรัฐ
- 2) องค์ประกอบดำเนินการมีส่วนร่วมในการประท้วงนักการเมือง ประกอบด้วย 7

ชั้น คือ

- (1) จำนวนการลงชื่อร้องเรียนในรอบปีที่ผ่านมา
- (2) จำนวนการเข้าร่วมประชุมทางการเมืองในรอบปีที่ผ่านมา
- (3) จำนวนการเข้าร่วมปราศรัย ต่อต้าน หรือเดินประท้วงในรอบปีที่ผ่านมา
- (4) ระดับการมีส่วนร่วมในสหภาพแรงงาน
- (5) ระดับการมีส่วนร่วมในองค์กรเพื่อรณรงค์สิทธิต่างๆ
- (6) ระดับการมีส่วนร่วมในกลุ่มทางการเมือง
- (7) จำนวนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มที่มีเคลื่อนไหวเพื่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

มา

3. มติดำเนินการเป็นผู้นำชุมชน และความผูกพันต่อสมาคม (Civic Leadership and Associational Involvement) 2 องค์ประกอบ 5 ชั้น คือ

- 1) องค์ประกอบดำเนินการเป็นผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 4 ชั้น คือ
  - (1) จำนวนการเป็นสมาชิกในสมาคมต่างๆ
  - (2) จำนวนการเป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในสมาคมต่างๆ
  - (3) จำนวนที่เข้าร่วมประชุมในสมาคมในรอบปีที่ผ่านมา
  - (4) จำนวนที่เข้าร่วมประชุมสาธารณะ หรือประชุมเมือง ประชุมโรงเรียน

ในรอบปีที่ผ่านมา

- 2) องค์ประกอบดำเนินการความผูกพันต่อสมาคม ประกอบด้วย 1 ชั้น คือ
  - (1) จำนวนของการเป็นสมาชิกของสมาคมต่างๆ

4. มติด้านการเสียสละและอาสาสมัคร (Giving and Volunteering) 1 องค์กรประกอบ 9 ชั้น คือ

- 1) องค์กรประกอบด้านการเสียสละและอาสาสมัคร ประกอบด้วย 9 ชั้น คือ
- (1) จำนวนเงินที่บริจาค (ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา)
  - (2) จำนวนเงินที่บริจาคเพื่อศาสนา
  - (3) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัคร
  - (4) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัครเพื่อกิจทางศาสนา
  - (5) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัครเพื่อกิจกรรมทางสุขภาพ หรือเพื่อต่อต้าน โรคร้าย หรือเพื่อเด็ก
  - (6) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ เพื่อการศึกษา หรือเพื่อเด็ก
  - (7) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัครเพื่อคนยากจน หรือคนชรา
  - (8) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัครเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม หรือศิลปะ
  - (9) จำนวนครั้งที่เป็อาสาสมัครเพื่อกิจกรรมภายในชุมชน

5. มติด้านความผูกพันที่อยู่บนฐานแห่งความศรัทธา (Faith Based Engagement) 1 องค์กรประกอบ 5 ชั้น คือ

- 1) องค์กรประกอบความผูกพันที่อยู่บนฐานแห่งความศรัทธา ประกอบด้วย 5 ชั้น คือ
- (1) การเป็สมาชิกโบสถ์และองค์กรทางศาสนา
  - (2) จำนวนในการไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา
  - (3) ระดับในการมีส่วนร่วมกิจกรรมของโบสถ์
  - (4) ระดับในการมีส่วนร่วมในองค์กรทางศาสนา
  - (5) จำนวนที่เป็อาสาสมัครเพื่อศาสนา

6. มติด้านความผูกพันทางสังคมที่ไม่เป็ทางการ (Informal Social Ties) 1 องค์กรประกอบ 5 ชั้น คือ

- 1) องค์กรประกอบด้านความผูกพันทางสังคมที่ไม่เป็ทางการประกอบด้วย 5 ชั้น คือ
- (1) จำนวนที่ได้ไปเล่นไพ่หรือเกมอื่นๆ ในรอบปีที่ผ่านมา
  - (2) จำนวนที่ได้ไปเยี่ยมญาติ
  - (3) จำนวนที่มีเพื่อนมาเยี่ยม
  - (4) จำนวนที่ได้สังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานนอกเวลางาน

(5) จำนวนที่ไปเที่ยวกับเพื่อนในสถานศึกษา

7. มติฐานมิตรภาพบนความแตกต่าง (Diversity of our Friendships)

- 1) องค์กรประกอบด้านมิตรภาพบนความแตกต่าง ประกอบด้วย 5 ชั้น คือ
  - (1) จำนวนเพื่อนที่เป็นคนผิวขาว
  - (2) จำนวนเพื่อนที่เป็นคนผิวดำ
  - (3) จำนวนเพื่อนที่เป็นชาวเอเชีย
  - (4) จำนวนเพื่อนที่เป็นคนละตินอเมริกา
  - (5) จำนวนเพื่อนที่เป็นพวกกรักร่วมเพศ

8. มติฐานความเท่าเทียมกันในสังคม (Equality of Civic Engagement) 1 องค์กรประกอบ 1 ชั้น คือ

- 1) องค์กรประกอบด้านความเท่าเทียมกันในสังคม ประกอบด้วย 1 ชั้น คือ
  - (1) ระดับการศึกษากันในสังคมด้านต่างๆ

Bullen และ Onyx (1998) ได้ทำการศึกษาทบทวนทางสังคมใน 5 ชุมชนของนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งเป็นรัฐของออสเตรเลีย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางสังคม 8 องค์ประกอบและมิติขั้นต่อไป

1) องค์กรประกอบด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น (Participation in Local Community) ประกอบด้วย 5 ชั้น คือ

- (1) ระดับของการเคยช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในฐานะอาสาสมัคร
- (2) ระดับความถี่ในการเข้าร่วมประชุมท้องถิ่นในรอบ 6 เดือน
- (3) จำนวนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กร
- (4) การเป็นกรรมการบริหารจัดการ หรือคณะกรรมการในท้องถิ่นหรือ

องค์กรใด

- (5) ในระยะเวลา 3 ปีได้เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา

ในกรณีฉุกเฉิน

2) องค์กรประกอบด้านการมีบทบาทริเริ่ม มีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคม (Proactively in a Social Context) ประกอบด้วย 6 ชั้น

- (1) ความถี่ในการเก็บขยะของคนอื่นในพื้นที่สาธารณะ
- (2) จำนวนครั้งที่เคยออกไปนอกชุมชนเพื่อเยี่ยมครอบครัว
- (3) ระดับในการรับรู้สถานที่ที่จะหาข้อมูล เมื่อต้องการข้อมูลในการ

ตัดสินใจ

ใหญ่'

เพื่อนบ้าน

ประกอบด้วย 5 ชั้น^๕

ประกอบด้วย 5 ชั้น^๕

ชุมชน

บ้านที่เจ็บป่วย

ประกอบด้วย 3 ชั้น^๕

ตลอดสัปดาห์

ประกอบด้วย 2 ชั้น^๕

(4) ระดับการมีอิสระในการที่จะแสดงออก ถ้าไม่เห็นด้วยกับเสียงส่วน

(5) ระดับความปรารถนาที่จะหาทางออกที่เป็นกลาง ถ้ามีข้อขัดแย้งกับ

(6) จำนวนการริเริ่มทำสิ่งใหม่ในที่ทำงาน ทั้งที่ไม่มีใครเคยร้องขอให้ทำ

3) องค์ประกอบด้านความรู้สึกไว้วางใจและความปลอดภัย (Feeling of Trust and

(1) ระดับความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินถนนคนเดียวในเวลาากลางคืน

(2) ระดับความรู้สึกเห็นว่าคนส่วนใหญ่สามารถไว้วางใจได้

(3) จำนวนครั้งที่ท่านช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีความเดือดร้อน

(4) ระดับความเชื่อมั่นในค่านความปลอดภัยในชุมชน

(5) ระดับความผูกพันในชุมชนที่ว่า ชุมชนเปรียบเสมือนบ้านของท่าน

4) องค์ประกอบความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน (Neighborhood Connections)

(1) ระดับการรับรู้ว่าการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน

(2) ระดับความสามารถในการขอร้องให้เพื่อนบ้านดูแลเด็กๆ ให้ได้

(3) ความถี่ในการไปเยี่ยมเพื่อนบ้านในสัปดาห์ที่ผ่านมา

(4) ความถี่ในการไปเยี่ยมเพื่อนบ้านหรือคนรู้จัก เมื่อออกไปซื้อของใช้ใน

(5) ความถี่ในรอบหกเดือนที่ผ่านมาสำหรับการให้ความช่วยเหลือเพื่อน

5) องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน (Family and Friends

(1) ความถี่ในการคุยโทรศัพท์คุยกับเพื่อน ในสัปดาห์ที่ผ่านมา

(2) จำนวนคนที่คุยด้วยเมื่อวาน

(3) จำนวนคนที่ไม่ใช่คนในครอบครัวที่ได้ทำอาหารเที่ยงหรือเย็น

6) องค์ประกอบด้านความทนทานต่อความแตกต่าง (Tolerance of Diversity)

(1) ระดับการยอมรับในการมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

(2) ระดับการรับรู้ด้านอารมณ์ความสุขที่ใช้ชีวิตท่ามกลางกลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

7) องค์กรประกอบด้านคุณค่าของชีวิต (Value of Life) ประกอบด้วย 2 ชั้น

- (1) ระดับการรับรู้ว่าตนเองมีคุณค่าต่อสังคม
- (2) ระดับความพอใจในวิถีชีวิตที่อยู่นี้

8) องค์กรประกอบด้านความสัมพันธ์ในการทำงาน (Work Connections) ประกอบด้วย 3 ชั้น

- (1) ระดับการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ทำงานอยู่
- (2) ระดับการยอมรับว่าเพื่อนร่วมงานเป็นเพื่อนของท่านด้วย
- (3) ระดับการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน

Bryant และ Norris (2002 อ้างถึงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 18-20) ได้มีการศึกษาทุนทางสังคมในประเทศอังกฤษ โดยแบ่งออกเป็น 5 มิติ ทุุกๆ มิติของทุนทางสังคมประกอบด้วยองค์ประกอบ 1 องค์กรประกอบ ซึ่งก็คือมิติทุนทางสังคมนั่นเอง รวม 5 องค์ประกอบ 47 ชั้น ดังต่อไปนี้

1) มิติและองค์ประกอบด้านความร่วมมือ, ความเชื่อมโยงทางสังคม, และความผูกพัน (Participation, Social Engagement, Commitment) ประกอบด้วย 11 ชั้น คือ

- (1) ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น
- (2) ระดับการรับรู้ถึงข้อดีกันในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มท้องถิ่น
- (3) ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น
- (4) ระดับการมีส่วนร่วมอย่างเต็มใจในส่วนที่เกี่ยวกับงาน
- (5) ระดับการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางการเมือง หรือการออกเสียง
- (6) จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ
- (7) จำนวนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อท้องถิ่น
- (8) ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา
- (9) ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
- (10) ระดับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น
- (11) ระดับความสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน

เลือกตั้ง

2) มติและองค์ประกอบด้านการควบคุม และการบังเกิดขึ้นเนื่องมาจากตนเอง (Control and Self-Efficacy) ประกอบด้วย 7 ชั้น คือ

- (1) ระดับการรับรู้ถึงการมีอำนาจควบคุมในกิจการชุมชน
- (2) ระดับการรับรู้ถึงการมีอำนาจควบคุมในด้านสุขภาพของตนเอง
- (3) ระดับความพึงพอใจในการควบคุมชีวิตตนเอง
- (4) ระดับการตระหนักถึงสิทธิและความรับผิดชอบในฐานะประชาชน
- (5) ระดับการตระหนักถึงผลกระทบที่มีจากตัดสินใจทางการเมือง
- (6) ระดับการรับรู้ถึงความพอใจในชีวิต
- (7) ระดับการควบคุมภาวะจิตใจ

3) มติและองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงลักษณะ หรือ โครงสร้างของชุมชน (Perception of Community Level Structures or Characteristic) ประกอบด้วย 12 ชั้น

- (1) ระดับความพึงพอใจและสนุกในการใช้ชีวิตในชุมชน
- (2) ระดับการเข้าใจถึงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเจ็บป่วย
- (3) ระดับการรับรู้ถึงมลภาวะทางเสียง
- (4) ระดับการรับรู้ถึงความสะอาด ภาพวาดตามกำแพง การเสื่อมพังของ
ของใช้สาธารณะ

- (5) ระดับความพอใจด้านสถานที่ใช้เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ
- (6) ระดับความพอใจด้านการให้บริการด้านสุขภาพ
- (7) ระดับการรับรู้ถึงความไม่เท่าเทียมกันด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ
และสังคม

- (8) ระดับความพอใจด้านการให้บริการด้านการศึกษา
- (9) ระดับการรับรู้ด้านอาชญากรรม ความปลอดภัย การตกเป็นเหยื่อ
- (10) ระดับความพอใจด้านความสะดวกในการเดินทาง
- (11) ระดับความรู้ถึงความปลอดภัยในละแวกบ้าน
- (12) ระดับความพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กๆ

4) มติและองค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, เครือข่ายทางสังคม, การช่วยเหลือทางสังคม (Social Interaction, Social Network, Social Support) ประกอบด้วย 9 ชั้น คือ

- (1) ระดับความใกล้ชิดระหว่างเพื่อนและญาติ
- (2) คุณภาพหรือความถี่ในการติดต่อกับเพื่อน ครอบครัว เพื่อนบ้าน
- (3) ระดับการรับรู้ถึงข้อจำกัดในการติดต่อกับเพื่อนและญาติ

- งาน
- (4) ระดับการพึ่งพิงบุคคลภายนอกครอบครัว
  - (5) ระดับการได้รับความช่วยเหลือหรือคำแนะนำในการเลี้ยงดูเด็ก
  - (6) ความลึกลับ (จำนวน) ในคืนเครือข่ายทางสังคม
  - (7) ความลึกลับ (จำนวน) ในคืนเครือข่ายทางสังคม โดยเฉพาะเวลาว่างจาก

- (8) ระดับการรับรู้ถึงบรรทัดฐานของการช่วยเหลือทางสังคม
  - (9) ระดับความสัมพันธ์ทางสังคมในสถานที่ทำงาน
- 5) มติและองค์ประกอบด้านความไว้วางใจ, การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันและความ

สมานฉันท์ทางสังคม (Trust, Reciprocity, Social Cohesion) ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ

- (1) ระดับความพึงพอใจในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับชุมชน
- ท้องถิ่น

- (2) ขนาด (พื้นที่) ของชุมชน
- (3) ระดับความเชื่อมั่นต่อสถาบันสาธารณะและการให้บริการ

สาธารณะ

- (4) ระดับความไว้วางใจในผู้อื่น
  - (5) ระดับความรับรู้ถึงความเท่าเทียมของชีวิต รวมถึงการรับรู้ถึงความ
- แปลกแยกของคนอื่น

- (6) ระดับความเชื่อมั่นในโครงสร้างทางการเมือง
- (7) ระดับความไว้วางใจต่อสังคมโดยรวม
- (8) ระดับการรับรู้ถึงค่านิยมร่วม และความไว้วางใจได้ซึ่งกันและกัน

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (อ้างอิงใน

จรรยา, โสภณคณาทร: 43-48) ได้ทำการวิจัยเพื่อการจัดทำกรอบตัวชี้วัดทุนทางสังคมไทย ได้เสนอ

องค์ประกอบทุนทางสังคม 6 องค์ประกอบ 72 ตัวชี้วัดดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านกลุ่มและเครือข่าย (Groups and Networks) ประกอบด้วย 26
- ดัชนีได้แก่

- (1) การมีกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในหมู่บ้าน
- (2) การมีกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน
- (3) การมีกองทุนหมู่บ้านในหมู่บ้าน
- (4) การมีธนาคารหมู่บ้าน ในหมู่บ้าน
- (5) การมีกลุ่มอาสาสมัครในหมู่บ้าน

- (6) การมีกลุ่มผู้สูงอายุในหมู่บ้าน
- (7) การมีกลุ่มชุมชนในหมู่บ้าน
- (8) การมี ชกส. ในหมู่บ้าน
- (9) การเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์
- (10) การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ
- (11) การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- (12) การเป็นสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน
- (13) การเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัคร
- (14) การเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ
- (15) การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน
- (16) การเป็นสมาชิก ชกส.
- (17) สมาชิกของกลุ่มที่มีอายุในหมู่บ้านมีความเหมือนกันด้านเพศ
- (18) สมาชิกของกลุ่มที่มีอายุในหมู่บ้านมีความเหมือนกันด้านอายุ
- (19) สมาชิกของกลุ่มที่มีอายุในหมู่บ้านมีความเหมือนกันด้านอาชีพ
- (20) สมาชิกของกลุ่มที่มีอายุในหมู่บ้านมีความเหมือนกันด้านการศึกษา
- (21) กลุ่มที่มีอายุในหมู่บ้านมีการทำงาน/ติดต่อกับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน/

ชุมชน

- (22) การขอความช่วยเหลือเพื่อการสมาชิกในครอบครัวของท่านเองเมื่อมี

ปัญหาส่วนตัว

- (23) การขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายตมเมื่อมีปัญหาส่วนตัว
- (24) การขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านเมื่อมีปัญหาส่วนตัว
- (25) การขอความช่วยเหลือจากเพื่อนนอกชุมชนเมื่อมีปัญหาส่วนตัว
- (26) การขอความช่วยเหลือจากกรรมการกลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิกเมื่อมี

ปัญหาส่วนตัว

2) องค์ประกอบด้านความไว้วางใจและความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Trust and Solidarity) ประกอบด้วย 20 ข้อได้แก่

- (1) คนในชุมชนส่วนใหญ่ไว้วางใจได้
- (2) คนไทยส่วนใหญ่ไว้วางใจได้
- (3) คนในชุมชนบางส่วนไม่น่าไว้วางใจจึงต้องระมัดระวังตัวตลอดเวลา
- (4) คนไทยบางส่วนไม่น่าไว้วางใจจึงต้องระมัดระวังตัวตลอดเวลา

- (5) ความไว้วางใจที่ทานมติดต่อตำรวจ
- (6) ความไว้วางใจที่ทานมติดต่อทหาร
- (7) ความไว้วางใจที่ทานมต่อนายอำเภอ
- (8) ความไว้วางใจที่ทานมต่อกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
- (9) ความไว้วางใจที่ทานมติดต่อครู
- (10) ความไว้วางใจที่ทานมติดต่อหมอ/พยาบาล
- (11) ความไว้วางใจที่ทานมติดต่อพัฒนากร
- (12) ความไว้วางใจที่ทานมต่อนายทุน/พ่อค้า
- (13) ความไว้วางใจที่ทานมต่อเจ้าหน้าที่องค์กรภาคเอกชน
- (14) ความไว้วางใจที่ทานมติดต่อ อบต./อบจ.
- (15) ความคิดเห็นต่อความช่วยเหลือของคนส่วนใหญ่ในชุมชน
- (16) ความคิดเห็นต่อการระดมระดมเงินกู้ยืมเพื่อการขอความช่วยเหลือจาก

ใครก็ตามในหมู่บ้าน/ชุมชน มลึะนั้นอาจจะมคึนมาลลวยประโยชน์/เอาลัดเอาเปรยึบ

- (17) การให้ความช่วยเหลือโดยสละเงิน
- (18) การให้ความช่วยเหลือโดยสละเวลา
- (19) การให้ความช่วยเหลือโดยสละแรงงาน
- (20) การให้ความช่วยเหลือโดยสละวัสดุอุปกรณ์

3) องค์ประกอบค่านกจิกรรรมร่วม และความร่วมมือ (Collective Action and Cooperation) ประกอบค้วย 2 คชัน^๕

- (1) จ่านวนครั้งขงการมสิ่วร่วมในกจิกรรรมขงชุมชนในรอบบที่ฝึ่าน
มา
- (2) ความคดิเห็นต่อความร่วมแรงร่วมใจกันแกไขปัญหาลขงคนในชุมชน

4) องค์ประกอบค่านข่าวสารและการสือสาร (Information and Communication) ประกอบค้วย 7 คชัน^๕

- (1) ความถึในการรับข่าวสารจากเสยึงตามสายในหมู่บ้าน/ชุมชน
- (2) ความถึในการรับข่าวสารจากวิทยุ
- (3) ความถึในการรับข่าวสารจากหน้งสือพิมพ์
- (4) ความไว้วางใจต่อข้อมลจากสือขงรัฐ
- (5) ความไว้วางใจต่อข้อมลจากสือขงเอกชน
- (6) ความไว้วางใจต่อสือมมนุษย์

(7) การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ในช่วงเดือนที่ผ่านมา

5) องค์ประกอบด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และการผนวกเข้าร่วม (Social Cohesion and Inclusion) ประกอบด้วย 13 ชั้นได้แก่

- (1) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในฐานะทางการเงิน/ความร่ำรวย
ก่อให้เกิดปัญหา
- (2) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านสถานภาพทางสังคม/ตำแหน่ง
หน้าที่ก่อให้เกิดปัญหา
- (3) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านการศึกษาก่อให้เกิดปัญหา
- (4) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านการถือครองที่ดินก่อให้เกิด
ปัญหา
- (5) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านกรรมวิัตถุสิ่งของและ
เครื่องอำนวยความสะดวกก่อให้เกิดปัญหา
- (6) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในเพศก่อให้เกิดปัญหา
- (7) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านความเชื่อทางการเมือง
ก่อให้เกิดปัญหา
- (8) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านอายุ/ช่วงวัยก่อให้เกิดปัญหา
- (9) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านการอยู่ในพื้นที่มีนานกับเพ็
ยย้ายมาอยู่ ก่อให้เกิดปัญหา
- (10) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านศาสนาก่อให้เกิดปัญหา
- (11) ความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มในด้านภาษาพูดก่อให้เกิดปัญหา
- (12) ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มนำไปสู่ความรุนแรง
ในหมู่บ้าน/ชุมชน
- (13) ความรู้สึกของท่านต่อผู้อื่นในหมู่บ้าน/ชุมชน

6) องค์ประกอบด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และการผนวกเข้าร่วม (Social Cohesion and Inclusion) ประกอบด้วย 4 ชั้นได้แก่

- (1) ทศันคติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
- (2) ความสามารถในการปรับปรุงวิถีชีวิต สถานภาพของตนเองและ
ครอบครัว
- (3) สาเหตุที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- (4) ความคิดเห็นต่อการออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ข: 31-33) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทางสังคมผลการศึกษา ค้นคว้าทางสังคมพบว่า ประกอบด้วย 5 มิติ 40 ดัชนี ดังต่อไปนี้

1. มติกลุ่มและเครือข่าย

1) องค์กรประกอบด้านกลุ่ม

- (1) จำนวนประเภทของกลุ่มภายในชุมชน
- (2) จำนวนกลุ่มที่สมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิก
- (3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม
- (4) ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (5) จำนวนกลุ่มที่ทำงานร่วมกันที่อยู่ภายในชุมชน
- (6) จำนวนกลุ่มที่ทำงานร่วมกันที่อยู่ภายนอกชุมชน
- (7) จำนวนแหล่งเงินทุนของกลุ่ม
- (8) ประสิทธิภาพของกลุ่ม

2) องค์กรประกอบด้านเครือข่าย

- (9) จำนวนเพื่อนหรือคนรู้จักที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ยามมีปัญหา
- (10) จำนวนกลุ่มคนที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านการเงินยามฉุกเฉิน
- (11) ระดับการได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มที่เป็นสมาชิก
- (12) จำนวนองค์กรที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ยามมีปัญหา

2. มติความไว้วางใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

1) องค์กรประกอบด้านความไว้วางใจ

- (13) ระดับความไว้วางใจต่อบุคคลในชุมชน
- (14) ระดับความไว้วางใจต่อบุคคลที่แตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา
- (15) ระดับความไว้วางใจต่อกลุ่มอาชีพสำคัญในสังคม
- (16) ระดับความไว้วางใจต่อสื่อมวลชน
- (17) การเปลี่ยนแปลงของระดับความไว้วางใจในชุมชนในรอบ 2 ปี

2) องค์กรประกอบด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- (18) ระดับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน
- (19) ระดับการให้ความช่วยเหลือโครงการที่มีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่

พดู

แม้ตนเองจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการดังกล่าว

3. มติด้านกิจกรรมและความร่วมมือ

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(20) จำนวนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์โดยรวมต่อชุมชนที่จัดขึ้นในชุมชน

(21) ระยะเวลา (วัน) ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนใน

รอบ 3 เดือน

(22) จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วม

2) องค์กรปกครองส่วนความร่วมมือ

(23) ระดับความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชน

4. มติด้านความสมานฉันท์ การอยู่ร่วมกันในสังคม และความขัดแย้งและความรุนแรง

1) องค์กรปกครองส่วนความสมานฉันท์

(24) ระดับความหลากหลายของชนชาติและชนชั้นในชุมชน

(25) ระดับของปัญหาที่เกิดขึ้นจากความหลากหลายของชนชาติและชน

ชั้นในชุมชน

(26) ระดับการดีกันของกลุ่มบุคคลที่แตกต่างทางชนชาติและชนชั้นใน

ชุมชน

(27) ระดับความสมานฉันท์ภายในชุมชน

2) องค์กรปกครองส่วนการอยู่ร่วมกันในสังคม

(28) จำนวนครั้งในการเข้าร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและประเพณีในรอบ

1 ปี

(29) จำนวนครั้งการเยื่อมเยินระหว่างกันภายในชุมชน

3) องค์กรปกครองส่วนความขัดแย้งและความรุนแรง

(30) ระดับความรุนแรงภายในชุมชน

(31) การที่บุคคลในครอบครัวเคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรง

(32) ความเสียหายของทรัพย์สินที่เกิดจากคนอื่น

(33) ระดับการเปลี่ยนแปลงของความรุนแรงภายในชุมชนภายในเวลา

3 ปี

5. มติด้านอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง

1) องค์กรปกครองส่วนอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง

(34) ระดับความสำคัญของตนเองต่อการพัฒนาชุมชน

(35) จำนวนการร้องเรียนเพื่อประโยชน์ของชุมชนในรอบ 1 ปี

(36) ระดับการตอบสนองของนักการเมืองท้องถิ่นหรือระดับประเทศต่อการเรียกร้อง

(37) ระดับการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น

(38) ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ

(39) ระดับความซื่อสัตย์ของข้าราชการและผู้นำชุมชน

(40) การจ่ายเงินพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ดำเนินการส่งโครงสร้าง

2.1.4 ผลกระทบของทุนทางสังคม

2.1.4.1 ผล (Effect) และประโยชน์(Benefit) ของทุนทางสังคม

Portes (1998 อิงถึงในอุดม บวักษ, 2548: 21-22) อธิบายถึง ผล(Effect) ของทุนทางสังคมว่า ทำหน้าที่พื้นฐานใน 3 ประการคือ

1) ที่มาของการควบคุมทางสังคม (The Source of Social control) หน้าที่นี้มุ่งเข้าไปที่การบังคับใช้กฎเกณฑ์ (Rule Enforcement) การรักษาระเบียบวินัย (Maintaining Discipline) และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน โดยจะพบว่าทุนทางสังคมได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งเป็นผลสำคัญที่ทำให้การควบคุมที่เป็นทางการเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ตัวอย่างเช่น Zhau และ Bankston (1996) กล่าวถึงพ่อแม่และลูก ๆ ในชุมชนชาวเวียดนามในรัฐนิวเจอร์ซีย์ที่จะถูกส่งแยกออกจากไตกลไกที่เรียกว่า VietnamesMicroscope ซึ่งหากพบว่าลูก ๆ ต้องออกจากโรงเรียน หรือเข้าไปอยู่ในแก๊งค์โจรหรือเด็กหญิงที่มีท้องโดยยังไม่แต่งงาน เขาเหล่านั้นจะต้องอยู่ภายใต้ความอับอาย ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ตัวเองเท่านั้น หากรวมไปถึงครอบครัวของพวกเขาอีกด้วย

2) ที่มาของการสนับสนุนของครอบครัว (The Source of Family Support) การศึกษาและการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นประโยชน์เบื้องต้นที่ได้รับจากการสนับสนุนของครอบครัว ซึ่งได้จากการมีทุนทางสังคม ดังเช่น Coleman (1988) ได้ยกตัวอย่างถึงแม่ ซึ่งเป็นผู้พยาบาลเอเซียซึ่งไม่เพียงแค่อยู่นาน แต่ได้ไปซื้อหนังสือที่ลึกลับ ๆ ไซร์อื่นอีกชุดหนึ่งเพื่อช่วยลูก ๆ ทำการบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ การสนับสนุนของครอบครัวยังเป็นตัวถ่วงดุลจากการสูญเสียไปซึ่งความเกี่ยวพันกับชุมชน ดังเช่น Gold (1995) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของพ่อแม่ระหว่างครอบครัวชาวอิตาลีอพยพไปในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอันตรายของสังคมอเมริกัน และการขาดความผูกพันของชุมชน แม่ชาวอิตาลีจะได้รับ

มอบหมายให้บริษัทบาทเพ็ชร์น้อยอย่างมากในการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้น การใช้แรงงานของหญิงใน อสิราเอล จึงมากกว่าชาวอสิราเอลที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3) ที่มาของประโยชน์ของสมาชิกทั้งเครือข่าย (The Source of Benefit Through Network) เมื่อผู้คนอยู่ร่วมกันในเครือข่าย ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเครือข่ายทั้งเชิง ปริมาณและคุณภาพ จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับสมาชิก ให้ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อาทิ ข้อมูลข่าวสาร ทรรศน์ ต้นทุนทางธุรกรรมที่ต่ำลง การดำเนินงาน ฯลฯ ดังเช่น Light (1984) กล่าวถึงกลุ่มกองทุนหมุนเวียน (Rotating Credit Information) ที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่ง เงินทุนให้กับผู้อพยพชาวเอเชียในสหรัฐอเมริกา ซึ่งแต่ละกลุ่มจะเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการและจะ พบกันเป็นช่วงเวลา เพื่อให้สมาชิกทุกคนนำเงินจำนวนหนึ่งมารวมกันและกระจายไปให้กับ สมาชิก ประสิทธิภาพของกลุ่มเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจระหว่างกันของสมาชิก ซึ่งเป็นผู้ ได้รับประโยชน์และสามารถเข้าถึงแหล่งเงิน เป็นต้น

Serageldin และ Grootaet (2000: 47-49 อ้างถึงใน อุดม บัวเกษ, 2548: 21-22) ได้แบ่งผล (Effect) ของทุนทางสังคมออกเป็น 3 ประการ คือ

1) การแบ่งปันข้อมูล (Sharing Information) โดยสถาบันที่เป็นทางการและไม่ เป็นทางการสามารถช่วยเหลือถึงความผิดพลาดในกลไกตลาดอันเนื่องมาจากความขาดแคลน (Inadequate) และความไม่เที่ยงตรง (Inaccurate) ของข้อมูล ทั้งนี้ หน่วยทางเศรษฐกิจมักมีการ ตัดสินใจที่ผิดพลาดบ่อยครั้ง อันเนื่องมาจากการขาดข้อมูลที่จำเป็น หรือบางกรณีอาจมีการหา ประโยชน์จากความไม่ถูกต้องของข้อมูล ในบางสถานการณ์การตัดสินใจที่ล้มเหลวสามารถแก้ไขได้ ยาก เพราะความไม่แน่นอน รวมถึงการตอบสนองที่ไม่แน่นอน ความเป็นสถาบันที่จะช่วย กระจายให้เกิดความเท่าเทียมกัน ให้ข้อมูลที่ต้องการแม่นยำ ซึ่งสามารถจะทำให้ผู้เกี่ยวข้อง สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

2) ความร่วมมือในกิจกรรม (Coordinating Activities) การไม่ร่วมมือหรือ พฤติกรรมฉวยโอกาส โดยหน่วยทางเศรษฐกิจสามารถทำให้กลไกตลาดเกิดความผิดพลาด ตัวอย่างของความผิดดังกล่าวเห็นได้จาก โครงการชลประทานหลาย ๆ โครงการ เนื่องจากโครงการ เหล่านี้ขาดซึ่งความเห็นพ้องต้องกันในการแบ่งปันน้ำอย่างเท่าเทียม ทำให้เกษตรกรบางกลุ่มได้ใช้ น้ำซึ่งเป็นที่ต้องการของอีกหลาย ๆ กลุ่ม หรือขาดการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ทุนทางสังคมที่ มีประสิทธิภาพในรูปแบบของกลุ่มผู้ใช้น้ำ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะความสัมพันธ์ที่ เกิดขึ้นได้ลดพฤติกรรมฉวยโอกาส ด้วยการสร้างกรอบให้ปัจเจกบุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ซื่อ ๆ กัน จนทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างสมาชิกด้วยกัน

3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Collective Decision Making) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจถือเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการจัดหาสินค้าสาธารณะและการจัดการผลกระทบภายนอกของกลไกตลาด ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดพื้นฐานของรัฐบาล แต่กระนั้นเดวิดกับรัฐบาล องค์กรท้องถิ่น และสมาคมอาสาสมัครส่วนใหญ่จะไม่แสดงความสามารถเต็มที่ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ทั้งนี้เนื่องจากการขาดการแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันแล้ว ยังเป็นเพราะระดับของความไม่เท่าเทียมซึ่งปรากฏอยู่โดยทั่วไป สถาบันในระดับท้องถิ่นจะมีบทบาทและความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อทรัพยากรต่าง ๆ จะถูกกระจายอย่างเป็นธรรม และผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้ถูกจัดสรรอย่างเท่าเทียม ดังนั้นในระดับท้องถิ่นแล้ว ประสิทธิภาพกับความเท่าเทียมจึงเป็นสิ่งที่ต้องไปด้วยกัน

Adler และ Kwon (2000: 103-105 อ้างถึงใน อุดม บัวเกษ, 2548: 23-24) อธิบายถึงประโยชน์ (Benefit) ของทุนทางสังคม ทั้งสำหรับตัวผู้แสดง (Focal Actor) และที่เป็นผลกระทบภายนอกในทางบวก (Positive Externalities Engendered for the Boarder Aggregate) ประโยชน์ของทุนทางสังคมสำหรับตัวผู้แสดงนั้น ประกอบด้วย

1) ทุนทางสังคมอำนวยความสะดวกให้ผู้แสดงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่กว้างขวางขึ้นในราคาที่ต่ำลง

2) อำนาจ (Power) และอิทธิพล (Influence) ดังตัวอย่างของ Coleman (1988) ในเรื่อง “สโมสรของวุฒิสมาชิก” (Senate Club) ที่ทำให้วุฒิสมาชิกบางคนมีอำนาจมากกว่าบางคน ก็เพราะว่าพวกเขาได้สร้างข้อผูกพันระหว่างกันขึ้น และสามารถใช้ความเชื่อถือเป็นหลักในการผ่านร่างกฎหมาย เป็นต้น

3) การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Solidarity) จากการมีบรรทัดฐานทางสังคมและความเชื่อที่เข้มแข็ง ประกอบกับระดับของความใกล้ชิดสนิทสนมที่มีอยู่สูงในเครือข่ายทางสังคม ทำให้เกิดการยอมรับในกฎเกณฑ์และขนบประเพณีของท้องถิ่น รวมทั้งลดความต้องการในการควบคุมที่เป็นทางการ

สำหรับประโยชน์ของทุนทางสังคมที่เป็นผลกระทบภายนอกนั้นประกอบด้วย 1) ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 2) ประโยชน์ทางอำนาจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน ทั้งนี้ อำนาจ (Power) ในความหมายเชิงบวก คือ ความสามารถของบุคคลในการนำผู้อื่นเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และเกิดความร่วมมือระหว่างกัน และ 3) ความผูกพันของชุมชน (Civic Engagement) ในระดับสังคม และพฤติกรรมร่วมในระดับองค์กร (Organizational Citizenship Behavior)

2.1.4.2 ทนทางสังคมด้านลบ (Negative Social Capital)

Adler และ Kwon (2000: 106-108 อ้างถึงใน อุดม บัวเกษ, 2548: 24-25) ได้ อธิบายในความหมายของความเสี่ยง (Risk) ของทนทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ เช่นเดียวกับที่ได้อธิบายไว้ในเรื่องของประโยชน์ (Benefit) ของทนทางสังคม ดังนี้

ความเสี่ยงสำหรับตัวผู้แสดง (Focal Actor) ประกอบด้วย

1) ทนทางสังคมนั้น ต้องลงทุนทั้งในการสร้างและการบำรุงรักษาไว้ ซึ่งความสัมพันธ์นั้น ๆ โดยหากต้องใช้ต้นทุนที่สูงด้วยแล้ว การลงทุนในทนทางสังคมนั้น จะไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อต้นทุน (Cost-Efficient) ดังเช่นงานวิจัยของ Hansen (1998) ที่ศึกษา ประโยชน์ในด้านข้อมูลข่าวสารของทนทางสังคม พบว่า ทั่วไปโครงการซึ่งมีความสัมพันธ์ทางตรง จำนวนมาก กับหน่วยงานอื่น ๆ จะใช้เวลาในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์น้อยกว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ความสัมพันธ์เหล่านั้นมีประโยชน์ (Benefit)

2) ประโยชน์ทางด้านข้อมูลข่าวสารของทนทางสังคม ในบางกรณีเป็น ตัวปฏิเสธประโยชน์เชิงอำนาจ ดังที่ Ahuja (1998) ชี้ว่าขณะที่ผู้แสดงกำลังได้รับประโยชน์ ทางด้านข้อมูลข่าวสารจากการติดต่อกับผู้ที่มีเครือข่ายติดต่อกับคนอื่น ๆ จำนวนมาก ๆ การติดต่อ โดยตรงของผู้แสดงนั้นจะทำให้เกิดการพึ่งพาน้อยกว่าผู้แสดงที่ติดต่อกับผู้ที่มีเครือข่ายการติดต่อที่ น้อยกว่า

3) ประโยชน์ในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อาจเป็นที่ไม่ต้องการใน หลาย ๆ กรณี การมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมากของสมาชิกภายในกลุ่มอาจครอบงำ สมาชิกในการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งอาจทำให้แนวความคิดใหม่ ๆ จะเข้าสู่กลุ่มน้อยลงอันเป็นผล ให้มีความคิดที่ตีตื้นและเกิดความเฉื่อย

สำหรับความเสี่ยงของทนทางสังคมที่เป็นผลกระทบภายนอกนั้น ๆ ประกอบด้วย

1) ความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบภายนอกในด้านลบ เช่น ตัวอย่างของ Coleman ที่ว่าเครือข่าย ความใกล้ชิดสนิทสนมของเด็ก ๆ นั้นไม่ดีต่อชุมชนในวงกว้าง เพราะว่าทำให้ความสามารถในการ ควบคุมของผู้ใหญ่ อาทิ พ่อแม่ ครู ฯลฯ อ่อนลง และเป็นผลให้เพิ่มอัตราออกจากโรงเรียน เป็น ต้น 2) ความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบภายนอกในด้านลบ จากการแสวงหาประโยชน์ทางอำนาจที่ ชัดแจ้งเกินไป และ 3) ประโยชน์จากความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับล่าง สามารถลดขนาด ของการรวมตัว กล่าวคือ การจำแนกแยกแยะกลุ่มที่เข้มงวด ได้นำไปสู่การแบ่งฝ่ายในมุมมองกว้าง การรวมตัวที่ขยายวงออกไปได้ถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มเบื้องต้นเพื่อที่จะหามาซึ่งผลประโยชน์พิเศษ

Sinad Treevanchai (2003: 23-24) ได้สรุปผลค้ำนลอบของทลนทางส้งคมไวใน 3 รูปแบบดว้ยกัน คอื

1) กอืใหใก่ดิปญหการกคิกันคนนอก (Exclusion Problem) กลอ่าวคอื ความสัฒพัณท์ที่เนบเนนของคนกลลุ่มหน้จ้อากกอืใหใก่ดิการกคิกันผ้อูนี้ ในการเข้มาจ้ดสรทรพัยการไดหรือพดูอก็อย่งหน้จ้อคือ กอืใหใก่ดิปญหการผกขาดทรพัยการบงอย่งที่เนบเนนจ้อจงใหใก่ค่นทอืยในกลลุ่มความสัฒพัณท์ทอ้นั้น เช่นท้ Waldinger (1995) กลอ่าวถึ การท้กลลุ่มเช้อืชาตึชาวควบาไดค้รอบงำในหลายภาคทรุกจิจของรฐัไมอามึ เป้นต้น อน้เป้นผลใหฐ้รูกจิดังกลอ่าวขาดการแ่งข้น ขาดการพ้ฒนาเทคนคึความร้ อดลจอนเสยงต้นทลนส้งคม และก้อวหน้ทางสรษฐกจิจากการผกขาดน้

2) กอืใหใก่ดิปญหการจ้ก้ดสรธัภาพ (Restriction on Individual Freeform) และการรริมึทางทรุกจึ (Business Initiative) กลอ่าวคอื ในการเป้นสมาชคึของชมชน โดยปคตนี้น้จะต้อการ การปฎบิตท้เทมออื่น ๆ กัน การเปลย้เนบเปลง ซ้บงคร้ง จะกอืใหใก่ดิผลค้โดยรวม ก้อาจไมเป้นท้อมรบ้ ด้งเช่นท้ Portes and Landoit (1996) อธิบายถึเครอืช้อย ความสัฒพัณท์ของชมชนชาวจึนในเมอึงซานฟรานชลโก ซ้จ้จะคอยปคป้องและค้ม้ครองสมาชคึรวมท้ใหค้ความช้อยเหลือใการจ้ดตั้งทรุกจึหรือการมจ้งานท้ ขณะเคย้วกันก็จ้จะควมค้สมาชคึอย่งไกลช้ดจิกจากกลลุ่มครอบครว้และบรชัท้ชาวจึนท้มีอัยุหากมฝ้ที่ต้อการท้ใหใก่ดิการเปลย้เนบเปลงใด ๆ ก็จ้จะถุกข้นบ้ออกจากชมชนในท้นท้

3) กอืใหใก่ดิปญหการเข้ส่ววงนของควมเลวร้อย (Downward Leveling Pressures) กลอ่าวคอื การเข้ไปอย้ในกลลุ่มความสัฒพัณท์บ้างรูปแบบ เช่น แก้งค้ว้ย้รूं แก้งค้มาเฟย้ จะใหผ้ลประโยชน้ทางสรษฐกจึหลายอย่งกับสมาชคึ แต่การอย้ในกลลุ่มด้งกลอ่าวมท้จ้แรงกคด้นและวฒนธรรมหลาย ๆ อย่งที่ค้ดค้ใหล้ส่ห้ว้งแห่งควมเลวร้อย เช่น วฒนธรรมการใช้ควมรุนแรง การเข้ไปย่งเกย้วกับยาเสพตคึ การเรย้ค้ค่าค้ม้ครองคอรบ้ข้น ฯลฯ ซ้บงไมเป้นผลค้ประการค้ต้อส้งคมโดยรวม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

แนวคิดเรื่อง “ความมั่นคงของมนุษย์” ได้เริ่มก่อกำเนิดขึ้นอย่างแท้จริงในทศวรรษที่ 1960 โดยมติปัจจัยร่วมสำคัญ คือ ความไม่พอใจต่อแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ความไม่พอใจต่อการใช้อำนาจของมหาอำนาจตะวันตกที่กระทำต่อประเทศเมือ่งขึ้นและประเทศกำลังพัฒนา ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของประเทศโลกที่สามอันปรากฏชัดในการจัดการประชุมระหว่างผู้นำประเทศในทวีปเอเชียและแอฟริกา ผลลัพธ์ที่ได้ก็คือ เจตนารมณ์บันดุง หรือ The Spirit of Bandung ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงและอธิปไตยของประเทศ ส่วนความเคลื่อนไหวในกลุ่มประเทศตะวันตก เกิดขึ้นในกลางทศวรรษที่ 1960 เมื่อกลุ่มศึกษาปัญหาของโลกและการจัดระเบียบโลกที่เรียกตนเองว่า World Order Models Project (WOMP) เสนอแนวทางในการจัดระเบียบโลก เพื่อให้มีความสมดุล เป็นธรรม นำไปสู่ความปลอดภัยและการมคิคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรโลก ต่อมาในต้นทศวรรษ 1970 กลุ่มนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นกัอุตสาหกรรม ซึ่งเรียกตัวเองว่า Club of Rome ได้พิมพ์เอกสารชื่อว่า World Problematique (สภาวะปัญหาของโลก) เสนอว่า “มีปัญหาอันซับซ้อนที่นำความทุกข์มาสู่มวลมนุษยชาติทุกชาติทุกภาษา” ปัญหาเหล่านี้ได้แก่ ความยากจน ความเสื่อมสลายของสภาพแวดล้อม การเสื่อมสรทัธาในสถาบัน การขยายตัวของเมือ่งโดยปราศจากการควบคุม ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน ความแปลกแยกของเยาวชน การปฏิเสฐค่านิยมดั้งเดิม ภาวะเงินเฟ้อ และความชะงักงันทางการเงินและเศรษฐกิจ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะมีผลกระทบมาสู่ระดับบุคคล นอกจากกรร่ายงานดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงความจำกัดของการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ และการไม่ตระหนักถึงความจริงในข้อนี้้อาจนำมาสู่หายนะของโลก ดังนั้นควรที่จะหันมาให้ความสนใจต่อการสร้างสมดุลในระดับโลก อันเป็นความสมดุลที่ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนได้รับการตอบสนอง รวมทั้งมนุษย์ทุกคนสมควรที่จะมีโอกาสเท่าเทียมกันในการตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง (สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548ก: 46-48) ความคิดดังกล่าวเริ่มได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆ อีกทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจในยุค 1960 1970 และ 1980 ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายได้สร้างตัวแบบของการพัฒนาประเทศไว้หลายรูปแบบ แต่ไม่อาจนำมาซึ่งความพึงพอใจของคนในประเทศต่าง ๆ ได้ (สุภาชัย สาระจรัส, 2545: 18) จึงเกิดจุดเริ่มต้นของแนวคิด ความมั่นคงของมนุษย์ขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาใหม่ที่มีความสมดุล มุ่งเน้นไปที่ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ทุกคนได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน

หลังจากหาคำของสงครามเย็นคำว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) ก็ถูกหยิบยกมาพิจารณาในแง่มุมใหม่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกครั้ง ซึ่งการริเริ่มแนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์นั้น ในช่วงยุคสงครามเย็นเนื่องจากการมองเรื่อง ความมั่นคงปลอดภัยของชาติเป็นเรื่องสำคัญ และความมั่นคงปลอดภัยในที่นี้ เป็นเรื่องของชาติ หรือรัฐมากกว่า ที่จะเกี่ยวข้องกับประชาชน สิ่งที่ถูกมองก็คือ ความหวงใยที่ชอบธรรมต่อประชาชนธรรมดาที่พยายามหาความมั่นคงในชีวิตปลอดภัยในชีวิตประจำวันของตนซึ่ง “สำหรับคนส่วนมากแล้ว ความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยของประชาชนนั้น มักจะเกิดขึ้นจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันมากกว่าความน่าสะพรึงกลัวของเหตุการณ์หายนะครั้งใหญ่ในโลก วันนั้นคือรอบครัวเราจะมียาอาหารพอไหม จะตกงานหรือไม่ ถนนแหว่งๆ บ้านจะปลอดภัยจากอาชญากรรมไหม จะถูกรุกรานโดยรัฐที่กดขี่หรือไม่” จะเป็นเหยื่อของความรุนแรงเนื่องจากเพศของตนหรือเปล่า จะมีใครเข้ามาทำการข่มขู่คนร่วมศาสนาที่เดินกำลังนับถืออยู่หรือเปล่า” (สฤชาชัย สาระจรัส, 2545 : 30) ความคิดดังกล่าวเริ่มได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆ

แนวความคิดความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบันได้มีผู้สนใจอย่างแพร่หลาย และมีรากฐานจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ ในปี 1994 โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Program-UNDP ได้จัดทำเอกสาร UNDP’s Human Development Report ประจำปี 1994 ได้กล่าวถึงความมั่นคงว่าจะต้องมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง ซึ่งมีมนุษย์ในที่นี้หมายถึง ชีวิตของแต่ละคนบนประเทศนั้น จะต้อง ปราศจากความหวาดกลัวและความขาดแคลน (freedom from fear , freedom from want) เน้นคุณค่าของความมั่นคงไปที่ความปลอดภัย(Safety) ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity of Human-being) ในการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน (สฤชาชัย สาระจรัส, 2545 : 22) ทำให้ประเทศต่างๆ ได้เริ่มสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องของ “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ก็ยังไม่ได้มี แนวคิดที่มีการตกลงร่วมกันอย่างลงตัว แต่จะแตกต่างกันไปตามแนวคิดของบุคคลหรือ ความเชื่อ วัฒนธรรม ให้ตรงกับสภาพการณ์ของแต่ละประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวความคิดของบุคคลสำคัญและนักวิชาการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้แนวทางหรือแนวความคิดในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ไว้แตกต่างกันดังนี้

Kofi Annan เลขาธิการสหประชาชาติ (อ้างอิงใน สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 17) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ไว้ว่า ท่ามกลางความขัดแย้งเหล่านี้ ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับแนวคิดความคตินั่นคงได้บังเกิดขึ้น "ความมั่นคง" ซึ่งครั้งหนึ่งก็คือ การป้องกันอาณาเขตจากการรุกรานภายนอก ได้กลายเป็นคำที่หลอมรวมเรื่องการปกป้องคุ้มครองชุมชน และ ประชาชนจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายใน ความจำเป็นที่ต้องมี

แนวความคิดที่มีงูให้มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ยังได้รับการตอกย้ำจากอันตรายของอาวุธที่มีคุณภาพการทำลายล้างสูงที่มีต่อมนุษย์ เช่น อาวุธนิวเคลียร์ คำว่า "ความมั่นคง" จึงแสดงถึงภัยของขอบเขต และ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

เราจำเป็นต้องเปิดมุมมองให้กว้างขึ้นต่อคำจำกัดความหรือความหมายของคำว่า 'สันติภาพ' และความมั่นคง 'สันติภาพ' มีความหมายมากกว่าการไม่มีสงคราม ส่วน 'ความมั่นคงของมนุษย์' มีความหมายมากกว่าประเด็นทางการทหาร เพราะ 'ความมั่นคงของมนุษย์' ต้องรวมถึงการพัฒนา เศรษฐกิจ, ความมั่นคงทางสังคม, การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม, การพัฒนาประชาธิปไตย, การปลดอาวุธ, การเคารพสิทธิมนุษยชนและ หลักแห่งนิติธรรม

ข้อท้าทายต่างๆ ที่เราเผชิญอยู่ยังสะท้อนความเห็นพ้องร่วมกันว่าความมั่นคงโดยรวมนี้ไม่สามารถตีความหมายแคบๆ เพียงการปลอดจากการใช้กำลังทางอาวุธเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลังระหว่างรัฐ หรือ ระหว่างประชาชนในรัฐเดียวกันก็ตาม ภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง, การที่ฟิลเรื่อนจำนวนมากที่ต้องพลัดถิ่นอาศัย, การก่อการร้ายข้ามชาติ, การแพร่ระบาดของโรคร้ายเช่น AIDS, การค้ายาเสพติด และ การค้าอาวุธ รวมทั้งความหายนะของสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่เป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสิ้น ทั้งหมดนี้เท่ากับเป็นการบังคับให้เราต้องแสวงหาแนวทางการทำงานที่ครอบคลุมภัยคุกคามทั้งหมดนี้

ความมั่นคงของมนุษย์ในความหมายที่กว้างขวางที่สุด ต้องมีความหมายมากกว่าการไม่มี ความขัดแย้งที่รุนแรงและต้องรวมถึงสิทธิมนุษยชน ชรรมาภิบาล การเข้าถึงการศึกษาและการ สาธารณสุข และยังหมายรวมถึง การประกันว่ามนุษย์ทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะบรรลุ ศักยภาพของตน การสร้างความมั่นคงของมนุษย์จึงหมายถึงการแก้ไขปัญหาความยากจน, การสร้าง ความเจริญทางเศรษฐกิจ และ การป้องกันความขัดแย้ง อสิริภาพจากความขาดแคลน อสิริภาพจาก ความหวาดกลัว รวมทั้งอสิริภาพของมนุษย์รุ่นต่อๆ ไปที่จะมีชีวิตในสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ สมบูรณ์ ทั้งหมดนี้คือองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงของชาติ

Ogata (1998) อธิบดีข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติด้านผู้ลี้ภัย (United Nations High commissioner for Refugees) เสนอแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ ไว้ว่า มีองค์ประกอบหลาย องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1. การที่พลเมืองทุกคน จะมีชีวิตโดยสงบสุขและมีความมั่นคงในดินแดนของตน ซึ่งหมายถึง รัฐและพลเมืองสามารถที่จะ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยปราศจากความรุนแรง 2. ประชาชนได้รับสิทธิและ โอกาสโดยไม่เลือกปฏิบัติ ได้แก่ สิทธิมนุษยชน สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม สิทธิทาง เศรษฐกิจ และสิทธิทางวัฒนธรรม 3. การมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งในการเข้าถึงกระบวนการ

กำหนดนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งได้รับประโยชน์จากนโยบายดังกล่าวอย่างเท่าเทียม 4. การสร้างหลักนิติรัฐและการสร้างกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอิสระ ประชาชนทุกคนในรัฐควรมีสติชและหน้าที่ภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

Maclean (2001 อ้างถึงใน นพินทร์ พัวพงศกร, ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, เสก เมธาสุรารักษ์ , ทพิพาทร์ จิตตรชินันท์, พรพิงศ์ กิจจาการ และ พรธมทพิย เพชรมาก, 2546: 8) ได้กล่าวถึง ความมั่นคงของมนุษย์ว่าได้ขยายการครอบคลุมจากความมั่นคงตามชายแดนในแบบวิธีคิดเก่าไปสู่เรื่องของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์ได้แก่ การตระหนักถึงความจริงว่า การปกป้องคุ้มครองชีวิตของแต่ละบุคคลไม่ได้เกิดจากระบบการรักษความปลอดภัยของรัฐในฐานะหน่วยงานทางการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการเข้าถึงระบบสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องที่พิถีพิถันแต่เพียงประโยชน์ต่างๆ ของประชาชน (การศึกษา การสาธารณสุข การพิทักษ์สันติราษฎร์) แต่ความมั่นคงของมนุษย์ยังมีความหมายถึง การปกป้องประชาชนจากความรุนแรงทางโครงสร้างแอบแฝงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย เช่น ความรุนแรงที่เกิดจากการเสื่อมโทรมของธรรมชาติ การอพยพของผู้อพยพ ความมั่นคงของมนุษย์ควรให้ความสำคัญในเนื้อหาของความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ไร้รูปแบบอันเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของแต่ละบุคคลในด้านต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมถึงชุมชนและสิ่งแวดล้อมด้วย

Bajpai (2000) ได้ให้แนวคิดของความมั่นคงของมนุษย์ว่า เกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลทั้งในทางตรงและในทางอ้อม การส่งเสริมการพัฒนาคน และการบริหารจัดการที่ดี และเมื่อถึงคราวจำเป็น การใช้การลงโทษหรือการใช้กำลังบังคับ ก็ยังถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมการจัดการความมั่นคงของมนุษย์ การร่วมมือของภาครัฐ องค์กรนานาชาติ ภาคเอกชน และกลุ่มอื่นๆ ในภาคประชาสังคม จะช่วยประสานและสร้างความสำเร็จให้กับความมั่นคงของมนุษย์

King และ Murray (อ้างถึงในสุภาชย์ สาระจรัส, 2545: 10) ได้ให้เสนอให้พิจารณาจำนวนปีในอนาคต ซึ่งบุคคลมีชีวิตอยู่นอกภาวะความยากจน ข้อเสนอเกี่ยวกับการวัดความมั่นคงของมนุษย์คือ รายได้ สุขภาพ การศึกษา เสรีภาพทางการเมือง และประชาธิปไตย

เครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Network) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ว่า บนโลกมนุษย์ที่ซึ่งประชาชนสามารถอาศัยอยู่ภายใต้ความมั่นคงและมศักดิ์ศรีปลอดภัยจากความยากจนและการสูญเสียความหวังนั้นยังคงเป็นความฝันของผู้คนทั้งหลาย ซึ่งแต่ละบุคคลจะได้รับประกันให้ปราศจากความหิวอดตาย และปราศจากความขาดแคลน รวมถึงได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังนั้นการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ก็คือ ความหวังสำคัญที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ และส่วนประกอบที่สำคัญของความมั่นคงของ

มนุษย์นั้น จึงหมายถึง การปราศจากความคุกคามต่อสิทธิ ความสงบสุข ปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ชนิกัทร ภูมิรัตน์ (2546: 1) ได้ให้แนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ว่า เป็นการสะท้อนความเชื่อที่ว่า มนุษย์ควรจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสร้างสรรค์ โดยไม่มียันตรายที่จะคุกคามต่อความอยู่รอด และทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งหมายความว่า มนุษย์จะได้รับการคุ้มครอง เพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากความหวาดกลัว (Freedom from fear)

จากแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ข้างต้นทั้งจาก บุคคลหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ได้ว่า ความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบันจะให้ความสำคัญนอกเหนือจากความมั่นคงของชาติ ซึ่งจะยึดหรือเน้นที่ตัวบุคคลเป็นศูนย์กลาง นั่นคือการที่บุคคลมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ มีเสรีภาพจากความกลัว (Freedom from Fear and Fear) และเสรีภาพจากความต้องการ (Freedom from Fear and Want) หรือมีความเป็นอยู่ที่ดี มีอิสระในการที่จะดำเนินชีวิตของตนเอง มีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมทางสังคมต่างๆ รวมทั้งทางด้านการเมือง เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

2.2.2 ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์

จากการศึกษาผู้วิจัยได้พบว่าผู้ให้คำนิยาม หรือความหมายของคำว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” ไว้หลายท่านและเนื่องจากทั้งจากแนวความคิดความมั่นคงของมนุษย์เองที่มีความเข้าใจแตกต่างกันในบางประเด็นหรือ ตามสถานการณ์ของแต่ละประเทศ ทำให้คำนิยามของคำว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” ก็ยังมีได้มีความหมายที่เป็นสากลที่ทุกประเทศยึดตามกันทั่วโลกเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการรวบรวมความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ตามทัศนะของบุคคล หรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

รัฐบาลประเทศแคนาดา (สุภาชย์ สารจรส, 2545: 8) ได้ให้คำนิยามของความมั่นคงของมนุษย์ไว้ว่า หมายถึง การปลอดจากการคุกคามที่รุนแรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งแคนาดาได้ระบุนโยบายต่างประเทศไว้ 5 ข้อ สำหรับการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

1. การป้องกันพลเมือง เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงมาตรฐานระหว่างประเทศให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อลดการทำลายล้างมนุษย์ด้วยอาวุธจากการขัดแย้ง

2. ปฏิบัติการส่งเสริมสันติภาพ เกี่ยวข้องกับการเพิ่มศักยภาพขององค์การสหประชาชาติ ด้วยการสนับสนุนด้านต่าง ๆ รวมถึงบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญแคนาดา

3. การป้องกันความขัดแย้ง สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันและบรรเทาความขัดแย้ง รวมถึงการเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

4. การบริหารจัดการที่ดีและตรวจสอบได้ เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการจัดการและการตรวจสอบ เพื่อสร้างมาตรฐานของระบอบประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน

5. ความปลอดภัยสาธารณะ เกี่ยวข้องกับการสร้างความชำนาญ ศักยภาพ และเครื่องมือต่าง ๆ ระหว่างประเทศ เพื่อต่อสู้กับการเติบโตขึ้นขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

รัฐบาลประเทศญี่ปุ่น (อ้างอิงใน สุภราชย์ สารจรสัท, 2545: 9) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การคุ้มครองป้องกันชีวิตและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล รัฐบาลญี่ปุ่น (เช่นเดียวกับประเทศจำนวนมาก) มีความเชื่อว่า ความมั่นคงของมนุษย์สามารถบังเกิดขึ้นได้แน่ ถ้าชีวิตประชาชนแต่ละคนปลอดภัยจากความหวาดกลัว และปลอดภัยจากความขาดแคลน

โครงสร้างรายงานคณะกรรมการความมั่นคงของมนุษย์ (2546: 1) ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ว่า หมายถึงการคุ้มครองอิสรภาพที่สำคัญ ๆ หมายถึงการคุ้มครองประชาชนจากการคุกคามหรือสถานการณ์ที่วิฤตและลูกหลานบนท้องหรือปณฐานของประชาชนและหมายถึงการสร้างระบบที่ช่วยให้ประชาชนมีปราการในการต่อสู้ การมีศักดิ์ศรีและการดำรงชีพความมั่นคงของมนุษย์เชื่อมโยงอิสรภาพในรูปแบบต่าง ๆ อิสรภาพจากความต้องการ อิสรภาพจากความกลัว และอิสรภาพในการกระทำตามที่ตนปรารถนา การที่จะกระทำเช่นนั้นได้ต้องอาศัยกลยุทธ์สองอย่างคือการคุ้มครอง และการให้อำนาจ การคุ้มครองจะปกป้องประชาชนจากอันตรายซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ช่วยกันพัฒนาบรรทัดฐาน กระบวนการ และสถาบันต่างๆ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาความไม่มั่นคงอย่างเป็นระบบ การให้อำนาจทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาศักยภาพและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มความสามารถ การคุ้มครองและการให้อำนาจจะเสริมซึ่งกันและกันและจำเป็นต้องมีในสถานการณ์ส่วนใหญ่

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2551: 63) ได้ทำการศึกษาความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2550 และได้ให้ความหมายของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ว่าหมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความ

จำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี^๑ ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ศักดิ์ศรี^๑ ปรบิบาลบรรพตเขต (2533: 15) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความมั่นคงของมนุษย์ว่า หมายถึง ความรู้สึที่ปลอดจากความขาดแคลน ความหวาดกลัว รวมถึงการคหุมนินิคุณแคลนและการกระทำย่ำยีที่งั้ปวง สามารถนเอยในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและมีหลักประกันในการดำเนินชีวิต

โอกาส วงศ์ศิลป์ (2550: 30) ได้ให้ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ไว้ว่า การที่ประชาชนสามารถอาศัยอยู่อย่างมั่นคง ปลอดภัยจากความยากจนและการสูญเสียความหวัง นอกจากนี้ยังได้รับการปกป้องคุ้มครองจากความรุนแรง มลพิษทางชีวิตที่ดี และมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ปราศจากการคุกคามต่อสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคล ต่อความสงบสุขและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2546: 2) ได้ให้ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ว่า น่าจะเป็นผลลัพธ์ (Outcome) ที่พึงปรารถนาของการพัฒนาประเทศทุกประเทศ ไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะอยู่ในระดับใดของการพัฒนา และน่าจะเป็นมาตรวัดที่ดีกว่าการดู “รายได้” เป็นหลัก ซึ่งเป็นวิธีที่ประเทศทั้งหลาย รวมทั้งประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน

จากคำนิยามดังกล่าวผู้วิจัยได้สรุปความหมายของคำว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” ว่า หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนได้รับความเท่าเทียมกันในเรื่องหลักประกัน สิทธิ ความปลอดภัย และโอกาสในการตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ตลอดจนการมีคุณภาพชีวิตที่ดีปราศจากความกลัวและความขาดแคลน อยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี^๑

2.2.3 องค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์

ผู้วิจัยได้รวบรวมองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์จาก บุคคล องค์กรหรือสถาบันต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมิติและดัชนีชีวิตความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการศึกษา และเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548: 95) ร่วมกับคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดำเนินการศึกษาและกำหนดกรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 11 มิติ 35 ดัชนี และ 70 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ (Human Security in Health Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์มีความสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) และจิตวิญญาณ (Spiritual) โดย

พิจารณาจากการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ทั้งด้านปกป้องโรค ส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ชั้น 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
1. คนไทยมีนิสัยการสร้างเสริมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม	1. อัตราผู้ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ 2. อัตราผู้ขาดการฝึกจิตใจให้สะอาดผ่องแผ้วเป็นนิจ
2. คนไทยมีนิสัยป้องกันการเจ็บป่วยที่ป้องกันได้	3. อัตราผู้ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคที่ป้องกันได้ 4. อัตราผู้ติดเชื้อเอชไอวี (HIV) และโรคติดต่อร้ายแรง
3. คนไทยได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย และฟื้นฟูเมื่อหายป่วยถ้าจำเป็น	5. อัตราผู้ป่วยที่ไม่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาลที่มีมาตรฐานภายใน 40 นาที 6. อัตราผู้ไม่สามารถเข้าถึงระบบประกันสุขภาพ
4. คนไทยปลอดจากการคุกคามด้านสุขภาพ	7. อัตราผู้สูบบุหรี่ 8. อัตราผู้ดื่มสุราเรื้อรัง 9. อัตราผู้ดื่มสารเสพติด 10. อัตราผู้พยายามฆ่าตัวตาย

มิติที่ 2 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร (Human Security in Food Aspect) หมายถึง สวัสดิภาพมนุษย์ จำเป็นต้องบริโภคน้ำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ เหมาะสม มีประโยชน์ และปราศจากโทษ ประกอบด้วย 3 ชั้น 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
5. คนไทยสามารถมีอาหารกินพอเพียง	11. อัตราผู้มีอาหารกินไม่ครบมื้อ 12. อัตราผู้มีภาวะทุพโภชนาการ
6. คนไทยกินอาหารที่ปลอดภัย	13. อัตราผู้กินเนื้อสัตว์ที่ไม่ปรุงสุกด้วยความร้อน
7. คนไทยไม่กินอาหารเกินความจำเป็น	14. อัตราผู้บริโภคเครื่องดื่มชูกำลังเป็นประจำ

มติที่ 3 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา (Human Security in Education Aspect) หมายถึง การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาพื้นฐานของรัฐในทุกรูปแบบ (ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย) โดยครอบคลุมองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์จำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย โดยปราศจากการครอบงำ ประกอบด้วย 3 ดัชนี 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
8.คนไทยสามารถสื่อสารภาษาใน ชีวิตประจำวันได้	15. อัตราคนไทยที่อ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้ 16. อัตราคนไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้
9. คนไทยมีสิทธิและโอกาสศึกษาขั้นพื้นฐาน	17. อัตราผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษา ที่มีมาตรฐาน 18. อัตราผู้ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. คนไทยมีโอกาสเรียนรู้ถึงที่มีคุณค่าแก่ชีวิต	19. อัตราคนไทยที่ขาดความรู้พื้นฐานภูมิปัญญา ไทย 20. อัตรานักเรียน / นักศึกษา ที่ถูกล่วงละเมิด ทางเพศจากครู/ อาจารย์

มติที่ 4 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ (Human Security in Religion and Belief Aspect) หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยมีหลักธรรม คำสอน ที่มนุษย์ยึดถือ ศรัทธา และปฏิบัติตาม ทั้งด้านกฎเกณฑ์และด้านพิธีกรรม โดยปราศจากการครอบงำ ประกอบด้วย 2 ดัชนี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
11. คนไทยได้รับการเผยแพร่หลักคำสอนที่ ถูกต้องตามหลักศาสนา	21. อัตราผู้ถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อหลักคำสอน ทางศาสนา หรือลัทธิตามความเชื่อที่ผิดเพี้ยน

ดัชนี	ตัวชี้วัด
12. คนไทยปฏิบัติตนตามหลักศาสนา	22. อัตราผู้ถือศรัทธาในศาสนา 23. อัตราผู้ประพฤติผิดศีลธรรมอันชั่วร้ายทางศาสนาที่ร้ายแรง (พระและนักบวชประชาชนทั่วไป) 24. อัตราผู้บริโภคสุรา

มิติที่ 5 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย (Human Security in Housing Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวในอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง ที่มีคามมั่นคง และปลอดภัยจากภัยแล้ง น้ำท่วม หรือการเวนคืนที่ไม่เหมาะสม ประกอบด้วย 5 ดัชนี 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
13. คนไทยที่มีที่อยู่อาศัย	25. อัตราผู้ที่มีที่อยู่อาศัยในสภาพพุง
14. คนไทยที่มีที่อยู่อาศัยไม่แออัด	26. อัตราผู้ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยจากอสังหาริมทรัพย์
15. คนไทยมีสิทธิในที่อยู่อาศัย	27. อัตราผู้สูญเสียที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างในที่อยู่อาศัย
16. คนไทยมีสาธารณูปโภคพื้นฐาน	28. อัตราผู้ถูกไล่ออกจากที่อยู่อาศัย หรือถูกบังคับย้ายออกจากที่อยู่อาศัย 29. อัตราครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปา 30. อัตราครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้า
17. ที่อยู่อาศัยของคนไทยปลอดภัยจากวัตถุอันตราย และเหตุรำคาญ	31. อัตราครัวเรือนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออุบัติเหตุจากวัตถุอันตราย หรือสารพิษ

มิติที่ 6 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม (Human Security in Environment Aspect) หมายถึง สภาพของความสัมพันธ์ที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่แวดล้อม และเป็นผลต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และธรรมชาติส่วนอื่นๆ ทั้งนี้ ธรรมชาติที่แวดล้อมดังกล่าวต้องปลอดภัยจากมลพิษ และปลอดภัยจากการถูกทำลาย ประกอบด้วย 1 ดัชนี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
18. มลพิษในสิ่งแวดล้อม	32. อัตราผู้ป่วยจากมลพิษทางอากาศ 33. อัตราผู้ป่วยจากการใช้แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีสารพิษปนเปื้อน 34. อัตราผู้ที่ได้รับอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตร

มิติที่ 7 ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล

ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล (Human Security in Personal Aspect) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยจากความรุนแรงทางกายภาพ และภัยคุกคามจากปัจจัยทั้งปวงที่มีต่อบุคคล ได้แก่ การประทุรร้าย อาชญากรรม การทำงาน อุบัติเหตุ และภัยคุกคามจากตนเอง เช่น การทำร้ายเด็ก การข่มขืน การทรมาณร่างกาย การใช้สารเสพติด และการฆ่าตัวตาย (ภัยคุกคามต่อตนเอง) เป็นต้น ประกอบด้วย 5 ดัชนี 11 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
19. คนไทยมีอาชีพอนามัย	35. อัตราผู้ทุพพลภาพและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน
20. คนไทยไม่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์	36. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าเด็ก 37. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าประเวณี 38. อัตราผู้ถูกข่มขืน 39. อัตราคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าแรงงาน
21. คนไทยปลอดการประทุรร้ายและไม่เป็นเหยื่ออาชญากรรม	40. อัตราผู้ถูกประทุรร้ายขั้นรุนแรง 41. อัตราผู้ถูกลักพาตัว
22. คนไทยปลอดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ	42. อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติ 43. อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุการจราจร
23. คนไทยปลอดจากกบฏและภัยคุกคามของรัฐ	44. อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายจากการกระทำของรัฐ (เจ้าหน้าที่) 45. อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายสาบสูญจากการก่อการร้าย หรือสปีรชาการลับของต่างประเทศ

มติที่ 8 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว (Human Security in Family Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์มีสิทธิและความชอบธรรมตามกฎหมายของบุคคลในการตัดสินใจเลือกคู่ และเลือกมที่อาศัยด้วยความพึงพอใจร่วมกัน ทั้งนี้ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่อันเหมาะสมที่พึงปฏิบัติต่อกัน โดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการครองคู่ ในกรณีที่มีปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งกัน ย่อมมีสิทธิรับคำปรึกษา แนะนำ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในครอบครัว ในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม และการปลอดจากการคุกคาม ครอบงำจากสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย 3 ดัชนี 12 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
24. คนไทยมีความพร้อมก่อนแต่งงาน	46. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานก่อนบรรลุนิติภาวะ 47. อัตราคู่สมรสที่แต่งงาน โดยไม่มีอาชีพหรือรายได้พอเพียงต่อการมีครอบครัว
25. คนไทยมีแผนดำเนินชีวิตครอบครัว	48. อัตราคู่สมรสที่ไม่มีมีการตรวจเลือด 49. อัตราคู่สมรสที่แต่งงาน โดยไม่จดทะเบียนสมรส
26. คนไทยมีระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว	50. อัตราทารกที่ถูกละทิ้ง 51. อัตราเด็กที่ถูกละทิ้ง 52. อัตราผู้พิการที่ถูกละทิ้ง 53. อัตราผู้สูงอายุที่ถูกละทิ้ง 54. อัตราเด็กที่ทำผิดกฎหมาย 55. อัตราผู้ถูกระงับการรุนแรงโดยสมาชิกในครอบครัว 56. อัตราผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว 57. อัตราการหย่าร้าง

มติที่ 9 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน (Human Security in Community Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในกลุ่มคนแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งมี การติดต่อสัมพันธ์กันในช่วงระยะเวลาที่ต่อเนื่อง โดยการดำรงอยู่นั้นสามารถคงความเป็นอัตลักษณ์ของตน มีสิทธิ โอกาส และศักดิ์ศรี ตลอดจนปลอดจากภาวะคุกคามและครอบงำจากสมาชิกชุมชน กรณีมีความขัดแย้ง ใช้การแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ประกอบด้วย 3 ดัชนี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
27. คนไทยสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน	58. อัตราผู้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมหลักของชุมชน
28. คนไทยสามารถมีความสัมพันธ์กับชุมชน	59. อัตราผู้ประสบอันตรายจากความขัดแย้งหรือแบ่งฝักฝ่ายของชุมชน
29. คนไทยสามารถดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน	60. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อวัฒนธรรมต่างชาติที่เป็นพิษภัย

มติที่ 10 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ (Human Security in Economic Aspect) หมายถึง สภาพการใช้ชีวิตของมนุษย์ในกิจกรรมด้านการผลิต การบริโภค การจำแนกแจกจ่าย การออมและการลงทุนที่ต้องสามารถเข้าถึงความต้องการ และโอกาสที่เท่าเทียมกัน ประกอบด้วย 3 ดัชนี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
30. คนไทยมีปัจจัยการผลิตที่สามารถเลี้ยงตนเองได้	61. อัตราเกษตรกรที่ไม่มียปัจจัยการผลิต 62. อัตราผู้ขาดความมั่นคงในรายได้ 63. ร้อยละของคนว่างงาน
31. คนไทยบริโภคไม่เกินความสามารถในการผลิต	64. อัตราครัวเรือนที่มีหนี้สินเกินขีดความสามารถชำระหนี้
32. คนไทยมีการลงทุนและการออมที่เป็นธรรม	65. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

มติที่ 11 ความมั่นคงของมนุษยดำนการเมอิ่ง

ความมั่นคงของมนุษยดำนการเมอิ่งการปกครอง (Politic and Administration Security) หมายถึง การที่มนุษยสามารถดำรงชีวิตในสังคมโดยมสิทธิโอกาส และศักดิ์ศรีในการเข้าถึงอำนาจ การตัดสินใจ และการรับผลประโยชน์สาธารณะ โดยปลอดจากการคุกคาม ครอบงำจากผู้มีอำนาจ และอิทธิพลอื่นๆ ประกอบด้วย 3 ชั้น 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

ชั้น	ตัวชี้วัด
33. คนไทยมสิทธิเสรีภาพพื้นฐานทางการเมอิ่ง	66. อัตราผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 67. อัตราผู้ประท้วงหรือแสดงออกทางการเมือง 68. อัตราผู้อยู่ในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึก
34. คนไทยมอิสระจากการใช้อำนาจทางการเมอิ่งโดยไม่ชอบธรรม	69. อัตราผู้เสียชีวิตจากการปราบจลาจล
35. คนไทยปลอดจากการสูญเสียประโยชน์จากการคอร์รัปชันทุกรูปแบบ	70. จำนวนเงินต่อหัวประชากรที่สูญเสียเนื่องจากการคอร์รัปชัน

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย (2549: 1-3-1-8) ได้จัดทำรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย และได้พิจารณา “มาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย” สรุปเป็นกรอบแนวคิดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย ประกอบด้วย 11 มติ 35 ชั้น และ 98 ตัวชี้วัด สำหรับการจัดทำรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย ระดับประเทศประจำปี 2549

มติที่ 1 ความมั่นคงของมนุษยดำนสุขภาพ รวม 4 ชั้น และ 13 ตัวชี้วัด

ชั้นที่ 1 คนไทยมนิสัยสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ (อายุ 11 ปีขึ้นไป)

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้มีความรู้ที่หัดหุ้เศร้าเสียใจหรือวิตกกังวล

ชั้นที่ 2 คนไทยมนิสัยป้องกันเจ็บป่วยที่ป้องกันได้

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราเด็กแรกเกิดถึง 1 ปีไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ

ตามตารางเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราเด็กอายุ 6-12 ปีไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราผู้ใหญ่โรคเอดส์ (ต่อแสนคน)

ตัวชี้วัดที่ 4 อัตราผู้ป่วยด้วยวัณโรค (ต่อแสนคน)

ตัวชี้วัดที่ 5 อัตราผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็ง (ต่อแสนคน)

ดัชนีที่ 3 คนไทยได้รับการรักษามะเร็งปวยและฟันปลอมที่หายป่วยถาวร

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราหมั่นทนที่คืนป่วยรุนแรงในหมั่นทนสามารถไปรับการ
รักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลของรัฐเกินกว่า 30 นาที

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้ไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการการรักษาพยาบาล

ดัชนีที่ 4 คนไทยปลอดจากการคุกคามด้านสุขภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้สูบบุหรี่

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้ติดสุราเรื้อรัง

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราผู้ฆ่าเสพตติ

ตัวชี้วัดที่ 4 อัตราผู้ฆ่าตัวตาย และผู้ทำร้ายตนเอง

มติที่ 2 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร รวม 3 ดัชนี และ 6 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 คนไทยสามารถมีอาหารกินพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้กินอาหารครบ 3 มื้อ ต่อประชากรที่สำรวจ (อายุ 6 ปีขึ้นไป)

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราเด็กแรกเกิด มินิน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราเด็กอายุระหว่าง 6-15 ปี ไม่ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน

ตามความต้องการของร่างกาย ซึ่งมีผลทำให้การเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

ดัชนีที่ 2 คนไทยกินอาหารที่ปลอดภัย

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้ที่อยู่ในครัวเรือนไม่ได้กินอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ดัชนีที่ 3 คนไทยไม่กินอาหารเกินความจำเป็น

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราเด็กและเยาวชนที่มีภาวะโภชนาการเกิน

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราประชากรที่กินอาหารเกินความจำเป็น (อาหารขยะ)

มติที่ 3 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา รวม 3 ดัชนี และ 7 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 คนไทยสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราคนไทยที่อ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้ (อายุ 15-60 ปี)

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราคนไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้ (อายุ 5 ปีขึ้นไป)

ดัชนีที่ 2 คนไทยมีสิทธิและโอกาสศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอน

ปลายต่อประชากร (อายุ 3-17 ปี)

ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี

ดัชนีที่ 3 คนไทยมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของคนไทยที่ได้รับการเพิ่มขีดความสามารถในเรื่องที่ควรเรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตรานักเรียนได้รับความรุนแรง ถูกล่วงละเมิดทางเพศ/ถูข่มขืนต่อหน้าเรียนในระบบโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่บาดเจ็บจากการใช้กำลังรุนแรงทำร้ายร่างกายจากก่อเหตุทะเลาะวิวาท

มิติที่ 4 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ รวม 2 ดัชนี และ 4 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 คนไทยได้รับความรู้เรื่องศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้นับถือศาสนาในประเทศไทย (อายุ 15 ปีขึ้นไป)

ดัชนีที่ 2 คนไทยนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหา

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้มีอายุ 6 ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้ไม่ตีสู่รา

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราผู้ไม่สูบบุหรี่

มิติที่ 5 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย รวม 5 ดัชนี และ 9 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 คนไทยมีที่อยู่อาศัย

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านไม่มีสภาพ

คงทนถาวร

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้เดือดร้อนจากอสังหาริมทรัพย์ (ต่อแสนคน)

ดัชนีที่ 2 คนไทยมีที่อยู่อาศัยไม่แออัด

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนที่ไม่มีห้องนอน

ดัชนีที่ 3 คนไทยมีสิทธิในที่อยู่อาศัย

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนที่มีสิทธิในที่อยู่อาศัย

ดัชนีที่ 4 คนไทยมีสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปา

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้า

ดัชนีที่ 5 ที่อยู่อาศัยของคนไทยปราศจากวัตถุอันตรายและเหตุรำคาญ

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนที่ไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราครัวเรือนที่มีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี

ตัวชี้วัดที่ 3 สถิติการร้องเรียนปัญหามลพิษ (เรื่อง)

มติที่ 6 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม รวม 1 ชั้น และ 3 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 มลพิษในสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้ป่วยจากมลพิษทางอากาศ (ต่อพันคน)

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้ป่วยจากการใช้แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีสารพิษปนเปื้อน

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราผู้ได้รับอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตร (ต่อพันคน)

มติที่ 7 ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล รวม 5 ชั้น และ 26 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 คนไทยมีอาชีพอนามัย

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราทพผลภาพ เสียชีวิต และสูญหาย เนื่องจากการทำงานของ
ลูกจ้างในควบคุมครองของกองทุนเงินทดแทน

ดัชนีที่ 2 คนไทยไม่เป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ที่ได้รับการช่วยเหลือกลับประเทศไทย

ตัวชี้วัดที่ 2 ผู้ถูกจับกุมตามพรบ. ปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าแรงงาน

ดัชนีที่ 3 คนไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้ถูกราย

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้ถูกข่มขืน

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราผู้ถูกฆ่า

3.1 อัตราผู้ถูกฆ่าโดยเจตนา

3.2 อัตราผู้ถูกฆ่าโดยไม่เจตนา

ตัวชี้วัดที่ 4 อัตราผู้ถูกระบุร้ายต่อทรัพย์สิน

4.1 ปล้นทรัพย์สิน

4.2 ชิงทรัพย์สิน

4.3 ลักทรัพย์สิน

4.4 ระวังทรัพย์สิน

ดัชนีที่ 4 คนไทยปลอดภัยต่อเหตุและอุบัติเหตุ

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ

ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนผู้เสียชีวิตจาก “ส่นามิ”

ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนราษฎรประสบภัยจากภัยแล้ง

ตัวชี้วัดที่ 4 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอัคคีภัย

- ตัวชี้วัดที่ 5 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ
- ตัวชี้วัดที่ 6 จำนวนผู้เสียชีวิตจากภัยหนาว
- ตัวชี้วัดที่ 7 อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ (ทางบก)
- ตัวชี้วัดที่ 8 จำนวนผู้เสียชีวิต/สูญหายจากอุบัติเหตุจากรถทางน้ำ
- ตัวชี้วัดที่ 9 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถทางอากาศ
- ตัวชี้วัดที่ 10 อัตราตายจากอุบัติเหตุการขนส่ง
- ตัวชี้วัดที่ 11 อัตราตายจากการพลัดตก
- ตัวชี้วัดที่ 12 อัตราตายจากอุบัติเหตุตกน้ำและการจมน้ำ

ดัชนีที่ 5 คนไทยปลอดภัยจากอุบัติเหตุและการคุกคามของรัฐ

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายจากการกระทำของรัฐ (เจ้าหน้าที่)

ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้าย/วินาศกรรม

มติที่ 8 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว รวม 3 ดัชนี และ 12 ตัวชี้วัด

ดัชนีที่ 1 คนไทยมีความพร้อมก่อนแต่งงาน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราสตรีที่สมรสและมีบุตรก่อนบรรลุนิติภาวะ (อายุต่ำกว่า 20 ปี

บริบูรณ์)

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราคู่สามีภรรยาที่แต่งงานโดยไม่ใช้อาชพิหรอรัยได้เพียงพอต่อการ

มีครอบครัว

ดัชนีที่ 2 คนไทยมีแผนดำเนินชีวิตครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีควัคซีนครบ

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราคู่สมรสที่แต่งงานโดยไม่จดทะเบียนสมรส

ดัชนีที่ 3 คนไทยมีระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราเด็กอายุ 0-6 ปี อยู่ในสถานสงเคราะห์

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราเด็กที่ถูกทอดทิ้ง

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราผู้พิการที่ไม่ได้อยู่อาศัย ไม่มีผู้เลี้ยงดูและมีรายได้น้อยพอต่อ

การเลี้ยงชีพ

ตัวชี้วัดที่ 4 อัตราผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน

ตัวชี้วัดที่ 5 จำนวนเด็กในสถานพินิจ (อายุต่ำกว่า 18 ปี)

ตัวชี้วัดที่ 6 อัตราผู้ถูกระงับการรุนแรงโดยสมาชิกในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 7 อัตราผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 8 อัตราการหย่าร้างต่อการสมรส

มติที่ 9 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน รวม 3 ชั้น และ 4 ตัวชี้วัด

ชั้นที่ 1 คนไทยสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนที่มีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล

ชั้นที่ 2 คนไทยสามารถมีความสัมพันธ์กับชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราครัวเรือนที่มีคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็น

ประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราครัวเรือนมีคนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน

ชั้นที่ 3 คนไทยสามารถดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้ถูกเป็นเหยื่อวัฒนธรรมต่างถิ่นที่เป็นพิษภัย

มติที่ 10 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ รวม 3 ชั้น และ 10 ตัวชี้วัด

ชั้นที่ 1 คนไทยมีปัจจัยการผลิตที่สามารถเลี้ยงตนเองได้

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราเกษตรกรที่ไม่เห็นสิ้นเพื่อการเกษตร

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราครัวเรือนที่มีเครื่องจักรในการเกษตร

ตัวชี้วัดที่ 3 อัตราครัวเรือนที่มีที่ดินทำกิน

ตัวชี้วัดที่ 4 อัตราครัวเรือนเกษตรกรไม่ที่ดินทำกินเป็นของตน

ตัวชี้วัดที่ 5 อัตราผู้ปัญหาที่ดินทำกินจากจำนวนผู้มาลงทะเบียนคนจน

ตัวชี้วัดที่ 6 อัตราคนในครัวเรือนมีรายได้น้อยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท

ตัวชี้วัดที่ 7 ร้อยละของคนว่างงาน

ชั้นที่ 2 คนไทยไม่บริโภคไม่เกินความสามารถการผลิต

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราหนี้สินต่อครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน)

ชั้นที่ 3 คนไทยมีการลงทุนและการออมที่เป็นธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนคดีที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน

มติที่ 11 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง รวม 3 ชั้น 4 ตัวชี้วัด

ชั้นที่ 1 คนไทยมีสิทธิเสรีภาพพื้นฐานทางการเมือง

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ตัวชี้วัดที่ 2 อัตราผู้ประท้วงหรือแสดงออกทางการเมือง

ชั้นที่ 2 คนไทยมีอิสระจากการใช้อำนาจทางการเมืองโดยไม่ชอบธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราผู้เสียชีวิตจากการปราบปราม

ดัชนี 3 คนไทยปลอดจากการสูญเสียประโยชน์จากการคอร์รัปชันทุกรูปแบบ

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนเงินต่อหัวประชากรที่สูญเสียเนื่องจากการคอร์รัปชัน

สำนักมาตรฐานการพัฒนาระดับโลกและความมั่นคงของมนุษย์ (2551: 63-68) ได้สำรวจความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2550 โดยใช้อำนาจประกอบมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ 10 มิติ ได้แก่ มติที่อยู่อาศัย มติสุขภาพอนามัย มติการศึกษา มติการมีงานทำและรายได้ มติความมั่นคงส่วนบุคคล มติครอบครัว มติการสนับสนุนทางสังคม มติสังคม-วัฒนธรรม มติสิทธิและความเป็นธรรม และมติการเมืองและธรรมาภิบาล โดยมีตัวชี้วัดระดับบุคคล และระดับพื้นที่ดังต่อไปนี้

1. มติที่อยู่อาศัย

กรอบแนวคิด : การมีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีสภาพมั่นคงมีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เพียงพออยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี และมีทางเข้า - ออกที่สะดวก

ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 13 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 7 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
1. สถานการณ์ครอบครอง	1. ความหนาแน่นของประชากร
2. ระดับของที่อยู่อาศัย	2. อัตราการถือครองที่อยู่อาศัย
3. วัสดุที่ใช้ปลูกสร้าง	3. ร้อยละของที่อยู่อาศัยที่มีสภาพทนถาวร
4. แหล่งน้ำดื่ม	4. อัตราการมีไฟฟ้าใช้
5. แหล่งน้ำใช้	5. อัตราการมีน้ำประปาใช้
6. แหล่งแสงสว่าง	6. อัตราพื้นที่ป่าไม้
7. ส้วม	7. อัตราการมีส้วม
8. เชื้อเพลิง	
9. ขยะ	
10. กลิ่น	
11. เสียง	
12. ฝุ่น - คิว	
13. ลักษณะทางเข้าออก	

2. มติสัญญาอนามัย

กรอบแนวคิด : การมส่ีถานภาพค้ำสุขภาพอนามัย (Health Status) ที่ได้รับการคุ้มครองจากหลักประกันค้ำสุขภาพที่พอเพียง สามารถเข้าถึงได้โดยมจ้ี้อจ้กค้ำน้อย และปราศจากพฤติกรรมเส่ียงต่อการเจ็บป่วยค้ำร่างกาย และจิตใจ
 ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 9 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 6 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
14. การเจ็บป่วยที่อ้ียงพบแพทย์	8. อัตราเตียงต่อ ประชากร 100,000 คน
15. การหยุดงานเพราะเจ็บป่วย	9. อัตราแพทย์ต่อประชากร 100,000 คน
16. การคุ้มครองค้ำสาธารณสุข	10. อัตราทันตแพทย์ต่อประชากร 100,000 คน
17. ระยะเวลาการเข้าถึงบริการ	11. อัตราพยาบาลต่อจ้ำนวนประชากร 100,000 คน
18. การบริโภคอาหาร	12. อัตราผู้ป่วยเอดส์ต่อประชากร 100,000 คน
19. การบริโภคแอลกอฮอล์	13. อัตราผู้ป่วยทางสุขภาพจิตต่อประชากร 100,000 คน
20. การสูบบุหรี่	
21. การควบคุมอาารมณ้	
22. การออกก้ำลังกาย	

3. มติการศึกษา

กรอบแนวคิด : การได้รับการศึกษาที่ดีอ้ียงน้อยไม่ค้ำกว่าการศึกษาภาคบังคับและการได้รับการศึกษาต่อเน่ืองอ้ียงเท่าเทียม ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตรงตามการศึกษาที่ได้รับมา
 ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 4 ตัวชี้วัด และระดับพื้นที่ 5 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
23. การศึกษาสูงสุด	14. อัตราน้กเรียนต่อห้องเรียน
24. การอบรมเพิ่มเติมต่างๆ	15. อัตราครตู่่อนก้เรียน
25. การประกอบอาชีพที่ตรงก้ับความรู้	16. อัตราน้กเรียนประถมศึษาและมัธยมศึษาต่อประชากรวัยเรียน
26. โอกาสทางการศึกษา	17. อัตราการเข้าเรียนชั้นมัธยมศึษาตอนปลาย

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
	18. ร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ไม่เคยเร่ร่อนหนังสือ

4. มติกรรมเงินทำและรายได้

กรอบแนวคิด : การได้ทำงานเต็มเวลาที่มั่นคงและพึงพอใจ มีรายได้และเงินออมที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ โดยไม่มึหนี้สินที่ไม่มีค้คุณค่า
 ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 7 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 8 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
27. สถานภาพการทำงาน	19. อัตราผู้มีเงินทำต่อประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
28. รายได้จากการทำงานและทรัพย์สิน	20. อัตราการว่างงานต่อประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
29. ปริมาณหนี้สิน	21. รายได้ต่อครัวเรือน
30. ภาระในการส่งหนี้สิน	22. สัดส่วนการมีส่วนร่วมในรายได้ของคนที่จนที่สุด 20% แรก
31. เงินออม	23. สมัประสิทธิจ้ิน
32. ความพึงพอใจในงาน	24. รายจ่ายต่อครัวเรือน
33. ความมั่นคงในงาน	25. อัตราครัวเรือนที่เป็นหนี้
	26. มูลค่าหนี้ต่อครัวเรือน

5. มติความมั่นคงส่วนบุคคล

กรอบแนวคิด : ความปลอดภัยและรู้ก้ปลอดภัยจากการประทุรภัยทางร่างกายและทรัพย์สิน
 ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 5 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 7 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
34. การประทุรภัยทางร่างกาย	27. คดนิมาตรการต่อประชากร 100,000 คน
35. การประทุรภัยทางทรัพย์สิน	28. คดปีล้นทรัพย์สินต่อประชากร 100,000 คน
36. ความรู้ก้ปลอดภัยในชีวิต	29. คดซึ่งจ้ินทรัพย์สินต่อประชากร 100,000 คน
37. ความรู้ก้ปลอดภัยในทรัพย์สิน	30. คดที่ำร้ายร่างกายต่อประชากร 100,000 คน

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
38. หลักประกันทางสังคม	31. คดจีมีขึ้นต่อประชากร 100,000 คน
	32. คดวิตถุลามกอนาจารต่อประชากร 100,000 คน
	33. คดยีเสพตติต่อประชากร 100,000 คน

6. มติกรอบครัว

กรอบแนวคิด : การที่สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการร่วมรับผิดชอบในภาระของครอบครัว

ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 7 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 4 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
39. ความรักใคร่ปรองดอง	34. อัตราผู้หย่าร้างต่อคู่สมรส 1,000 คู่
40. ความเคารพและให้เกียรติ	35. ร้อยละของคนที่ย่ำร้างต่อประชากรที่อายุ 15 ปีขึ้นไป
41. ความรุนแรงทางวาจา	36. ร้อยละของครอบครัวที่มีการพ่อก่อนหย่อนใจร่วมกันในบ้านเกือบทุกวัน
42. ความรุนแรงด้านการทะเลาะตบตี	37. การให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน
43. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบทางการเงิน	
44. การช่วยเหลือภารกิจการครัวเรือน	
45. ความสุขเมื่ออยู่บ้าน	

7. มติการสนับสนุนทางสังคม

กรอบแนวคิด : การที่บุคคลมีบุคคลที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือได้รับการคุ้มครองและสามารถเข้าถึงบริการของสังคมได้ โดยไม่มีจำกัตันอัยและความรู้สึกมีคุณค่าและความสุขในชีวิต

ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 4 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 8 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
46. บุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้	38. อัตราผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากร
47. ระยะเวลาการเข้าถึงสถานันทางสังคม	39. อัตราผู้ทำประกันสังคมต่อประชากรวัยแรงงาน

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
48. ความสุขในการใช้ชีวิต	40. จำนวนสมาคมอาสาสมัครช่วยเหลือประชาชน 100,000 คน
49. คุณค่าของชีวิต	41. อัตราการได้รับความช่วยเหลือจากโครงการของรัฐต่อประชากร 1,000 คน
	42. จำนวนองค์กรเอกชนต่อประชากร 100,000 คน
	43. จำนวน อพม. ต่อประชากร 100,000 คน
	44. จำนวนศาสนสถานทุกประเภทต่อประชากร 100,000 คน
	45. อัตราการฆ่าตัวตายและทำร้ายตนเองต่อประชากร 100,000 คน

8. มติสังคม-วัฒนธรรม

กรอบแนวคิด : การที่บุคคลมีเวลาปลอดจากการภารกิจการงาน เพื่อใช้สำหรับการพักผ่อนอย่างพอเพียง ตลอดจนการติดตามข่าวสารด้านสังคม-วัฒนธรรม อย่างสม่ำเสมอใช้เวลาในการพัฒนาทางจิตใจ โดยการปฏิบัติศาสนกิจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 7 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 4 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
50. เวลาว่าง	46. อัตราการมโหรีศพต่อครัวเรือน
51. วันหยุดพักผ่อน	47. อัตราการมโหรีศพต่อครัวเรือน
52. เวลาที่ใช้ในการติดตามข่าวสารสังคม-วัฒนธรรม	48. จำนวนร้านเกมส์/ร้านคาราโอเกะที่ขออนุญาต ต่อประชากร 100,000 คน
53. เวลาที่ใช้ในการสวดมนต์หรือทำจิตใจสงบ การปฏิบัติศาสนกิจ	49. ร้อยละของครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมทางศาสนาเดือนละครั้ง
54. การเป็นสมาชิกกลุ่มชมรม	
55. การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มชมรม	
56. การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	

9. มติสิทธิและความเป็นธรรม

กรอบแนวคิด : การที่บุคคลได้รับการเคารพในสิทธิไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิ และรู้สึกถึงการได้รับโอกาสจากสังคมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 4 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 3 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
57. ความคับข้องใจจากการถูกละเมิดสิทธิ	50. คดีในศาลปกครองต่อประชากร 100,000 คน
58. การอยู่ในระหว่างคดีฟ้องร้องค้ำ สิทธิกับบุคคล	51. จำนวนเรื่องร้องเรียนของประชาชน ผ่าน ศูนย์บริการประชาชน ต่อประชากร 100,000 คน
59. การอยู่ในระหว่างคดีฟ้องร้องค้ำสิทธิ กับรัฐ	52. จำนวนเรื่องร้องเรียนขอความเป็นธรรมผ่าน ศูนย์ดำรงธรรมต่อประชากร 100,000 คน
60. ความรู้สึกด้านโอกาสและความ เป็นธรรม	

10. มติการเมืองและธรรมาภิบาล

กรอบแนวคิด : การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ อย่าง
สม่ำเสมอตลอดจนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ นอกจากนี้
ยังรู้สึกไว้วางใจในความโปร่งใสของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตัวชี้วัด : ระดับบุคคล 9 ตัวชี้วัด และ ระดับพื้นที่ 4 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับบุคคล	ตัวชี้วัดระดับพื้นที่
61. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร	53. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
62. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภา	54. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. แบบสัดส่วน
63. การลงคะแนนเสียงระดับท้องถิ่น	55. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ว.
64. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	56. จำนวนเรื่องร้องเรียนหน่วยงาน / เจ้าหน้าที่ ของรัฐผ่านศูนย์ดำรงธรรมต่อประชากร
65. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	100,000 คน
66. การติดตามข่าวสารบ้านเมือง	

ตัวชี้วัดระดับบุคคล
ตัวชี้วัดระดับพื้นที่

---

67. การได้รับความเป็นธรรมจาก

หน่วยงานรัฐ

68. ความไว้วางใจในเจ้าหน้าที่รัฐ

69. ความรู้สึกถึงความโปร่งใสของ

หน่วยงานรัฐ

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP: United Nation Development Program) (อ้างอิงใน สุภาชัย สาระจรัส, 2545: 23-24) ได้จำแนกองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ออกเป็น 7 องค์ประกอบ คือ

1. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) หมายถึง ประชาชนมีรายได้พอเพียงแก่การยังชีพและมีหลักประกันการเงินทำให้อำนาจการประกันสังคม
2. ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) หมายถึง ประชาชนสามารถหาอาหารมาเลี้ยงชีพได้อย่างเพียงพอ โดยแยกจากรายได้ที่เกิดขึ้นหรือทรัพย์สินที่มีอยู่
3. ความมั่นคงทางสุขภาพ (Health Security) หมายถึง ประชาชนมีสุขภาพดี ปลอดภัยจากโรคติดต่อต่างๆ และความเจ็บไข้ได้ป่วยอื่น ๆ รวมถึงการเข้าถึงบริการด้านการรักษาพยาบาลทุก ๆ คน
4. ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Security) หมายถึง ความสมบูรณ์ของทรัพยากรบนแผ่นดิน ในอากาศและแหล่งน้ำ ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถสร้างถิ่นฐานอยู่ได้
5. ความมั่นคงส่วนบุคคล (Personal Security) หมายถึง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากอาชญากรรมและความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้หญิงและเด็กซึ่งอ่อนแอกว่า
6. ความมั่นคงของชุมชน (Communities Security) หมายถึง ความมั่งคั่งและศักดิ์ศรีในวัฒนธรรมของชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่ มีสันติภาพสงบสุขภายในชุมชนและระหว่างชุมชนใกล้เคียง
7. ความมั่นคงทางการเมือง (Political Security) หมายถึง การมีสิทธิและความเสมอภาค ตลอดจนได้รับการคุ้มครองสิทธิทางการเมือง

สำหรับเครื่องชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP: United Nation Development Program) ได้กำหนดเครื่องชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์เป็น 37 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้ (อ้างอิงในสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548 ก: 87-88)

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) 10 ตัวชี้วัด

1. รายได้ขั้นพื้นฐาน
2. เงินอุดหนุนจากภาครัฐ
3. การจ้างงาน : ผู้มีงานทำ ผู้มีงานทำแบบชั่วคราว
4. ผู้ไม่มีงานทำ : อัตราการว่างงาน ผู้กำลังหางาน
5. จำนวนคนจน
6. การมรดกที่ดินทำกิน
7. การเข้าถึงแหล่งเงินทุน
8. อัตราเงินเฟ้อ
9. การไม่ที่อยู่อาศัย
10. สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient)

ความมั่นคงทางค้ำอาหาร (Food Security) 1 ตัวชี้วัด

11. ระบบการกระจายอาหาร การเข้าถึงแหล่งอาหาร

ความมั่นคงทางค้ำสุขภาพ 7 ตัวชี้วัด

12. การตายเนื่องจากโรคต่าง ๆ
13. การตายเนื่องจากการคลอดบุตร
14. ความไม่สะอาดของอาหาร
15. สภาพแวดล้อมเป็นพิษ
16. ความไม่เท่าเทียมในบริการสาธารณสุข
17. จำนวนแพทย์ต่อประชากร
18. น้ำดื่มที่ไม่สะอาด

ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Security) 6 ตัวชี้วัด

19. การขาดแคลนน้ำ
20. สภาพน้ำเป็นพิษ
21. การสูญเสียพื้นที่ป่า
22. ปัญหาดินแล้ง

23. ปัญหาที่ดินเค็ม

24. มลภาวะทางอากาศ

ความมั่นคงส่วนบุคคล (Personal Security) 6 ตัวชี้วัด

25. ความไม่มั่นคงจากรัฐ

26. ความไม่มั่นคงจากอาชญากรรม

27. ภัยคุกคามต่อผู้หญิง

28. ภัยคุกคามต่อเด็ก

29. ภัยคุกคามต่อตนเอง

30. อุบัติเหตุจากการจราจร

ความมั่นคงของชุมชน (Communities Security) 3 ตัวชี้วัด

31. การใช้แรงงานเด็ก

32. ปัญหาครอบครัว

33. ความขัดแย้งภายในชุมชน

ความมั่นคงทางการเมือง (Political Security) 4 ตัวชี้วัด

34. การกดขี่ทางการเมือง

35. เสรีภาพในการแสดงความเห็น

36. การได้รับข่าวสาร

37. การให้ความสำคัญต่อการทหารมากกว่าประชาชน

จ่านงค์ อตวิวัฒน์สิทธิ์, เสาวคนธ์ สุตสวาท, ทรงจติ พูลลาภ, จ่านง เวณุอาธร, นฤมล พินเนียม และจ่านง แรกพินิจ (2549: 81-86) ได้ทำการศึกษาถึงแนวคิดระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์โดยคณะวิจัยได้เสนอองค์ประกอบเบื้องต้นประกอบของระบบการพัฒนา 9 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเป็นองค์รวม ดังต่อไปนี้

1. ภาวะสุขภาพอนามัย

ภาวะสุขภาพอนามัย หมายถึง สุขภาวะทางด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) และจิตวิญญาณ (Spiritual) ของบุคคล พิจารณาจาก การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ทั้งการป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพของบุคคล การอนามัยครอบครัวและชุมชน การจัดหาน้ำสะอาด ความปลอดภัยบนท้องถนน และนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพอนามัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 82 ระบุว่า “รัฐจะต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง”

จากตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ในด้านสุขภาพอนามัยได้ รวมถึง อายุขัยเฉลี่ยของประชากร ประชาชนที่สุขภาพดี และการมีหลักประกันสุขภาพ และได้มีการพิจารณาถึงสถิติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพอนามัย ได้แก่ การเกิด การป่วย การตาย ความพิการ อุบัติเหตุจากการขนส่งและจราจร โรคนอศัล การออกกำลังกาย และความเสื่อมของสุขภาพจิต

2. ภาวะอาหาร

ภาวะอาหาร หมายถึง สภาพที่มนุษย์ได้รับ โภคอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายทั้งทางด้านโภชนา (Nutrition) และสารอาหาร (Nutrient) เพื่อการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และเหมาะสมกับสภาพร่างกาย เพศ อายุ สภาพการทำงาน สภาพแวดล้อม โดยคณะกรรมการโภชนาการเกินความจำเป็นและไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ นอกจากนี้ อาหารที่ได้รับต้องเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และไม่ก่อให้เกิดโทษต่อระบบร่างกายทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ทั้งนี้ ได้มีการพิจารณาสถิติสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การขาดสารอาหาร การปนเปื้อนในอาหาร แหล่งน้ำดื่ม ภาวะโภชนาการเกินในเด็ก การเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้สูบบุหรี่ และดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าจะไม่ได้มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน แต่ได้มีการกล่าวถึงนโยบายด้านอาหารของประเทศไทยที่จะส่งเสริมให้เป็นครัวของโลก

3. ภาวะการศึกษา – การเรียนรู้

ภาวะการศึกษา – การเรียนรู้ หมายถึง สภาพการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา พื้นฐานของรัฐในทุกรูปแบบ (ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย) ทั้งนี้ ต้องครอบคลุมถึงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่บุคคลพึงได้รับรู้และเข้าใจตามศักยภาพการเรียนรู้อย่างปราศจากการครอบงำ เพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์รอบตัว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่า “การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดการสภาพแวดล้อมทางสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อให้นักเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

จากตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ในด้านการเรียนรู้ได้ รวมถึง จำนวนปีที่ประชากรได้รับการศึกษา การเข้าเรียนในชั้นมัธยมต้น และมัธยมปลาย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 ระบุว่า “รัฐจะต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัด พัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวินิจฉัยพีทรี และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ^๓

ทั้งนี้ ได้มีการพิจารณาสถิติสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวนสถานศึกษาและครูอาจารย์ที่ลดลง อุปสรรคการเรียนต่อของเด็กนักเรียน การอ่านหนังสือน้อยของคนไทย การคู่มือทศวรรษพิงวทยา

4. สภาพชีวิตการทำงาน

สภาพชีวิตการทำงาน ครอบคลุมถึงลักษณะการทำงาน สุขภาวะในโรงงาน การได้รับ ค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ อย่างเป็นธรรม การได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และมาตรการต่าง ๆ ที่จะเอื้อให้ผู้ใช้แรงงานในแต่ละระดับสามารถทำงานตามศักยภาพ ความสามารถอย่างมีศักดิ์ศรี มีความปลอดภัย ได้รับการป้องกันจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ระหว่างการทำงาน การชดเชยชดเชยต่าง ๆ อย่างยุติธรรม การมีเงินทำของประชาชนในวัยทำงาน เป็นพื้นฐานของการมีรายได้ การจ้างงานและการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐบาลที่มีแก่นในการใช้กลไกราคาเป็นเครื่องมือจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจผสมแบบเปิด แม้ว่าภาคการเกษตรจะยังมีความสำคัญอยู่แต่ไทยยังต้องพึ่งพิงการนำเข้า การส่งออก ทุนจากต่างประเทศอยู่มาก

จากตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ในด้านชีวิตการทำงานได้ รวมถึง การมีเงินทำและความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลถึงรายได้ ค่าใช้จ่ายหนี้สิน อัตราการว่างงาน และโครงสร้างอุตสาหกรรม

5. ความเป็นศาสนวัฒนธรรม

ความเป็นศาสนวัฒนธรรม หมายถึง การดำรงชีวิต การปฏิบัติตนของบุคคลในสังคมโดยมี ความยึดถือ ศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาหลักของสังคมไทยหรือใน ลัทธิศาสนาใด ๆ ที่ค้ำในชุมชนนั้น ๆ ยึดถือและปฏิบัติ ทั้งด้านกฎเกณฑ์และพิธีกรรม โดย ปราศจากการครอบงำ รวมทั้งวิถีปฏิบัติในชีวิตตามความคติ ค่านิยม ที่เป็นผลรวมของการเรียนรู้ ร่วมใช้ร่วมปฏิบัติในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่มีเกียรติยศศักดิ์ และนำมาซึ่งความผูกพันของคนในสังคม เดียวกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 38 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพ บรรณิคุณในการถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธิในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการ ปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

6. สภาพที่อยู่อาศัย – สิ่งแวดล้อม

สภาพที่อยู่อาศัย – สิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพที่มีมนุษย์มีสถานที่พักพิงอาศัย ใช้ชีวิต ส่วนตัวในสิ่งก่อสร้าง เป็นปัจจัยพื้นฐานหนึ่งในสี่ของมนุษย์ ที่ต้องมีความมั่นคงทั้งจากสภาพ โครงสร้างกายภาพ มีสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และปลอดภัยจากการถูกขบับไล่ ไหล่อ้อ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการมีสภาพชีวิตในภาวะที่เหมาะสม มีคุณภาพกับ สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่จะส่งผลต่อการดำรงชีวิต ทั้งจากสภาพความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ พลังงาน ฯลฯ และสิ่งแวดล้อมอื่นที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งในด้านทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมชุมชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะดวกทั้งด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการ มีความปลอดภัย มีมาตรฐานทั้งในระดับมาตรฐานชุมชน (ความหนาแน่น อัตราส่วนพื้นที่ว่าง โครงข่ายระบบโทรคมนาคม และสาธารณูปการต่างๆ) มาตรฐานอาคาร (ความปลอดภัยด้าน โครงสร้าง ความทนไฟ การใช้สอย สุขอนามัย ด้านแสงสว่าง การระบายอากาศ ของเสียต่างๆ รวมถึงการรบกวนสัทธิตของผู้อยู่อาศัยข้างเคียง) และมาตรฐานวัสดุก่อสร้าง

ในเรื่องของที่อยู่อาศัยนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 36 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร” ส่วน เรื่องของ “สภาพที่อยู่อาศัย” นั้น ไม่ได้มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน แต่รัฐได้ให้ความสำคัญโดยการมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง คือ การเคหะแห่งชาติ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจใน กำกับของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ทางด้าน “สิ่งแวดล้อม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 79 ระบุว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุม และกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน”

ทั้งนี้ได้มีการพิจารณาสถิติสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายรัฐเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและ กรรมสิทธิ์ต่างๆ สภาพบ้านและความเป็นอยู่ การใช้ไฟฟ้า ความแออัดและขาดสุขลักษณะ คุณภาพ และปริมาณน้ำใช้และบริโภค คุณภาพอากาศ ปริมาณขยะของสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรม รวมทั้งสภาพสถาปัตยกรรมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การลดลงของพื้นที่ป่าไม้และผลกระทบ จากภัยธรรมชาติ

7. ความเป็นครอบครัว

ความเป็นครอบครัว โดยนัยยะทางสังคมศาสตร์ หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมเคหาสถานเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์และสนใจทุกข์สุขซึ่งกันและกัน เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่จะร่วมใช้ชีวิตในครัวเรือนตามความสมัครใจ ตามสิทธิและความชอบธรรมตามกฎหมาย โดยสมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ทั้งนี้ครอบครัวจัดเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหน่วยย่อยที่สุดของสังคม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 80 ระบุว่า “รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน” นอกจากนี้ รัฐได้ให้ความสำคัญของสถาบันครอบครัวโดยการมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง คือ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในกำกับของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากตัวชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ในด้านชีวิตครอบครัวได้รวมถึง สมัชชาภาพที่อบอุ่นในครอบครัว และการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

8. ความเป็นชุมชน

ความเป็นชุมชน หมายถึง การที่มนุษย์มีส่วนร่วมดำรงอยู่ในกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการติดต่อ มีความสัมพันธ์กันในช่วงระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถดำรงไว้ด้วยอัตลักษณ์ของกลุ่มชุมชน การมีสิทธิ ศักดิ์ศรี โอกาส อย่างปราศจากการคุกคามและครอบงำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 56 ระบุว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ”

9. ความเป็นประชาคม

ความเป็นประชาคม เกิดจากพลังขับเคลื่อนและเครือข่ายขององค์กรชุมชนอันเป็นกระบวนการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการของคน หรือองค์กรในท้องถิ่น เพื่อร่วมคิดร่วมทำงานกันเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาของสังคมที่ซับซ้อนขึ้น ไม่ใช่การสร้างองค์กรใหม่ ซึ่งการเคลื่อนไหวของประชาชนนั้น ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่แน่นอนหรือตายตัว

แนวคิดประชาคมเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุข และไม่ปลีกตัวหนีไปจากปัญหาที่ประสบร่วมกัน ซึ่งปัญหาหลักขณะซับซ้อนขึ้นจากความเปราะบางวิถีชีวิตและความอ่อนแอของสถาบันของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว ประชาคมในสังคมไทยนั้น มีพื้นฐาน

องค์ประกอบที่ 1 : ด้านสุขภาพ และอาหาร

1. มพิฤตกรรมป้องกันการเจ็บป่วย
2. การได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย
3. มีอาหารกินพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 : ด้านการศึกษา ศาสนาและความเชื่อ

4. มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. ปฏิบัติดินถุหลักศาสนา

องค์ประกอบที่ 3 : ด้านที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม

6. การมที่อยู่อาศัย
7. ปลอดภัยจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 4 : ด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

8. อาชีวอนามัยและการค้ำมนุษย์
9. ปลอดภัยจากประทุรร้าย อุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ
10. ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว
11. มีความสัมพันธ์กับชุมชน

องค์ประกอบที่ 5 : ด้านเศรษฐกิจ และการเมอิ่ง

12. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
13. มีสิทธิพื้นฐานทางการเมอิ่ง

นอกจากนี้ยังดัดกลุ่มองค์ประกอบใหม่ให้เชื่อมโยง โดยกำหนดเป็น 3 มติคือ

มติด้านระดับข้อมูล ได้แก่ 1) ความอยู่รอดในสังคม (Survival) 2) ศักดิ์ศรี หรือการมีส่วนร่วม (Participation) และ 3) ความมคิคุณค่า (Value) หรือความสูงส่งของชีวิต

มติด้านระดับพื้นที่ ได้แก่ 1) สุขภาพ และอาหาร 2) การศึกษา ศาสนา และความเชื่อ 3) ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม 4) ส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน และ 5) เศรษฐกิจและการเมอิ่ง ดังภาพที่ 2.2

ความมั่งคั่ง			สุขภาพ และ อาหาร	การ ศึกษา ศาสนา และ ความ เชื่อ	ที่อยู่ อาศัย และสิ่ง แวดล้อม	ส่วน บุคคล ครอบครัว และ ชุมชน	เศรษฐกิจ และ การเมือง
ความมั่งคั่ง							
ความอยู่รอดในสังคม							
ระดับ ประเทศ	ระดับ จังหวัด	ระดับ ครัวเรือน					

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างมิติด้านระดับข้อมูล มิติระดับค่านิยม และมิติด้านองค์ประกอบ
แหล่งที่มา: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548: 3.

ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลทุติยภูมิ) แต่ละดัชนี (5 องค์ประกอบ 13 ดัชนี 33 ตัวบ่งชี้)

1) องค์ประกอบ ด้านสุขภาพ และอาหาร

สุขภาพและอาหาร เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ทุกคน ประกอบด้วย 3 ดัชนี คือ

- พฤติกรรมป้องกันการเจ็บป่วย
- การได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย
- มอาหารกนิพอเพียง

ตัวบ่งชี้สถานการณ์ด้านสุขภาพและอาหาร ที่เป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทย ในการ
รายงานครั้งนี้ ได้เลือกข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ดัชนี	ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลทุติยภูมิ)	แหล่งข้อมูล
1. พฤติกรรมป้องกันการเจ็บป่วย	1. ร้อยละของภาวอนามัยน้ำหนักแรก เกินน้อยกว่า 2,500 กรัม (%)	1. จปฐ 1 ที่ผ่านเกณฑ์ข้อ 3

ดัชนี	ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลทุติยภูมิ)	แหล่งข้อมูล
	2. คนในครัวเรือนที่มีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม (ครัวเรือน)	2. จปฐ 1 ที่ผ่านเกณฑ์ข้อ 10
	3. อายุขัยเฉลี่ยแรกเกิด (ปี)	3. สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย
2. การได้รับการรักษาแม่เจ็บป่วย	4. อัตราผู้ติดเชื้อเอชไอวี ต่อประชากรแสนคน (%)	4. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข และสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
3. มอาหารกนิพอเพียง	5. ทุกคนในครัวเรือนได้กินอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน (ครัวเรือน)	5. จปฐ 1 ที่ผ่านเกณฑ์ข้อ 9
	6. สถานที่ผลิตอาหารพบเชื้อปนเปื้อน (%)	6. ศูนย์วิทยบริการ กองแผนงานและวิชาการ สำนักคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

2) องค์ประกอบดัชนีการศึกษา ศาสนา และความเชื่อ

การศึกษา ศาสนา และความเชื่อ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาให้มนุษย์มีความมั่นคง ประกอบด้วย 2 ดัชนี คือ

- การมีโอกาสเรียนรู้อุดมคติ
- การปฏิบัติตนถูกต้องศาสนา

ตัวบ่งชี้สถานการณ์ดัชนีการศึกษา ศาสนา และความเชื่อ ในรายงานครั้งนี้ได้ใช้อีกข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ดังนี้

ดัชนี	ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลทฤษฎี)	แหล่งข้อมูล
4. การมี โอกาส เรียนรู้อุต ชีวิต	7. เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับ การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี (%)	7. จปฐ 1 ผ่านเกณฑ์ข้อ 21
	8. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้เรียนต่อมัธยมศึกษา ตอนปลาย (%)	8. จปฐ 1 ผ่านเกณฑ์ข้อ 22
	9. คนในครัวเรือนได้รับ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่าง น้อยสัปดาห์ละ 5 ครั้ง (% ครัวเรือน)	9. จปฐ 1 ผ่านเกณฑ์ข้อ 25
5. การปฏิบัติตน หลักศาสนา	10. อัตราส่วนครูต่อนักเรียน	10. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
	11. คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคน ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (% ครัวเรือน)	11. จปฐ 1 ผ่านเกณฑ์ข้อ 31
	12. คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือน ขวัญ	12. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	13. คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	13. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	14. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	14. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	15. คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	15. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	16. คดีอุบัติเหตุจราจรทางบก	16. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3) องค์ประกอบด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อความมั่นคงของมนุษย์
ประกอบด้วย 2 ดัชนี คือ

- การมีที่อยู่อาศัย (ผู้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งมั่นคงแข็งแรงไม่ผุพัง)

- ปลอดภัยจากมลพิษสิ่งแวดล้อม (น้ำ อากาศ ดิน ขยะ สารเคมี วัตถุอันตราย และเหตุรำคาญต่างๆ)

ตัวบ่งชี้สถานการณ์ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมในการรายงานครั้งนี้ ได้เลือกข้อมูลสถิติภูมิ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ดัชนี	ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลสถิติภูมิ)	แหล่งข้อมูล
6. การมที่อยู่อาศัย	17. สร้างบ้านด้วยวัสดุถาวร	17. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
	18. มีสาธารณูปโภคครบตามจำเป็น ส้วม ไฟฟ้า เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น โทรศัพทพ์ดลม ตู้เย็น เตารีด/เตาไฟฟ้า โทรทัศน์ วิทยุ(%)	18. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
7. ปลอดภัยจากมลพิษสิ่งแวดล้อม	19. ครว้เรือนที่มีน้ำสะอาดดื่มและบริโภค (ครว้เรือน)	19. จปฐ 1 ที่ผ่านเกณฑ์ข้อ 13
	20. ครว้เรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ (%)	20. จปฐ 1 ที่ผ่านเกณฑ์ข้อ 16

4) องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

มนุษย์ทุกคนต้องมเงินทำ มคืครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น และอยู่ในชุมชนที่เอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน องค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 4 ดัชนี ดังนี้

- มอ้าชว้อนามัยและการค้มนุษย์
- ปลอดภัยจากการประทุรร้าย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุ
- มระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว
- มคืความสัมพันธ์กับชุมชน

ตัวบ่งชี้สถานการณ์ด้านส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน ในการรายงานครั้งนี้ ได้เลือกข้อมูลสถิติภูมิ ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ดัชนี ^๑	ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลทฤษฎีภูมิ)	แหล่งข้อมูล
8. มอืชวอือนามยัและการค้ำ มนนุชยั	21. ผุ้ประสบกยัจากการทํางาน	21. สํานักพัฒนาเศรษฐกจิและ สํงคัมแห่งชาตึ
	22. ผุ้ตูกเป็นเหยอืการค้ำ แรงงานเดกั ค้ำยาเสพตติ ค้ำประเวณ (กน)	22. สํานักงานตํารวจแห่งชาตึ
9. ปลอดจากการประทุรยั อูบตึเหตุ และอูบตึภยั	23. การ ใค้รับบาดเจบ็จาก อูบตึเหตุและเสยัชวติจากภยั ชรรมชาตึ ทางบก ทางนํ้า ทาง อากาศ	23. กระจทรวงมหาดไทย
10. มริะบบความสั้พนัธใน ครอบครว้	24. ผุ้สูงอายในครว้เรอืงใค้รับ การคูดูแล	24. จปฐ 1 ที่ผั้านเกณทั้ขอื 32
	25. คนพกัการในครว้เรอืงใค้รับ การคูดูแล	25. จปฐ 1 ที่ผั้านเกณทั้ขอื 33
	26. ครอบครว้อบอูนุ 27. อตึรการหยารั้ง	26. จปฐ 1 ที่ผั้านเกณทั้ขอื 19 27. กรมสขุภาพจติ
11. มคั้ความสั้พนัธกั้บชมุชน	28. ครว้เรอืงมคั้นเป็นสมาชกึ กลุ่ทตึ้จันึนในหมบู่้านตํابل	28. จปฐ 1 ที่ผั้านเกณทั้ขอื 34
	29. ครว้เรอืงมคั้นเข้าร่วมทํ กจิกรรรมสาธาณะของหมบู่้าน	29. จปฐ 1 ที่ผั้านเกณทั้ขอื 36

5) องคั้ประกอบค้ำนเศรษฐกจิและการเมอืง

ความมนั้คางทางเศรษฐกจิ และการมสั้ทึพนั้ฐานทางการเมอืง เป็นรากฐานสําคัญตอืการ
พัฒนาสํคัมและความมนั้คางของมนนุชยั ประกอบค้ว 2 ดชัน ดัจันึนี้

- ความมนั้คางทางเศรษฐกจิ
- สทึทึพนั้ฐานทางการเมอืง

ตัวบ่งชี้ในสถานการณ์ด้านนี้ การรายงานได้เหลือข้อมูลชุดเดียวประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ดัชนี	ตัวบ่งชี้ (ข้อมูลชุดเดียว)	แหล่งข้อมูล
12. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	30. คนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี	30. จปฐ 1 ที่ผ่านเกณฑ์ข้อ 27
	31. อัตราการเพิ่มค่าจ้างรายวัน	31. คณะกรรมการค่าจ้างแรงงาน กระทรวงแรงงาน
13. สติชนพื้นฐานทางการเมือง	32. การใช้สิทธิเลือกตั้ง	32. สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร 6 กุมภาพันธ์ 2548
	33. การร้องทุกข์เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน (เรื่อง)	33. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2546: 2-3) กล่าวถึงองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ 5 ด้านคือ

1. ความมั่นคงทางสุขภาพ ได้แก่ ความไม่เป็โรคร้ายแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยถึงขั้นที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพหรือการดำเนินชีวิตตามปกติ เป็นต้น
2. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คือ มีช่องทางเลี้ยงชีพหรือมีรายได้เพียงพอแก่ความจำเป็นพื้นฐานของตนเองและครอบครัวอันประกอบด้วยปัจจัย 4 เป็นอย่างน้อย โดยไม่ม้หนี้สินที่เป็นภาระเกินกำลังส่งคืน รวมทั้งหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ของรายได้ในอนาคตตามสมควร
3. ความมั่นคงทางสังคม ซึ่งรวมถึงความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคม เป็นต้น
4. ความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง ได้แก่ การมีสิทธิเสรีภาพเพียงพอ ไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน มีความยุติธรรมเสมอภาคในสังคม ประเทศชาติมีความปลอดภัยจากการรุกรานหรือการทำให้แตกสลาย เป็นต้น
5. ความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยอย่างต่อเนื่งต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต โดยไม่เกิดการเสื่อมโทรมจนเป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อความมั่นคงด้านอื่นๆ

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ที่เสนอโดยองค์การและบุคคลต่างๆ

กระทรวงพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ (2548ก)	สำนักมาตรฐานการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์(2551)	โครงการ สหประชาชาติ UNDP (1994)	ดัชนีวัดการพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ (พม, 2548)	ไพบลูย์ วัฒนศิริ- ธรรม (2546)
1) ความมั่นคงด้าน สุขภาพ	1) ความมั่นคงด้าน ที่อยู่อาศัย	1) ความมั่นคงด้าน เศรษฐกิจ	1) ด้านสุขภาพและ อาหาร	1) ความมั่นคง ทางสุขภาพ
2) ความมั่นคงด้าน อาหาร	2) ความมั่นคงด้าน สุขภาพอนามัย	2) ความมั่นคงด้าน อาหาร	2) ด้านการศึกษา ศาสนาและความ	2) ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ
3) ความมั่นคงด้าน การศึกษา	3) ความมั่นคงด้าน การศึกษา	3) ความมั่นคงด้าน สุขภาพ	เชื้อ 3) ด้านที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม	3) ความมั่นคงทาง สังคม
4) ความมั่นคงด้าน ศาสนาและความ เชื้อ	4) ความมั่นคงด้าน การเงินทำและ รายได้	4) ความมั่นคงด้าน สิ่งแวดล้อม	4) ด้านส่วนบุคคล ครอบครัวและ	4) ความมั่นคง ทางการเมืองการ ปกครอง
5) ความมั่นคงด้าน ที่อยู่อาศัย	5) ความมั่นคงส่วน บุคคล	5) ความมั่นคงส่วน บุคคล	ชุมชน	5) ความมั่นคงทาง ทรัพยากร
6) ความมั่นคงด้าน สิ่งแวดล้อม	6) ความมั่นคงด้าน ครอบครัว	6) ความมั่นคงด้าน ชุมชน	5) ด้านเศรษฐกิจ และการเมือง	ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
7) ความมั่นคงส่วน บุคคล	7) ความมั่นคงด้าน สนับสนุนทางสังคม	7) ความมั่นคงด้าน การเมือง		
8) ความมั่นคงด้าน ครอบครัว	8) ความมั่นคงด้าน สังคม-วัฒนธรรม			
9) ความมั่นคงด้าน ชุมชน	9) ความมั่นคงด้าน สิทธิและความเป็น			
10) ความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ	ธรรม			
11) ความมั่นคง ด้านการเมือง	10) ความมั่นคง ด้านการเมืองและ การปกครอง			

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาหน่วยวิเคราะห์หลายระดับ ทั้งในระดับชุมชน และปัจเจกบุคคล โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดสำหรับการศึกษา ซึ่งสำหรับ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) หน่วยวิเคราะห์ในระดับปัจเจกบุคคล ดังนั้นองค์ประกอบ ที่มีความเหมาะสมในการใช้ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นมีความสำคัญใน 3 ด้านดังนี้

1. ด้านสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติตนของประชาชนในการดูแลสุขภาพ การ แนะนำหรือการได้รับคำแนะนำจาก เครือญาติ หรือเพื่อนบ้านในชุมชนในการป้องกันดูแลสุขภาพ ตลอดจนการได้รับการช่วยเหลือเมื่อเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยจากบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน
2. ด้านการมีงานทำและรายได้ หมายถึง การมีงานทำที่มั่นคง และพึงพอใจ มีรายได้และเงินออมที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ โดยไม่มึหนี้สินที่มึมูลค่า
3. ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล หมายถึง ความปลอดภัยและรู้สึกปลอดภัยจากการ ประท้วงร้ายทางร่างกายและทรัพย์สิน

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ ดังต่อไปนี้

รัตนพงษ์ จันทะวงษ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิต ประชาชน : กรณีศึกษา ตำบลพระประโทน อำเภอมะอ้อม จังหวัดนครปฐม มุ่งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ระดับทุนทางสังคม ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิต ของประชาชน ตำบลพระประโทน อำเภอมะอ้อม จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิง ปริมาณ (Quantitative Analysis) จากการศึกษาปัจจัยทุนทางสังคม 7 ด้าน ได้แก่ การรวมกลุ่ม การ มีการศึกษา การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบส่วนรวม การมี ประสิทธิภาพในการทำงาน การมีการบริหารและระบบราชการที่ดี ที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของ ประชาชน 8 ด้าน ได้แก่ การมีสุขภาพดี การมีบ้านพักอาศัยที่มั่นคง การได้รับบริการด้าน การศึกษา ครอบครัวมีความสุขสบาย การมีรายได้เพียงพอ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมี คุณธรรม และการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้นำมาเป็นการรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ครุฑเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลพระประโทน อำเภอมะอ้อม จังหวัดนครปฐม จำนวน 242 ครุฑเรือน ด้วยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตาม สัดส่วนแล้วสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอย

พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าระดับทุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมพบว่า มีระดับทุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก และมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และพบว่าปัจจัยทุนทางสังคมโดยรวมสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และส่งผลในทางบวก อีกทั้งมีทุนทางสังคมบางด้านสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่งผลในทางบวก ทั้งนี้มีปัจจัยที่สัมพันธ์ก็คือ การมีการศึกษา และการมีความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนปัจจัยทุนทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่นำมาวิเคราะห์ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ชุตริภัสร์ ใจชนี่ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ศักยภาพคนสู่พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มวีตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคงของมนุษย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชน

กรอบแนวคิดในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรตาม คือ ความมั่นคงของมนุษย์ (4 ด้าน คือ ความมั่นคงด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา) และด้านการมีอาชีพ กับตัวแปรอิสระได้แก่ การพึ่งตนเอง ความพอเพียงและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางนางลี่ หมู่ที่ 3 (หมู่บ้านคลองแค) จำนวน 100 หลังคาเรือน และหมู่ที่ 5 (หมู่บ้านคลองโพงพาง) จำนวน 165 หลังคาเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์เจาะลึก ภูมิปัญญาท้องถิ่นถึงประวัติความเป็นมาของตำบลบางนางลี่ การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติทั้งเชิงพรรณนาค่า และเชิงอนุมาน คือ สถิติ t-test สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการศึกษามีดังนี้

ในการวิเคราะห์ความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านคลองแคและหมู่บ้านคลองโพงพาง มีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง โดยหมู่บ้านคลองโพงพางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหมู่บ้านคลองแค ค่าเฉลี่ย = 4.22 และ 3.68 ตามลำดับจากคะแนนเต็ม 6 คะแนน

สำหรับการพึ่งตนเอง ความพอเพียง การสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นส่วนประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างทั้งสองหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่องภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ หมู่บ้านคลองโพงพางและหมู่บ้านคลองแค มีค่าเฉลี่ยภูมิคุ้มกันที่ดี 3.96

และ 3.56 ตามลำดับ รองลงมาคือ ความพอเพียงพอประมาณ มีค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.52 ตามลำดับ ส่วนการพึ่งตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.26 และ 3.00 ตามลำดับ

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า การพึ่งตนเอง(คือ การพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งก่อน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น แล้วก้าวสู่การรวมตัวกันทำกิจกรรมในรูปกลุ่ม ชุมชน หรือกลุ่มธุรกิจชุมชน) ความพอเพียง การสร้างภูมิคุ้มกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลการวิเคราะห์หาค่าถ้อยพหุคูณ เพื่อทำนายปัจจัยเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสองหมู่บ้าน พบว่าหมู่บ้านคลองโพพาง ในเรื่องปัจจัยภูมิคุ้มกันที่ดีและการพึ่งตนเองร่วมกัน ทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ 54.30 % โดยภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลสูง และหมู่บ้านคลองแค ปัจจัยความพอเพียงพอประมาณและภูมิคุ้มกันที่ดีร่วมกันทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ 33.30% โดยมีความพอเพียงพอประมาณที่มีอิทธิพลสูงต่อความมั่นคงของมนุษย์ ผลการศึกษาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ระหว่างอาชีพเกษตรกรและอาชีพรับจ้างของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อาชีพเกษตรกรมีความมั่นคงกว่าอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($t=2.54$)

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์และคณะ (2546: 34-35 อ้างถึงใน ชุตริภักษ์ ใจชนี่, 2549: 46-47) ทำการวิจัย เรื่องบทบาทของธุรกิจและรัฐวิสาหกิจในการสร้างความมั่นคงในชุมชน กรณีศึกษาสมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชน และชมรมรัฐวิสาหกิจเพื่อชุมชน (ช.ร.ช) 20 จังหวัด ซึ่งทำการวิจัยเมื่อปี 2545 ได้สรุปบทบาทของธุรกิจและวิสาหกิจในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชน ดังนี้

1. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความมั่นคงในเรื่องรายได้พื้นฐาน ซึ่งได้มาจากภาคการผลิตและการจ้างงาน ดังนั้นบทบาทของธุรกิจและรัฐวิสาหกิจในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น รวมทั้งการตั้งโรงงานหรือการสร้างอาชีพใหม่ให้กับชุมชน ก็เป็นการยกระดับรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ความมั่นคงของชุมชน ส่วนมากประชาชนจะได้รับความมั่นคงปลอดภัยจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากธุรกิจและรัฐวิสาหกิจ มักเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในลักษณะเป็นกลุ่มหรือชุมชน มากกว่าการช่วยเหลือเป็นรายบุคคล หลังจากการเข้าไปสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้านต่างๆ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น

3. ความมั่นคงของบุคคลและครอบครัว จากการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนของธุรกิจและวิสาหกิจทางด้านสังคม เช่น การเข้าไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้มีอาชีพ การสร้างโอกาสในการสร้างอาชีพให้กับผู้ป่วยเอดส์ โครงการศูนย์ต่อต้านการข่มขืน เป็นต้น นอกจากนี้จะก่อความ

เข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความเข้มแข็งของชุมชนแล้ว พื้นฐานที่สำคัญมาจากการเสริมสร้าง
 ครอบครัวยุคใหม่มีความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งพิจารณาได้จากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวลดลง

4. ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม บทบาทในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชน นอกจากด้าน
 เศรษฐกิจแล้ว บทบาทในการสร้าง ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ โครงการ
 พัฒนาแหล่งน้ำ โครงการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ โครงการ
 ปรับปรุงสุขภาพสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน โครงการคืนชีวิตสู่
 ดินและสายน้ำ เป็นต้น

5. ความมั่นคงทางสุขภาพ บทบาทของภาครัฐกิจและรัฐวิสาหกิจในการเข้าไปสร้าง
 ความมั่นคงด้านสุขภาพ เช่น โครงการสุขภาพชุมชน โครงการสนับสนุนหน่วยงานด้านการ
 วางแผนครอบครัวชุมชนภายใต้โครงการทฤษฎีนโยบายเอคส์ โครงการวางแผนครอบครัว
 ผสมผสานงานอาชีวอนามัยในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ล้วนเป็นบทบาทของภาครัฐกิจที่มีผล
 ต่อความมั่นคงทางสุขภาพของประชาชนในสังคม

จารุณี วงศ์ศรี (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมกับการจัดการขยะมูลฝอย :
 กรณีศึกษา ชุมชนวัดกลางเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร การศึกษาค้นคว้าผู้ศึกษาได้เลือกชุมชนวัด
 กลางเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื่องจาก เป็นชุมชนเมืองที่ยังคงดำรงซึ่งระบบความสัมพันธ์
 อันดีระหว่างกัน รวมทั้งยังประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่
 เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สำหรับวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือมุ่งให้เห็นพัฒนาการของ
 ชุมชนวัดกลางตั้งแต่อดีตจนถึงกระทั่งถึงปัจจุบัน รวมทั้งความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัย
 ภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนวัดกลางประสบความสำเร็จ
 โดยจะมุ่งศึกษาในมิติของทุนทางสังคม อันได้แก่ ทัศนคติ ระบบค่านิยมหรือระบบความรู้ในการจัดการ
 ตนเองของชุมชน การจัดการกับระบบคุณค่าต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กฎปฎิญา ความรู้วิถีการ
 ดำเนินชีวิตของผู้นั้น รวมทั้งการจัดการกับความสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งระบบความสัมพันธ์นี้จะ
 แสดงออกมาเป็นความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน
 การมีส่วนร่วมร่วมกัน หรือแม้กระทั่งการมิจิตสำนึกร่วมในสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอย มีทั้งปัจจัย
 ภายในและภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในประกอบไปด้วย การอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา
 ยาวนาน การมิจิตสำนึกในท้องถิ่น ซึ่งเอื้อให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกสาธารณะและความรู้สึกร่วมกัน
 เป็นเจ้าของ ส่วนสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทุนทางสังคมที่มี
 อยู่ในชุมชนได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็น ความเป็นเครือญาติเดียวกันอันนำมา
 ซึ่งความไว้วางใจกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของผู้นำที่มีความเป็น

กันเอง สามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจในพื้นที่ที่มีความเป็นผู้นำ มีความตั้งใจจริง มุ่งมั่น การมีระบบการจัดการที่ดี มีการนำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การทำกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชน รวมทั้งการมีระบบผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สะท้อนออกมาเป็นการที่ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันในการจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนจนทำให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข

สำหรับปัจจัยภายนอกประกอบไปด้วยการสนับสนุนจากภายนอกทั้งทางด้านการวิชาการและการประสานงาน การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าชุมชนจะมีการได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก แต่การริเริ่มที่มาจากความต้องการของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาจะเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนจากปัจจัยภายในที่เข้มแข็งซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระมหากวีพัฒน์ สุขแจ่ม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ทนุทางสังคมกับการแก้ไขปัญหาเสพตติ : กรณีศึกษาบ้านคลองจระเข้ขี้ อําเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นมาและวิวัฒนาการของชุมชนบ้านคลองจระเข้ขี้ และศึกษากระบวนการทนุทางสังคมในการแก้ไขปัญหาเสพตติของชุมชนบ้านคลองจระเข้ขี้ เนื่องจากเป็นชุมชนที่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพตติจนประสบความสำเร็จ

ผลการศึกษาพบว่า ทนุทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาเสพตติประสบความสำเร็จ กระบวนการทนุทางสังคมก่อให้เกิดพลังที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยอาศัยปัจจัยภายในต่างๆ เช่น ความเข้มแข็งของผู้นำ ค่านิยมที่ดีงามของคนในชุมชนและการประสานกับหน่วยงานภายนอกเข้ามาร่วม เพื่อก่อให้เกิดเป็นพลังทางสังคมในการขับเคลื่อนชุมชน ให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพตติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัจจัยภายในที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ ผู้นำธรรมชาติ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกที่สามารถดูแลชุมชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นแกนนำที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพตติให้เกิดความยั่งยืนได้ ส่วนปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือ วิทยากร กระบวนการ ที่นำเอาองค์ความรู้ใหม่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีและมีการสร้างการยอมรับของคนในชุมชน ทั้งนี้เพราะหัวใจในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพตติคือความศรัทธา และความไว้วางใจต่อกัน นอกจากนี้การแก้ไขปัญหาเสพตตินั้นยังสามารถดำเนินการได้หลายระดับทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับเครือข่าย ซึ่งสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ปัญหาเสพตติมีความรุนแรงมากก็จำเป็นต้องอาศัยการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน คือ การที่สมาชิกทุกคนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกันแก้ไข

ปัญหาและชุมชนนั้นๆ ต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เกิดการประสานงาน อันก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงาน และเพิ่มทุนทางสังคมของชุมชนไปในตัวอีกด้วย

พงษ์ศักดิ์ เพชรสติตย์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมในฐานะเอื้อต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายไข่เค็มไชยา หมู่ที่ 6 บ้านปากค่าน ตำบลเลมดี อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาด้านเชิงคุณภาพ มุ่งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มและเพื่อศึกษาทุนทางสังคมในฐานะปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่ม และจากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย

1. อัตลักษณ์ของชุมชนเอื้อต่อการเกิดธุรกิจชุมชน ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นที่ยอมรับและเคารพศรัทธาของประชาชน เป็นปัจจัยที่สามารถดึงดูดผู้คนให้มาเยี่ยมชมทำให้เอื้อต่อการทำธุรกิจชุมชน ด้วยการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแปลงเป็นมูลค่าผ่านตัวผลิตภัณฑ์คือ ไข่เค็มไชยา

2. ความหวงแหนในสิ่งที่เป็คุณค่าเอื้อต่อการรวมคนเพื่อทำกิจกรรมของชุมชน ซึ่งถือว่าการนำความภาคภูมิใจมาสู่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความหวงแหนในภูมิปัญญาที่พวกเขาได้ร่วมใช้ประโยชน์และร่วมเป็นเจ้าของ จึงรวมตัวกันแก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

3. ระบบความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติเพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมอาชีพ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนฐานของความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่ม

4. ความสามารถในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งมีระบบนวิศทที่หลากหลายเป็ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรทำให้เอื้อต่อระบบการผลิตของกลุ่ม

ชยุต อนิพรหม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน กรณีศึกษา สถานานวดัดตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ได้ผลการศึกษาในเรื่องกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของสถานานวดัดตะโหมดคือ การนำทุนทางสังคมเดิมมาสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของสถานานวดัดได้กระทำอย่างเป็นลักษณะของการบูรณาการเป็นองคร่วม มีการบูรณาการเชื่อมโยงป่า น้ำและดินเข้าด้วยกัน โดยผ่านกระบวนการทุนทางสังคมซึ่งประกอบด้วยระบบคิด วิธีปฏิบัติและผลลัพธ์ มาแปรเปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นทุนของชุมชน ผลจากการมศึกษาานวดัดทำให้เกิดพลังของชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งพลังดังกล่าวมาจาก ทุนมนุษย์ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนความรู้และภูมิปัญญา ผลของการขับเคลื่อนองค์กรด้วยพลังของชุมชนทำให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากภายนอกชุมชน และสามารถกระจายทรัพยากรได้อย่างกว้างขวาง โดยจะเห็นได้จากกรณีศึกษาเรยีนรูทาง

ธรรมชาติ เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดการสร้างหลักประกันและความมั่นคงของระบบ
เกษตรกรรม เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนและเกิดการสร้างพลังอำนาจในการต่อรองและ
สร้างความเป็นธรรมให้กับชุมชน ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่ชุมชนได้ใช้พลังดังกล่าวในการต่อรอง
เมื่อได้รับผลกระทบจากโครงการของภาครัฐ

สำหรับปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
สามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยภายในและภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ
ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน วัดและผู้นำชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ การเข้ามาศึกษา
งานขององค์กรต่างๆ และการเข้ามาศึกษาวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ
อย่างต่อเนื่อง และสามารถกระจายความรู้ให้ไปเป็นประโยชน์แก่สังคมได้อีกด้วย

ไกรวุฒิ วัฒนสนิ (2549) ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมกับการป้องกันอาชญากรรม โดยใช้
วิธีเชิงคุณภาพ ศึกษาในชุมชนนาปัง จังหวัดน่าน ชุมชนไม่วัยัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมชน
บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาในประเด็นการนำทุนทางสังคมมาใช้ในการป้องกัน
อาชญากรรมได้ในฐานะเครือข่าย อันได้แก่ ความเป็นเครือญาติ กลุ่มเพื่อนที่เป็นเครือข่าย บน
พื้นฐานของอิทธิพลของ ความศรัทธาเชื่อ ของชุมชนตลอดจนหลักการทางพระพุทธศาสนาที่
ชุมชนยึดถือปฏิบัติ ที่ทำให้เกิดสำนึกร่วมพันธะทางสังคม การเอื้ออาทรช่วยเหลือระหว่างกัน เป็น
บรรทัดฐานและการควบคุมทางสังคม และยังคงอาศัยปัจจัยแวดล้อมของความเป็นชุมชนที่เป็น
ส่วนเสริมให้ทุนทางสังคมดำรงอยู่ได้ ซึ่งได้แก่ ฐานทางทรัพยากร และการสนับสนุนอย่างมาก
ของหน่วยงานของรัฐ และการเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการที่ส่งผลให้เกิดสำนึกร่วมและนำไปสู่การ
ควบคุมทางสังคมเช่นเดียวกับการเครือข่ายระหว่างบุคคลที่จะเป็นพลังของชุมชนที่จะแก้ไขปัญหา
อาชญากรรม และเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเกิดเป็นสวัสดิการชุมชนต่อไป แต่อย่างไรก็ดี
ตามการป้องกันอาชญากรรมดังกล่าวสรุปได้ว่า ในแต่ละชุมชนจะมีรายละเอียดของแบบแผนการ
จัดการ กิจกรรมที่แตกต่างกันได้ ตามแต่ละชุมชน จะมีกลไกที่เป็นองค์ประกอบที่แตกต่างกัน

ผจญ ใจกล้า (2549) ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมในการจัดการสุขภาพของชุมชน ศึกษา
กรณีชุมชนปางค่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทุนทางสังคมและการจัดการสุขภาพของชุมชน นั้นมี
ความสัมพันธ์ที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากปัจจุบันชุมชนปางค่าเป็นชุมชนที่
หน่วยงานสาธารณสุขให้การยอมรับว่า มีการจัดการสุขภาพตนเองที่ดี เพราะชุมชนมี
กระบวนการพัฒนาและมีการสร้างการเรียนรู้ ร่วมกันของชุมชนจนสามารถจัดการสุขภาพได้ด้วย
ชุมชนเอง ในขณะที่กระบวนการจัดการสุขภาพของชุมชนดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมาย ก็
จะส่งผลย้อนกลับให้เกิดเป็นทุนทางสังคมในชุมชนเพิ่มขึ้นอีกต่อเนื่องกันไป

สำหรับองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดทุนทางสังคมในชุมชนปางค่า พบว่าในชุมชนปางค่าจะมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเป็นจำนวนมาก เช่น การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกองค์กรต่างๆ ในชุมชน การจัดกิจกรรมตาม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมตามความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชนอยู่เป็นประจำ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ชุมชนมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างคุณธรรม เช่น การส่งเสริมให้คนทำดี ยกย่องคนที่เสียสละเพื่อส่วนรวม ความเชื่อถือและความไว้วางใจของคนในชุมชนจะมีสูง และนอกจากนี้ชุมชนยังมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งภายในและภายนอกชุมชน และเมื่อกิจกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในชุมชนอยู่เป็นประจำ และต่อเนื่อง ก็จะทำให้คนในชุมชนเกิดความรักสมัครสมานสามัคคีกัน มีการพึ่งพา ช่วยเหลือกัน เกิดความภูมิใจ และรักถิ่นฐานในบ้านเกิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เสริมสร้างให้เกิดเป็นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นอีกต่อไป

Sinad Treevanchai (2003) ได้ศึกษาเรื่อง Social Capital and The Performance of Saving Group: A Case Study in Songkhla ซึ่งตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มออมทรัพย์ที่อยู่นอกเขตเทศบาลในจังหวัดสงขลา จำนวน 39 กลุ่ม ผลปรากฏว่า ทุนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย อายุของกลุ่มออมทรัพย์ (Age of Saving Group) จำนวนของกลุ่ม/องค์กรอาสาสมัครในหมู่บ้าน (Number of Voluntary Organization in the Village) จำนวนของคนนอกหมู่บ้านที่ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (Number of Outside – Village of Saving Group) จำนวนของกลุ่ม/องค์กรอาสาสมัครในหมู่บ้านที่ผ่านมา (Number of Past Voluntary Organization) และระดับของความไว้วางใจ (Trust Level) มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ โดยอายุของกลุ่มฯ จำนวนคนนอกหมู่บ้านฯ และความไว้วางใจ เป็นตัวแปรที่มีผลโดยตรง และจำนวนองค์กรฯ จำนวนองค์กรในอดีต เป็นตัวแปรที่มีผลโดยอ้อม นอกจากนี้ การศึกษายังได้เปรียบเทียบลักษณะที่แตกต่างกันของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีผลการดำเนินงานสูงและต่ำ เพื่อพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นตัวกำหนดผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มที่มีการสร้างแรงจูงใจและการลงโทษที่ดีกว่า การมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับกรมการพัฒนาชุมชน จำนวนผู้อาศัยในหมู่บ้าน และอาชีพหลักซึ่งสามารถสร้างรายได้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

อุไรวรรณ พวงสายใจ (2545) ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมที่มีผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งอาจมาจากภายในชุมชนเองหรือมาจากข้างนอกชุมชน กับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคม ทั้งที่เป็นทุนจากภายในชุมชนเองและทุนที่มีมาจากภายนอกชุมชน ประกอบด้วย วัฒนธรรม ทักษะการธรรมชาติเศรษฐกิจ บุคคล เครือญาติ การศึกษาเรียนรู้ องค์กรหรือกลุ่ม ส่งผลให้องค์กรเกิดความเข้มแข็งอันเนื่องมาจากทุนทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแหล่งศึกษา

เรียนรู้ มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม องค์กรที่เข้มแข็งได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ความสามารถนำทุนทางสังคมโดยเฉพาะทุนที่มีอยู่ในชุมชนที่ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ บุคคล วัฒนธรรม มรดกสถานในหมู่บ้านซึ่งเป็นศูนย์กลางพิธีทางศาสนา ความเชื่อ เป็นที่พึ่งพิงทางใจ ทุนเหล่านี้ล้วนเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าใช้จ่ายต่อการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานกลุ่มหรือองค์กร เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับองค์กรส่งเสริมให้กลุ่มหรือองค์กรเข้มแข็ง แต่มีบางองค์กรที่ไม่สามารถนำทุนมาใช้ได้อย่างฉลาด ซึ่งมีสาเหตุมาจากองค์กรนั้นไม่มีความสำคัญต่อชุมชน สมาชิกองค์กรไม่ตระหนักต่อการจัดตั้งองค์กร ทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งน้อย หรือล้มสลายไป

องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการทุนทางสังคม นำทุนทางสังคมมาใช้ได้อย่างฉลาด บริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มติคุณค่า คุณ德 รักษาทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชนให้คงอยู่ และใช้พลังองค์กรเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจต่อรองในประเด็นที่องค์กรชุมชนเห็นพ้องต้องกัน สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและแก้ปัญหาชุมชนได้ตามเป้าหมายที่ชุมชนต้องการ ทำให้องค์กรและทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอยู่ควบคู่กันไปที่ไม่สามารถแยกกันได้

ไพพาน^๔ เหลืองภัทรเชวง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : ศึกษากรณีหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จกับหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลว” ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน ในหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จนั้นมีลักษณะทุนทางสังคมดังนี้

ด้านเครือข่าย มีจำนวนเครือข่ายที่มากและมีความสนิทสนมเหนียวแน่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์ต่างตอบแทน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมด้านการศึกษา กิจกรรมด้านศาสนา รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับเครือข่ายอีกด้วย

ด้านบรรทัดฐาน กองทุนหมู่บ้าน มีข้อตกลงร่วมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ คือ ในส่วนข้อตกลงร่วมที่เป็นทางการ จะเป็นข้อตกลงร่วมที่ไม่เป็นทางการ เป็นข้อตกลงในเรื่องการให้สมาชิกทุกคนอยู่ในกองทุน โดยคณะกรรมการเป็นผู้ทำโครงการให้ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีผู้หนึ่ง จากผู้ทรงคุณวุฒิภายในหมู่บ้าน หากใครไม่ชำระหนี้จะถูกลงโทษจากสังคมอย่างชัดเจน เช่น การไม่มีการพุดจาจนถึงการไม่ให้ความช่วยเหลือด้านใดเลย และในที่สุดก็ไม่สามารถอยู่ในหมู่บ้านได้

ด้านความเข้าใจ สมาชิกในกองทุนหมู่บ้านให้การยอมรับในคณะกรรมการ เพราะข้อดีสุดยี่
โปรงใส ตรวจสอบได้ นอกจากนี้ คณะกรรมการยังสามารถปฏิบัติงานตามที่สมาชิกกองทุน
คาดหวังได้ อีกทั้งสมาชิกมีความไว้วางใจที่เล่าเรื่องส่วนตัวให้คณะกรรมการฟังเพื่อแก้ปัญหา

สุเทพ วงศ์สภา (2548) ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมของชุมชนกับการจัดการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง มติดูประสงค์เพื่อศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนบ้านสามขาและเพื่อ
ศึกษาทุนทางสังคมกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วิธีวิจัยคือการสัมภาษณ์แบบไม่มี
โครงสร้าง การสังเกตและบันทึกเก็บข้อมูลจากแหล่งพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคม ประกอบด้วย ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบของ
ความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพึ่งพาอาศัยกัน ความเอื้ออาทร ความเชื่อและข้อห้าม
ต่าง ๆ ตลอดจนความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทุนกลุ่ม/ องค์กรของ
ชุมชนทำให้สามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ภายในชุมชน ทุนเครือข่ายของชุมชนซึ่งมี
ความสัมพันธ์กันในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ ทุนทางภูมิปัญญาในการจัดการเรื่องต่าง ๆ
ภายในชุมชน และทุนบุคคล เช่น ผู้นำ ปราชญ์ ครู ความสงบสุขและนำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
มาสู่ชุมชน

ทุนทางสังคมมีผลต่อการจัดการกองทุนหมู่บ้าน คือ ประสิทธิภาพการจัดการหนี้สินการ
จัดการกองทุนต่าง ๆ ถูกลำมาใช้ในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้นำซึ่งเป็นทุนด้านบุคคล เป็น
แกนนำในการดำเนินการกองทุน วรรณศรีรังจิตสำนึกให้ค่านิยมความรับผิดชอบ ความร่วมมือของ
คนในชุมชนและการยอมรับผู้นำ ซึ่งเป็นทุนบุคคลมีผลทำให้การดำเนินงานกองทุนเป็นไปได้ด้วย
ความราบรื่น การจัดการที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ทำให้ลดความรู้สึกรู้
ขัดแย้งในการดำเนินการกองทุน วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชน นำไปสู่การ
ปรึกษาหารือ พยายามเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ การถอดบทเรียนการทำงานมีการเชื่อมโยงบทเรียนใน
อดีตมาปรับใช้กับการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็มีเครือข่ายการเรียนรู้
กับชุมชนอื่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ทำให้สามารถนำความรู้ประสบการณ์มาปรับใช้กับ
การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านของชุมชน

กาญจนกร สามเมือง (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู
ป่าชายเลน ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองยาง หมู่ที่ 2 อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มติดูประสงค์
ในการศึกษา คือ เพื่อให้ทราบถึงความเกี่ยวพันระหว่างทุนทางสังคมกับชุมชน และเพื่อให้รู้และ
เข้าใจในบทบาทขององค์กรภายนอกชุมชนที่ส่งผลในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่
ชุมชนบ้านคลองยาง และให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของชุมชนและองค์กรภายนอกชุมชนในการ
ช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน

ผลการวิจัย พบว่าในด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดเงินทุนทางสังคมในชุมชนบ้านคลองยาง สามารถสรุปข้อมั่วได้ทั้งปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยภายนอกชุมชน ซึ่งก็คือ ปัจจัยภายในชุมชนที่ทำให้ชุมชนบ้านคลองยางเกิดจาก ความไว้วางใจระหว่างกันของคนในชุมชน คือ การมีความสัมพันธ์แบบเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน ยึดถือศาสนาเดียวกัน ชาวชุมชนตระหนักถึงรักเหงา ประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน มีความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี และมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น ปัจจัยภายนอกชุมชน เป็นการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชนที่เหมาะสม ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ในระยะยาวและอย่างต่อเนื่อง ไม่มากเกินไปจนทำให้ชุมชนเกิดภาวะพึ่งพิง และไม่น้อยจนเกินไปจนทำให้ขาดความต่อเนื่อง ทั้งการเข้ามาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และงบประมาณ

สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนบ้านคลองยางประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนนั้น คือ การที่ชาวชุมชนบ้านคลองยางมีความไว้วางใจกัน เนื่องจากเมื่อคนในชุมชนมีความไว้วางใจแล้ว ก็จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

ชุดินันท์ โคตรทสัน (2551) ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมในการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวของศูนย์สุขภาพชุมชน ผลการศึกษพบว่า ทุนทางสังคมในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัว มีองค์ประกอบ 6 ทุน ได้แก่

1. ทุนมนุษย์ คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ สมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้อง เพื่อนเพื่อนบ้าน
2. ทุนองค์กรชุมชน ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดจากรัฐสนับสนุน
3. องค์กรของรัฐ
4. องค์กรเอกชน
5. ทุนทางวัฒนธรรม
6. ทุนทางธรรมชาติและแหล่งสาธารณประโยชน์

ทุนทางสังคมทั้งหมด มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความอยู่รอดของครอบครัวผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ แต่ในองค์กรชุมชนและศูนย์สุขภาพชุมชนมีการใช้ทุนทางสังคมน้อยมาก ยังขาดแผนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม การจัดสรรงบประมาณและกิจกรรมด้านเอดส์มีน้อยมากยังไม่ทั่วถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

นอกจากนี้การวิจัยผลการใช้กระบวนการประเมินชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวิเคราะห์การใช้ทุนทางสังคมในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้คุณค่าของทุนทางสังคม เกิดแรงจูงใจในการที่ดำเนินงานด้านเอดส์ในชุมชน

ร่วมกันและได้ร่วมกันเสนอข้อคิดเห็นในการใช้ทุนทางสังคมเพื่อดูแลคนและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ชุมชน ให้ความสำคัญครอบคลุมอย่างต่อเนื่อง

ไพฑูรย์ พันธ์ธำภา (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ความมั่นคงทางรายได้ของแรงงานภาคเกษตรกรรมตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มติดุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้และการปฏิบัติกิจกรรมต่อการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยศึกษาสมาชิกในโครงการรวมน้ำ + ใจ ถวายในหลวง

ผลการศึกษาพบว่า การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้สมาชิกมีงานทำและมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวในลักษณะ “พออยู่พอกิน” สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมาก สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับปานกลาง สมาชิกที่หันเหด้วยระดับมากว่า การประกอบอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ครอบครัวตนเองได้ โดยมิตีสมาชิกร้อยละ 93.7 แสดงความประสงค์ที่จะยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพทางการเกษตรต่อไป และผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Phi and Cramer's V พบว่า ความรู้ การปฏิบัติกิจกรรมที่หันเหในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงทางรายได้และรายได้หลัก ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้หลัก

ข้อเสนอแนะของการศึกษาผู้วิจัยเสนอให้มีการส่งเสริมความรู้และโดยเน้นการฝึกทักษะให้แก่สมาชิกในเรื่องการจัดการแปลงที่ดินเกษตร แหล่งน้ำ และรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มขยายผลผลิต รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการเงินและกองทุนหมู่บ้าน ให้การสนับสนุนแก่สมาชิกแบบครบวงจร การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีการติดตามสำรวจปัญหาอุปสรรคและแสวงหาวิธีพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิกอื่น ๆ แทนการทำ การเกษตรแบบเก่าและการอพยพไปเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมในต่างถิ่น เพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกิน ในถิ่นฐานของตนได้อย่างมีความสุข

โอภาส วงศ์ศิลป์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและมีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เพียงพอ มีสุขภาพอนามัยที่ดี แต่มีความวิตกกังวล

หรือมีความเครียดอยู่บ่อยครั้ง ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่อบอุ่น และในปัจจุบัน ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประชาชนร้อยละ 17 ไม่มีงานทำ ส่วนผู้ที่ทำงานแล้ว ไม่พึงพอใจในงานเพราะงานมีความเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายหรือลอบสังหาร ประชาชนส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนเส้นทางและเวลาในการเดินทางได้น้อย จึงมีปัญหาระยะ ความปลอดภัยในการเดินทาง ในด้านเศรษฐกิจประชาชนส่วนใหญ่มีหนี้สิน มีรายได้น้อย 10,000-15,000 บาทต่อเดือน

สำหรับภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า มีผู้ที่บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากสถานการณ์ความไม่สงบ สูงถึงร้อยละ 39 ส่วนสมาชิกครอบครัวได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตอีกร้อยละ 20 ทำให้มีหญิงม่ายและลูกกำพร้าจำนวนมาก และจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้กฎอัยการศึก และพรก. จกเจนิ ประชาชนเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ ประชาชนไม่ไว้วางใจ และไม่เชื่อมั่นในอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะช่วยทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ และมีคุณภาพที่ดีขึ้น ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นระยะสั้น คือ รัฐต้องมีมาตรการในการดูแลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้วยความรักความสามัคคีโดยการสนับสนุนของรัฐเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคม พร้อมทั้งใช้หลักการและกระบวนการแก้ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี สำหรับระยะยาวคือ การแก้ไขปัญหาความไม่สงบควรใช้การเมื่อนำการทหาร และใช้หลักศาสนาเป็นข้อพิจารณาในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งใช้มวลชนสัมพันธ์เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจกับประชาชนและสังคม ยอมรับความแตกต่างของกันและกันโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชน การจัดการความรู้และพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับประเทศสมรสุม

วกริม อศวกุล (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในการทำงานและผลของความรู้สึกที่มั่นคงในการทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกของ พนักงานบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อความรู้สึกที่มั่นคงในการทำงาน แต่พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงาน มีผลต่อความรู้สึกที่มั่นคงในการทำงาน ลักษณะองค์กร ในด้านประเภทของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ไม่มีผลต่อระดับความมั่นคงในการทำงาน แต่พบว่าขนาดขององค์กร มีผลต่อความรู้สึกที่มั่นคงในการทำงาน ปัจจัยด้านการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเอง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อปัจจัยภายในองค์กรและการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อปัจจัยภายนอกองค์กรในด้าน สภาพเศรษฐกิจและ

สังคม มีผลต่อความรู้สึกมีน้คงในการทำงาน แต่การรับรู้ของบุคคลที่มีปัจจัยภายนอกองค์การใน
ด้าน สถานะของธุรกิจเงินทุนหลักทรัพย์ ไม่ม้ผลต่อความรู้สึกมีน้คงในการทำงาน

เมื่อวิเคราะห์ห้ถ้คถอยเชิงพิหุแบบขั้น้ตอนพบว่าตัวแปรที่มีประสทธิภาพในการอธิบาย
ความรู้สึกมีน้คงในการทำงานม้ทั้งสิ้น 6 ตัวแปร ได้แก่ ความสำคัญของตนเองต่อองค์การ ความ
ยุติธรรมในองค์การ การใ้ช้นโยบายปลดพนักงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ความชัดเจนของ
ข้อมูลข่าวสาร และระดับความสามารถในการทำงาน ตามลำดับ

สำหรับความรู้สึกมีน้คงในการทำงานมีผลต่อความทุ่มเทใ้กับงาน กลุ่มพนักงานที่มีระดับ
ความรู้สึกมีน้คงในการทำงานสูงและระดับปานกลางจะมีระดับความทุ่มเทใ้กับงานสูงกว่ากลุ่ม
พนักงานที่มีระดับความรู้สึกมีน้คงในการทำงานต่ำ

ความรู้สึกมีน้คงในการทำงานมีผลต่อความตั้งใจที่จะลาออก โดยกลุ่มพนักงานที่มีระดับ
ความรู้สึกมีน้คงในการทำงานสูงจะมีระดับความตั้งใจที่จะลาออกต่ำกว่ากลุ่มพนักงานที่มีระดับ
ความรู้สึกมีน้คงในการทำงานปานกลางและต่ำ และกลุ่มพนักงานที่มีระดับความรู้สึกมีน้คงในการ
ทำงานปานกลางจะมีระดับความตั้งใจที่จะลาออกต่ำกว่ากลุ่มพนักงานที่มีระดับความรู้สึกมีน้คงใน
การทำงานต่ำ

อดุม บัวเกษ (2548) ได้ศึกษาเรื่องการสำรวจทุนทางสังคมในอำเภอวังหนิ จังหวัดศรี
สะเกษ มวีตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ระดับทุนทางสังคมของอำเภอวังหนิ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยใ้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือใ้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ระดับทุนทางสังคมโดยรวมของอำเภอวังหนิ อยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ ด้านปทสัถยาน และด้านเครือช้ขาย
อยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผล
ใ้ระดับทุนทางสังคมแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยใ้ในส่วนของ อายุ การศึกษาและประสบการณ์ทาง
สังคม ไม่ม้ผลใ้ระดับทุนทางสังคมโดยภาพรวมต่างกัน

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมีน้คงของมนุษย์ (2548ก) ได้ทำการศึกษาดัชนีชี้
วัดมาตรฐานความมีน้คงของมนุษย์ ได้ศึกษาถ้ถึงความมีน้คงของมนุษย์ระดับบุคคลโดยม้กลุ่ม
ประชากรตัวอย่างคือ ประชากรที่มีอายุ 15-60 ปีในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล รวมทั้งสิ้น
7,445 คน ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัดทั่วประเทศ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความมีน้คงของมนุษย์
ด้านสุขภาพ ความมีน้คงด้านการเงินทำและรายได้ และความมีน้คงส่วนบุคคลอยู่ในระดับปาน
กลาง และเมื่อพิจารณาตัวแปรพบว่า เพศหญิงมีความมีน้คงโดยรวมสูงกว่าเพศชาย และเพศหญิงมี
ระดับความมีน้คงของมนุษย์ด้านสุขภาพอนามย์มากกว่าเพศชาย ส่วนอายุที่มีระดับความมีน้คง
ของมนุษย์เฉลยี่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่มอายุ 26-45 ปี สำหรับกลุ่มที่มีอายุน้อยระหว่าง 15-25 ปี

และกลุ่มที่มีอายุน่าจะเป็นสองกลุ่มที่มีระดับความมั่นคงต่ำกว่าประชากรวัยทำงานในภาคเหนือเป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงโดยรวมเฉลี่ยสูงสุด ส่วนกลุ่มประชากรที่มีระดับความมั่นคงของมนุษย์ต่ำที่สุดคือ ประชากรวัยทำงานในภาคกลางและกรุงเทพฯ - ปริมณฑล และโดยเฉลี่ยแล้วประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบทมีความมั่นคงของมนุษย์ไม่แตกต่างกัน

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ข) ได้ทำการศึกษาทุนทางสังคมของไทย โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยทำการสำรวจในจังหวัดเป้าหมายสำคัญก่อน ได้แก่ 'จังหวัดกาญจนบุรี' 'จังหวัดนครราชสีมา' 'จังหวัดเชียงใหม่' และจังหวัดสงขลา รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,000 ชุด พบว่าทุนทางสังคมไทยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับทุนทางสังคมด้านกลุ่มอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ด้านเครือข่ายอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ด้านความไว้วางใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสมานฉันท์การอยู่ร่วมกันในสังคมและความขัดแย้งและความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ด้านอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และจากผลการศึกษาได้สรุปไว้ว่าทุนทางสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการสร้างสภาพความพร้อมทางสังคมภายในชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน กล่าวคือ ถ้าภายในชุมชนใดมีทุนทางสังคมสูงคือ มีความพร้อมในด้านการจัดตั้งกลุ่มและเครือข่าย มีความไว้วางใจ มีบรรทัดฐานแห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความใกล้ชิดผูกพันกัน มีความมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ รวมถึงเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภายในชุมชนนั้นก็จะมีสภาพสังคมที่พร้อมจะพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะแนวทางการนำทุนทางสังคมไปปฏิบัติในมิติด้านกลุ่มและเครือข่าย คือ การพยายามอย่างเร่งด่วนในการแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ มติความไว้วางใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันคือ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งหวังในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อในระยะยาว ซึ่งต่อมาจะกลายเป็นบรรทัดฐาน และสำหรับมิติด้านกิจกรรมและความร่วมมือ พบว่าปัญหาเร่งด่วนที่ควรรับดำเนินการคือ การไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายในชุมชน การที่ดัชนีทุนทางสังคมในส่วนนี้มีค่าน้อย อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน หรือการที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมนั้นๆ ทำให้ไม่มีความไว้วางใจ ไม่ผูกพัน หรืออาจกลายเป็นความไม่สนใจไปเลยก็ได้ มิติด้านความสมานฉันท์การอยู่ร่วมกันในสังคมและความขัดแย้งและความรุนแรง คือ การสร้างความไว้วางใจระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านชนชาติและชนชั้น มิติด้านอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง คือ ความจำเป็นที่

จะต้องปลูกจิตสำนึก ว่าการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ควรจะอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง การมีส่วนร่วมในทุกระดับชั้นของสังคม

กอบกุล สดศวาสด (2541) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัย ด้านเศรษฐกิจครัวเรือน ด้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีฐานะด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนสูงมคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในครัวเรือนระดับปานกลาง และในระดับต่ำ

ด้านการมีบ้านพักเป็นของตนเอง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีบ้านพักเป็นของตนเอง หรือมีบ้านพักของกลุ่มมรส มคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้สูงอายุที่มีบ้านพักอยู่กับบุตรหลาน หรือญาติและบ้านเช่า

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับสูง มคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษานานกลางและระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีการศึกษาสูงสามารถใช้สติปัญญาได้ตรง หรือจัดการกับตนเองได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องและอีกทั้งยังสามารถรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพได้ดี

วรการ เทพวัลย์ (2548) ได้ศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มแม่บ้านจันทบุรีศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ที่น้ำแม่จัน ตำบลแม่สองนอก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนจากตำบลแม่สองนอก และใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 164 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 30-45 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพหลักคือรับจ้างและทำการเกษตรรายได้หลักต่อเดือนต่ำกว่า 12,000 บาท มีภาระหนี้สิน มีสภาพที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยวที่มีน้คงถาวร ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของประชาชนเขตกลุ่มแม่บ้านจันอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่กลุ่มแม่บ้านจันได้แก่เพศ อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม สภาพที่อยู่อาศัย หนี้สิน เงินออม ทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ส่วนอายุ สถานภาพสมรสการศึกษาลักษณะครอบครัวไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเขตพื้นที่ที่น้ำแม่จันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชนนิฐา บรุณพันธ์ศักดิ์ (2548) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความมั่นคงในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ มุ่งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของความมั่นคงในการทำงาน ความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความมั่นคงในการทำงาน และแนวทางในการพัฒนาความมั่นคงในการทำงาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความมคืดความคืดเห็นต่อความมั่นคงในการทำงานในเรื่องการมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานต่างกัน บุคลากรที่มี

อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงในการทำงานในเรื่องการได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการทำงานแตกต่างกัน บุคลากรที่มีตำแหน่งและลักษณะงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงในการทำงานในเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหรือประโยชน์ที่ทดแทน การมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี และการได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการทำงานแตกต่างกัน และไม่พบความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคลในเรื่องสถานภาพสมรส และประสบการณ์การทำงานกับความมั่นคงในการทำงาน

สายพิพย์ วงศ์สังข์ (2540) ได้ศึกษาเรื่องความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาพนักงานขาย มวีตฤประสงค์เพื่อศึกษาความมั่นคงในการทำงาน และความคาดหวังต่อสวัสดิการเสริมสร้าง ความมั่นคงในการทำงาน ของลูกจ้างห้างสรรพสินค้าขนาด 500 คนขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของลูกจ้างห้างสรรพสินค้ามีความมั่นคงในการทำงานค่อนข้างต่ำ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความมั่นคงในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา การปกครองบังคับบัญชา ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ เงินเดือน ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้าง และความสำคัญของตนเองต่อองค์กร ในขณะที่ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลแต่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้าง คือ ความรับผิดชอบ การควบคุมแนะนำทั่วไป ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์เชิงผกผันต่อความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้าง คือ นโยบายและการบริหาร สภาพการทำงาน เพศหญิง สถานภาพสมรส ตำแหน่ง อายุ อายุงาน และการศึกษา

ศรปรีระภา พันธเสน (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตบางกะปิ และเมนิบุรี กรุงเทพมหานคร มวีตฤประสงค์เพื่อศึกษาถึงความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมความมั่นคงในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตพื้นที่บางกะปิและเมนิบุรี ได้แก่ ปัจจัยข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย อายุ รายได้ อายุงาน ตำแหน่ง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

บทที่ 3

กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัย

3.1 ตัวแปรในการวิจัย

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตาม คือ

3.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

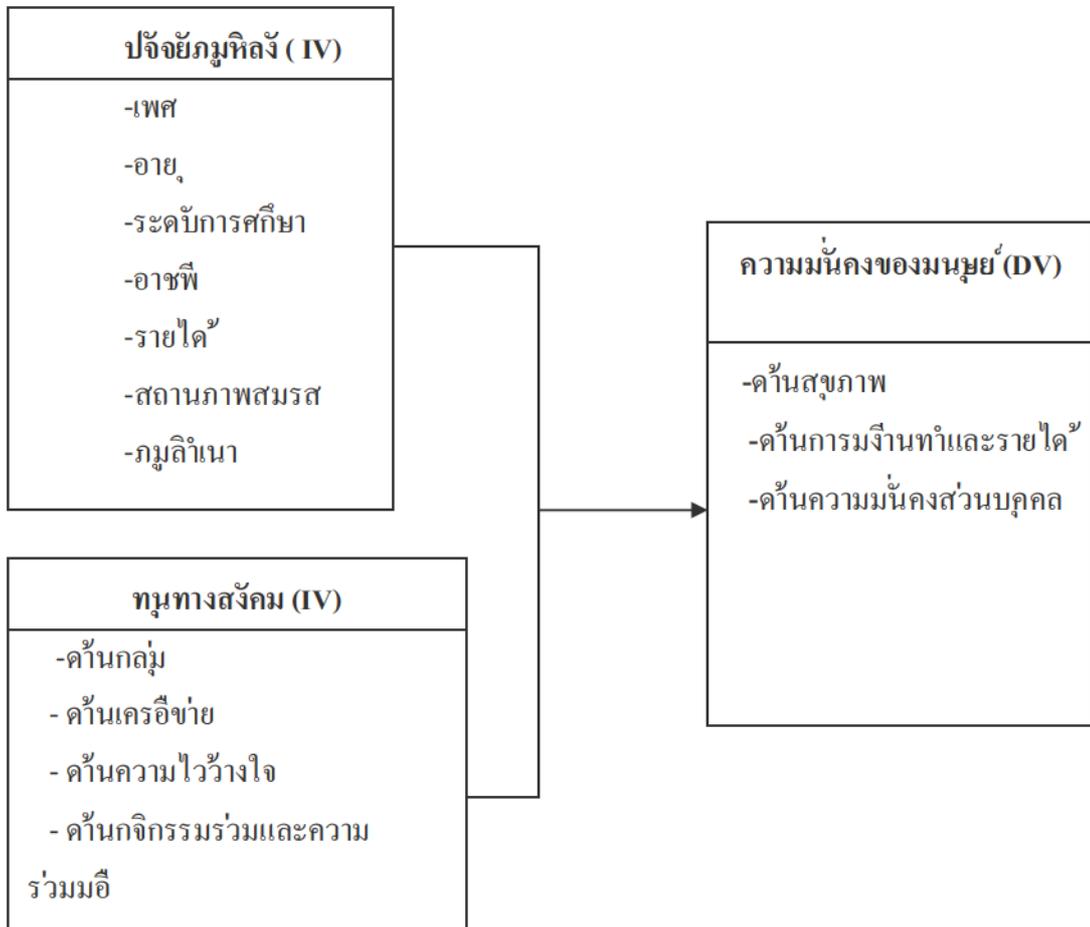
3.1.1.1 ปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา

3.1.1.2 ปัจจัยทุนทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยทุนทางสังคม 4 ด้าน คือ ด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

3.1.2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความมั่นคงของมนุษย์ 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการมีงานทำและรายได้ ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

3.3 สมมติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย นำมากำหนดเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

- สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีภูมิลำเนาต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 ทนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานที่ 9 ทนทางสังคมด้านกลุ่มมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานที่ 10 ทนทางสังคมด้านเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานที่ 11 ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานที่ 12 ทนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานที่ 13 ทนทางสังคมด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีอำนาจการทำนายความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนได้

3.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ทนทางสังคม (Social Capital) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ผ่านสิ่งที่มีอยู่เดิมในสังคมไทย ซึ่งก็คือ ความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐานของสังคม (Norm) และเครือข่าย (Networks) ที่จะนำพาสังคมไทยไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาตัวแปรในส่วนขององค์ประกอบทนทางสังคม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ และด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

2. ประชาชน หมายถึง ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

3. ทนทางสังคมด้านกลุ่ม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายใต้เป้าประสงค์ร่วมกัน ตลอดจนมีการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน

4. ทนทางสังคมด้านเครือข่าย หมายถึง การมีการติดต่อกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน/หมู่บ้าน รวมทั้งประชาชนยังสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้ชิดหรือจากบุคคลที่มีความรู้จักซึ่งกันและกันได้เช่น สมาชิกในครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้านทั้งในและนอกชุมชน

5. ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีความไว้วางใจต่อบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่รัฐ ครู/อาจารย์ แพทย์พยาบาล พระสงฆ์ ฯลฯ

6. ทนทางสังคมด้านกิจกรรมและความร่วมมือ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชน

7. ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนได้รับความเท่าเทียมในเรื่องหลักประกันสิทธิ ความปลอดภัยและโอกาสในการตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ตลอดจนการมีคุณภาพชีวิตที่ดีปราศจากความกลัวและความขาดแคลน อยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและมศักดิ์ศรี ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษา ความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ใน 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการมีงานทำและรายได้ ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

8. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติตนของประชาชนในการดูแลรักษาสุขภาพ การแนะนำหรือการได้รับคำแนะนำจาก เครือญาติ หรือเพื่อนบ้านในชุมชน ในการป้องกันดูแลสุขภาพ ตลอดจนการได้รับการช่วยเหลือเมื่อเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยจากบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน

9. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ หมายถึง การมีงานทำที่มีนัยยะและพึงพอใจ มีรายได้และเงินออมที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ โดยไม่มึหนี้สินที่ไม่มีคุณค่า

10. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล หมายถึง ความปลอดภัยและรู้สึกปลอดภัยจากการประทุรภัยทางร่างกายและทรัพย์สิน

11. ปัจจัยภูมิหลัง หมายถึง องค์ประกอบส่วนบุคคลที่เป็นคุณลักษณะของประชาชน ที่อาศัยอยู่ใน อ. เมือง จ. สิงห์บุรี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส และภูมิลำเนา

12. อายุ หมายถึง อายุปัจจุบันของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

13. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

14. อาชีพ หมายถึง ลักษณะหรือประเภทของงานที่ประชาชนทำอยู่ในปัจจุบัน อันนำมาซึ่งรายได้หรือค่าตอบแทนตามความสามารถของตน

15. รายได้ หมายถึง เงินค่าตอบแทนในการประกอบอาชีพต่อเดือน

16. สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ สถานภาพโสด สมรส หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย

17. ภูมิภินา หมายถึง สถานที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในปัจจุบัน คือ ในเขตเทศบาล (ตำบลบางพุทรา) และนอกเขตเทศบาล(ตำบลคันโพธิ์)

3.5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 56,657 คน (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2547)

3.5.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Yamane (ยามานะ) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนอื่น 5% จากจำนวนประชากรทั้งหมด 56,657 คน ซึ่งผลการคำนวณได้ค่าประมาณ 397 ตัวอย่าง แต่เนื่องจากเพื่อความเที่ยงตรงและความถูกต้องของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 400 ตัวอย่าง

3.5.3 การสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการศึกษาผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีวิธีการ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตัวอย่างตำบล เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เขตการปกครอง คือ เขตเทศบาล กับนอกเขตเทศบาล ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา โดยกำหนดตำบลที่จะศึกษา 2 ตำบล โดยแบ่งเป็นเขตเทศบาล 1 ตำบล จำนวน 200 ตัวอย่าง และนอกเขตเทศบาล 1 ตำบล จำนวน 200 ตัวอย่าง เนื่องจากจะทำให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของทั้ง 2 เขตในอำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรีได้

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่าง เลือกวัดแทนตำบล โดยการจับฉลากไม่ทดแทน (Selection without Replacement) ได้ผลการจับฉลากดังต่อไปนี้

เขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ ตำบลบางพุทรา

นอกเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ ตำบลคันโพธิ์

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างหมู่บ้านตำบลคันโพธิ์ ซึ่งมีทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน (กรมการปกครอง. สำนักงานทะเบียน, 2550) โดยใช้วิธีการจับฉลากไม่ทดแทน(Selection without Replacement)

จาก 11 หมู่บ้านของตำบลต้นโพธิ์ จะบังคลาภโดยกำหนด 4 หมู่บ้านเพื่อความเหมาะสมของจำนวนประชากร ซึ่งได้ผลการบังคลาภ คือ หมู่บ้านที่ 1 บ้านหวังวี หมู่บ้านที่ 2 บ้านพระทราย หมู่บ้านที่ 3 บ้านบางมอญ หมู่บ้านที่ 7 บ้านบางคณฑี สำหรับตำบลบางพุทราสามารถสุ่มตัวอย่างหลังคาเรือนได้โดยเนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดเป็นเขตหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มตัวอย่างหลังคาเรือน โดยใช้วิธีเชิงระบบ (Systematic Sampling) คือ เรียงลำดับตามหลังคาเรือน โดยการคำนวณค่าช่วงสุ่ม (Sampling Interval หรือ k) ใช้สูตร $k=N/n$ (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2546: 184) ดังต่อไปนี้

ตำบลบางพุทรา

มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 3,647 ครัวเรือน (ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลาบุรี, 2547) เรียงลำดับตามหลังคาเรือน สุ่มตัวอย่างให้ได้ 200 หลังคาเรือน โดยเริ่มสุ่มตัวอย่างตั้งแต่ ครัวเรือนที่ 18, 36, 54, 72, ...3,000 (ตำบลบางพุทราสามารถสุ่มตัวอย่างหลังคาเรือนได้โดยเนื่องจากไม่ได้กำหนดเป็นเขตหมู่บ้าน)

ตำบลต้นโพธิ์

สุ่มตัวอย่างให้ได้หมู่บ้านละ 50 หลังคาเรือน เรียงลำดับตามหลังคาเรือน ดังต่อไปนี้

หมู่บ้านที่ 1 บ้านหวังวี มีจำนวน 206 หลังคาเรือน

คือ เริ่มตั้งแต่หลังคาเรือนที่ 4, 8, 12, ... 200

หมู่บ้านที่ 2 บ้านพระทราย มีจำนวน 124 หลังคาเรือน

คือ เริ่มตั้งแต่หลังคาเรือนที่ 2, 4, 8, 10, ...100

หมู่บ้านที่ 3 บ้านบางมอญ มีจำนวน 90 หลังคาเรือน

คือ เริ่มตั้งแต่หลังคาเรือนที่ 1, 2, 3, 4, ... 50

หมู่บ้านที่ 7 บ้านบางคณฑี มีจำนวน 133 หลังคาเรือน

คือ เริ่มตั้งแต่หลังคาเรือนที่ 2, 4, 6, 8, 10, ...100

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนแนวคิด และทฤษฎีต่างๆ โดยเฉพาะจากสำนักงานมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในเรื่องทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นแนวทาง ตลอดจนผลงานวิจัยและงานวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านต่างๆ
คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมซึ่งประกอบไปด้วย
แบบสอบถามด้านกลุ่ม มทั้งสิ้น 5 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating
Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และมศึกษาในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

คำถามด้านกลุ่มข้อที่ 1

ข้อคำถาม

1.) ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย	ให้คะแนน 0
2.) เป็นสมาชิก 1 - 2 กลุ่ม	ให้คะแนน 1
3.) เป็นสมาชิก 3 - 4 กลุ่ม	ให้คะแนน 2
4.) เป็นสมาชิก 5 กลุ่มขึ้นไป	ให้คะแนน 3

คำถามด้านกลุ่มข้อที่ 2

ข้อคำถาม

1.) ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	ให้คะแนน 0
2.) เป็นสมาชิกกลุ่มไม่เกิน 1 ปี	ให้คะแนน 1
3.) เป็นสมาชิกกลุ่มตั้งแต่ 1 - 3 ปี	ให้คะแนน 2
4.) เป็นสมาชิกกลุ่ม 4 ปีขึ้นไป	ให้คะแนน 3

คำถามด้านกลุ่มข้อที่ 3

ข้อคำถาม

1.) ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	ให้คะแนน 0
2.) ต่างคนต่างทำ	ให้คะแนน 1
3.) ทำร่วมกันบ้างบางครั้ง	ให้คะแนน 2
4.) ทำร่วมกันเกือบทุกอย่าง	ให้คะแนน 3

คำถามด้านกลุ่มข้อที่ 4

ข้อคำถาม

1.) ไม่เคยร่วมทำงานกับกลุ่มอื่น ภายนอกชุมชนเลย	ให้คะแนน 0
2.) ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน จำนวน 1 - 2 กลุ่ม	ให้คะแนน 1

3.) ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน จำนวน 3 -4 กลุ่ม	ให้คะแนน 2
4.) ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน 5 กลุ่มขึ้นไป	ให้คะแนน 3

คำถามด้านกลุ่มข้อที่ 5

ข้อคำตอบ

1.) ไม่เคยร่วมทำงานกับชุมชนอื่น	ให้คะแนน 0
2.) ต่างคนต่างทำ	ให้คะแนน 1
3.) ทำร่วมกันบ้างบางครั้ง	ให้คะแนน 2
4.) ทำร่วมกันเกือบทุกเรื่อง	ให้คะแนน 3

แบบสอบถามด้านเครือข่าย มีทั้งสิ้น 7 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และมึเกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

คำถามด้านเครือข่ายข้อที่ 6 และข้อที่ 8

ข้อคำตอบ

1.) 1-3 คน	ให้คะแนน 0
2.) 4-6 คน	ให้คะแนน 1
3.) 7-9 คน	ให้คะแนน 2
4.) 10 คนขึ้นไป	ให้คะแนน 3

คำถามด้านเครือข่ายข้อที่ 7 และข้อที่ 9

ข้อคำตอบ

1.) ไม่มี	ให้คะแนน 0
2.) 1-2 คน	ให้คะแนน 1
3.) 3-4 คน	ให้คะแนน 2
4.) 5-6 คนขึ้นไป	ให้คะแนน 3

คำถามด้านเครือข่ายข้อที่ 10-11

ข้อคำตอบ

1.) ไม่เคยเลย	ให้คะแนน 0
2.) เคย 1-2 ครั้ง	ให้คะแนน 1
3.) เคย 3-4 ครั้ง	ให้คะแนน 2

4.) เคย 5 ครั้งขึ้นไป	ให้คะแนน 3
คำถามด้านเครือข่ายข้อที่ 12	
ข้อคำตอบ	
1.) 1 คน	ให้คะแนน 0
2.) 2 คน	ให้คะแนน 1
3.) 3 คน	ให้คะแนน 2
4.) 4 คนขึ้นไป	ให้คะแนน 3

แบบสอบถามด้านความไว้วางใจ มีทั้งสิ้น 12 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และมึเกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

คำถามด้านความไว้วางใจข้อที่ 1

ข้อคำตอบ

1.) ไปโดย	ให้คะแนน 0
2.) ไม่พุดจาค้วย	ให้คะแนน 1
3.) พุดคุดค้วยในบริเวณนอกบ้าน	ให้คะแนน 2
4.) พุดคุดค้วยและเชื้อเชิญเข้ามาข้างในบ้าน	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความไว้วางใจข้อที่ 2

ข้อคำตอบ

1.) ไม่สามารถบอกได้เลย	ให้คะแนน 0
2.) บอกได้บ้างเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กน้อย	ให้คะแนน 1
3.) บอกได้เกือบทุกเรื่อง	ให้คะแนน 2
4.) บอกได้ทุกเรื่อง	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความไว้วางใจข้อที่ 3

ข้อคำตอบ

1.) ไม่ได้เลย	ให้คะแนน 0
2.) ได้บ้างเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 1
3.) ได้เกือบทุกครั้ง	ให้คะแนน 2
4.) ได้ทุกครั้งที่มีธีระ	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความไว้วางใจข้อที่ 4

ข้อคำตอบ

1.) ไม่สามารถฝากได้เลย	ให้คะแนน 0
2.) ฝากได้บ้างเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 1
3.) ฝากได้เกือบทุกครั้ง	ให้คะแนน 2
4.) ฝากได้ทุกครั้ง	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความไว้วางใจข้อที่ 5-12

ข้อคำตอบ

1) น้อย	ให้คะแนน 0
2) ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 1
3) ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน 2
4) มาก	ให้คะแนน 3

แบบสอบถามด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีทั้งสิ้น 11 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และมึ่เกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

คำถามด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ ข้อที่ 1-11

ข้อคำตอบ

1) ไม่เคย	ให้คะแนน 0
2) ร่วมบางครั้ง	ให้คะแนน 1
3) ร่วมค่อนข้างบ่อย	ให้คะแนน 2
4) ร่วมบ่อยครั้ง	ให้คะแนน 3

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบไปด้วย

แบบสอบถามด้านสุขภาพ มีทั้งสิ้น 12 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และมึ่เกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

คำถามด้านสุขภาพข้อที่ 1

ข้อคำตอบ

1.) ไม่สูญเสีย	ให้คะแนน 3
2.) 1-5 มวนต่อสปีดาห์	ให้คะแนน 2

3.) 6-10 มวนต่อสัปดาห์	ให้คะแนน 1
4.) 11 มวนต่อสัปดาห์ขึ้นไป	ให้คะแนน 0

คำถามด้านสุขภาพข้อที่ 2

ข้อคำตอบ

1.) ไม่มีเลย	ให้คะแนน 3
2.) ดมบ้าง (4 สัปดาห์/1 ครั้ง)หรือ เฉพาะในงานสังคม พบปะสังสรรค์เพื่อนฝูง	ให้คะแนน 2
3.) ก่อนข้างบ่อย (4-5 วัน/ สัปดาห์)	ให้คะแนน 1
4.) เป็นประจำ (6-7 วัน/ สัปดาห์)	ให้คะแนน 0

คำถามด้านสุขภาพข้อที่ 3

ข้อคำตอบ

1.) รับประทานน้อยหรือไม่รับประทานเลย	ให้คะแนน 0
2.) รับประทานบ้าง	ให้คะแนน 1
3.) รับประทานก่อนข้างบ่อย	ให้คะแนน 2
4.) รับประทานเป็นประจำ	ให้คะแนน 3

คำถามด้านสุขภาพข้อที่ 4 และข้อ 6

ข้อคำตอบ

1.) น้อย	ให้คะแนน 0
2.) ก่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 1
3.) ก่อนข้างมาก	ให้คะแนน 2
4.) มาก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านสุขภาพข้อที่ 5, 7, 8, 10 และ 11

ข้อคำตอบ

1.) ไม่เคยเลย	ให้คะแนน 0
2.) เคยก่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 1
3.) เคยก่อนข้างมาก	ให้คะแนน 2
4.) เคยเป็นประจำ	ให้คะแนน 3

คำถามด้านสุขภาพอนามัยข้อที่ 9

ข้อคำตอบ

1.) ไม่สะดวกเลย / ลำบากมาก	ให้คะแนน 0

2.) ค่อนข้างลำบาก	ให้คะแนน 1
3.) ค่อนข้างสะดวก	ให้คะแนน 2
4.) สะดวกมาก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านสุขภาพอนามัยข้อที่ 12

ข้อคำตอบ

1.) ค่อนข้างน้อยหรือไม่เลย	ให้คะแนน 0
2.) ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 1
3.) ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน 2
4.) คมมาก	ให้คะแนน 3

แบบสอบถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ มทั้งสิ้น 14 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และเมื่เกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 1

ข้อคำตอบ

1.) ไม่ได้ทำงาน	ให้คะแนน 0
2.) ทำงานรับจ้างแรงงานรายวัน	ให้คะแนน 1
3.) ทำงานโดยมีกิจการเป็นของตัวเอง (ธุรกิจ, สวน, ไร่นา)	ให้คะแนน 2
4.) ทำงานมีเงินเดือนประจำ	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 2

ข้อคำตอบ

1.) ไม่ได้ทำงาน	ให้คะแนน 0
2.) น้อย	ให้คะแนน 1
3.) ปานกลาง	ให้คะแนน 2
4.) มาก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 3 และข้อ 4

ข้อคำตอบ

1.) ไม่ได้ทำงาน	ให้คะแนน 0
2.) พึ่งพอใจน้อย	ให้คะแนน 1

3.) พึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน 2
4.) พึงพอใจมาก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 5

ข้อคำตอบ

1.) ไม่ได้ทำงาน	ให้คะแนน 0
2.) มั่นคงน้อย	ให้คะแนน 1
3.) มั่นคงปานกลาง	ให้คะแนน 2
4.) มั่นคงมาก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 6

ข้อคำตอบ

1.) ไม่เพียงพอ	ให้คะแนน 0
2.) เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายเฉพาะตนเอง	ให้คะแนน 1
3.) เพียงพอและสามารถช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว	ให้คะแนน 2
4.) เพียงพอและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้นอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 7, 8, และข้อที่ 14

ข้อคำตอบ

1.) น้อย	ให้คะแนน 0
2.) ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 1
3.) ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน 2
4.) มาก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 9

ข้อคำตอบ

1.) จรจิน้อย	ให้คะแนน 3
2.) จรจิค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 2
3.) จรจิค่อนข้างมาก	ให้คะแนน 1
4.) จรจิมาก	ให้คะแนน 0

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 10

ข้อคำตอบ

1.) ไม่มีหนี้สิน	ให้คะแนน 3
2.) มีหนี้ต่ำกว่า 2,000 บาท	ให้คะแนน 2
3.) มีหนี้ 2,001-4,000 บาท	ให้คะแนน 1
4.) มีหนี้ 4,001 บาทขึ้นไป	ให้คะแนน 0

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 11

ข้อคำตอบ

1.) ไม่มีหนี้สิน	ให้คะแนน 3
2.) สามารถชำระได้หมด/มาก	ให้คะแนน 2
3.) สามารถชำระได้ปานกลาง	ให้คะแนน 1
4.) สามารถชำระได้น้อย	ให้คะแนน 0

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 12

ข้อคำตอบ

1.) มกั่บ้่นอ่ย	ให้คะแนน 0
2.) มกั่บ้ค่อนข้งนอ่ย	ให้คะแนน 1
3.) มกั่บ้ค่อนข้งมก	ให้คะแนน 2
4.) มกั่บ้มก	ให้คะแนน 3

คำถามด้านความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ข้อที่ 13

ข้อคำตอบ

1.) นอ่ย	ให้คะแนน 3
2.) ค่อนข้งนอ่ย	ให้คะแนน 2
3.) ค่อนข้งมก	ให้คะแนน 1
4.) มก	ให้คะแนน 0

แบบสอบถามด้านความมั่นคงส่วนบุคคลที่มี 10 คำถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตร
ประเมินค่า (Rating Scale) ตามระดับของการประเมิน 4 ระดับ และมกั่บ้ช้ในการให้คะแนน
ดงัค้ต้อไปน้

คำถามด้านความมั่นคงส่วนบุคคลข้อที่ 1-8

ข้อคำตอบ

1.) ไม่เคยเลย	ให้คะแนน 3
2.) เคย 1 ครั้ง	ให้คะแนน 2
3.) เคย 2 ครั้ง	ให้คะแนน 1
4.) เคย 3 ครั้งขึ้นไป	ให้คะแนน 0

คำถามด้านความมั่นคงส่วนบุคคลข้อที่ 9-10

ข้อคำตอบ

1.) น้อย	ให้คะแนน 0
2.) ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 1
3.) ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน 2
4.) มาก	ให้คะแนน 3

* ข้อคำถามและข้อคำตอบสามารถรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนระดับปัจจัยทุนทางสังคมและระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ โดยนำค่าเฉลี่ยแต่ละแบบวัด มาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ	ค่าเฉลี่ย
สูง	2.01- 3.00
ปานกลาง	1.01- 2.00
ต่ำ	0.00- 1.00

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัญหาอุปสรรคในเรื่องทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ด้านต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.7 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้มีความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาและภาษามากยิ่งขึ้น

การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้วยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรในอำเภอที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน และนำไปทดสอบหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) หรือค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ทฤษฎีสังคมโดยรวม มลค่าเท่ากับ .9037

ทฤษฎีสังคมด้านกลุ่ม มลค่าเท่ากับ .9241

ทฤษฎีสังคมด้านเครือข่าย มลค่าเท่ากับ .8208

ทฤษฎีสังคมด้านความไว้วางใจ มลค่าเท่ากับ .7877

ทฤษฎีสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มลค่าเท่ากับ .8867

ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม มลค่าเท่ากับ .8567

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ มลค่าเท่ากับ .7638

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินงานทำและรายได้ มลค่าเท่ากับ .8371

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล มลค่าเท่ากับ .8380

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ตอบสามารถทำความเข้าใจและมีโอกาสซักถามในประเด็นที่ไม่เข้าใจ และจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้ออกจากการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด ปรากฏว่า ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี คือ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เมื่อเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวน คือ 400 ชุด เรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัส (Codebook) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปมาตรฐาน (SPSS)

3.9.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) เพื่อบรรยายข้อมูลมูลหิงของกุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

สถิติ t-test เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis) หาค่าความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่มขึ้นไป และใช้สถิติ F-test เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis) หาค่าความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 3 กลุ่มขึ้นไป

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และระดับทิศทางระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
เกณฑ์ในการวัดระดับความสัมพันธ์ของ Pearson' Product Moment Correlation Coefficient คือ

-1	หมายถึง มีความสัมพันธ์เต็มที่และเป็นไปในทิศทางตรงข้าม
-0.76 ถึง -0.99	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมากและเป็นไปในทิศทางตรงข้าม
-0.56 ถึง -0.75	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงและเป็นไปในทิศทางตรงข้าม
-0.26 ถึง -0.55	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางตรงข้าม
-0.01 ถึง -0.25	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางตรงข้าม
0	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์
0.01 ถึง 0.25	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
0.26 ถึง 0.55	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
0.56 ถึง 0.75	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
0.76 ถึง 0.99	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมากและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
1	หมายถึง มีความสัมพันธ์เต็มที่และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีการของ Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ความมั่นคงของมนุษย์โดยใช้การสร้างสมการถดถอย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี โดยแบ่งเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลบางพยุหะ และตำบลต้นโพธิ์ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ระดับปัจจัยทุนทางสังคม
3. ระดับความมั่นคงของมนุษย์
4. การทดสอบสมมติฐาน
5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

4.1 ข้อมูลภูมิหลัง

ข้อมูลภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา โดยผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 53.3 เป็นเพศชายร้อยละ 46.8 กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 15-30 ปีมากที่สุด ร้อยละ 46.3 มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 28.0 ใกล้เคียงกับช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป ร้อยละ 25.8 กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช. มากที่สุด ร้อยละ 44.3 รองลงมาคือ ระดับปวส./อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 39.0 และระดับประถมศึกษาชั้นต้น ร้อยละ 16.8 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชนมากที่สุด ร้อยละ 22.0 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 20.5 รับจ้างแรงงานอิสระ ร้อยละ 16.8

ซึ่งใกล้เคียงกับอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจที่มีร้อยละ 15.3 เกษตรกร/ชาวนา/ประมง ร้อยละ 9.5 เกือบเท่ากับผู้ที่ว่างงาน ซึ่งมีร้อยละ 9.3 และแม่บ้าน/ เกษียณอายุมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 6.8 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 36.8 รองลงมาคือ 6,001-8,000 บาท ร้อยละ 28.5 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 15.3 10,001-13,000 บาท ร้อยละ 8.0 15,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.0 และน้อยที่สุดคือ 13,001-15,000 บาท ร้อยละ 4.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) มากที่สุด ร้อยละ 53.3 รองลงมา คือ โสด ร้อยละ 39.0 และหย่าร้าง / แยกกันอยู่/ หม้ายน้อยที่สุด ร้อยละ 7.8 กลุ่มตัวอย่างมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล/ ตำบลบางพยุหะ และนอกเขตเทศบาล/ตำบลต้นโพธิ์ จำนวนเท่ากัน(ตามกำหนดการสุ่มตัวอย่าง) คือ ทั้งสองตำบล เป็นร้อยละ 50 (คงตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลภูมิหลัง	จำนวน (n =400)	ร้อยละ (100.0)
เพศ		
ชาย	187	46.8
หญิง	213	53.3
อายุ		
15-30 ปี	185	46.3
31-40 ปี	112	28.0
41 ปีขึ้นไป	103	25.8
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	67	16.8
มัธยมศึกษา (ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช	177	44.3
ปวส/ อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรีขึ้นไป)	156	39.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลภูมิหลัง	จำนวน (n =400)	ร้อยละ (100.0)
อาชีพ		
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	61	15.3
พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/ เอกชน	88	22.0
ค้าขาย / ประกอบอาชีพส่วนตัว	82	20.5
เกษตรกร/ ชวนา/ ชาวประมง	38	9.5
รับจ้างแรงงานอิสระ	67	16.8
แม่บ้าน/เกษียณอายุ	27	6.8
ว่างงาน	37	9.3
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 6,000 บาท	147	36.8
6,001-8,000 บาท	114	28.5
8,001-10,000 บาท	61	15.3
10,001-13,000 บาท	32	8.0
1,3001- 15,000 บาท	18	4.5
15,001 บาทขึ้นไป	28	7.0
สถานภาพสมรส		
โสด	156	39.0
สมรส	213	53.3
หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย	31	7.8
ภูมิลำเนา		
ในเขตเทศบาล	200	50
นอกเขตเทศบาล	200	50

4.2 ระดับปัจจัยทุนทางสังคมของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ระดับทุนทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาระดับทุนทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าระดับทุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ ลำดับที่1 ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.44 ลำดับที่2 ด้านกิจกรรมรวมและความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20 ลำดับที่3 ด้านเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.16 และ ลำดับที่4 ด้านกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.72 (ดูตารางที่4.2)

ตารางที่4.2 แสดงค่าเฉลี่ย และระดับทุนทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ทุนทางสังคมของประชาชน	$\bar{x}$	s	ระดับ	ลำดับ
1.ด้านกลุ่ม	0.72	0.85	ต่ำ	4
2.ด้านเครือข่าย	1.16	0.65	ปานกลาง	3
3.ด้านความไว้วางใจ	1.44	0.44	ปานกลาง	1
4.ด้านกิจกรรมรวมและความร่วมมือ	1.20	0.55	ปานกลาง	2
รวม	1.20	0.42	ปานกลาง	

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทุนทางสังคมเป็นรายข้อตามแบบสอบถามที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นพบว่า ด้านกลุ่ม ทุกข้อมีระดับความเป็นกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งประเด็นข้อที่สูงสุดในด้านนี้คือ ลักษณะการทำงานกับสมาชิกภายในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93 รองลงมาคือ ลักษณะการทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85 จำนวนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.56 และ ประเด็นข้อที่ต่ำที่สุด คือ จำนวนกลุ่มภายนอกชุมชนที่เข้าร่วมทำงานด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.55 (ดูตารางที่4.3)

ตารางที่ 4.3 แสดงระดับทุนทางสังคมในค้ำกลุ่ม แยกเป็นรายข้อ

ทุนทางสังคมรายค้ำ (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความเป็นกลุ่ม
ค้ำกลุ่ม			
1. จำนวนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชน	0.56	0.71	ต่ำ
2. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม	0.84	1.07	ต่ำ
3. ลักษณะการทำงานกับสมาชิกภายในกลุ่ม	0.92	1.14	ต่ำ
4. จำนวนกลุ่มภายนอกชุมชนที่เข้าร่วมทำงานด้วย	0.54	0.81	ต่ำ
5. ลักษณะการทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน	0.75	1.06	ต่ำ
รวม	0.72	0.85	ต่ำ

ค้ำเครือข่าย ข้อคำถามจะอยู่ในเครือข่ายระดับปานกลางและต่ำ ซึ่งสำหรับข้อที่อยู่ในเครือข่ายระดับปานกลาง ในประเด็นที่สูงที่สุด คือ จำนวนญาติพี่น้องที่สนิทสนมซึ่งสามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.34 รองลงมาคือ จำนวนญาติพี่น้องที่ติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.32 จำนวนคนที่สามารถช่วยเหลือได้เมื่อเค็ครอื่นเรื่องเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.22 จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.15 จำนวนเพื่อนสนิทที่ยังติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.07 และข้อที่อยู่ในเครือข่ายระดับปานกลางในประเด็นที่ต่ำที่สุด ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นภายในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.06 สำหรับข้อที่อยู่ในค้ำเครือข่ายระดับต่ำเพียงประเด็นเดียว คือ จำนวนครั้งที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 (ดังตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 แสดงระดับทุนทางสังคมในค้ำใจเครือข่าย แยกเป็นรายข้อ

ทุนทางสังคมรายค้ำใจ (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความเป็น เครือข่าย
ค้ำใจเครือข่าย			
1. จำนวนญาติพี่น้องที่ติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชน	1.32	1.10	ปานกลาง
2. จำนวนญาติพี่น้องที่สนิทสนมซึ่งสามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้	1.34	0.79	ปานกลาง
3. จำนวนเพื่อนสนิทที่ยังติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชน	1.07	1.05	ปานกลาง
4. จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้	1.15	0.77	ปานกลาง
5. จำนวนครั้งที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นภายในชุมชน	1.06	0.87	ปานกลาง
6. จำนวนครั้งที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นภายนอกชุมชน	0.92	0.87	ต่ำ
7. จำนวนคนที่สามารถช่วยเหลือได้เมื่อเดือดร้อนเรื่องเงิน	1.22	1.03	ปานกลาง
รวม	1.16	0.65	ปานกลาง

ค้ำใจความไว้วางใจ ข้อคำถามจะอยู่ในความไว้วางใจระดับปานกลางและต่ำ ซึ่งสำหรับข้อที่อยู่ในความไว้วางใจระดับปานกลาง ในประเด็นที่สูงที่สุด คือ ความสามารถในการให้ญาติพี่น้องดูแลบุตรหลานเมื่อมีธุระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 รองลงมา คือ ความสามารถในการฝากให้เพื่อนบ้านดูแลบ้าน เมื่อไม่อยู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74 ความไว้วางใจหมอในการรักษาโรค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 ความไว้วางใจครู/ อาจารย์ที่ดูแลสั่งสอนบุตรหลาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 ความไว้วางใจในการปรึกษาหารือเรื่องส่วนตัวหรือบอกความลับกับคนภายในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 ความไว้วางใจพยาบาลในการดูแลเมื่อเจ็บป่วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 พฤติกรรม

หรือการกระทำเมื่อกินแปลกหน้ามาพบและพูดคุยที่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.49 ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 ความไว้วางใจพระในชุมชนว่าสามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้คำแนะนำในยามที่มีปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุขให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.17 และข้อที่อยู่ในระดับความไว้วางใจปานกลางในประเด็นที่ต่ำที่สุด ได้แก่ ความไว้วางใจต่อการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาให้ท่านมีความมั่นคงในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.15 สำหรับข้อที่อยู่ในด้านความไว้วางใจระดับต่ำมีเพียงประเด็นเดียว ได้แก่ ความไว้วางใจคนแปลกหน้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับทุนทางสังคมในด้านความไว้วางใจ แยกเป็นรายข้อ

ทุนทางสังคมรายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความไว้วางใจ
ด้านความไว้วางใจ			
1. พฤติกรรมหรือการกระทำเมื่อกินแปลกหน้ามาพบและพูดคุยที่บ้าน	1.49	0.82	ปานกลาง
2. ความไว้วางใจในการปรึกษาหารือเรื่องส่วนตัวหรือบอกความลับกับคนภายในครอบครัว	1.58	0.85	ปานกลาง
3. ความสามารถในการให้ญาติพี่น้องดูแลบุตรหลานเมื่อกินริระ	1.82	0.90	ปานกลาง
4. ความสามารถในการฝากให้เพื่อนบ้านดูแลบ้าน เมื่อไม่อยู่บ้าน	1.74	0.92	ปานกลาง
5. ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุขให้แก่ประชาชน	1.17	0.68	ปานกลาง
6. ความไว้วางใจต่อการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาให้ท่านมีความมั่นคงในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	1.15	0.75	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ทฤษฎีทางสังคมรายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความไว้วางใจ
ด้านความไว้วางใจ			
7. ความไว้วางใจครู/ อาจารย์ที่ดูแลสั่งสอนบุตรหลาน	1.69	0.69	ปานกลาง
8. ความไว้วางใจหมอในการรักษาโรค	1.70	0.75	ปานกลาง
9. ความไว้วางใจพยาบาลในการดูแลแม่เจ็บป่วย	1.50	0.79	ปานกลาง
10. ความไว้วางใจพระในชุมชนว่าสามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้คำแนะนำในยามที่มีปัญหา	1.40	0.87	ปานกลาง
11. ความไว้วางใจคนแปลกหน้า	0.66	0.80	ต่ำ
12. ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนโดยรวม	1.42	0.75	ปานกลาง
รวม	1.44	0.44	ปานกลาง

ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ ข้อคำถามจะอยู่ในด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือระดับปานกลางและต่ำ ซึ่งสำหรับข้อที่อยู่ในความไว้วางใจระดับปานกลาง ในประเด็นที่สูงสุดได้แก่ การไปร่วมงานของสมาชิกในชุมชน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.77 รองลงมาคือ การได้ร่วมงานบุญที่ทางวัดจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 การได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.22 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20 การบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของให้กับผู้ป่วยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 การร่วมทำความสะอาดที่สาธารณะในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.03 และข้อที่อยู่ในระดับกิจกรรมร่วมและความร่วมมือปานกลางในประเด็นที่ต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมในชุมชนเพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.02 สำหรับข้อที่อยู่ในด้านกิจกรรมร่วม

และความร่วมมือระดับต่ำ ได้แก่ การได้ร่วมเผยแพร่ความรู้ เช่น เรื่องสุขอนามัย เรื่องการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ให้กับประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 การได้ร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.83 และการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.81 ซึ่งอยู่ในระดับกิจกรรมร่วมและความร่วมมือในระดับต่ำและเป็นประเด็นที่ต่ำที่สุด (จัดตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 แสดงระดับทุนทางสังคมในด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ แยกเป็นรายข้อ

ทุนทางสังคมรายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ
ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ			
1. การได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	1.19	0.73	ปานกลาง
2. การได้ร่วมเผยแพร่ความรู้ เช่น เรื่องสุขอนามัย เรื่องการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ให้กับประชาชนในชุมชน	0.95	0.79	ต่ำ
3. การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชน	0.81	0.81	ต่ำ
4. การบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของให้กับผู้ยากไร้ในหมู่บ้าน	1.07	0.80	ปานกลาง
5. การร่วมทำความสะอาดที่สาธารณะในชุมชน	1.03	0.81	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ	1.20	0.83	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมในชุมชนเพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานต่างๆ	1.02	0.84	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ทุนทางสังคมรายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับกิจกรรมร่วม และความร่วมมือ
ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ			
8. การได้ร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	0.83	0.77	ต่ำ
9. การได้ร่วมงานบุญที่ทางวัดจัดขึ้น	1.67	0.75	ปานกลาง
10. การไปร่วมงานของสมาชิกในชุมชน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ	1.77	0.76	ปานกลาง
11. การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีในชุมชน	1.64	0.81	ปานกลาง
รวม	1.20	0.55	ปานกลาง

4.3 ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ระดับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 ความมั่นคงส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ลำดับที่ 2 ความมั่นคงด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 ลำดับที่ 3 ด้านการเงินทำและรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62 (ดูตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย และระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด
สิงห์บุรี

ความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน	$\bar{x}$	s	ระดับ	ลำดับ
1. ความมั่นคงด้านสุขภาพ	1.70	0.43	ปานกลาง	2
2. ความมั่นคงด้านการมีงานทำและ รายได้	1.62	0.51	ปานกลาง	3
3. ความมั่นคงส่วนบุคคล	2.47	0.41	สูง	1
รวม	1.88	0.33	ปานกลาง	

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์เป็นรายข้อตามแบบสอบถามที่ผู้ศึกษากำหนด
ขึ้นพบว่า ความมั่นคงด้านสุขภาพข้อที่อยู่ในระดับสูง คือ ประเด็นความถี่ในการสูบบุหรี่ มี
ค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 2.56 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความถี่ในการสูบบุหรี่
น้อย รองลงมาคือ ความถี่ในการดื่มสุรา มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 2.51 ซึ่ง
หมายถึง ประชาชนมีความถี่ในการสูบบุหรี่น้อย ความสะดวกในการเดินทางไปโรงพยาบาล
มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 2.19 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความสะดวกในการ
เดินทางไปโรงพยาบาลมาก สำหรับความมั่นคงด้านสุขภาพข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ
ประเด็นความถี่ในการรับประทานผลไม้ มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.99 ซึ่ง
หมายถึง ประชาชนมีความถี่ในการรับประทานผลไม้ปานกลาง ประเด็นสุขภาพโดยรวมใน
ระยะเวลา 1 ปี มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.65 ซึ่งหมายถึง สุขภาพโดยรวม
ของประชาชนในระยะ 1 ปี มีสุขภาพดีปานกลาง ประเด็นการเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ
การป้องกันโรคต่าง ๆ จากเพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.52 ซึ่ง
หมายถึง ประชาชนเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคต่าง ๆ จากเพื่อนบ้านใน
ระดับปานกลาง ประเด็นการช่วยดูแลญาติพี่น้องเมื่อเขาเหล่านั้นเจ็บไขได้ป่วย มีค่าเฉลี่ยความ
มั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.51 ซึ่งหมายถึง ประชาชนช่วยดูแลญาติพี่น้องเมื่อเขาเหล่านั้นเจ็บ
ไขได้ป่วยในระดับปานกลาง ประเด็นเมื่อเวลาเมื่อเรื่องเครียดหรือเรื่องกลุ้มใจสามารถควบคุม
อารมณ์และจิตใจให้สงบได้ มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.45 ซึ่งหมายถึง
เมื่อเวลาเมื่อเรื่องเครียดหรือเรื่องกลุ้มใจประชาชนสามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจให้สงบได้ในระดับ
ปานกลาง ประเด็นการได้ยินประกาศเตือนและวิธีการป้องกันจากสาธารณสุขชุมชน หรือ

อาสาสมัครสาธารณสุขเมื่อเวลาไม่กี่ชั่วโมง ใดๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.40 ซึ่งหมายถึง ประชาชนได้ยื่นประกาศเตือนและวิธีการป้องกันจากสาธารณสุขชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุขเมื่อเวลาไม่กี่ชั่วโมง ใดๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้านในระดับปานกลาง ประเด็นการได้รับคำแนะนำในการทำบัตรประกันสุขภาพหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากเพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.38 ซึ่งหมายถึง ประชาชนได้รับคำแนะนำในการทำบัตรประกันสุขภาพหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากเพื่อนบ้านในระดับปานกลาง ประเด็นการได้รับคำตักเตือนจากเพื่อนบ้านเมื่อปฏิบัติตัวผิดหลักสุขอนามัย มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.21 ซึ่งหมายถึง ประชาชนได้รับคำตักเตือนจากเพื่อนบ้านเมื่อปฏิบัติตัวผิดหลักสุขอนามัยในระดับปานกลาง และประเด็นเมื่อเวลาไม่สบายเพื่อนบ้าน ได้เคยช่วยพาไปส่งที่โรงพยาบาล มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางด้านสุขภาพเท่ากับ 1.01 ซึ่งหมายถึง เมื่อเวลาไม่สบายเพื่อนบ้าน ได้เคยช่วยพาไปส่งที่โรงพยาบาลในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด (ดังตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 แสดงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านสุขภาพ แยกเป็นรายข้อ

ความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความมั่นคง ด้านสุขภาพ
ความมั่นคงด้านสุขภาพ			
1. ความถี่ในการสูบบุหรี่*	2.56	0.90	สูง
2. ความถี่ในการการดื่มสุรา*	2.51	0.81	สูง
3. ความถี่ในการรับประทานผลไม้	1.99	0.88	ปานกลาง
4. เมื่อเวลาเริ่มรู้สึกเครียดหรือเริ่มกังวลใจ สามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจให้ผ่อนคลายได้	1.45	0.71	ปานกลาง
5. การเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ ป้องกันโรคต่างๆ จากเพื่อนบ้าน	1.52	0.82	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความมั่นคง ด้านสุขภาพ
6. การได้ยินประกาศเตือนและวิธีการ ป้องกันจากสาธารณสุขชุมชน หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขเมื่อเวลามโรคใหม่ ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	1.40	0.73	ปานกลาง
7. การได้รับคำตักเตือนจากเพื่อนบ้านเมื่อ ปฏิบัติตัวผิดหลักสุขอนามัย	1.21	0.85	ปานกลาง
8. การได้รับคำแนะนำในการทำบัตร ประกันสุขภาพหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากเพื่อน บ้าน	1.38	0.83	ปานกลาง
9. ความสะดวกในการเดินทางไป โรงพยาบาล	2.19	0.77	สูง
10. เมื่อเวลาไม่สบายเพื่อนบ้านได้เคยช่วย พาไปส่งที่โรงพยาบาล	1.01	0.88	ปานกลาง
11. การช่วยดูแลญาติพี่น้องของท่านเมื่อ เขาเหล่านั้นเจ็บไขได้ป่วย	1.51	0.86	ปานกลาง
12. สุขภาพโดยรวมในระยะเวลา 1 ปี	1.65	0.80	ปานกลาง
รวม	1.70	0.43	ปานกลาง

หมายเหตุ: * เป็นข้อความที่ทำการกลับค่าแล้ว

ความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงระดับสูง คือ ประเด็นการกู้
เงินคนอนี่มาใช้จ่ายภายในครอบครัว มติค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 2.13
ซึ่งหมายถึง ประชาชนได้กู้เงินคนอนี่มาใช้จ่ายภายในครอบครัวน้อย ประเด็นความสามารถที่จะ
ชำระหนี้สินให้หมดไป มติค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 2.12 ซึ่ง

หมายถึง ประชาชนสามารถที่จะชำระหนี้สินให้หมดไปได้มาก ประเด็นจำนวนหนี้สินที่ต้องชำระในแต่ละเดือน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 2.08 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีหนี้สินที่จะต้องชำระในแต่ละเดือนน้อย สำหรับความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ขึ้นอยู่กับระดับปานกลาง คือ ลักษณะงานที่ทำ มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.80 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีลักษณะงานที่ทำมั่นคงในระดับปานกลาง ประเด็นความคิดเห็นต่อความมั่นคงในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.77 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความคิดเห็นว่าตนเองมีความมั่นคงในการทำงานในระดับปานกลาง ประเด็นความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.76 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบันในระดับปานกลาง ประเด็นความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากการทำงาน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.66 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากการทำงานในระดับปานกลาง ประเด็นการใช้เงินอย่างระมัดระวังรอบคอบ มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.58 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีการใช้เงินอย่างระมัดระวังรอบคอบในระดับปานกลาง ประเด็นการมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงาน หรือมีโอกาสขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้ในอนาคต มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.56 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงาน หรือมีโอกาสขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้ในอนาคตในระดับปานกลาง ประเด็นความสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.50 ซึ่งหมายถึง ประชาชนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันได้ในระดับปานกลาง ประเด็นความสามารถในการบริหารรายรับให้เพียงพอจ่ายในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.37 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความสามารถในการบริหารรายรับให้เพียงพอจ่ายในครอบครัวได้ในระดับปานกลาง ประเด็นความเพียงพอของรายได้ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.31 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันในระดับปานกลาง ประเด็นผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันต่อการดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 1.26 ซึ่งหมายถึง สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในระดับปานกลาง และประเด็นความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ขึ้นอยู่กับระดับต่ำ คือ เงินเก็บเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้เท่ากับ 0.79 ซึ่งหมายถึง ประชาชนมีเงินเก็บเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉินในระดับต่ำ ซึ่งเป็นข้อที่อยู่ในระดับความมั่นคงส่วนบุคคลต่ำและเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ดังตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 แสดงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านการเงินทำและรายได้แยกเป็นรายข้อ

ความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความมั่นคง ด้านการเงินทำและ รายได้
ความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้			
1. ลักษณะงานที่ทำ	1.80	1.05	ปานกลาง
2. การมีโอกาสก้าวหน้าในการอาชีพการ งาน หรือมีโอกาสขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้น ได้ในอนาคต	1.56	0.86	ปานกลาง
3. ความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากการ ทำงาน	1.66	0.91	ปานกลาง
4. ความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน	1.76	0.94	ปานกลาง
5. ความมั่นคงในการทำงาน	1.77	0.96	ปานกลาง
6. ความเพียงพอของรายได้ต่อการดำเนิน ชีวิตในปัจจุบัน	1.31	0.94	ปานกลาง
7. ความสามารถในการบริหารรายรับให้ เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว	1.37	0.74	ปานกลาง
8. การใช้จ่ายอย่างระมัดระวังรอบคอบ	1.58	0.82	ปานกลาง
9. การกู้ยืมคนอื่นมาใช้จ่ายภายใน ครอบครัว*	2.13	0.95	สูง
10. จำนวนหนี้สินที่ต้องชำระในแต่ละ เดือน*	2.08	0.98	สูง
11. ความสามารถที่จะชำระหนี้สินให้ หมดไป*	2.12	0.93	สูง
12. เงินเก็บเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินมาก น้อย	0.79	0.84	ต่ำ
13. ผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจุบันต่อการดำรงชีวิต*	1.26	0.83	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความมั่นคง ด้านการเงินทำและ รายได้
14. ความสามารถในชีวิตได้อย่างปกติสุข ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน	1.50	0.78	ปานกลาง
รวม	1.62	0.51	ปานกลาง

หมายเหตุ: * เป็นคำถามที่ทำการกลับค่าแล้ว

ความมั่นคงส่วนบุคคลข้อย่อยในความมั่นคงส่วนบุคคลระดับสูง คือ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ของบุคคลในครอบครัวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.82 ซึ่งหมายถึง บุคคลในครอบครัวของประชาชนเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกายในรอบ 1 ปีต่ำ รองลงมาคือ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.81 ซึ่งหมายถึง ประชาชนเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาต่ำ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.79 ซึ่งหมายถึง การเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาต่ำ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของบุคคลในครอบครัวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.76 ซึ่งหมายถึง บุคคลในครอบครัวของประชาชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาได้เคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สินต่ำ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ของญาติพี่น้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.74 ซึ่งหมายถึง ญาติพี่น้องของประชาชนเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกายในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาต่ำ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของญาติพี่น้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.73 ซึ่งหมายถึง ญาติพี่น้องของประชาชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาได้เคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สินต่ำ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของเพื่อนบ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.68 ซึ่งหมายถึง เพื่อนบ้านของประชาชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาได้เคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกายต่ำ ประเด็นการเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของเพื่อนบ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาต่ำ มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 2.61 ซึ่งหมายถึง เพื่อนบ้านของประชาชนในรอบ

1 ปี ได้เคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สินค่า สำหรับความมั่นคงส่วนบุคคลอยู่ที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตโดยรวม มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 1.40 ซึ่งหมายถึง โดยรวมประชาชนรู้สึกปลอดภัยในชีวิตในระดับปานกลาง ประเด็นความรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สิน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยด้านความมั่นคงส่วนบุคคลเท่ากับ 1.34 ซึ่งหมายถึง โดยรวมประชาชนรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สินในระดับปานกลาง (ดูตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในด้านความมั่นคงส่วนบุคคล แยกเป็นรายชื่อ

ความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความมั่นคง ของมนุษย์
ความมั่นคงด้านความมั่นคงส่วนบุคคล			
1. การเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.79	0.54	สูง
2. การเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.81	0.53	สูง
3. การเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ของบุคคลในครอบครัวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.82	0.50	สูง
4. การเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของบุคคลในครอบครัวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.76	0.62	สูง
5. การเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของญาติพี่น้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.74	0.62	สูง
6. การเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกาย ของญาติพี่น้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.73	0.60	สูง
7. การเคยโดนประทุรร้ายต่อร่างกายของ เพื่อนบ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.68	0.68	สูง
8. การเคยโดนประทุรร้ายต่อทรัพย์สิน ของเพื่อนบ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา*	2.61	0.77	สูง
9. ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตโดยรวม	1.40	0.75	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน (n=400)	$\bar{x}$	s	ระดับความมั่นคง ของมนุษย์
10. ความรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สิน โดยรวม	1.34	0.74	ปานกลาง
รวม	2.47	0.41	สูง

หมายเหตุ: * เป็นคำถามที่ทำการกลับค่าแล้ว

4.4 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาคความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานไว้ 13 สมมติฐาน ซึ่งผลการศึกษาค้น

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

จากการศึกษาโดยใช้วิธี t-test พบว่าความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชากรเพศชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87) และเพศหญิง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 (ดังตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ชาย	187	1.87	0.32	.734	.463
หญิง	213	1.89	0.33		
รวม	400	1.88	0.33		

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของเพศกับความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านในด้านสุขภาพ พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพของประชากรเพศชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.60) และเพศหญิง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านสุขภาพจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ชาย	187	1.60	0.41	4.258	.000
หญิง	213	1.78	0.43		
รวม	400	1.70	0.43		

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของเพศกับความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านในด้านกรมงานทำและรายได้ พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านสุขภาพของประชากรเพศชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67) และเพศหญิง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านกรมงานทำและรายได้จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ชาย	187	1.67	0.49	1.903	0.58
หญิง	213	1.58	0.53		
รวม	400	1.62	0.51		

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของเพศกับความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านในด้านความมั่นคงส่วนบุคคล พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ร้ายด้านสุขภาพของประชากรเพศชาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46) และเพศหญิง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ชาย	187	2.46	0.39	0.114	.910
หญิง	213	2.47	0.43		
รวม	400	2.47	0.41		

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ อายุ 15-30 ปี 31-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86, 1.91, 1.89 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 (ดังตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	sig. F
15-30	185	1.86	0.29	.596	.552
31-40	112	1.91	0.37		
41 ปีขึ้นไป	103	1.89	0.35		
รวม	400	1.88	0.33		

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ด้านสุขภาพของประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ อายุ 15-30 ปี 31-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68, 1.75,

1.67 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน		
			เบี่ยงเบน	F	sig. F
			มาตรฐาน		
15-30	185	1.68	0.41	1.339	.263
31-40	112	1.75	0.53		
41 ปีขึ้นไป	103	1.67	0.35		
รวม	400	1.70	0.43		

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมงานทำและรายได้ของประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ อายุ 15-30 ปี 31-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55, 1.66, 1.69 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมงานทำและรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี LSD พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปจะมีความมั่นคงของมนุษย์ในด้านการงานทำและรายได้ดีกว่าประชาชนที่มีอายุ 15-30 ปี ($1.69 > 1.55$ ($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.17 และ 4.18)

ตารางที่ 4.17 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมงานทำและรายได้จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน		
			เบี่ยงเบน	F	sig. F
			มาตรฐาน		
15-30	185	1.55	0.47	3.112	.046
31-40	112	1.66	0.53		

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
41 ปีขึ้นไป	103	1.69	0.54		
รวม	400	1.62	0.51		

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมี
งานทำและรายได้จำแนกตามอายุ

อายุ	31-40	41 ปีขึ้นไป
15-30	- 0.111	- 0.141*
31-40		- 0.030

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลของประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ อายุ 15-30 ปี 31-40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52, 2.42, 2.43 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคง
ส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
15-30	185	2.52	0.37	2.375	.094
31-40	112	2.42	0.39		
41 ปีขึ้นไป	103	2.43	0.48		
รวม	400	2.47	0.41		

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน
เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช) และปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81, 1.82, 1.98 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษามีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่าประชาชนที่มีการศึกษาไม่เกินปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษา ($1.98 > 1.81, 1.82$ ($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.20 และ 4.21)

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน		
			เบี่ยงเบน	F	sig. F
มาตรฐาน					
ประถมศึกษา	67	1.81	0.35	12.014	.000
มัธยมศึกษา(ตอนต้น และตอนปลาย)/ปวช	177	1.82	0.33		
ปวส/อนุปริญญา					
หรือระดับอุดมศึกษา	156	1.98	0.30		
รวม	400	1.88	0.33		

ตารางที่ 4.21 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษา(ตอนต้นและ ตอนปลาย)/ปวช	ปวส/อนุปริญญา หรือ ระดับอุดมศึกษา
ประถมศึกษา	-0.007	-0.166*
มัธยมศึกษา(ตอนต้นและ ตอนปลาย)/ปวช		-0.159*

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพของประชาชนที่
มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอน
ปลาย)/ปวช) และปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59, 1.67, 1.78
ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์
ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่
โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษามีความ
มั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพดีกว่าประชาชนที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ($1.78 > 1.59$
($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.22 และ 4.23)

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
ประถมศึกษา	67	1.59	0.35	11.215	.000
มัธยมศึกษา(ตอนต้น และตอนปลาย)/ปวช	177	1.67	0.41		
ปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา	156	1.78	0.47		
รวม	400	1.70	0.43		

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช	ปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา
ประถมศึกษา	-0.081	-0.188*
มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช		-0.107

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมเงินทำและรายได้ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช) และปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59, 1.67, 1.78 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมเงินทำและรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษามีความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมเงินทำและรายได้ดีกว่าประชาชนที่มีการศึกษาไม่เกินปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษา (1.77, 1.57, 1.51(p< .01)) (ดูตารางที่ 4.24 และ 4.25)

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมเงินทำและรายได้จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบนมาตรฐาน		
ประถมศึกษา	67	1.57	0.57	11.215	.000
มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช	177	1.51	0.50		
ปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษา	156	1.77	0.47		
รวม	400	1.62	0.51		

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรรมา
งานทำและรายได้จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษา(ตอนต้นและ ตอนปลาย)/ปวช	ปวส/อนุปริญญา หรือ ระดับอุดมศึกษา
ประถมศึกษา	0.596	-0.195*
มัธยมศึกษา(ตอนต้นและ ตอนปลาย)/ปวช		-0.254*

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลกับประชาชนที่มี
มระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอน
ปลาย)/ปวช) และปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59, 1.67, 1.78
ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์
ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคง
ส่วนบุคคลจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig. F
ประถมศึกษา	67	2.42	0.49	2.376	.094
มัธยมศึกษา(ตอนต้น และตอนปลาย)/ปวช	177	2.43	0.42		
ปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา	156	2.52	0.35		
รวม	400	2.47	0.41		

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน

7 อาชีพ ได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน, ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว, เกษตรกร/ชาวนา/ประมง, รับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08, 1.94, 2.01, 1.85, 1.73, 1.66, 1.58 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีระดับอาชีพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ชาวนา/ประมง, รับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างาน ($2.08 > 1.85, 1.73, 1.66, 1.58$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างาน ($1.94 > 1.73, 1.66, 1.58$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างาน ($2.01 > 1.73, 1.66, 1.58$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ชาวนา/ประมง มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่า ประชาชนที่มีไม่ได้ประกอบอาชีพหรือว่างงาน ($1.85 > 1.58$ ($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.27 และ 4.28)

ตารางที่ 4.27 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบนมาตรฐาน		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	61	2.08	0.29	20.354	.000
พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน	88	1.94	0.27		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	82	2.01	0.30		

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig. F
เกษตรกร/ชาวนา/ประมง	38	1.85	0.28		
รับจ้างแรงงานอิสระ	67	1.73	0.29		
แม่บ้าน/เกษียณอายุ,ว่างงาน	27	1.66	0.29		
รวม	400	1.88	0.33		

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน	ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	เกษตรกร/ชาวนา/ประมง	รับจ้างแรงงานอิสระ	แม่บ้าน/เกษียณอายุ	ว่างงาน
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.136	0.648	0.224*	0.345*	0.418*	0.495*
พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน		-0.071	0.088	0.209*	0.282*	0.359*
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว			0.159	0.280*	0.353*	0.430*
เกษตรกร/ชาวนา/ประมง				0.121	0.194	0.271*

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

อาชีพ	พนักงาน บริษัทห้าง หุ้นส่วน จำกัด/เอกชน	ค้าขาย/ ประกอบ อาชีพ ส่วนตัว	เกษตรกร/ ชาวนา/ ประมง	รับจ้าง แรงงาน อิสระ	แม่บ้าน/ เกษียณอายุ	ว่างงาน
รับจ้างแรงงานอิสระ					0.073	0.150
แม่บ้าน/เกษียณอายุ						0.077

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์เป็นรายด้าน 'ได้แก่' ด้านสุขภาพกับอาชีพของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน 7 อาชีพ ได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน, ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว, เกษตรกร/ชาวนา/ประมง, รับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90, 1.78, 1.76, 1.53, 1.57, 1.64, 1.49 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพดีกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ชาวนา/ประมง, รับจ้างแรงงานอิสระ, ว่างงาน ($1.90 > 1.53, 1.57, 1.49$ ($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.29 และ 4.30)

ตารางที่ 4.29 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig. F
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	61	1.90	0.45	6.985	.000
พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน	88	1.78	0.46		

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig. F
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	82	1.76	0.33		
เกษตรกร/ชาวนา/ประมง	38	1.53	0.37		
รับจ้างแรงงานอิสระ	67	1.57	0.43		
แม่บ้าน/เกษียณอายุ	27	1.64	0.39		
ว่างงาน	37	1.49	0.44		
รวม	400	1.70	0.43		

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน	ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	เกษตรกร/ชาวนา/ประมง	รับจ้างแรงงานอิสระ	แม่บ้าน/เกษียณอายุ	ว่างงาน
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.120	0.144	0.367*	0.334*	0.262	0.408*
พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน		0.024	0.247	0.214	0.142	0.288
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว			0.223	0.190	0.118	0.264

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

อาชีพ	พนักงาน บริษัทห้าง หุ้นส่วน จำกัด/ เอกชน	ค้าขาย/ ประกอบ อาชีพ ส่วนตัว	เกษตรกร/ ชาวนา/ ประมง	รับจ้าง แรงงาน อิสระ	แม่บ้าน/ เกษียณอายุ	ว่างงาน
เกษตรกร/ชาวนา/ ประมง				-0.033	-0.105	0.041
รับจ้างแรงงานอิสระ					-0.072	0.074
แม่บ้าน/เกษียณอายุ						0.146

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์เป็นรายด้าน ด้านการมีงานทำและรายได้ กับอาชีพของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน 7 อาชีพ ได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน, ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว, เกษตรกร/ชาวนา/ประมง, รับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95, 1.68, 1.89, 1.69, 1.42, 1.15, 0.99 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน, รับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน ($1.95 > 1.68, 1.42, 1.15, 0.99$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน มีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ดีกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน ($1.68 > 1.42, 1.15, 0.99$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน ($1.89 > 1.42, 1.15, 0.99$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ชาวนา/ประมง มีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพแม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน ($1.69 > 1.15, 0.99$ ($p < .01$))

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานอิสระ มีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและ รายได้ดีกว่า ว่างงาน ($1.42 < 1.15, 0.99 (p < .01)$) (ดังตารางที่ 4.31 และ 4.32)

ตารางที่ 4.31 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านการ ทำงานและรายได้จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig. F
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	61	1.95	0.41	35.021	.000
พนักงานบริษัทห้าง	88	1.68	0.36		
หุ้นส่วนจำกัด/เอกชน					
ค้าขาย/ประกอบอาชีพ	82	1.89	0.46		
ส่วนตัว					
เกษตรกร/ชาวนา/	38	1.69	0.37		
ประมง					
รับจ้างแรงงานอิสระ	67	1.42	0.39		
แม่บ้าน/เกษียณอายุ	27	1.15	0.57		
ว่างงาน	37	0.99	0.40		
รวม	400	1.62	0.51		

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรรม
งานทำและรายได้จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	พนักงาน บริษัทห้าง หุ้นส่วน จำกัด/เอกชน	ค้าขาย/ ประกอบ อาชีพ ส่วนตัว	เกษตรกร/ ชาวนา/ ประมง	รับจ้าง แรงงาน อิสระ	แม่บ้าน/ เกษียณอายุ, ว่างงาน	ว่างงาน
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	0.266*	0.052	0.256	0.529*	0.797*	0.950*
พนักงานบริษัทห้าง หุ้นส่วนจำกัด/ เอกชน		-0.214	-0.010	0.263*	0.530*	0.684*
ค้าขาย/ประกอบ อาชีพส่วนตัว			0.204	0.477*	0.744*	0.898*
เกษตรกร/ชาวนา/ ประมง				0.273	0.540*	0.694*
รับจ้างแรงงานอิสระ แม่บ้าน/เกษียณอายุ,					0.267	0.420*
						0.153

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์เป็นรายด้าน ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล
กับอาชีพของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน 7 อาชีพ ได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, พนักงาน
บริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/เอกชน, ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว, เกษตรกร/ชาวนา/ประมง, รับจ้าง
แรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ, ว่างงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48, 2.50, 2.49, 2.47, 2.38, 2.40,
2.52 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้าน
ความมั่นคงส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคง ส่วนบุคคลจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig. F
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	61	2.48	0.42	0.910	0.487
พนักงานบริษัทห้าง หุ้นส่วนจำกัด/เอกชน	88	2.50	0.38		
ค้าขาย/ประกอบอาชีพ ส่วนตัว	82	2.49	0.39		
เกษตรกร/ชาวนา/ ประมง	38	2.47	0.46		
รับจ้างแรงงานอิสระ	67	2.38	0.47		
แม่บ้าน/เกษียณอายุ	27	2.40	0.47		
ว่างงาน	37	2.52	0.29		
รวม	400	2.47	0.41		

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน 6 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท, 8,001-10,000 บาท, 10,001-13,000 บาท, 13,001- 15,000 บาท, 15,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73, 1.85, 2.06, 1.97, 2.05, 2.24 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท, 10,001-13,000 บาท ($2.24 > 1.73, 1.85, 1.97$ $p < .01$)

ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 6,001 บาทขึ้นไป ($1.73 < 1.85, 2.06, 1.97, 2.05, 2.24$ $p < .01$)

ประชาชนที่มีรายได้ 6,001-8,000 บาท มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ 8,001-10,000 บาท และ 15,001 บาทขึ้นไป ($1.85 < 2.06, 2.24$ $p < .01$) (ดูตารางที่ 4.34 และ 4.35)

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
ต่ำกว่า 6,000 บาท	147	1.73	0.30	23.420	.000
6,001-8,000 บาท	114	1.85	0.30		
8,001-10,000 บาท	61	2.06	0.22		
10,001-13,000 บาท	32	1.97	0.31		
1,3001- 15,000 บาท	18	2.05	0.35		
15,001 บาทขึ้นไป	28	2.24	0.25		
รวม	400	1.88	0.33		

ตารางที่ 4.35 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามรายได้

รายได้	6,001-	8,001-	10,001-	1,3001-	15,001
	8,000 บาท	10,000 บาท	13,000 บาท	15,000 บาท	บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 6,000 บาท	-0.118	-0.330*	-0.242*	-0.327*	-0.511*
6,001-8,000 บาท		-0.212*	-0.124	-0.208	-0.393*
8,001-10,000 บาท			0.088	0.004	-0.181
10,001-13,000 บาท				-0.0842	-0.269*
1,3001- 15,000 บาท					-0.184

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนรายได้น้อยได้แก่ คำนวณสุขภาพที่มีรายได้น้อยแตกต่างกัน 6 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท, 8,001-10,000 บาท, 10,001-13,000 บาท, 1,3001- 15,000 บาท, 15,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.61, 1.61, 1.79, 1.86, 1.82, 2.08 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีรายได้น้อยแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ คำนวณสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีรายได้น้อย 15,001 บาทขึ้นไป มีความมั่นคงของมนุษย์ คำนวณสุขภาพดีกว่าประชาชนที่มีรายได้น้อย ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท ($2.08 > 1.61$ ($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.36 และ 4.37)

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ คำนวณสุขภาพ จำแนกตามรายได้น้อย

รายได้น้อย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน		
			เบี่ยงเบน	F	Sig. F
มาตรฐาน					
ต่ำกว่า 6,000 บาท	147	1.61	0.42	9.310	.000
6,001-8,000 บาท	114	1.61	0.37		
8,001-10,000 บาท	61	1.79	0.36		
10,001-13,000 บาท	32	1.86	0.55		
1,3001- 15,000 บาท	18	1.82	0.42		
15,001 บาทขึ้นไป	28	2.08	0.46		
รวม	400	1.70	0.43		

ตารางที่ 4.37 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้าน
สุขภาพจำแนกตามรายได้

รายได้	6,001- 8,000 บาท	8,001- 10,000 บาท	10,001- 13,000 บาท	1,3001- 15,000 บาท	15,001 บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 6,000 บาท	-0.005	-0.184	-0.253	-0.213	-0.479*
6,001-8,000 บาท		-0.179	-0.248	-0.208	-0.474*
8,001-10,000 บาท			-0.069	-0.029	-0.294
10,001-13,000 บาท				0.040	-0.226
1,3001- 15,000 บาท					0.265

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ของประชาชนที่มีรายได้
แตกต่างกัน 6 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท, 8,001-10,000 บาท, 10,001-
13,000 บาท, 1,3001- 15,000 บาท, 15,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.31, 1.66, 1.89, 1.75,
1.90, 2.18 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความมั่นคงของ
มนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการ
ทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป มีความมั่นคง
ของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ดีกว่าประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000
บาท ($2.08 > 1.31, 1.66$ ($p < .01$)) (ดูตารางที่ 4.38 และ 4.39)

ตารางที่ 4.38 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำ
และรายได้จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
ต่ำกว่า 6,000 บาท	147	1.31	0.48	31.115	.000
6,001-8,000 บาท	114	1.66	0.40		
8,001-10,000 บาท	61	1.89	0.38		
10,001-13,000 บาท	32	1.75	0.36		
1,3001- 15,000 บาท	18	1.90	0.51		
15,001 บาทขึ้นไป	28	2.18	0.42		
รวม	400	1.62	0.51		

ตารางที่ 4.39 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงิน
งานทำและรายได้จำแนกตามรายได้

รายได้	6,001-	8,001-	10,001-	1,3001-	15,001
	8,000 บาท	10,000 บาท	13,000 บาท	15,000 บาท	บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 6,000 บาท	-0.005	-0.184	-0.253	-0.213	-0.479*
6,001-8,000 บาท		-0.179	-0.248	-0.208	-0.474*
8,001-10,000 บาท			-0.069	-0.029	-0.294
10,001-13,000 บาท				0.040	-0.226
1,3001- 15,000 บาท					0.265

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลของประชาชนที่มีรายได้
แตกต่างกัน 6 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท, 8,001-10,000 บาท, 10,001-
13,000 บาท, 1,3001- 15,000 บาท, 15,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46, 2.39, 2.61, 2.41,
2.55, 2.51 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความมั่นคงของ

มนุขย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ 8,001-10,000 บาท มีความมั่นคงของมนุขย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลต่ำกว่าประชาชนที่มีรายได้ 6,001-8,000 บาท ($2.08 > 1.31, 1.66 (p < .01)$) (ดูตารางที่ 4.40 และ 4.41)

ตารางที่ 4.40 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุขย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig. F
ต่ำกว่า 6,000 บาท	147	2.46	0.40	2.747	.019
6,001-8,000 บาท	114	2.39	0.47		
8,001-10,000 บาท	61	2.61	0.26		
10,001-13,000 บาท	32	2.41	0.42		
1,3001- 15,000 บาท	18	2.55	0.34		
15,001 บาทขึ้นไป	28	2.51	0.40		
รวม	400	2.47	0.41		

ตารางที่ 4.41 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุขย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลจำแนกตามรายได้

รายได้	6,001-8,000 บาท	8,001-10,000 บาท	10,001-13,000 บาท	1,3001- 15,000 บาท	15,001 บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 6,000 บาท	0.069	-0.153	0.048	-0.095	-0.054
6,001-8,000 บาท		-0.222*	-0.021	-0.164	-0.123
8,001-10,000 บาท			0.201	0.058	0.099
10,001-13,000 บาท				-0.143	-0.102
1,3001- 15,000 บาท					-0.041

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ โสด, สมรส, หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.85, 1.92, 1.75 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชากรที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 6 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) จะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมที่ดีกว่าประชาชนที่หย่าร้าง / แยกกันอยู่/ หม้าย ($1.92 > 1.75$ ($p < 0.5$)) (ดูตารางที่ 4.42 และ 4.43)

ตารางที่ 4.42 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
			เบี่ยงเบน	F	Sig. F
โสด	156	1.85	0.32	4.419	.013
สมรส	213	1.92	0.31		
หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย	31	1.75	0.43		
รวม	400	1.88	0.33		

ตารางที่ 4.43 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามสถานภาพสมรส

ระดับการศึกษา	สมรส	หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย
โสด	-0.065	0.101
สมรส		0.167*

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพของประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน 3 สถานภาพ ได้แก่ โสด, สมรส, หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68,

1.71, 1.68 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (คังตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.44 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบนมาตรฐาน		
โสด	156	1.68	0.44	0.275	0.760
สมรส	213	1.71	0.41		
หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย	31	1.69	0.50		
รวม	400	1.70	0.43		

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรณงานทำและรายได้ของประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน 3 สถานภาพ ได้แก่ โสด, สมรส, หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55, 1.72, 1.33 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) จะมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรณงานทำและรายได้ที่ดีกว่าประชาชนที่โสด และ หย่าร้าง / แยกกันอยู่/ หม้าย ($1.72 > 1.55, 1.33$ ($p < 0.5$)) (คังตารางที่ 4.45 และ 4.46)

ตารางที่ 4.45 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมเงินทำ
และรายได้จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
โสด	156	1.55	0.52	10.784	.000
สมรส	213	1.72	0.46		
หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย	31	1.33	0.61		
รวม	400	1.62	0.51		

ตารางที่ 4.46 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์ด้านกรมเงิน
งานทำและรายได้จำแนกตามสถานภาพสมรส

ระดับการศึกษา	สมรส	หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย
โสด	-0.168*	0.218
สมรส		0.386*

เมื่อเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลของประชาชนที่มี
สถานภาพสมรสแตกต่างกัน 3 สถานภาพ ได้แก่ โสด, สมรส, หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/หม้าย
(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49, 2.45, 2.42 ตามลำดับ) โดยใช้ F-test พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่าง
กันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.47)

ตารางที่ 4.47 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	F	Sig. F
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน		
โสด	156	2.49	0.37	0.648	0.524
สมรส	213	2.45	0.43		
หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/ หม้าย	31	2.42	0.44		
รวม	400	2.47	0.41		

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีภูมิลำเนาต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของภูมิลำเนาในระดับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89) และนอกเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.48)

ตาราง 4.48 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจำแนกตามภูมิลำเนา

เขต	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ในเขตเทศบาล	200	1.89	0.33	.764	.445
นอกเขตเทศบาล	200	1.87	0.33		
รวม	400	1.88	0.33		

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของภูมิลำเนาในระดับความมั่นคงของมนุษย์รายด้านสุขภาพ พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74) และนอกเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดูตารางที่ 4.49)

ตารางที่ 4.49 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจำแนกตามภูมิภาค

เขต	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ในเขตเทศบาล	200	1.74	0.45	1.762	.079
นอกเขตเทศบาล	200	1.66	0.41		
รวม	400	1.70	0.43		

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของภูมิภาคในระดับความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำ และรายได้ พบว่า ความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62) และนอกเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดู ตารางที่ 4.50)

ตารางที่ 4.50 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้จำแนกตามภูมิภาค

เขต	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ในเขตเทศบาล	200	1.62	0.54	.096	.121
นอกเขตเทศบาล	200	1.62	0.48		
รวม	400	1.62	0.51		

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของภูมิภาคในระดับความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลและรายได้ พบว่า ความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47) และนอกเขตเทศบาล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46) ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดู ตารางที่ 4.51)

ตารางที่ 4.51 แสดงผลการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลจำแนกตามภูมิภาค

เขต	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig. (2 tailed)
ในเขตเทศบาล	200	2.47	0.38	0.134	0.081
นอกเขตเทศบาล	200	2.46	0.44		
รวม	400	2.47	0.41		

สมมติฐานที่ 8 ทูทางสังคมโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทูทางสังคมโดยรวมกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทูทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .385$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทูทางสังคมโดยรวมเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจะเปลี่ยนแปลงไป .385 คะแนน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาทูทางสังคมโดยรวมกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ได้แก่ ความมั่นคงด้านสุขภาพ ด้านการเงินทำและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทูทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ ($r = .563$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทูทางสังคมโดยรวมเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป .563 คะแนน ทูทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ ($r = .275$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทูทางสังคมโดยรวมเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำจะเปลี่ยนแปลงไป .275 คะแนน แต่ทูทางสังคมโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล (ดังตารางที่ 4.52)

สมมติฐานที่ 9 ทนทางสังคมด้านกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน
อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

จากการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทนทางสังคมด้านกลุ่มกับความมั่นคงของมนุษย์
โดยรวม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทนทางสังคมด้านกลุ่มมี
ความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .146$)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทนทางสังคมด้านกลุ่ม
เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจะเปลี่ยนแปลงไป .146 คะแนน
ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาทนทางสังคมด้านกลุ่มกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ได้แก่ ความมั่นคง
ด้านสุขภาพ ด้านการมีงานทำและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล โดยวิธีหาค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทนทางสังคมด้านกลุ่มมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไป
ในทิศทางเดียวกันกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ ($r = .257$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทนทางสังคมด้านกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความ
มั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป .257 คะแนน ทนทางสังคมด้านกลุ่มมี
ความสัมพันธ์ในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและ
รายได้ ($r = .100$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทนทางสังคม
ด้านกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้จะ
เปลี่ยนแปลงไป .100 คะแนน แต่ทนทางสังคมด้านกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของ
มนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล (ดังตารางที่ 4.52)

สมมติฐานที่ 10 ทนทางสังคมด้านเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของ
ประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

จากการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทนทางสังคมด้านเครือข่ายกับความมั่นคงของ
มนุษย์โดยรวม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทนทางสังคมด้านเครือข่ายมี
ความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .130$)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทนทางสังคมด้านเครือข่าย
เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจะเปลี่ยนแปลงไป .130 คะแนน
ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาทนทางสังคมด้านเครือข่ายกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ได้แก่ ความ
มั่นคงด้านสุขภาพ ด้านการมีงานทำและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล โดยวิธีหาค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทนทางสังคมด้านเครือข่ายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นในทิศทางเดียวกันกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ ($r = .242$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า คะแนนทนทางสังคมด้านเครือข่ายเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป .242 คะแนน ทนทางสังคมด้านเครือข่ายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ ($r = .129$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทนทางสังคมด้านเครือข่ายเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้จะเปลี่ยนแปลงไป .129 คะแนน และทนทางสังคมด้านเครือข่ายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกับด้านความมั่นคงส่วนบุคคล ($r = -.154$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทนทางสังคมด้านเครือข่ายเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไป -.154 คะแนน (ตารางที่ 4.52)

สมมติฐานที่ 11 ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจ มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทนทางสังคมด้านความไว้วางใจกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์เชิงระดับปานกลางในทิศทางเดียวกันกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .381$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทนทางสังคมด้านความไว้วางใจเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจะเปลี่ยนแปลงไป .381 คะแนน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาทนทางสังคมด้านความไว้วางใจกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ได้แก่ ความมั่นคงด้านสุขภาพ ด้านการทำงานและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ ($r = .513$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทนทางสังคมด้านความไว้วางใจเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป .513 คะแนน ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ ($r = .219$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทนทางสังคมด้านความไว้วางใจเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไป

.219 คะแนน แต่ทว่าทางสังคมด้านความไว้วางใจไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล (ดังตารางที่ 4.52)

สมมติฐานที่ 12 ทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .409$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า ทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมจะเปลี่ยนแปลงไป .409 คะแนน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน ได้แก่ ความมั่นคงด้านสุขภาพ ด้านการทำงานและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือมีความสัมพันธ์ระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ ($r = .566$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไป .566 คะแนน สำหรับทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์ด้านการทำงานและรายได้ ($r = .315$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน ความมั่นคงของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไป .315 คะแนน แต่สำหรับทฤษฎีทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล (ดังตารางที่ 4.52)

ตารางที่ 4.52 ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงของมนุษย์กับปัจจัยด้านทุนทางสังคม

ตัวแปร	รหัส	2	3	4	5	6	7	8	9
ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม	1	.700**	.860**	.500**	.385**	.146**	.130**	.381**	.409**
ความมั่นคงด้านสุขภาพ	2		.407**	.043	.563**	.257**	.242**	.513**	.566**
ความมั่นคงด้านการมีงานทำและ รายได้	3			.222**	.275**	.100*	.129**	.219**	.315**
ความมั่นคงด้านความมั่นคงส่วนบุคคล	4				-.082	-.079	-.154**	.068	-.087
ทุนทางสังคมโดยรวม	5					.674**	.688**	.728**	.816**
ทุนทางสังคมด้านกลุ่ม	6						.397**	.226**	.443**
ทุนทางสังคมด้านเครือข่าย	7							.351**	.342**
ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ	8								.486**
ทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและ ความร่วมมือ	9								

หมายเหตุ: ** มนัยสำคัญทางสถิติ .01

* มนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 13 ทูทางสังคมด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วม และความร่วมมือ มีอำนาจการทำนายความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนได้

จากตัวแปรทูลทางสังคมแต่ละด้าน คือ ด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ โดยใช้การวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) มีเพียง ตัวแปรทูลทางสังคม 2 ด้าน คือ ทูทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ และด้านความไว้วางใจที่สามารถทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$ (Sig t = .000) มีอำนาจทำนายความสำคัญในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .293 และ .238 ตามลำดับ มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยทูลทางสังคมทั้ง 2 ด้าน ต่อความมั่นคงของมนุษย์ (R) มีค่าเท่ากับ .459 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .207 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .210 ซึ่งแสดงว่าทูลทางสังคมทั้ง 2 ด้านนี้ร่วมกันสามารถอธิบายระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนได้ร้อยละ 21.0 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ปรับแล้ว Adjusted $R^2 = .207$ สรุปได้ว่าทูลทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ และ ทูลทางสังคมด้านความไว้วางใจร่วมกันสามารถอธิบายความมั่นคงของมนุษย์ได้ร้อยละ 21.0 นั้นหมายความว่าปัจจัยทูลทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือและทูลทางสังคมด้านความไว้วางใจสามารถอธิบายความมั่นคงของมนุษย์ได้ดีที่สุด ส่วนตัวแปรทูลทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่นำมาวิเคราะห์ไม่มีอิทธิพลต่อความแปรปรวนของความมั่นคงของมนุษย์ (ดังตารางที่ 4.53)

ซึ่งความสัมพันธ์ของทูลทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือกับด้านความไว้วางใจต่อความมั่นคงของมนุษย์สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้คือ

$$HS = 1.413 + 0.176(SCa) + 0.180(SCt)$$

* HS = ความมั่นคงของมนุษย์

* SCa = ทูลทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

* SCt = ทูลทางสังคมด้านความไว้วางใจ

ตารางที่ 4.53 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความ
มั่นคงของมนุษย์

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.f
Regression	9.083	2	4.541	52.923	.000
Residual	34.066	397	.086		

ตัวแปรที่ถูกลีกรเข้าสมการ	B	SE.B	Beta	T	Sig.t
ดัชนีกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ	.176	.031	.293	5.740	.000
ดัชนีความไว้วางใจ	.180	.038	.238	4.674	.000
ค่าคงที่	1.413	.052		27.380	.000

หมายเหตุ; R = .459   S.E.est = .293

R² = .210   Adjusted R² = .207   มนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนในการพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ในส่วนท้ายของแบบสอบถาม ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังต่อไปนี้

4.5.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมในชุมชน

จากกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง มีผู้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมในชุมชน จำนวน 134 คิดเป็นร้อยละ 33.5 คือ คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือขาดความสามัคคี มีปัญหาขัดแย้งความคิดเห็นไม่ตรงกันในการรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรมต่างๆ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ชาวบ้านไม่ม่เวลาในการรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 การประชาสัมพันธ์ในงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนน้อยไปทำให้ได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 งบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม/ กิจกรรมไม่เพียงพอ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ปัญหาความไม่โปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 (ดังตารางที่ 4.54)

ตารางที่ 4.54 แสดงจำนวนและร้อยละ ปัญหาเกิดจากการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมในชุมชน

ปัญหาเกิดจากการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
1. งบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม/ กิจกรรมไม่เพียงพอ	18	4.5
2. ชาวบ้านไม่ม่เวลาในการรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรม	27	6.8
3. คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความสามัคคีมีปัญหาขัดแย้งความคิดเห็นไม่ตรงกันในการรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรมต่างๆ	57	14.3
4. ปัญหาความไม่โปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	12	3.0
5. การประชาสัมพันธ์ในงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนน้อยไปทำให้ได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึง	20	5.0

หมายเหตุ: * คิดเฉพาะร้อยละจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจาก 400 คน

4.5.2 ปัญหาที่มีต่อชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ปัญหาทางด้านสุขภาพ

จากกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง มีผู้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องปัญหาที่มีต่อชีวิตประจำวันในด้านสุขภาพ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 คือ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์บางส่วนยังให้บริการแก่ประชาชนได้ไม่เต็มที่ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 การบริการทางการแพทย์ล่าช้าและไม่เป็นระบบ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 การได้รับแจ้งข่าวสารจากทางสาธารณสุขยังไม่เพียงพอและทั่วถึง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์สูง ทำให้ไม่มีเงินไปรักษา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ทำงานหนักทำให้ไม่มีเวลารักษาสุขภาพ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 บุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 สภาพแวดล้อม เช่น ฝุ่น ขยะ คมน้ำมัน ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะและส่งผลต่อสุขภาพของชาวบ้านในชุมชน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 (ดังตารางที่ 4.55)

ตารางที่ 4.55 แสดงจำนวนและร้อยละของ ปัญหาทางด้านสุขภาพ

ปัญหาทางด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. บุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร	16	4.0
2. การบริการทางการแพทย์ล่าช้าและไม่เป็นระบบ	35	8.8
3. เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์บางส่วนยังให้บริการแก่ประชาชนได้ไม่เต็มที่	40	10.0
4. การได้รับแจ้งข่าวสารจากทางสาธารณสุขยังไม่เพียงพอและทั่วถึง	20	5.0
5. ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์สูง ทำให้ไม่มีเงินไปรักษา	19	4.8
6. ทำงานหนักทำให้ไม่มีเวลารักษาสุขภาพ	17	4.3
7. สภาพแวดล้อม เช่น ฝุ่น ขยะ คมน้ำมัน ก่อให้เกิดปัญหา มลภาวะและส่งผลต่อสุขภาพของชาวบ้านในชุมชน	15	3.8

หมายเหตุ: * คิดเฉพาะร้อยละจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจาก 400 คน

ปัญหาทางด้านการงานและรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง มีผู้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องปัญหาที่มีต่อชีวิตประจำวันในด้านการงานและรายได้ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 คือ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 เงินเดือนเท่าเดิมแต่ราคาข้าวของแพงขึ้น จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 งานในปัจจุบันหายาก จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 โคนเอาเปรียบค่าแรงจากนายจ้าง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 มวันหยุดน้อยทำให้ไม่มีเวลาพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 (ดังตารางที่ 4.56)

ตารางที่ 4.56 แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหาทางด้านการเงินทำและรายได้

ปัญหาทางด้านการเงินทำและรายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	54	13.5
2. เงินเดือนเท่าเดิมแต่ราคาข้าวของแพงขึ้น	53	13.3
3. โคนเอาเปรียบค่าแรงจากนายจ้าง	26	6.5
4. มวันหยุดน้อยทำให้ไม่มีเวลาพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ	9	2.3
5. งานในปัจจุบันหายาก	36	9.0

หมายเหตุ: * คิดเฉพาะร้อยละจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจาก 400 คน

ปัญหาทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ความมั่นคงส่วนบุคคล)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง มีผู้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องปัญหาที่มีต่อชีวิตประจำวันในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 คือ คนตกงานเยอะทำให้ใจขโมยมากขึ้น มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 การเดินทางบนท้องถนนในชีวิตประจำวันไม่ค่อยปลอดภัย มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังให้ความดูแลในเรื่องความปลอดภัยไม่เพียงพอเท่าที่ควร มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ปัญหาเสพติดทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกลังเลไม่มั่นคงในชีวิต มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ท้ายอุอาศัยห่างไกลตำรวจ มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 บริเวณทางเดินในชุมชนไม่ปลอดภัยเพราะไฟข้างทางมีจำนวนน้อยและไม่สว่างเพียงพอ มีจำนวน

13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 บริเวณในชุมชนป้าเยอะ ทำให้สัตว์มีพิษชุกชุม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 (ดังตารางที่ 4.57)

ตารางที่ 4.57 แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหาทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปัญหาทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	จำนวน	ร้อยละ
1. คนตกรางานเยอะทำให้ใจขโมยมากขึ้น	37	9.3
2. ปัญหายาเสพติดทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต	29	7.3
3. การเดินทางบนท้องถนนในชีวิตประจำวันไม่ค่อยปลอดภัย	33	8.3
4. บริเวณทางเดินในชุมชนไม่ปลอดภัยเพราะไฟข้างทางมีจำนวนน้อยและไม่สว่างเพียงพอ	13	3.3
5. ท้ายอุ้มอ้ายห่างไกลตำรวจ	25	6.3
6. เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังให้ความดูแลในเรื่องความปลอดภัยไม่เพียงพอเท่าที่ควร	32	8.0
7. บริเวณในชุมชนป้าเยอะ ทำให้สัตว์มีพิษชุกชุม	6	1.5

หมายเหตุ: * คิดเฉพาะร้อยละจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจาก 400 คน

4.5.3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง มีผู้เสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 คือ ชาวบ้านควรมีความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาบ้านเมืองของตน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ข้าราชการต้องซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติงานอย่างจริงจัง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ควรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่แก่ประชาชนอย่างเต็มที่และเท่าเทียม จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ควรมีผู้นำมาเป็นแกนนำในการรวมกลุ่ม หรือทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ภาครัฐควรลงมาดูแลประชาชนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดเพื่อทราบถึงปัญหาในชุมชนและวิธีการแก้ไข จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 เมื่้อจะทำอะไรควรมีประชุมตักเตือนความคิดเห็นจากชาวบ้าน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

ภาครัฐควรส่งเสริมหรือแนะนำประชาชนในเรื่องการประกอบอาชีพ หรือการหารายได้พิเศษ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ตำรวจควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพตติ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 เจ้าหน้าที่ตำรวจควรดูแลความปลอดภัยตามท้องถนนและตามบ้านเรือนอย่างจริงจัง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 เยาวชนรุ่นใหม่ควรนำความรู้ความสามารถมาช่วยกันพัฒนาจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในค่านับต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนได้รับทราบอยู่เสมอ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ควรมีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ โดยเฉพาะทางด้านกีฬา เพื่อให้ชุมชนเกิดความสนใจและรู้จักสามัคคีกัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ควรมีหน่วยงานอาสาสมัครหรือแพทย์เข้าตรวจเยี่ยมตามชุมชนเป็นประจำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 (ดังตารางที่ 4.58)

ตารางที่ 4.58 แสดงจำนวนและร้อยละข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรมีผู้นำเป็นแกนนำในการรวมกลุ่ม หรือทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน	18	4.5
2. เมื่อจะทำอะไรควรมีประชาคมตีความความคิดเห็นจากชาวบ้าน	17	4.3
3. ชาวบ้านควรมีความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาบ้านเมืองของตน	42	10.5
4. ควรมีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ โดยเฉพาะทางด้านกีฬา เพื่อให้ชุมชนเกิดความสนใจและรู้จักสามัคคีกัน	6	1.5
5. ควรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่แก่ประชาชนอย่างเต็มที่และเท่าเทียม	19	4.8
6. ควรมีหน่วยงานอาสาสมัครหรือแพทย์เข้าตรวจเยี่ยมตามชุมชนเป็นประจำ	6	1.5
7. ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในค่านับต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนได้รับทราบอยู่เสมอ	9	2.3

ตาราง 4.58 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาทุนทางสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์	จำนวน	ร้อยละ
8. ภาครัฐควรส่งเสริมหรือแนะนำประชาชนในเรื่องการประกอบ อาชีพ หรือการหารายได้พิเศษ	16	4.0
9. เจ้าหน้าที่ตำรวจควรดูแลความปลอดภัยตามท้องถนนและตาม บ้านเรือนอย่างจริงจัง	15	3.8
10. ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ตำรวจควรให้ความสำคัญกับการแก้ไข ปัญหายาเสพติด	16	4.0
11. ภาครัฐควรลงมาดูแลประชาชนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดเพื่อ ทราบถึงปัญหาในชุมชนและวิธีการแก้ไข	18	4.5
12. เยาวชนรุ่นใหม่ควรมีความรู้ความสามารถมาช่วยกันพัฒนา จังหวัดสิงห์บุรี	10	2.5
13. ข้าราชการต้องซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติงานอย่างจริงจัง	20	5.0

หมายเหตุ: * คคิเฉพาะร้อยละจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจาก 400 คน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 2) เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 4) เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบ หลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีของ Yamane (ยามานะ) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน การวิเคราะห์ห่าปัจจัย และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธี Stepwise สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ปัจจัยพื้นฐาน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 53.3 เป็นเพศชายร้อยละ 46.8 กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 15-30 ปีมากที่สุด ร้อยละ 46.3 รองลงมาคือ มีอายุ 31-40 ร้อยละ 28.0 ไกลไคยิ่งกัช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป ร้อยละ 25.8 กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย)/ปวช. มากที่สุด ร้อยละ 44.3 รองลงมาคือ ระดับปวส/อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 39.0 และระดับประถมศึกษา มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 16.8 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด/

เอกชนมากที่สุด ร้อยละ 22.0 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 20.5 รับจ้างแรงงานอิสระ ร้อยละ 16.8 ซึ่งใกล้เคียงกับอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีร้อยละ 15.3 เกษตรกร/ชาวนา/ประมง ร้อยละ 9.5 เกือบเท่ากับผู้ที่ว่างงาน ซึ่งมีร้อยละ 9.3 และแม่บ้าน/เกษียณอายุ มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 6.8 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 36.8 รองลงมาคือ 6,001-8,000 บาท ร้อยละ 28.5 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 15.3 10,001-13,000 บาท ร้อยละ 8.0 15,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.0 และน้อยที่สุดคือ 13,001-15,000 บาท ร้อยละ 4.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) มากที่สุด ร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ โสด ร้อยละ 39.0 และหย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้ายน้อยที่สุด ร้อยละ 7.8 กลุ่มตัวอย่างมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล/ตำบลบางพยุหะ และนอกเขตเทศบาล/ตำบลต้นโพธิ์ จำนวนเท่ากัน (ตามกำหนดการสุ่มตัวอย่าง) คือ ทั้งสองตำบล เป็นร้อยละ 50

5.1.2 ระดับปัจจัยทุนทางสังคมของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

5.1.2.1 ระดับปัจจัยทุนทางสังคมในภาพรวม

ระดับทุนทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีระดับทุนทางสังคมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20

5.1.2.2 ระดับทุนทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีแยกเป็นรายด้าน

ระดับทุนทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความไว้วางใจ มีระดับทุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.44 รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีระดับทุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20 ลำดับต่อมาคือด้านเครือข่าย มีระดับทุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.16 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านกลุ่ม มีระดับทุนทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.72

5.1.3 ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

5.1.3.1 ระดับความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวม

ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีระดับความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88

5.1.3.2 ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี แยกเป็นรายด้าน

ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล มีระดับความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 รองลงมาคือ ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ มีระดับความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 ลำดับสุดท้ายคือ ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ มีระดับความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62

5.1.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศมีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน คือ ด้านสุขภาพ ในขณะที่เพศไม่มมีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์อีก 2 ด้าน คือ ด้านการเงินทำและรายได้กับด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องอายุมีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน คือ ด้านการเงินทำและรายได้ ในขณะที่อายุไม่มมีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์อีก 2 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ กับด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องระดับการศึกษามีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน คือ ด้านสุขภาพ และด้านการเงินทำและรายได้ ในขณะที่ระดับ

การศึกษาไม่มึผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์เพียง 1 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมุติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 4 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องอาชีพมีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน คือ ด้านสุขภาพ และด้านการเงินทำและรายได้ ในขณะที่อาชีพไม่มึผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์เพียง 1 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมุติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 5 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องรายได้มีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้านทุกด้าน คือ ด้านสุขภาพ และด้านการเงินทำและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมุติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 6 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องสถานภาพสมรสมีผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้าน คือ ด้านการเงินทำและรายได้ ในขณะที่สถานภาพสมรสไม่มึผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์อีก 2 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมุติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีภูมิลำเนาต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันจะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ 3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความแตกต่างในเรื่องภูมิลำเนาไม่มึผลต่อความแตกต่างกับความมั่นคงของมนุษย์รายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการเงินทำและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 8 ทนทางสังคมโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาพบว่า ทนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .385$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 8 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ ด้านสุขภาพ และด้านการเงินทำและรายได้ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 9 ทนทางสังคมด้านกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาพบว่า ทนทางสังคมด้านกลุ่มมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .146$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทนทางสังคมด้านกลุ่มมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ ด้านสุขภาพ และด้านการเงินทำและรายได้ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 10 ทนทางสังคมด้านเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาพบว่า ทนทางสังคมด้านเครือข่ายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .130$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 10 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทนทางสังคมด้านเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการเงินทำและรายได้ และด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 11 ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจ มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาพบว่า ทนทางสังคมด้านความไว้วางใจมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ($r = .381$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 11 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทนทางสังคมด้านความ

ไว้วางใจความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์² ด้าน 'ได้แก่' ด้านสุขภาพ และ ด้านการเงิน ทำและรายได้' แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 12 ทูทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาพบว่า ทูทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม($r = .409$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 12 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทูทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์² ด้าน 'ได้แก่' ด้านสุขภาพ และ ด้านการเงินทำและรายได้' แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 13 ทูทางสังคมด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีอำนาจการทำนายความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนได้

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทูทางสังคมด้านความไว้วางใจ และด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ สามารถรวมกันอธิบายความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชนได้ดีที่สุดถึงร้อยละ 21.0 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ คือ $HS = 1.413 + 0.176(SCa) + 0.180(SCt)$ ส่วนปัจจัยทูทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่นำมาวิเคราะห์ไม่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประชาชน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอโดยเรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

5.2.1 ระดับทูทางสังคมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับทูทางสังคมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีระดับทูทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทูทางสังคมด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ ด้านเครือข่าย มีระดับทูทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน อาจเนื่องมาจากปัจจุบันประชาชนเริ่มที่จะเห็นความสำคัญของทูทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งดั้งเดิมที่อยู่ในสังคมไทย ผ่านทางความไว้วางใจ ก่อให้เกิดเครือข่าย

และความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การกระทำดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากประชาชนยังมีสิ่งที่ต้องรับผิดชอบในชีวิตประจำวันของตนเอง อีกทั้งการนำความไว้วางใจ เครือข่ายมาสร้างสรรค์พัฒนา โดยผ่านกิจกรรมร่วมและความร่วมมืออย่างแท้จริงนั้นก็ยังไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนอาจจะยังไม่เชื่อถือเชื่อใจซึ่งกันและกันมากนัก หรืออาจยังไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ให้แก่ตนเองและชุมชนได้อย่างแท้จริง ทำให้ระดับทุนทางสังคมโดยรวมของประชาชนยังคงอยู่ในระดับปานกลางคือไม่สูงไม่ต่ำมากเท่าใดนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม บัวเกษ (2548) ที่ทำการศึกษาเรื่องการสำรวจทุนทางสังคมในอำเภอวังหินจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ระดับทุนทางสังคมโดยรวมของอำเภอวังหิน ซึ่งประกอบไปด้วย ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ ด้านปทัสถาน และด้านเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แต่มีทุนทางสังคมด้านกลุ่มของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมด้านเดียวของระดับทุนทางสังคมโดยรวมที่อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากการรวมกลุ่มชาวจังหวัดสุรินทร์นั้นยังไม่ค่อยได้มีการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรอง หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งร่วมกันมากนัก ผนวกกับชาวบ้านต่างทำมาหากินทำให้ไม่ม่วเวลาในการเข้าร่วมกลุ่ม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญหรือผลประโยชน์ของการรวมกลุ่มยังไม่มากนัก ทำให้ระดับทุนทางสังคมด้านกลุ่มของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันยังคงอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับ การศึกษาของสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ข) ที่ทำการศึกษาทุนทางสังคมของไทย ซึ่งพบว่าระดับทุนทางสังคมด้านกลุ่มค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกัน

5.2.2 ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีระดับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากว่า ในจังหวัดสุรินทร์ยังไม่ค่อยมีการพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งบันเทิงที่มีมากมายนัก ทำให้ประชาชนอยู่กันอย่างค่อนข้างเรียบง่าย แต่อย่างไรก็ตามจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปก็มีผลกระทบต่อประชาชนในจังหวัดอยู่ไม่มากนัก อาจเป็นผลให้ความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของชุตริภัสร์ ใจชนี่ (2549) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ศักยภาพคนสู่พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางนางแล อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมศึกษากลุ่มตัวอย่างสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านคลองหมู่ 3 (หมู่บ้านคลองแค)

และหมู่ที่ 5 (หมู่บ้านคลองโพงพาง) พบว่า ความมั่นคงของมนุษย์ในกรณีศึกษาดังกล่าวมีระดับความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสองหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีเป็นรายด้าน พบว่าความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล มีระดับความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ไม่มาก ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถที่จะสอดส่องดูแลภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นภายในจังหวัดได้ รวมทั้งในปัจจุบันประชาชนอาจรู้จักการระมัดระวังตนเองให้ปลอดภัย และรู้จักวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการถูกรั้วทางร่างกาย และทรัพย์สินได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นความปลอดภัยส่วนบุคคลจึงอยู่ในระดับที่สูงกว่าความมั่นคงด้านอื่น ๆ สำหรับความมั่นคงด้านสุขภาพและความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ มีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีประชาชนที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบริการทางสาธารณสุขได้เท่าเทียมกันมากขึ้น แต่ก็อาจจะยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังไม่พอใจหรือยังไม่ได้รับบริการหรือเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขเท่าที่ควร สำหรับการปฏิบัติตัวของประชาชนบางส่วนก็อาจมีตระหนกและใส่ใจถึงสุขภาพมากขึ้น แต่ประชาชนบางส่วนที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในดูแลสุขภาพมากนั้นก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสุขภาพของประชาชนในจังหวัดได้ ทำให้ความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการเงินทำและรายได้ ปัจจุบันประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเงินทำ ร้อยละ 85.6 แต่บางส่วนก็ยังไม่พอใจกับงานที่ทำอยู่มากนัก รวมทั้งรายได้ในการดำรงชีวิตที่ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ก็มีส่วนทำให้กระทบต่อความมั่นคงในด้านการงานและรายได้ไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีก็ยังคงอาจจะมีความสุขในการทำงานและรายได้ของตนเองตามสภาพที่มีน้อยใช้น้อย มีค่าใช้จ่ายตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่มีกิจกรรมรณรงค์กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งระดับความมั่นคงด้านสุขภาพ และความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ในระดับปานกลางของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีนั้น มีความสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ก) ที่ทำการศึกษาพัฒนาดัชนีชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงด้านสุขภาพ และความมั่นคงด้านการเงินทำและรายได้ของประชาชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีระดับความมั่นคงทั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

5.2.3 เพศกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่าความแตกต่างของเพศไม่ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่าในสังคมปัจจุบันการยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างเพศมีมากขึ้น โดยเฉพาะผู้หญิงในปัจจุบันเริ่มสามารถที่จะดูแลตนเองได้ อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้หญิงจำต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาความมั่นคงของตนเองในด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจทำให้เพศไม่ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม ขัดแย้งกับการศึกษาของสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ก) ที่พบว่าเพศหญิงมีความมั่นคงโดยรวมสูงกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรีเป็นรายด้านพบว่า เพศส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ในด้านสุขภาพ โดยเพศหญิงจะมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพดีกว่าเพศชาย อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันนี้เพศชายมีความเสี่ยงในเรื่องของการทำงาน หรือเพศชายมีพฤติกรรมการดื่มสุรา หรือสูบบุหรี่เป็นจำนวนมากกว่าเพศหญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547 อ้างถึงใน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2549:3-15,16 : ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547 พบว่าเพศชายมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราสูงกว่าเพศหญิง) อีกทั้งบางครอบครัวเพศชาย ยังคงต้องรับผิดชอบในการทำงานดูแลครอบครัวหรือเป็นเสาหลักให้กับครอบครัวมากกว่าเพศหญิง ทำให้ไม่มเวลาดูแลสุขภาพ ซึ่งเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวอาจทำให้เพศหญิงมีความมั่นคงด้านสุขภาพมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548ก) ที่พบว่าประชากรวัยทำงานเพศหญิงมีระดับความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าเพศชายเช่นเดียวกัน

5.2.4 อายุกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่าความแตกต่างของอายุไม่ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันภาวะเสี่ยงต่างๆ จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในทุกช่วงวัย และแต่ละคนอาจจะประสบกับปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นอายุจึงไม่ส่งผลต่อความมั่นคงโดยรวม แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้แตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปจะมีความมั่นคงของมนุษย์ในด้านการเงินทำและรายได้ดีกว่าประชาชนที่มีอายุ 15-30 ปี อาจเนื่องมาจากว่าในการทำงานนั้น ผู้ที่มีอายุมากย่อมจะมีประสบการณ์การทำงานที่ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าทำให้เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น หรือผู้เป็นนาย และการทำงานที่นานกว่าจนอาจทำให้ประชาชนดังกล่าวรู้สึกที่ทำงานที่ทำอยู่นั้นมีความมั่นคงแล้ว อีกทั้งผู้ที่มีอายุมากกว่าย่อมรู้จัก

ช่องทางที่จะประกอบอาชีพดีกว่าและรู้ว่าตนเองเหมาะสมกับงานประเภทไหน นอกจากนี้การที่มีอายุมากผ่านประสบการณ์มามากอาจทำให้สามารถตั้งตัวได้มั่นคงแล้ว ดังนั้นจึงมีความมั่นคงของมนุษย์ในด้านการเงินทำและรายได้มากกว่า ส่วนผู้มีอายุ 15-30 ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ หรือช่วงที่ต้องการตั้งตัวเพื่อหาความมั่นคงก้าวหน้าในชีวิตจึงอาจมีการเปลี่ยนงานบ่อย หรือการมีระยะเวลาในการทำงานที่สั้น พบว่ากับปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้อัตราการว่างงานลดน้อยลงไป อีกทั้งมีการลดจำนวนพนักงานลง อาจทำให้ผู้มีอายุน้อยที่ยังมีประสบการณ์ไม่มากถูกให้ออกจากงาน ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการทำงาน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ วกิรม อัสวักุล (2541) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในการทำงานและผลของความรู้ที่มั่นคงในการทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์พบว่า อายุไม่ส่งผลต่อความรู้ที่มั่นคงในการทำงาน

5.2.5 ระดับการศึกษากับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่าความแตกต่างของระดับการศึกษามีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษามีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่าประชาชนที่มีการศึกษาไม่เกินปวส/อนุปริญญาหรือระดับอุดมศึกษา อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าอาจจะมีโอกาสและการพัฒนาความมั่นคงของตนเองได้ดีกว่าประชาชนที่มีการศึกษาน้อยกว่า ขัดแย้งกับ วกิรม อัสวักุล (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในการทำงานและผลของความรู้ที่มั่นคงในการทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ พบว่าระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อความรู้ที่มั่นคงในการทำงาน แต่สอดคล้องกับกอบกุล สดุดาสวัสดิ์ (2541) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับสูง มีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปานกลางและระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีการศึกษาสูงสามารถใช้สติปัญญาได้ตรง หรือจัดการกับตนเองได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องและอีกทั้งยังสามารถรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพได้ดี

5.2.6 อาชีพกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่าความแตกต่างของอาชีพมีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยที่ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมดีกว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ชานา/ประมง ,รับจ้างแรงงานอิสระ, แม่บ้าน/เกษียณอายุ ,ว่างงาน และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงของมนุษย์โดยเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า

ในปัจจุบันจากสภาพเศรษฐกิจที่ยังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร ทำให้มีผู้ว่างงานมากขึ้น รวมทั้งอาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพเกษตรกรรมชานา/ประมง รับจ้างแรงงานอิสระ ต่างก็ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจไปตาม ๆ กัน และเมื่อเกิดปัญหาทางค้ำขายได้แล้วปัญหาความไม่มั่นคงด้านอื่น ๆ ตามมา ส่วนอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจเป็นอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคง รายได้แต่ละเดือนแน่นอน แม้ว่าเศรษฐกิจจะไม่ดีก็ตาม และเมื่อมีเงินเดือนที่แน่นอนย่อมทำให้เกิดความมั่นคงด้านต่างๆ ตามมา เช่น ความมั่นคงทางค้ำสุขภาพในการเงิน ไปรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย หรือมีเงินที่จะดูแลรักษาสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรการ เทพวัลย์ (2548) ได้ศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มแม่น้ำจัน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ต้นน้ำแม่จัน ตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า อาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มแม่น้ำจัน

5.2.7 รายได้กับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่าความแตกต่างของรายได้มีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยที่ประชาชนที่มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป มีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-8,000 บาท, 10,001-13,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป จะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยเฉลี่ยมากที่สุด อาจเนื่องมาจากปัจจุบันนี้ “เงิน” กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ และเมื่อประชาชนมีรายได้มากก็สามารถที่จะตอบสนองความต้องการในการพัฒนาชีวิตหรือความมั่นคงของตนเองในด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่นกัน สอดคล้องกับ ศรีประภา พันธเสน (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตบางกะปิ และมินบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้มีผลต่อความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งยังสอดคล้องกับวรการ เทพวัลย์ (2548) ได้ศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มแม่น้ำจัน:ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ต้นน้ำแม่จัน ตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่ารายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำจัน

5.2.8 สถานภาพสมรสกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ความแตกต่างของสถานภาพสมรสมีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยที่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) จะมีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมที่ดีกว่าประชาชนที่หย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย อาจเนื่องมาจากประชาชนที่มีสถานภาพสมรส (แต่งงานแล้ว) ย่อมมีคนที่คอยให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือแนะนำเมื่อเกิดปัญหา ก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต แต่ประชาชนที่หย่าร้าง / แยกกันอยู่ / หม้าย อาจเกิดปัญหา เช่น เมื่อเกิดการหย่าร้างหรือการ

แยกกันอยู่ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตลง อาจทำให้สภาพชีวิตที่เดิมที่มีความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไป เช่น ในความมั่นคงทางด้านการงานและรายได้ เมื่อจำเป็นต้องทำงานคนเดียวหรือการที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวคนเดียว รายได้ที่เกี่ยวข้องเพียงพออาจเกิดความขัดสนหรือติดขัด เป็นต้น

ขัดแย้งกับ ขนินฐา บรูณพนัสศักดิ์ (2548) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความมั่นคงในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า ไม่พบความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคลในเรื่องของสถานภาพสมรสกับความมั่นคงในการทำงาน

5.2.9 ภูมิภาคนอกกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ความแตกต่างของภูมิลำเนาไม่ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ อาจเนื่องมาจาก จังหวัดสงขลาบุรีเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ และในเขตเมือง(ตำบลบางपुरา)และในเขตชนบท (ตำบลต้นโพธิ์) ก็อยู่ห่างจากกันไม่มากนัก อีกทั้ง 2 เขตยังเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกันได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ทั้ง 2 เขตยังมีหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อย ตลอดจนพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน นั่นคือในเขตเทศบาล จะมีสำนักงานเขตเทศบาลในการควบคุมดูแล และในเขตชนบทจะมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดูแล ซึ่งในช่วงระยะหลัง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับการงบประมาณในการบริหารพัฒนาเขตชนบทไม่แพ้ในเขตเมือง รวมทั้งยังมีสถานอื่นนอกรัฐและเจ้าหน้าที่อาสาสมัครต่างๆ คอยตรวจตราดูแลอยู่เสมอ จึงทำให้ประชาชนที่มีภูมิลำเนาต่างกัน ไม่ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ สอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของสำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีความมั่นคงของมนุษย์ไม่แตกต่างกัน

5.2.10 ทนทางสังคมโดยรวมกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ทนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อาจเป็นเพราะว่า ทนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยความเป็นกลุ่ม เครือข่าย ความไว้วางใจ กิจกรรมร่วมและความร่วมมือกัน เมื่อสังคมที่ทนทางสังคมดังกล่าว ไม่ว่าจะจะเป็นความเป็นกลุ่ม ความเป็นเครือข่าย การมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดกิจกรรมและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทำให้คนในสังคมนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยกันพัฒนาสังคมร่วมกัน และนำไปสู่การมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น สอดคล้องกับ สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ที่ศึกษาดัชนีทนทางสังคม ได้อธิบายถึง ผลการศึกษาทนทางสังคมว่า ทนทางสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการสร้างสภาพความพร้อมทางสังคมภายในชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายใน

ชุมชน กล่าวคือ ถ้าภายในชุมชนใดมีทุนทางสังคมสูง คือ มีความพร้อมในด้านการจัดตั้งกลุ่มและเครือข่าย มีความไว้วางใจ มีบรรทัดฐานแห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความใกล้ชิดผูกพันกัน มีความมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ รวมถึงเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภายในชุมชนนั้นก็จะมีสภาพสังคมที่พร้อมจะพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนพงษ์ จันทะวงษ์ (2547) ที่ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ที่ได้ผลการศึกษาว่าทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชาชน

5.2.11 ทุนทางสังคมด้านกลุ่มกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ทุนทางสังคมด้านกลุ่ม มีความสัมพันธ์ระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่า การมีกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ก็อาจทำให้สิ่งที่มีหวังร่วมกันประสบกับความสำเร็จจนส่งผลให้เกิดความมั่นคงในชีวิตขึ้น แต่การที่ทุนทางสังคมด้านกลุ่มมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ยังคงมีระดับทุนทางสังคมด้านกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งในการรวมกลุ่มยังเกิดปัญหาความแตกแยก ขัดแย้งกัน ทำให้ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองสัมพันธ์กันในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนพงษ์ จันทะวงษ์ (2547) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่าความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมด้านการรวมกลุ่มกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และ ชุตริภักษ์ ใจชื่น (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ศึกษากรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การพึ่งตนเอง (คือ การพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งก่อน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น แล้วก้าวสู่การรวมตัวกันทำกิจกรรมในรูปกลุ่ม ชุมชน) มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือความสัมพันธ์ที่ทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์เช่นเดียวกัน

5.1.12 ทุนทางสังคมด้านเครือข่ายกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ทุนทางสังคมด้านเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่า เมื่อเกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ย่อมทำให้เกิดเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงหากัน ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน คนในชุมชนและนอกชุมชน

โดยการมึนเครือช่วยก็จะส่งผลต่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันรวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่างตามไปด้วย ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์ (2551) ที่ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมในฐานะเอื้อต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายไขเค็มไชยา หมู่ที่ 6 บ้านปากด่าน ตำบลเลมดี อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาด้านเชิงคุณภาพ พบว่า ระบบความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติเพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมอาชีพ (ซึ่งก็คือเครือช่วย) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งทีเอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายไขเค็มไชยา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยุต อินพรหม (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน กรณีศึกษา สถานาวัดตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ในเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยภายในที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือก็คือเครือช่วยอีกเช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าเครือช่วยจะมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม แต่ก็มีความสัมพันธ์ที่ทางเดียวกันในระดับต่ำ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ถึงแม้จะมีเครือช่วยมากแต่อาจยังไม่ได้มีการสานประโยชน์ระหว่างกันมากนัก หรือประชาชนยังไม่สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากเครือช่วยในการนำไปพัฒนาความมั่นคงของตนเอง และส่วนรวมได้มากเท่าที่ควร นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบข้อสังเกตว่า ทุนทางสังคมด้านเครือช่วยมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์ทุกด้านและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางตรงกันข้ามกับทุนทางสังคมด้านเครือช่วย ซึ่งหมายความว่า การมึนเครือช่วยมากจะทำให้ความมั่นคงส่วนบุคคลน้อยลง และ 2 ตัวแปรนี้ก็มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ประชาชนต่างต้องดิ้นรนทำมาหากินชีพเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้สภาพสังคมที่เสื่อมโทรมลง ปัญหาสังคมจึงเกิดขึ้นหลายด้านหลายมิติ ดังนั้นการมึนเครือช่วย ถ้าเรามองในแง่บวกก็คือ การมึนเครือช่วยมากน่าจะทำให้ความมั่นคงส่วนบุคคลมากขึ้นตามไปด้วย (คือ การถูกประทุรร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สินน้อยลง การรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น) แต่อย่างไรก็ตามการมึนเครือช่วยมากไม่ได้หมายความว่าจะต้องมีแต่ด้านบวกเพียงด้านเดียวเสมอไป การมึนเครือช่วยอาจทำให้เกิดความสัมพันธ์และนำพากันไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้องก็ได้ ซึ่งการมึนเครือช่วยที่อาจนำพาไปสู่สิ่งที่ไม่ดีแล้ว อาจก่อให้เกิดการประทุรร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สินหรือส่งผลต่อความไม่มั่นคงในชีวิตในด้านความมั่นคงส่วนบุคคลก็เป็นได้ นอกจากนี้การมึนเครือช่วยที่สนิทที่ประชาชนอาจจะปรักษาหรือบอกความลับส่วนตัว เช่น ทรัพย์สินภายในบ้าน ฯลฯ โดยไม่ระวังอาจทำให้ได้รับความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น และการมึนเครือช่วยมากก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน และอาจส่งผลต่อความไม่ปลอดภัยในชีวิตได้มากขึ้นตามไป

ด้วย สอดคล้องกับ Sinad Treevanchai (2003: 23-24 อ้างถึงใน อุดม บัวเกษ, 2548: 25) ที่กล่าวถึงด้านลบของทุนทางสังคมโดยอ้างถึง Portes and Landolt (1996) ว่าได้อธิบายถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ของชุมชนชาวจีนในเมื่องซานฟรานซิสโก ซึ่งจะคอยปกป้องและคุ้มครองสมาชิก รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งธุรกิจ หรือการมีงานทำ ขณะเดียวกันก็จะควบคุมสมาชิกอย่างใกล้ชิดจากกลุ่มครอบครัวและบริษัทชาวจีนที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็จะถูกขับออกจากชุมชนในทันที นอกจากนี้ Treevanchai ยังได้กล่าวอีกว่า การเข้าไปอยู่ในกลุ่มความสัมพันธ์บางรูปแบบ เช่น แก๊งค์วัยรุ่น แก๊งค์มาเฟีย จะให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลายอย่างกับสมาชิก แต่การอยู่ในกลุ่มดังกล่าวรวมทั้งแรงกดดันและวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างที่ดุคดียิ่งหลังสู่ห้วงแห่งความเลวร้าย เช่น วัฒนธรรมการใช้ความรุนแรง การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การเรียกค่าคุ้มครองคอร์ปชั่น ฯลฯ ซึ่งไม่เป็นผลดีประการใดต่อสังคมโดยรวม

5.2.13 ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่า ความไว้วางใจนั้นก็คือความเชื่อมั่น ความเชื่อถือในตัวบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้วางใจต่อบุคคลต่างๆ ก็จะเป็นองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยทำให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรม หรือการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ด้านต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับ Sinad Treevanchai (2003) ศึกษาเรื่อง Social capital and The Performance of Savings Groups: A Case Study in Songkla ที่พบว่า ระดับของความไว้วางใจ (Trust level) มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ และกาญจนกร สามเมือ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองยาง หมู่ที่ 2 อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนบ้านคลองยางประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนนั้น คือ การที่ชาวชุมชนบ้านคลองยางมีความไว้วางใจกัน เนื่องจากเมื่อคนในชุมชนมีความไว้วางใจแล้ว ก็จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

5.2.14 ทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือกับความมั่นคงของมนุษย์

ผลปรากฏว่า ทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม อาจเป็นเพราะว่า เมื่อประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขปัญหาในชุมชน และการที่ประชาชนผู้อยู่ในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่รู้ความต้องการและปัญหาของ

ตนเองและชุมชนที่ดีที่สุดทำให้การพัฒนาหรือแก้ปัญหาต่างๆ ทำได้ตรงจุด ดังนั้นการมีความร่วมมือกันจึงนำไปสู่การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชน สอดคล้องกับ ผจกญ ใจกล้า (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องทุนทางสังคมในการจัดการสุขภาพของชุมชน ศักยภาพชุมชนปางค่า จังหวัดเชียงราย พบว่าในชุมชนปางค่าจะมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเป็นจำนวนมาก และเมื่อกิจกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในชุมชนอยู่เป็นประจำ และต่อเนื่อง ก็จะทำให้ คนในชุมชนเกิดความรักสมัครสมานสามัคคีกัน มีการพึ่งพา ช่วยเหลือกัน เกิดความภูมิใจ และรักถิ่นฐานในบ้านเกิด ซึ่งนี่เองคือประกอบที่เสริมสร้างให้เกิดเป็นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้น และเมื่อมีทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลต่อการจัดการสุขภาพได้ด้วยชุมชนเองตามเป้าหมาย เนื่องจากทั้งสองตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์ ที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน สำหรับทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ ที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและไปไปในทิศทางเดียวกับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมนั้น อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนถึงจะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ด้วยเวลาที่จำกัดตลอดจนการมีหน้าที่ที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบ ทำให้การทำกิจกรรมร่วมและความร่วมมือยังไม่ได้ทำกันอย่างเต็มที่เท่าที่ควร ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ตัวแปรยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

5.2.15 อำนาจการทำนายความมั่นคงของมนุษย์ของทุนทางสังคมด้านกลุ่ม ด้านเครือข่าย ด้านความไว้วางใจ ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

ผลปรากฏว่า ตัวแปรทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ และด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ สามารถรวมกันอธิบายความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนได้ดีที่สุด อาจเนื่องมาจาก ตัวแปรทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ เป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมคือ เมื่อประชาชนมีความไว้วางใจต่อกันแล้วก็จะทำให้กล้าและไว้วางใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน หรือในทางกลับกันการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันก็อาจก่อให้เกิดหรือเป็นที่มาของความไว้วางใจกันได้ ซึ่งเมื่อประชาชนมีทุนทางสังคมทั้งสองด้านนี้แล้วก็จะก่อให้เกิดการช่วยกันพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ทั้งต่อตนเองและชุมชนรวมทั้งประเทศชาติ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ซึ่งได้อธิบายในข้อเสนอแนะของแนวทางการนำทุนทางสังคมไปปฏิบัติว่า ปัญหาเร่งด่วนที่ควรบีบบังคับดำเนินการ คือ การไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีมีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายในชุมชน การที่ดัชนีทุนทางสังคมในส่วนนี้มีค่าน้อย อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน หรือการที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมนั้นๆ ทำให้ไม่มีไว้วางใจ ไม่ผูกพัน หรืออาจกลายเป็นความไม่สนใจไปเสียก็ได้ ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวทำให้เราสามารถอธิบายได้ว่า ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ และด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือเป็น

ตัวที่ช่วยส่งเสริมกันและกัน ดังนั้นเมื่อประชาชนมีปัจจัยทุนทางสังคมทั้งสองด้านนี้ก็จะสามารถช่วยส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ตลอดจนการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์สืบต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาทำให้ได้ทราบว่าทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาผนวกกับข้อเสนอแนะของประชาชนในอำเภอ เมืองจังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้ตอบไว้ในแบบสอบถาม นำมากำหนดเป็นข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับทุนทางสังคมด้านกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาทุนทางสังคมในด้านดังกล่าว คือ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม หรือประโยชน์ในการรวมกลุ่มเพื่อที่จะพัฒนาความเป็นอยู่และความมั่นคงของมนุษย์ของตนเอง

5.3.1.2 ทุนทางสังคมด้านเครือข่าย ความไว้วางใจ กิจกรรมร่วมและความร่วมมือ ที่มีระดับทุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ควรจะมกีการพัฒนาให้มีระดับที่สูงขึ้น เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

1) ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลชุมชน หรือพัฒนาชุมชนโดยตรง เช่น ตำรวจ พยาบาล ครูอาจารย์ นักการเมือง ผู้นำชาวบ้าน พระสงฆ์ ฯลฯ ควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน และเพื่อให้เป็นที่เคารพและไว้วางใจแก่ประชาชน

2) ภาครัฐควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์ตลอดจนสร้างความสามัคคีภายในชุมชน

5.1.3.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้ อยู่ในระดับปานกลางที่มีความมั่นคงของมนุษย์น้อยที่สุด จึงควรได้รับการดูแลและพัฒนา ดังต่อไปนี้

1) ภาครัฐควรส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ อย่างเพียงพอในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

2) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชน ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการออมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับในอนาคต และก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตต่อไปในภายหน้า

5.1.3.4 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ และความมั่นคงส่วนบุคคล ซึ่งอยู่ในความมั่นคงของมนุษย์ในระดับปานกลาง ควรที่จะส่งเสริมหรือปรับปรุงเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา ดังต่อไปนี้

- 1) ภาครัฐ สาธารณสุขจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการแจ้งข่าวสารทั้งในเรื่องการป้องกันตนเองทางสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนอย่างจริงจัง
- 2) ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาเสพตคืออย่างจริงจังและเด็ดขาดเพราะเป็นภัยต่อความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในจังหวัด
- 3) เจ้าหน้าที่ระดับสูงของภาครัฐควรลงมาดูแลสำรวจความทุกข์สุขของประชาชนอย่างจริงจัง เพื่อทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขในการพัฒนาความมั่นคงในชีวิตของประชาชน

5.1.3.5 จากผลการวิจัยที่พบว่า ทูทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของมนุษย์และทุนทางสังคมด้านที่มีความสามารถพยากรณ์ความมั่นคงของมนุษย์ได้ดีที่สุดคือ ด้านการมีกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ และด้านความไว้วางใจ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระดับทุนทางสังคมทั้งสองด้านดังกล่าวไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเพิ่มความมั่นคงของมนุษย์ ดังต่อไปนี้

- 1) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ รวมทั้งตระหนักถึงปัญหาภายในชุมชนร่วมกัน เพื่อที่จะจัดกิจกรรมดำเนินการช่วยกันแก้ไขความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ
- 2) ทางภาครัฐควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้พบปะซึ่งกันและกันเป็นประจำ และทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อนำไปสู่ความไว้วางใจต่อกัน อันจะก่อให้เกิดการเพิ่มความมั่นคงของมนุษย์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

5.3.2.1 การพัฒนาทุนทางสังคมด้านกลุ่ม โดยภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย หรือหออกระจายข่าวในเรื่องประโยชน์จากการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแสดงนทิสการจัดอบรม เจ้าหน้าที่ และแกนนำชุมชนรวมทั้งประชาชนทั่วไปที่สนใจ

โดยการยกตัวอย่างการรวมกลุ่มของพื้นที่อื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จให้ประชาชนได้เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มดังกล่าว พร้อมทั้งใช้ประโยชน์จากเครือข่ายของประชาชนในการประชาสัมพันธ์ไปก็ทาง

5.3.2.2 การพัฒนาทุนทางสังคมด้านเครือข่าย ความไว้วางใจ กิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

1) ภาครัฐควรมีการบังคับใช้กฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มงวด และระบบตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อมิให้ประพฤตินิชอบและนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจแก่ประชาชน

2) สำนักงานเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลควรร่วมมือกันจัดโครงการชุมชนสัมพันธ์ โดยภายในโครงการมีการจัดกิจกรรมย่อย ๆ ต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การแข่งขันกีฬา เพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันจนก่อให้เกิดเครือข่ายและนำไปสู่การร่วมมือกันในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนต่อไป

5.3.2.3 การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเงินทำและรายได้

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันจัดโครงการฝึกออาชีพ รวมทั้งเชิญวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนผู้ต้องการเข้ามาอบรมในโครงการฝึกออาชีพ

2) ควรมีการจัดตลาดนัดแรงงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างภาคเอกชนกับประชาชนในการจัดหางาน รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการหารายได้หรือการมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

3) ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการออมให้แก่เยาวชนและประชาชน โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ของทางภาครัฐเอง และผ่านทางโรงเรียน โดยอาจมีการจัดตั้งสหกรณ์ภายในโรงเรียน หรือภายในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของประโยชน์จากการออม

5.3.2.4 การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ และความมั่นคงส่วนบุคคล

1) ภาครัฐและ สาธารณสุขจังหวัด ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงข่าวสารทางด้านสาธารณสุขและภัยอันตรายแก่ร่างกายและทรัพย์สินให้กับประชาชนผ่านทางเสียงตามสาย และหอกระจายข่าว โดยอาศัยเครือข่ายชาวบ้านในการบอกต่อเพื่อช่วยกันป้องกันภัยที่จะก่อให้เกิดความไม่มั่นคงดังกล่าว

2) ภาครัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรปราบปรามยาเสพติด

อย่างจริงจัง โดยการบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ก่อคดียาเสพติดอย่างรุนแรง เด็ดขาด และเป็นธรรม

3) ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีเมืองสิงห์บุรี และ นายกองค้ำการ บริหารส่วนตำบล รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรลงมาตรวจเยี่ยมความทุกข์สุขของ ประชาชนเป็นประจำ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและเร่งหาวิธีแก้ไขโดยเร็ว

5.3.2.5 การพัฒนาทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือกับทุนทาง สังคมด้านความไว้วางใจที่มีความสามารถพยากรณ์ความมั่นคงของมนุษย์ได้ดีที่สุด เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

1) หน่วยงานส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดประชุมในระดับหมู่บ้าน โดยให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการชี้ปัญหาของตนเองหรือหมู่บ้าน และร่วมกันก่อตั้งกลุ่มทำ กิจกรรมและร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ

2) จากข้อสังเกตของงานวิจัยในส่วนของความมั่นคงของมนุษย์ด้านความ มั่นคงส่วนบุคคลที่พบว่า การมึนเมาหรือขมขื่นจะทำให้ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคลลดน้อยลง ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขโดยการจัดตั้งโครงการธรรมะขัดกลางจิตใจ และใช้กิจกรรมร่วมและความ ร่วมมือตลอดจนความไว้วางใจ ช่วยเกื้อหนุนโดยการสนับสนุน เช่น การตั้งโครงการเพื่อนช่วย เพื่อน คือ ไม่ชักจูงเพื่อนไปในทางที่ผิด และช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเดินไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนพยายามสร้างสามัคคีภายในกลุ่มหรือเสริมสร้างความรักความผูกพันผ่านการเข้าร่วม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมร่วมกัน เช่น มีกิจกรรมจัดตั้งกิจกรรมร่วมกันเพื่อรักษาความ ปลอดภัย โดยให้สมาชิกภายในชุมชนร่วมมือกันสอดส่องดูแลภัยอันตรายซึ่งกันและกัน และมี การประกาศเกียรติคุณยกย่องให้รางวัลแก่บุคคลที่เป็นผู้ช่วยเหลือและเห็นประโยชน์แก่ส่วนร่วม เพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนแก่บุคคลอื่น อันจะทำให้คนในชุมชนได้มีความมั่นคง ของมนุษย์ส่วนบุคคลและด้านอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

5.3.3.1 ควรมีการศึกษาทุนทางสังคมในเชิงลึกกว่าทุนทางสังคมไทยดั้งเดิมตาม ทฤษฎีกับทุนทางสังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ และถ้าแตกต่างแตกต่าง กันอย่างไร

5.3.3.2 ความถี่การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ

5.3.3.3 จากผลการวิจัยที่เป็นข้อน่าสังเกตในงานวิจัยครั้งนี้คือ การที่มีเครือข่ายมากจะมีความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคลน้อยลง หรือเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้นจึงควรถี่วิจัยเชิงปริมาณในพื้นที่อื่นว่า การมีเครือข่ายจะนำไปสู่ความไม่มั่นคงส่วนบุคคลจริงมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาทุนทางสังคมและนำพาประชาชนชาวไทยไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์สืบต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. สำนักงานทะเบียน. 2550. ข้อมูลหมู่บ้านตำบลต.โพธิ์ อำเภอมะเ็็ง จังหวัดสิงห์บุรี. ค.น.วันที่ 20 กุมภาพันธ์ จาก <http://www.singburi.go.th/data/people1.html>.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ม.ป.ป. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการกำหนดและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด. ค.น.วันที่ 4 มกราคม 2552 จาก http://www.m-society.go.th/document/edoc/edoc_649.pdf.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548. รายงานสถานการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับประเทศ ประจำปี 2548. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2549. รายงานสถานการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับประเทศ ประจำปี 2549. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2550. โครงการกำหนดดัชนีชี้ทางสังคม. ค.น.วันที่ 2 มกราคม 2552 จาก http://www.m-society.go.th/edoc_detail.php?edocid=225
- กอบสุข สดสวาสด. 2541. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานพินธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนกร สามเมอิ่ง. 2551. ทูทางสังคมกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองยาง หมู่ 2 อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่. ภาคนพินธ์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- การสาธารณสุขไทย. ม.ป.ป. รายงานสถานการณ์สาธารณสุขไทย 2548-2550. ค.น.วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 จาก <http://www.moph.go.th/ops/thp/index.php?option=content&task=view&id=6&Itemid=2>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซสมเดอีย จำกัด.

- ไกรวุฒิ วัฒนสิน. 2549. **ทูลทางสังคมกับการป้องกันอาชญากรรม**. วิทยานพินธิ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนนิษฐา บรณพินศักดิ์. 2548. **แนวทางการพัฒนาความมั่นคงในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ**. วิทยานพินธิ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เครือชัยการจัการความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อ, 2552. **สปสข.จัดตั้งศูนย์รักษาโรครีรังแห่งแรกของเอเชีย**. ค่นวันที่ 27 กันยายน 2552 จาก <http://kmcnd.org/news/670/>
- โครงการรายงานคณะกรรมการความมั่นคงของมนุษย์. 2546. ใน **ความมั่นคงของมนุษย์: เอกสารประกอบการสัมมนาประจำปี 2546 วันที่ 29-30 พฤศจิกายน ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร่ ซดึ้จอมเทียน ชลบุรี**. หน้า 1-5.
- จังหวัดสิงห์บุรี, 2552. **สรุปข้อมูลสำคัญของจังหวัด**. ค่นวันที่ 4 ตุลาคม 2552 จาก <http://www.singburi.go.th/> 2552
- จารณวิวงศ์. 2549. **ทูลทางสังคมกับการจัการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษา ชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานพินธิ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จำนงค์ อตวัฒนสินธิ์, เสาวคนธ์ สดุสวาท, ทรงจติ พลูลาก, จำนง เวณอาทร, นฤมล พินเนียม และจำนง แรกพินจิ. 2549. **ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จரியุ โสภณคณาทร. 2549. **การนำทูลทางสังคมไปปรับใช้ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนบ้านโคกเจริญ จังหวัดขอนแก่น**. ภาคนพินธิ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชยตุ อนิพรหม. 2547. **ทูลทางสังคมในการจัการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน : กรณีศึกษา สถานานวัดตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง**. วิทยานพินธิ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2533. **การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้งความเข้มแข็งของชุมชน**. [กรุงเทพฯ]: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2543. **การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้งความเข้มแข็งของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซน็จรัฐี จำกัด.

- ชนิภัทร ภูริรัตน์. 2546. การศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์. ใน ความมั่นคงของมนุษย์: เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 วันที่ 29-30 พฤศจิกายน ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี. หน้า 1-16.
- ชนิสัค สุวรรณอจรรย์. 2549. เครือข่ายทางสังคม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชุตินันท์ โคตรทสันต์. 2551. ทูตทางสังคมในการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวของ ศูนย์สุขภาพชุมชน. วิทยานพินธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชุตริภัสร์ ใจชื่น. 2549. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้าง ความมั่นคงของมนุษย์ ศึกษา กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลนางเลิ้ง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ภาคนพินธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เดลินิวส์ออนไลน์. 2552. (12 กุมภาพันธ์). ยอดคนว่างงานพุ่งพรวด 140%. ค้นวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552 จาก http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/default.aspx?Newsid=190720&NewsType=1&Template=1.
- ตำรวจภูธรจังหวัดสิงห์บุรี. 2549. สัดส่วนคดีอาชญากรรมต่อประชากร 2543-2549. ค้นวันที่ 4 มีนาคม 2552 จาก <http://www.singburi.go.th/analysis/k1201.html>.
- ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. 2549. ทูตทางสังคมกับการบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วิทยานพินธ์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารสังคม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงชัย ตียนานท์. 2542. การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้าง ความมั่นคงทางรายได้ตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานพินธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทททำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี. 2547. ข้อมูลจังหวัดสิงห์บุรี. ค้นวันที่ 3 มีนาคม 2552 จาก <http://www.singburi.go.th/data/people1.html>.
- นภาพรณ์ หะวานนท์, พศิมย์รัตน์ โรจนส์กุล. 2548. การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชน เข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นพินธ์ พัวพงศกร, ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, เสก เมธาสุรารักษ์, ทพิชาติ จิตตรจันทร์, พรพิงศ์ กิจจิการ และพรรณทพิย์ เพชรมาก. 2546. ความมั่นคงของมนุษย์: แนวทางการสร้าง ตัวชีวิตสำหรับประเทศไทย. ใน ความมั่นคงของมนุษย์: เอกสารประกอบการสัมมนา วิชาการประจำปี 2546 วันที่ 29-30 พฤศจิกายน ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี. หน้า 1-52.

- ประเวศ วะสี. 2544. ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรวรรณ.
- ปวิญ อิงภากรณ์. 2542. จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ผจญ ใจกล้า. 2549. ทูทางสังคมในการจัดการสุขภาพของชุมชน ศักยภาพชุมชนปางคำ
จังหวัดเชียงใหม่. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์ศักดิ์ เพชรสติตย์. 2551. ทูทางสังคมในฐานะปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน :
กรณีศึกษา กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายไข่เค็มไชยา หมู่ 6 บ้านปากด่าน ตำบลเสม็ด อำเภอ
ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาทวีวัฒน์ สุขแจ่ม. 2547. ทูทางสังคมกับการแก้ไขปัญหาเสพตติ: กรณีศึกษาบ้าน
คลองจรเข้ไฉย ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. 2547. เกร็ดข่า: ธรรมชาติความรู้อและการจัดการ. กรุงเทพฯ:
โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สสส.).
- พัทธา สายหู. 2544. กลไกของสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระ ล่วลม. 2542. การศึกษาศักยภาพของ “ทูทางสังคม” ของชุมชนไชยเบอร์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพฑูริย์ พชรอาภา. 2547. ความมั่นคงทางรายได้ของแรงงานภาคเกษตรกรรมตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง จังหวัด
หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพบลูย์ วัฒนศิริธรรม. 2546. อะไรนะความมั่นคงของมนุษย์. ใน ความมั่นคงของมนุษย์:
เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 วันที่ 29-30 พฤศจิกายน
ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี. หน้า 1-4.
- ไพพานิ หล่ออิงภัทรเชวง. 2547. ทูทางสังคมกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง : ศักยภาพหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จกับหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลว.
ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฟาสต์ฟู้ด อาหารกินเร็วเพื่อตายเร็ว. 2530. นิตยสารหมอชาวบ้าน. 101(กันยายน). ค้นวันที่ 13
กุมภาพันธ์ 2552 จาก <http://www.doctor.or.th/node/4754>.
- มตชินออนไลน์. 2552. (16 มกราคม). สจิ่งบุรีสั่งเว่ยอากาศหนาวเย็นอีก 1 หน้ใหญ่หนาวตาย.
ค้นวันที่ 15 เมษายน 2552 จาก http://www.matichon/news_detail.php?newsid=1232086021&grpId=03.

- รัตนพงษ์ จันทะวงษ์. 2546. ทูตทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตประชาชน : กรณีศึกษา
ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วิทยาลัยพณิชยการมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :
ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรการ เทพวัลย์. 2548. คุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มแม่น้ำจัน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่น้ำ
แม่จัน ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. ภาคนพณิชยการพัฒนาศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรวิไลโรมรตันพันธ์, ธำรงค์ มั่นคง และกนกวรรณ จินานวุฒินา. 2546. โครงการศึกษาทูตทาง
สังคมในฐานะปัจจัยการผลิตของเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ :สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- วรวิไลโรมรตันพันธ์. 2548. ทูตทางสังคม. กรุงเทพฯ: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชน
เป็นสุข(สรส.).
- วภิรม อศวกิจ. 2541. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในการทำงานและผลของความรู้
มั่นคงในการทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงาน
บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์. วิทยาลัยพณิชยการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ศรี ภิรมบาลบรรพตเขตต์. 2533. ระบบความมั่นคงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรประภา พันธเสน. 2543. ความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างธุรกิจอาหารมัททรัพย์: ศึกษา
เฉพาะกรณีเขตบางกะปิและมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. ภาคนพณิชยการพัฒนาศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2546. การสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 เรื่องความ
มั่นคงของมนุษย์ วันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2546 โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ จอมเทียน.
ค้นวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 จาก http://www.tdri.or.th/load_03.htm.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. 2548. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มาลลองคุณ – ซีเอสบี
จำกัด.
- สายทพีย่วงศ์สังข์ชะ. 2540. ความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างห้างสรรพสินค้าในเขต
กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาพนักงานขาย. วิทยาลัยพณิชยการมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

- สำนักข่าวแห่งชาติ. 2551 (2 มิถุนายน). **เตือนภัยการระบาดใหญ่ไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่**. ค้นวันที่ 15 เมษายน 2552 จาก http://thainews.prd.go.th/Influenza/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=38.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. 2552ก. (19 มกราคม). **ข้าราชการติดเชื้อเอชไอวี**. **หนังสือพิมพ์โลกวันนี้** ค้นวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 จาก <http://thaihealth.or.th/node/7376>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. 2552ข. **พิษเศรษฐกิจจิกกัดทำคุณภาพชีวิตแย่**. ค้นวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 จาก <http://thaihealth.or.th/node/7553>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. **สัมมนาระดับชาติ เรื่องอนาคตทุนทางสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10**. [กรุงเทพฯ] : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต. 2546. **ทุนทางสังคม**. ค้นวันที่ 27 มกราคม 2552 จาก http://pattanathai.nesdb.go.th/Knowledge_pdf/social_capital.pdf.
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548ก. **การศึกษาและพัฒนาดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548ข. **โครงการกำหนดดัชนีทุนทางสังคม**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2551. **ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2550**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สฤติ เบญจมาศ .2549. **ทุนทางสังคมและการพัฒนาเยาวชน กรณีศึกษาโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ วัดเกี้ยวตึกแก้วสามัคคี อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สฤทพ วงศ์สุภา. 2548. **ทุนทางสังคมของชุมชนกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพรรณไชยอำพร. 2546. **ทุนทางสังคมทางเลือกทางรอดของสังคมที่ท้าทายการพัฒนา** วารสารพัฒนาสังคม. 7 (ธันวาคม) : 49-50, 56, 59.

- สุภาชัย สารจรสดี. 2545. ทิศทางความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่องทิศทางใหม่ความมั่นคงของมนุษย์ 25 พฤศจิกายน โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ.
- สุวรรณ คำนัน และคณะ. 2551. ทูทางสังคมกับการพัฒนาทุนมนุษย์. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2551 เรื่องสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน วันที่ 29-30 พฤศจิกายน โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน. ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 จาก http://www.tdri.or.th/ye_08/paper/g3_6_suwanee_final.pdf.
- สุวรรณ คำนัน และสุจริตรารณ์ นาคะลักษณ์. 2546. ทูทางสังคมกับการเพื่อความมั่นคงของมนุษย์. ใน ความมั่นคงของมนุษย์: เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 วันที่ 29-30 พฤศจิกายน ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ จอมเทียน ชลบุรี. หน้า 1-18.
- เสรีพงศ์พิ. 2548. สัมมนาระดับชาติเรื่องอนาคตทูทางสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสรีพงศ์พิ. 2551. แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยการพิมพ์.
- อมรา พงศาพิชญ์. 2546. มุมมองเรื่อง "ทูทางสังคม" "ทุนวัฒนธรรม" และ "ทุนมนุษย์" ในบริบทของวิกฤตเศรษฐกิจและผลกระทบทางสังคม. ใน สรุปผลการสัมมนา "ทูทางสังคม: มรดกเก่าจะนำเราไปรอดจริงหรือ. บัณฑิต พรหมพักพิง, บรรณาธิการ. ขอนแก่น: ภาควิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุดม บัวเกษ. 2548. การสำรวจทูทางสังคมในอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ. ภาคคนพิเศษ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุไรวรรณ พวงสายใจ. 2545. ทูทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน. วิทยานพินธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โอภาส วงศ์ศิลป์. 2550. ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาคคนพิเศษคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฮาฟี่ สาและ. 2550. องค์กรมุสลิมข้ามชาติกับความมั่นคงของมนุษย์: ศักยภาพเชิงการค้า สงเคราะห์มุสลิมนานาชาติแห่งชาอุดีระเบียในประเทศไทย. วิทยานพินธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Adler, P. S. and Kwon Seok-Woo. 2000. Social Capital: The Good, the Bad, and the Ugly. In **Knowledge and Social Capital: Foundations and Application**. Eric L. Lesser, ed. Boston: Butterworth Heinemann. Pp. 89-115.
- Bajpai, Kanti. 2000. **Definitions of Human Security : Definitions from Academic Papers**
Retrieved March 11, 2009 from <http://www.gdrc.org/sustdev/husec/Definitions.pdf>
- Bullen, Paul and Onyx, Jenny. 1998. **Measuring Social Capital in Five Communities in NSW**. Retrieved January 25, 2009 from <http://www.mapl.com.au/A2.htm>.
- Coleman, J.S. 2000. Social Capital in the Creation of Human Capital. In **Social Capital: a Multifaceted Perspective**. Dasgupta P. and Ismail Serageldin, eds. Washington, D.C. : World Bank. Pp. 13-39.
- Dasgupta, P. and Serageldin, I., ed. 1999. **Social Capital : a Multifaceted Perspectives**. Washington, D.C. : World Bank.
- Grootaert, C. 1999. **Social Capital, Household Welfare, and Poverty in Indonesia**. Policy Research Working Paper 2148. Washington, D.C. : World Bank.
- Grootaert, C. 2004. **Measuring Social Capital : An Integrated Questionnaire**. Working Paper, no. 18. Washington, D.C. : World Bank.
- Heon, Deok Yoon. 2006. Republic of Korea. In **Social Capital in Asia: an Exploratory Study**. Tan Wee-Liang, ed. Tokyo: Asia Productivity Organization. Pp. 132-135.
- Humansecuritynetwork. 1999. **The Vision of the Human Security Network**. Retrieved March 11, 2009 from <http://www.humansecuritynetwork.org/menu-e.php>
- Human Security Centre. 2005. **The Human Security Report 2005**. Retrieved January 25, 2009 from: <http://www.humansecurityreport.info/>
- Kofi Anan. 2000. **We are Peoples: The Role of the United Nations in the 21th Century**. New york: United Nations.
- Ogata, Sadako. 1998. **Definitions of Human Security : United Nations Definitions**
Retrieved March 11, 2009 from <http://www.gdrc.org/sustdev/husec/Definitions.pdf>
- Putnam, Robert D., Leonadi, R. and Nanetti, R. Y. 1993. **Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy**. Princeton: Princeton University.
- Sinad Treevanchai. 2003. **Social Capital and The Performances of Savings Groups : A Case Study in Songkhla**. Master's thesis, Thammasat University.

United Nation Development Program. 1994. **Human Development Report**. New York :
Oxford University Press.

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรี

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ 142 กม. มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 822.478 ตร.กม. หรือ 514,049 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอไชโย อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอบ้านหมี่ และอำเภอท่าช้าง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นที่ราบลุ่มและพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนริมแม่น้ำเป็นอย่างมาก มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสายอื่น ๆ คือ ลำแม่ลา ลำการ้อง ลำเชียงราก และลำโพธิ์ชัย ไม่มีพื้นที่เป็นภูเขาและป่าไม้ และไม่มีแร่ธาตุที่สำคัญ

ลักษณะของภูมิอากาศโดยทั่วไปแบ่งออกเป็นฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 36.30 องศาเซลเซียส ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,047.27 มม./ปี ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - มกราคม อุณหภูมิเฉลี่ย ประมาณ 27 องศาเซลเซียส

การคมนาคม

การคมนาคมของจังหวัดสิงห์บุรี มี 2 ทาง คือ

- 1) ทางบก ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 32 (สายเอเชีย) จากกรุงเทพฯ - สิงห์บุรี ระยะทาง 142 กม. หมายเลข 39 กรุงเทพฯ - สิงห์บุรี ผ่านจังหวัดอ่างทอง ระยะทาง 144 กม. และหมายเลข 311 สิงห์บุรี - ชัยนาท เชื่อมต่อทางหลวงหมายเลข 309 ไปยังจังหวัดชัยนาท

2) ทางน้ำ ใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางเดินเรือ เพื่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร จาก กรุงเทพฯ – สิงห์บุรี ระยะทางประมาณ 160 กม. หรือมาทางแม่น้ำน้อยแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา อ.เมือง จ.ชัยนาท ผ่าน อ.สรรคบุรี อ.บางระจัน อ.ท่าช้างถึงจังหวัดสิงห์บุรี

ด้านการเมืองการปกครอง

เขตการปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 6 อำเภอ 43 ตำบล 364 หมู่บ้าน 7 เทศบาล 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด และ 34 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน	เทศ บาล	อบต.	ระยะห่างจาก จังหวัด (กม.)
เมืองสิงห์บุรี	8	58	17,337	1	7	-
อินทร์บุรี	10	105	15,931	1	10	17
บางระจัน	8	77	10,084	1	5	10
ค่ายบางระจัน	6	59	7,515	1	6	16
พรหมบุรี	7	42	6,779	2	4	16
ท่าช้าง	4	23	4,223	1	2	18
รวม	43	364	61,869	7	34	

แหล่งที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี

ประชากร

ประชากร ณ มิถุนายน 2547 รวมทั้งสิ้น 224,199 คน เป็นชาย 108,210 คน หญิง 115,989 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภออินทร์บุรี มีจำนวน 60,030 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จำนวน 56,657 คน และอำเภอบางระจัน จำนวน 36,894 คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองสิงห์บุรี 504.16 คน/ตร.กม. รองลงมาได้แก่ อำเภอท่าช้าง 456.40 คน/ตร.กม. และอำเภอค่ายบางระจัน 329.02 คน/ตร.กม.

อำเภอ	จำนวนประชากร			พื้นที่ ตร.กม.	ความหนาแน่นของ ประชากร (คน/ตร.กม.)
	ชาย	หญิง	รวม		
เมืองสิงห์บุรี	27,147	29,510	56,657	112.379	504.16
อินทร์บุรี	29,128	30,902	60,030	314.303	190.99
พรหมบุรี	12,414	13,443	25,857	82.505	313.39
บางระจัน	17,905	18,989	36,894	190.546	193.62
ท่าช้าง	7,493	8,183	15,676	34.347	456.40
ค่ายบางระจัน	14,123	14,962	29,085	88.398	329.02
รวม	108,210	115,989	224,199	822.478	272.58

แหล่งที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี

การเมืองระดับชาติ

จังหวัดสิงห์บุรี มีสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จำนวน 2 คน

การเมืองระดับท้องถิ่น

มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 24 คน (ในพื้นที่ 6 อำเภอ) สมาชิกสภา
เทศบาล จำนวน 90 คน (จำนวน 7 เทศบาล) และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน
114 คน (ใน 335 หมู่บ้าน)

การเลือกตั้ง

จังหวัดสิงห์บุรี มีสถิติการเลือกตั้ง 5 ประเภท ได้แก่

ประเภทการเลือกตั้ง	ปี พ.ศ.	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง	
			จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				
- เขต 1	2544	83,259	61,828	74.26
- เขต 2	2544	83,841	61,220	73.02
- เขต 2 (เลือกตั้งซ่อม)	2545	83,928	52,081	62.05
2. สมาชิกวุฒิสภา	2543	167,558	128,208	76.52
3. สมาชิกสภา อบจ.	2543	165,117	109,227	66.15
- นายก อบจ.	2547	165,723	109,279	65.94
- สมาชิกสภา อบจ.	2547	165,066	109,036	66.06
4. สมาชิกสภาเทศบาล				
- เทศบาลเมืองสิงห์บุรี	2542	14,905	7,533	50.54
	2547	14,715	9,400	63.88
- เทศบาลตำบลโพสังโฆ	2541	1,818	1,237	68.04
- เทศบาลตำบลอินทร์บุรี	2542	4,846	1,916	39.54
- เทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว	2543	2,900	2,042	70.41
	2547	2,855	1,996	69.91
- เทศบาลตำบลสิงห์	2543	12,288	8,073	65.70
- เทศบาลตำบลปากบาง	2544	2,497	1,719	68.84
- เทศบาลตำบลดอนสมอ	2545	7,701	5,978	77.63
5. สมาชิกสภา อบต.	2544	116,099	80,070	68.97
- อบต.โพกรวม	2547	2,892	2,142	74.06

แหล่งที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสิงห์บุรี

ด้านการบริหาร

โครงสร้างการบริหารราชการ

จังหวัดสิงห์บุรี มีการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัดและอำเภอ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และส่วนราชการอิสระ ดังนี้

ราชการส่วนกลาง	ราชการส่วนภูมิภาค	ราชการส่วนภูมิภาค ระดับอำเภอ
1. สนง.ท้องถิ่นจังหวัด	1. ที่ทำการปกครองจังหวัด	1. อำเภอเมือง
2. สนง.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	2. สำนักงานจังหวัด	สิงห์บุรี
3. โครงการชลประทานสิงห์บุรี	3. สนง.พัฒนาชุมชนจังหวัด	2. อำเภออินทร์บุรี
4. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามหาราช	4. สนง.ที่ดินจังหวัด	3. อำเภอพรหมบุรี
5. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชั้นสูตร	5. สนง.โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	4. อำเภอบางระจัน
6. สนง.จัดรูปที่ดินจังหวัด	6. สนง.เกษตรและสหกรณ์จังหวัด	5. อำเภอกำแพงแสน
7. สถานีประมงน้ำจืดจังหวัด	7. สนง.เกษตรจังหวัด	บางระจัน
8. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	8. สนง.ประมงจังหวัด	6. อำเภอท่าช้าง
9. สนง.ตรวจบัญชีสหกรณ์สิงห์บุรี	9. สนง.ปศุสัตว์จังหวัด	
10. สนง.บังคับคดีจังหวัด	10. สนง.สหกรณ์จังหวัด	
11. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด	11. สนง.แรงงานจังหวัด	
12. สนง.คุมประพฤติจังหวัด	12. สนง.สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด	
13. สนง.การค้าภายในจังหวัด	13. สนง.จัดหางานจังหวัด	
14. สนง.พัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด	14. สนง.ประกันสังคมจังหวัด	
15. สนง.ประกันภัยจังหวัด	15. สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด	
16. สนง.วัฒนธรรมจังหวัด	16. สนง.อุตสาหกรรมจังหวัด	
	17. สนง.คลังจังหวัด	
	18. สนง.สาธารณสุขจังหวัด	
	19. สนง.พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด	

ราชการส่วนกลาง	ราชการส่วนภูมิภาค	ราชการส่วนภูมิภาค ระดับอำเภอ
17. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอินทร์บุรี	20. สนง.สถิติจังหวัด	
18. ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด	21. สนง.ขนส่งจังหวัด	
19. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด	22. สนง.พาณิชย์จังหวัด	
20. สนง.สรรพากรพื้นที่สิงห์บุรี	23. เรือนจำจังหวัด	
21. สนง.สรรพสามิตพื้นที่สิงห์บุรี	24. สนง.ประชาสัมพันธ์จังหวัด	
22. สนง.ธนารักษ์พื้นที่สิงห์บุรี	25. ตำรวจภูธรจังหวัด	
23. สนง.ทางหลวงชนบทจังหวัด	26. ที่ทำการสัสดีจังหวัด	
24. สนง.บำรุงทางสิงห์บุรี		
25. สนง.เขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี		
26. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด		
27. วิทยาลัยเทคนิคสิงห์บุรี		
28. วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี		
29. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี		
30. วิทยาลัยการอาชีพอินทร์บุรี		
31. วิทยาลัยเทคนิคสิงห์บุรี แห่งที่ 2		
32. สนง.อัยการจังหวัด		
33. สนง.อัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด		

ราชการส่วนกลาง	ราชการส่วนภูมิภาค	ราชการส่วนภูมิภาค ระดับอำเภอ
34. หอสมุดแห่งชาติอินทร์บุรี		
35. หน่วยงานบริการธุรกิจ พลังงานจังหวัด		
36. สนง.พระพุทธศาสนาจังหวัด		

ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	ส่วนราชการอิสระ
1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด	1. ศูนย์ กกท.จังหวัด	1. ศาลจังหวัด
2. เทศบาล	2. สนง.การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัด	2. ศาลจังหวัด (แผนกคดี เยาวชนและครอบครัว)
- เทศบาลเมืองสิงห์บุรี	3. สนง.ประปาสิงห์บุรี	3. กกต.จังหวัด
- เทศบาลตำบลอินทร์บุรี	4. ที่ทำการไปรษณีย์สิงห์บุรี	
- เทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว	5. สนง.บริการโทรคมนาคมสิงห์บุรี	
- เทศบาลตำบลปากบาง	6. ส่วนปฏิบัติการจังหวัดสิงห์บุรี (บมจ.ทศท.คอร์ปอเรชั่น)	
- เทศบาลตำบลดอนสมอ	7. สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.สิงห์บุรี	
- เทศบาลตำบลสิงห์	8. สนง.องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร จังหวัด	
- เทศบาลตำบลโพสังโฆ	9. บมจ.ธนาคารกรุงไทย	
3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 34 แห่ง	10. ธนาคารออมสิน	
	11. บมจ.ธนาคารนครหลวงไทย	
	12. สนง.ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี	
	13. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม สาขาสิงห์บุรี	

ด้านเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์มวลรวม

จากสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ. 2545 จังหวัดสิงห์บุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ตามราคาประจำปี 14,849 ล้านบาท และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน 61,358 บาท เป็นลำดับที่ 19 ของภาค และลำดับที่ 27 ของประเทศ โดยสาขาการผลิตอุตสาหกรรม มีมูลค่าสูงสุด ร้อยละ 26.56 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด รองลงมา ได้แก่ สาขาการขายส่ง ขายปลีก ร้อยละ 20.40 ส่วนสาขาเกษตรกรรม มีมูลค่าการผลิตเป็นอันดับที่ 3 คือ ร้อยละ 15.18

ผลิตภัณฑ์จังหวัดและรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท) ปี 2545

ภาคเกษตร	2,314
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	2,254
การประมง	60
ภาคนอกเกษตร	12,535
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	48
การผลิตอุตสาหกรรม	3,943
การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	370
การก่อสร้าง	364
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	3,029
โรงแรมและภัตตาคาร	132
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	914
ตัวกลางทางการเงิน	334
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ	441
การบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	637
การศึกษา	1,077
การบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	803
การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ	433
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	9

ผลิตภัณฑ์จังหวัด	14,849
มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน(บาท)	61,358
ประชากร (1,000 คน)	242

แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคเกษตรกรรม

จังหวัดสิงห์บุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 514,049 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ในเขตชลประทานมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในความรับผิดชอบของโครงการชลประทาน 6 โครงการ ครอบคลุมพื้นที่ 429,512 ไร่ และพื้นที่รับประโยชน์ 459,206 ไร่ หรือร้อยละ 89.3 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด และเป็นจังหวัดแรกที่มีการดำเนินงานการจัดรูปที่ดินเพื่อประโยชน์ในการทำการเกษตร เรื่องของการทำนา โดยมีพื้นที่ก่อสร้างจัดรูปที่ดิน ใน 5 อำเภอ จำนวน 107,210 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.35 ของพื้นที่รับประโยชน์ในเขตชลประทาน จึงทำให้จังหวัดสิงห์บุรี สามารถทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง

ในปี 2546 มีพื้นที่ทำการเกษตรรับน้ำชลประทานทั้งสิ้น 487,930 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94.92 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด โดยแบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรแต่ละประเภท ดังนี้ ทำนา 353,467 ไร่ ทำไร่ 17,667 ไร่ ไม้ผล 18,558 ไร่ พืชผัก 1,732 ไร่ และอื่น ๆ 96,506 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง อ้อย ถั่วลิสง และถั่วเขียว พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมใช้เพาะปลูก ได้แก่ สุพรรณบุรี 1,35 ชัยนาท 1 ปทุมธานี

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี

ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในเขต 3 ของการส่งเสริมการลงทุน ปี 2547 มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 256 แห่ง แบ่งเป็นโรงสีข้าว จำนวน 37 แห่ง โรงงานขนาดเล็ก จำนวน 173 แห่ง โรงงานขนาดกลาง จำนวน 31 แห่ง และโรงงานขนาดใหญ่ จำนวน 15 แห่ง เงินลงทุนรวม 9,361 ล้านบาท คนงาน 8,225 คน

จากการสำรวจโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีโรงงานที่ประกาศนโยบายและประกอบกิจการให้เป็นไปตามนโยบายการผลิตที่ใช้ Clean Technology แต่มีโรงงานที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 โรงงาน

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสิงห์บุรี

ภาคการท่องเที่ยว

จังหวัดสิงห์บุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน และสถานที่พักผ่อนทางธรรมชาติหลายแห่ง เช่น วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร วัดพิภพทอง อนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจัน เต่าเผาแม่น้ำน้อย เป็นต้น โดยมีสถิติด้านการท่องเที่ยวในปี 2545 และ 2546 ดังนี้

	ปี 2545	ปี 2546
ผู้เยี่ยมชมเยือน	212,804	242,987
- นักท่องเที่ยว	79,599	82,906
- นักทัศนอาจร	133,205	160,081
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (วัน)	1.55	1.57
- ชาวไทย	1.55	1.57
- ชาวต่างประเทศ	1.00	1.00
รายได้ (ล้านบาท)	129.62	175.03
- ชาวไทย	129.50	174.39
- ชาวต่างประเทศ	0.12	0.64

แหล่งที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสิงห์บุรี

ด้านสังคม

การศึกษา

จังหวัดสิงห์บุรี มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอาชีวศึกษา สำหรับในระดับอุดมศึกษายังไม่มีสถาบันระดับอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัด เป็นเพียงสาขาของสถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

ปีการศึกษา 2546

จำนวนวิทยาลัย ระดับอาชีวศึกษา	5
จำนวนโรงเรียน	163 2 สาขา
จำนวนห้องเรียน	1,844
จำนวนนักเรียน	38,795

ปีการศึกษา 2546

จำนวนครู	2,534
จำนวนนักศึกษา	8,928
จำนวนอาจารย์	304
อัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน	20:1
อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	15:1

แหล่งที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี เทศบาลเมืองสิงห์บุรี สำนักงานอาชีวศึกษา
จังหวัดสิงห์บุรี

ศาสนา

พุทธศาสนาในสิงห์บุรี ได้เจริญรุ่งเรืองตลอดมา จากหลักฐานวัดร้าง ซึ่งมีถึง 159 แห่ง และปัจจุบันมีอารามหลวง 3 แห่ง ได้แก่ วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร วัดโบสถ์อินทร์บุรี (ธรรมยุต) และวัดพิบูลทอง มีวัดราษฎร์ 175 แห่ง มี 2 นิกายคือ มหานิกายและธรรมยุตนิิกาย จำแนกเป็น มหานิกาย 166 วัด ธรรมยุต 12 วัด มีพระภิกษุ/สามเณร 2,440 รูป และจากจำนวนประชากร พอสรุปได้ว่า มีผู้นับถือพุทธศาสนา ร้อยละ 99.49 นอกจากนี้ มีโบสถ์คริสต์ 2 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง ประชากรนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.15 และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 0.36

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี

การสาธารณสุข

จังหวัดสิงห์บุรี มีโรงพยาบาลรัฐ 6 แห่ง เอกชน 3 แห่ง สถานีอนามัย 47 แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 แห่ง คลินิกทุกประเภท 53 แห่ง และร้านขายยา 90 ร้าน โรงพยาบาลรัฐ มีแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาลผดุงครรภ์ เกษัตริกร และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสิ้น 1,467 คน จำนวนผู้ป่วยเฉลี่ยต่อเดือน 9,782 คน/ 31,113 ครั้ง จำนวนเตียง 628 เตียง โรงพยาบาลเอกชน มีแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล ผดุงครรภ์ เกษัตริกร และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสิ้น 252 คน จำนวนคนไข้เฉลี่ยต่อเดือน 4,037 คน จำนวนเตียง 140 เตียง สถานีอนามัย และศูนย์บริการสาธารณสุข มีพยาบาล 20 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 166 คน จำนวนคนไข้เฉลี่ยต่อเดือน 4,651 คน/ 13,742 ครั้ง

แหล่งที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

สวัสดิการสังคม

- ปีงบประมาณ 2547 จังหวัดสิงห์บุรีได้ดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมที่สำคัญ ดังนี้
- มีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน 363 แห่ง ในพื้นที่ 43 ตำบล
  - จัดทะเบียนคนพิการ จำนวน 1,437 ราย และสนับสนุนกายอุปกรณ์สำหรับคนพิการ รวมทั้งเงินสงเคราะห์ครอบครัว เป็นเงิน 95,020 บาท (เดือนตุลาคม 2546 – มีนาคม 2547)
  - ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 2,710 ราย เป็นเงิน 4,878,000 บาท (เดือนตุลาคม 2546 – มีนาคม 2547)
  - สงเคราะห์เด็กในครอบครัวอุปถัมภ์และครอบครัวยากจน จำนวน 74 ราย เป็นเงิน 174,000 บาท (เดือนตุลาคม 2546 – มีนาคม 2547)
  - จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำนวน 6 ศูนย์ และสนับสนุนเงินอุดหนุนศูนย์แห่งละ 20,000 บาท เป็นเงิน 120,000 บาท
  - แรงงานที่มีประกันสังคม ณ วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2547 จำนวน 15,503 คน
- แหล่งที่มา: สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดสิงห์บุรี

อาชญากรรม

สถิติคดีอาชญากรรม (ม.ค. 46 - เม.ย. 47)

ประเภทความผิด	คดีเกิด (ราย)	จับกุมได้ (ราย)	ผู้ต้องหา (ราย)	% จับกุม
1. คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ	43	25	57	58.14
2. คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ	296	162	255	54.73
3. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	246	127	204	51.63
4. คดีที่น่าสนใจ	157	44	60	28.03
5. คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	-	1,017	1,719	-

แหล่งที่มา: ตำรวจภูธรจังหวัดสิงห์บุรี

องค์กรเอกชน

จังหวัดสิงห์บุรี มีองค์กรภาคเอกชนที่สำคัญ ได้แก่ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สมาคมชาวไร่อ้อย เขต 5 สมาคมชาวตลาด สโมสรโรตารีสิงห์บุรี สโมสรโรตารีสิงห์บุรี

วิชนสมาคมอาสาพัฒนาชุมชน คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด ชุมรมโรงสีข้าวจังหวัด เป็นต้น มีมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้น รวม 32 มูลนิธิ

โครงสร้างพื้นฐาน

ไฟฟ้า

จังหวัดสิงห์บุรี มีไฟฟ้าใช้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในทุกหมู่บ้าน แต่ยังมีครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ในบางหมู่บ้าน จำนวน 518 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีสถิติข้อมูลจำนวนและการจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ดังนี้

	ปี 2547 (เม.ย.)
จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	59,575
การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์/ชม.)	36
- ที่อยู่อาศัย	7
- สถานธุรกิจและอุตสาหกรรม	28
- อื่น ๆ	1
หน่วยจำหน่ายโดยเฉลี่ย (หน่วย : ราย)	604 : 1

แหล่งที่มา: สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสิงห์บุรี

ประปา

จังหวัดสิงห์บุรี มีระบบประปาใช้ครบทุกหมู่บ้าน แต่ยังมีครัวเรือนที่มิได้ประปาใช้ไม่เพียงพอตลอดปี จำนวน 389 ครัวเรือน (จากข้อมูล กชช. 2ค ปี 2546)

โทรศัพท์

จังหวัดสิงห์บุรี มีบริการโทรศัพท์ครอบคลุมทุกอำเภอ โดยมีพื้นที่ตั้งชุมสายให้บริการจำนวน 15 ชุมสาย มีเลขหมายให้บริการทั้งหมดจำนวน 18,130 เลขหมาย มีผู้ใช้บริการ ณ 30 เมษายน 2547 ทั้งสิ้น 14,562 เลขหมาย และมีหมู่บ้านที่ไม่มีโทรศัพท์สาธารณะให้บริการ จำนวน 24 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีโครงการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะระบบ WLL เพื่อให้บริการอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของทุนทางสังคม ด้านกลุ่มจำแนกตามรายชื่อ

ทุนทางสังคมด้านกลุ่ม	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. จำนวนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชน		
ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย	221	55.3
เป็นสมาชิก 1 – 2 กลุ่ม	142	35.5
เป็นสมาชิก 3 -4 กลุ่ม	30	7.5
เป็นสมาชิก 5 กลุ่มขึ้นไป	7	1.8
2. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	221	55.3
เป็นสมาชิกกลุ่มไม่เกิน 1 ปี	70	17.5
เป็นสมาชิกกลุ่มตั้งแต่ 1-3 ปี	62	15.5
เป็นสมาชิกกลุ่ม 4 ปีขึ้นไป	47	11.8
3. ลักษณะการทำงานกับสมาชิกภายในกลุ่ม		
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	221	55.3
ต่างคนต่างทำ	41	10.3
ทำร่วมกันบ้างบางครั้ง	85	21.3
ทำร่วมกันเกือบทุกเรื่อง	53	13.3
4. จำนวนกลุ่มภายนอกชุมชนที่เคยร่วมทำงานด้วย		
ไม่เคยร่วมทำงานกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชนเลย	252	63.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านกลุ่ม	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน จำนวน 1 - 2 กลุ่ม	97	24.0
ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน จำนวน 3 -4 กลุ่ม	35	8.8
ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน 5 กลุ่มขึ้นไป	16	4.0
5. ลักษณะการทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอก ชุมชน		
ไม่เคยร่วมทำงานกับชุมชนอื่น	252	63.3
ต่างคนต่างทำ	34	8.3
ทำร่วมกันบ้างบางครั้ง	77	19.3
ทำร่วมกันเกือบทุกเรื่อง	37	9.3

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของทุนทางสังคม ด้านเครือข่ายจำแนกตามรายชื่อ

ทุนทางสังคมด้านเครือข่าย	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. จำนวนญาติพี่น้องที่ติดต่อกันเป็นประจำ สม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชน		
1-3 คน	123	30.8
4-6 คน	132	33.0
7-9 คน	65	16.3
10 คนขึ้นไป	80	20.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านเครือข่าย	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
2. จำนวนญาติพี่น้องที่สนิทสนมซึ่งสามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้		
ไม่มี	43	10.8
1-2 คน	235	58.8
3-4 คน	89	22.3
5-6 คนขึ้นไป	33	8.3
3. จำนวนเพื่อนสนิทที่ยังติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชน		
1-3 คน	151	37.8
4-6 คน	152	38.0
7-9 คน	42	10.5
10 คนขึ้นไป	55	13.8
4. จำนวนเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้		
ไม่มี	68	17.0
1-2 คน	250	62.5
3-4 คน	60	15.0
5-6 คนขึ้นไป	22	5.5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านเครือข่าย	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
5. จำนวนครั้งที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคล อื่นภายในชุมชน		
ไม่เคยเลย	108	27.0
เคย 1-2 ครั้ง	207	51.8
เคย 3-4 ครั้ง	52	13.0
เคย 5 ครั้งขึ้นไป	32	8.0
6. จำนวนครั้งที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคล อื่นภายนอกชุมชน		
ไม่เคยเลย	150	37.5
เคย 1-2 ครั้ง	168	42.0
เคย 3-4 ครั้ง	59	14.8
เคย 5 ครั้งขึ้นไป	23	5.8
7. จำนวนคนที่สามารถช่วยเหลือได้เมื่อเดือดร้อน เรื่องเงิน		
1 คน	115	28.8
2 คน	171	42.8
3 คน	53	13.3
4 คนขึ้นไป	61	15.3

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของทุนทางสังคม ด้านความไว้วางใจ จำแนกตามรายชื่อ

ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. พฤติกรรมหรือการกระทำเมื่อมีคนแปลกหน้ามาพบและ พูดคุยที่บ้าน		
ไล่ไปเลย	64	16.0
ไม่พูดจาด้วย	96	24.0
พูดคุยด้วยในบริเวณนอกบ้าน	218	54.5
พูดคุยด้วยและเชิญเข้ามาข้างในบ้าน	22	5.5
2. ความไว้วางใจในการปรึกษาหารือเรื่องส่วนตัวหรือบอก ความลับกับคนภายในครอบครัว		
ไม่สามารถบอกได้เลย	27	6.8
บอกได้บางเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กน้อย	181	45.3
บอกได้เกือบทุกเรื่อง	124	31.0
บอกได้ทุกเรื่อง	67	16.8
3. ความสามารถในการให้ญาติพี่น้องดูแลบุตรหลานเมื่อมี ธุระ		
ไม่ได้เลย	18	4.5
ได้บ้างเป็นบางครั้ง	150	37.5
ได้เกือบทุกครั้ง	117	29.3
ได้ทุกครั้งที่มีธุระ	115	28.8

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
4. ความสามารถในการฝากให้เพื่อนบ้านดูแลบ้าน เมื่อไม่อยู่บ้าน		
ไม่สามารถฝากได้เลย	24	6.0
ฝากได้บ้างเป็นบางครั้ง	163	40.8
ฝากได้เกือบทุกครั้ง	105	26.3
ฝากได้ทุกครั้ง	108	27.0
5. ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติ หน้าที่ดูแลทุกข์สุขให้แก่ประชาชน		
น้อย	54	13.5
ค่อนข้างน้อย	233	58.3
มาก	102	25.5
ค่อนข้างมาก	11	2.8
6. ความไว้วางใจต่อนักการเมืองท้องถิ่นในการ พัฒนาให้ท่านมีความมั่นคงในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน		
น้อย	73	18.3
ค่อนข้างน้อย	205	51.3
ค่อนข้างมาก	109	27.3
มาก	13	3.3

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทวนทางสังคมด้านความไว้วางใจ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
7. ความไว้วางใจครู / อาจารย์ที่ดูแลสั่งสอนบุตรหลาน		
น้อย	18	4.5
ค่อนข้างน้อย	122	30.5
ค่อนข้างมาก	227	56.8
มาก	33	8.3
8. ความไว้วางใจหมอในการรักษาโรค		
น้อย	28	7.0
ค่อนข้างน้อย	105	26.3
ค่อนข้างมาก	225	56.3
มาก	42	10.5
9. ความไว้วางใจพยาบาลในการดูแลเมื่อเจ็บป่วย		
น้อย	40	10.0
ค่อนข้างน้อย	154	38.5
ค่อนข้างมาก	171	42.8
มาก	34	8.5
10. ความไว้วางใจพระในชุมชนว่าสามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้คำแนะนำในยามที่มีปัญหา		
น้อย	64	16.0
ค่อนข้างน้อย	144	36.0
ค่อนข้างมาก	161	40.3
มาก	31	7.8

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
11. ความไว้วางใจคนแปลกหน้า		
น้อย	204	51.0
ค่อนข้างน้อย	139	34.8
ค่อนข้างมาก	44	11.0
มาก	13	3.3
12. ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนโดยรวม		
น้อย	42	10.5
ค่อนข้างน้อย	170	42.5
ค่อนข้างมาก	167	41.8
มาก	21	5.3

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของทุนทางสังคม ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ จำแนกตาม รายชื่อ

ทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. การได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน		
ไม่เคย	52	13.0
ร่วมบางครั้ง	240	60.0
ร่วมค่อนข้างบ่อย	86	21.5
ร่วมบ่อยครั้ง	22	5.5

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
2. การได้ร่วมเผยแพร่ความรู้ เช่น เรื่องสุขอนามัย เรื่องการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐให้กับประชาชนใน ชุมชน		
ไม่เคย	123	30.8
ร่วมบางครั้ง	184	46.0
ร่วมค่อนข้างบ่อย	81	20.3
ร่วมบ่อยครั้ง	12	3.0
3. การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรม อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมภายใน ชุมชน		
ไม่เคย	166	41.5
ร่วมบางครั้ง	157	39.3
ร่วมค่อนข้างบ่อย	65	16.3
ร่วมบ่อยครั้ง	12	3.0
4. การบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของให้กับผู้ยากไร้ ในหมู่บ้าน		
ไม่เคย	98	24.5
ร่วมบางครั้ง	191	47.8
ร่วมค่อนข้างบ่อย	93	23.3
ร่วมบ่อยครั้ง	17	4.3
5. การร่วมทำความสะอาดที่สาธารณะในชุมชน		
ไม่เคย	102	25.5

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ทูลทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
ร่วมบางครั้ง	205	51.3
ร่วมค่อนข้างบ่อย	71	17.8
ร่วมบ่อยครั้ง	22	5.5
6. การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดย การบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของเมื่อเกิดภัยพิบัติทาง ธรรมชาติ		
ไม่เคย	76	19.0
ร่วมบางครั้ง	200	50.0
ร่วมค่อนข้างบ่อย	93	23.3
ร่วมบ่อยครั้ง	31	7.8
7. การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมในชุมชนเพื่อรับ ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานต่างๆ		
ไม่เคย	120	30.0
ร่วมบางครั้ง	171	42.8
ร่วมค่อนข้างบ่อย	91	22.8
ร่วมบ่อยครั้ง	18	4.5
8. การได้ร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นในชุมชน		
ไม่เคย	145	36.3
ร่วมบางครั้ง	189	47.3
ร่วมค่อนข้างบ่อย	54	13.5
ร่วมบ่อยครั้ง	12	3.0

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ทุนทางสังคมด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
9. การได้ร่วมงานบุญที่ทางวัดจัดขึ้น		
ไม่เคย	11	2.8
ร่วมบางครั้ง	175	43.8
ร่วมค่อนข้างบ่อย	159	39.8
ร่วมบ่อยครั้ง	54	13.5
10. การไปร่วมงานของสมาชิกในชุมชน เช่น งาน บวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ		
ไม่เคย	9	2.3
ร่วมบางครั้ง	146	36.5
ร่วมค่อนข้างบ่อย	174	43.5
ร่วมบ่อยครั้ง	71	17.8
11. การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณี ในชุมชน		
ไม่เคย	18	4.5
ร่วมบางครั้ง	172	43.0
ร่วมค่อนข้างบ่อย	144	36.0
ร่วมบ่อยครั้ง	66	16.5

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของความมั่นคงด้านสุขภาพ จำแนกตามรายชื่อ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. ความถี่ในการสูบบุหรี่		
ไม่สูบเลย	306	76.5
1-5 มวนต่อสัปดาห์	42	10.5
6-10 มวนต่อสัปดาห์	20	5.0
11 มวนต่อสัปดาห์ขึ้นไป	31	7.8
2. ความถี่ในการดื่มสุรา		
ไม่ดื่มเลย	265	66.3
ดื่มบ้าง (4 สัปดาห์/1 ครั้ง)หรือเฉพาะในงานสังคม พบปะสังสรรค์เพื่อนฝูง	92	23.0
ค่อนข้างบ่อย (4-5 วัน/ สัปดาห์)	23	5.8
เป็นประจำ (6-7 วัน/ สัปดาห์)	19	4.8
3. ความถี่ในการรับประทานผลไม้		
รับประทานน้อยหรือไม่รับประทานเลย	7	1.8
รับประทานบ้าง	136	34.0
รับประทานค่อนข้างบ่อย	110	27.5
รับประทานเป็นประจำ	147	36.8
4. เมื่อเวลาที่มีเรื่องเครียดหรือเรื่องก่อกวนใจสามารถ ควบคุมอารมณ์และจิตใจให้สงบได้		
น้อย	31	7.8
ค่อนข้างน้อย	179	44.8
ค่อนข้างมาก	169	42.3
มาก	21	5.3

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
5. การเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคต่าง ๆ จากเพื่อนบ้าน		
ไม่เคยเลย	22	5.5
เคยค่อนข้างน้อย	209	52.3
เคยค่อนข้างมาก	106	26.5
เคยเป็นประจำ	63	15.8
6. การได้ยินประกาศเตือนและวิธีการป้องกันจากสาธารณสุขชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุขเมื่อเวลาที่มีโรคใหม่ ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน		
น้อย	34	8.5
ค่อนข้างน้อย	198	49.5
ค่อนข้างมาก	142	35.5
มาก	25	6.3
7. การได้รับคำตักเตือนจากเพื่อนบ้านเมื่อปฏิบัติตัวผิดหลักสุขอนามัย		
ไม่เคยเลย	74	18.5
เคยค่อนข้างน้อย	204	51.0
เคยค่อนข้างมาก	85	21.3
เคยเป็นประจำ	37	9.3

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
8. การได้รับคำแนะนำในการทำบัตรประกันสุขภาพหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากเพื่อนบ้าน		
ไม่เคยเลย	50	12.5
เคยค่อนข้างน้อย	188	47.0
เคยค่อนข้างบ่อย	122	30.5
เคยเป็นประจำ	40	10.0
9. ความสะดวกในการเดินทางไปโรงพยาบาล		
ไม่สะดวกเลย / ลำบากมาก	12	3.0
ค่อนข้างลำบาก	51	12.8
ค่อนข้างสะดวก	187	46.8
สะดวกมาก	150	37.5
10. เมื่อเวลาไม่สบายเพื่อนบ้านได้เคยช่วยพาไปส่งที่โรงพยาบาล		
ไม่เคยเลย	111	27.8
เคยค่อนข้างน้อย	216	54.0
เคยค่อนข้างบ่อย	32	8.0
เคยเป็นประจำ	41	10.3

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
11. การช่วยดูแลญาติพี่น้องของท่านเมื่อเขาเหล่านั้น เจ็บไข้ได้ป่วย		
ไม่เคยเลย	25	6.3
เคยค่อนข้างน้อย	217	54.3
เคยค่อนข้างบ่อย	85	21.3
เคยเป็นประจำ	73	18.3
12. สุขภาพโดยรวมในระยะเวลา 1 ปี		
ดีน้อย หรือไม่ดีเลย	28	7.0
ดีค่อนข้างน้อย	137	34.3
ดีค่อนข้างมาก	182	45.5
ดีมาก	53	13.3

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ จำแนกตามรายชื่อ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. ลักษณะงานที่ทำ		
ไม่ได้ทำงาน	58	14.5
ทำงานรับจ้างแรงงานรายวัน	95	23.8
ทำงานโดยมีกิจการเป็นของตัวเอง (ธุรกิจ,สวน, ไร่,นา)	116	29.0
ทำงานมีเงินเดือนประจำ	131	32.8

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
2. การมีโอกาสก้าวหน้าในการอาชีพการงาน หรือ มีโอกาสขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้ในอนาคต		
ไม่ได้ทำงาน	58	14.5
น้อย	103	25.8
ปานกลาง	197	49.3
มาก	42	10.5
3. ความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากการทำงาน		
ไม่ได้ทำงาน	58	14.5
พึงพอใจน้อย	85	21.3
พึงพอใจปานกลาง	193	48.3
พึงพอใจมาก	64	16.0
4. ความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน		
ไม่ได้ทำงาน	58	14.5
พึงพอใจน้อย	63	15.8
พึงพอใจปานกลาง	196	49.0
พึงพอใจมาก	83	20.8
5. ความมั่นคงในการทำงาน		
ไม่ได้ทำงาน	58	14.5
มั่นคงน้อย	67	16.8
มั่นคงปานกลาง	183	45.8
มั่นคงมาก	92	23.0

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
6. ความเพียงพอของรายได้ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน		
ไม่เพียงพอ	95	23.8
เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายเฉพาะตนเอง	123	30.8
เพียงพอและสามารถช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว	144	36.0
เพียงพอและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้นอกจากสมาชิกในครอบครัว	38	9.5
7. ความสามารถในการบริหารรายรับให้เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว		
น้อย	45	11.3
ค่อนข้างน้อย	181	45.3
ค่อนข้างมาก	155	38.8
มาก	19	4.8
8. การใช้เงินอย่างระมัดระวังรอบคอบ		
น้อย	33	8.3
ค่อนข้างน้อย	154	38.5
ค่อนข้างมาก	158	39.5
มาก	54	13.5

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
9. การกู้เงินคนอื่นมาใช้จ่ายภายในครอบครัว		
จริงน้อย	181	45.3
จริงค่อนข้างน้อย	119	29.8
จริงค่อนข้างมาก	72	18.0
จริงมาก	28	7.0
10. จำนวนหนี้สินที่ต้องชำระในแต่ละเดือน		
ไม่มีหนี้สิน	177	44.3
มีหนี้ต่ำกว่า 2,000 บาท	111	27.8
หนี้ 2,001-4,000 บาท	80	20.0
มีหนี้ 4,001 บาทขึ้นไป	32	8.0
11. ความสามารถที่จะชำระหนี้สินให้หมดไป		
ไม่มีหนี้สิน	177	44.3
สามารถชำระได้หมด/มาก	120	30.0
สามารถชำระได้ปานกลาง	78	19.5
สามารถชำระได้น้อย	25	6.3
12. เงินเก็บเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน		
มีเก็บน้อย	172	43.0
มีเก็บค่อนข้างน้อย	156	39.0
มีเก็บค่อนข้างมาก	53	13.3
มีเก็บมาก	18	4.5

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
13. ผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันต่อการดำรงชีวิต		
น้อย	21	5.3
ค่อนข้างน้อย	141	35.3
ค่อนข้างมาก	160	40.0
มาก	77	19.3
14. ความสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน		
น้อย	31	7.8
ค่อนข้างน้อย	178	44.5
ค่อนข้างมาก	151	37.8
มาก	40	10.0

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคลจำแนกตามรายข้อ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
1. การเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกาย ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	338	84.5
เคย 1 ครั้ง	43	10.8
เคย 2 ครั้ง	16	4.0
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	3	0.8

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
2. การเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	348	87.0
เคย 1 ครั้ง	31	7.8
เคย 2 ครั้ง	19	4.8
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	2	0.5
3. การเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกาย ของ บุคคลในครอบครัวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	346	86.5
เคย 1 ครั้ง	38	9.5
เคย 2 ครั้ง	14	3.5
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	2	0.5
4. การเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ของ บุคคลในครอบครัวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	336	84.0
เคย 1 ครั้ง	38	9.5
เคย 2 ครั้ง	19	4.8
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	7	1.8

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
5. การเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกาย ของ ญาติพี่น้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	330	82.5
เคย 1 ครั้ง	45	11.3
เคย 2 ครั้ง	18	4.5
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	7	1.8
6. การเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ของ ญาติพี่น้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	323	80.8
เคย 1 ครั้ง	53	13.3
เคย 2 ครั้ง	19	4.8
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	5	1.3
7. การเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกาย ของ เพื่อนบ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	310	77.5
เคย 1 ครั้ง	55	13.8
เคย 2 ครั้ง	28	7.0
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	7	1.8

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล	จำนวน (n =400)	ร้อยละ
8. การเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ของ เพื่อนบ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคยเลย	300	75.0
เคย 1 ครั้ง	57	14.3
เคย 2 ครั้ง	29	7.3
เคย 3 ครั้งขึ้นไป	14	3.5
9. ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตโดยรวม		
น้อย	48	12.0
ค่อนข้างน้อย	160	40.0
ค่อนข้างมาก	175	43.8
มาก	17	4.3
10. ความรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สินโดยรวม		
น้อย	52	13.0
ค่อนข้างน้อย	172	43.0
ค่อนข้างมาก	163	40.8
มาก	13	3.3

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์: กรณีศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
2. ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรีในการตอบแบบสอบถามที่แนบมานี้ และข้อมูลที่ได้จะถือเป็นความลับจึงขอให้ท่านตอบคำถามตามความเป็นจริง
3. ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณที่สละเวลาและให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเขียนข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง
2. อายุ ..... ปี (มากกว่า 6 เดือน ถือเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
  - ( ) 1. ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษา(ตอนต้นและตอนปลาย) /ปวช
  - ( ) 3. ปวส / อนุปริญญา หรือระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรีขึ้นไป)
2. อาชีพ
  - ( ) 1.ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ( ) 2. พนักงานบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด/ เอกชน
  - ( ) 3. ค้าขาย/ ประกอบอาชีพส่วนตัว ( ) 4. เกษตรกร/ ชาวนา/ ชาวประมง
  - ( ) 5. รับจ้างแรงงานอิสระ ( ) 6. แม่บ้าน/ เกษียณอายุ
  - ( ) 7.ว่างงาน
3. รายได้ต่อเดือนของท่าน
  - ( ) 1. ต่ำกว่า 6,000 บาท ( ) 2. 6,001-8,000 บาท
  - ( ) 3. 8,001-10,000 บาท ( ) 4. 10,001-13,000 บาท
  - ( ) 5. 1,3001- 15,000 บาท ( ) 6. 15,001 บาทขึ้นไป
6. สถานภาพสมรส
  - ( ) 1. โสด ( ) 2. สมรส ( ) 3. หย่าร้าง/ แยกกันอยู่/หม้าย
7. ภูมิลำเนา (เขตที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน)
  - ( ) 1. ในเขตเทศบาล/ ตำบลบางพุทรา ( ) 2. นอกเขตเทศบาล/ ตำบลต้นโพธิ์

ตอนที่ 2 ปัจจัยทุนทางสังคม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2.1 ด้านกลุ่มและเครือข่าย

1. จำนวนกลุ่ม (เช่น กลุ่มอาสาสมัครภายในหมู่บ้าน กลุ่มกองทุนชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพทางการเกษตร กลุ่มการค้า กลุ่มเพื่อการออมทรัพย์ หรือ กลุ่มอื่น ๆ) ที่ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกภายในชุมชน

- 1.) ( ) ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย   2.) ( ) เป็นสมาชิก 1 - 2 กลุ่ม
3.) ( ) เป็นสมาชิก 3 - 4 กลุ่ม   4.) ( ) เป็นสมาชิก 5 กลุ่มขึ้นไป

2. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

- 1.) ( ) ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม   2.) ( ) เป็นสมาชิกกลุ่มไม่เกิน 1 ปี
3.) ( ) เป็นสมาชิกกลุ่มตั้งแต่ 1 - 3 ปี   4.) ( ) เป็นสมาชิกกลุ่ม 4 ปีขึ้นไป

3. การทำงานของท่านกับสมาชิกผู้อื่นภายในกลุ่มมีลักษณะเป็นอย่างไร

- 1.) ( ) ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม   2.) ( ) ต่างคนต่างทำ
3.) ( ) ทำร่วมกันบ้างบางครั้ง   4.) ( ) ทำร่วมกันเกือบทุกเรื่อง

4. จำนวนกลุ่มภายนอกชุมชนที่ท่านเคยร่วมทำงานด้วย

- 1.) ( ) ไม่เคยร่วมทำงานกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชนเลย
2.) ( ) ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชนจำนวน 1 - 2 กลุ่ม
3.) ( ) ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชนจำนวน 3 - 4 กลุ่ม
4.) ( ) ทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชน 5 กลุ่มขึ้นไป

5. การทำงานของท่านกับกลุ่มอื่นภายนอกชุมชนมีลักษณะเป็นอย่างไร

- 1.) ( ) ไม่เคยร่วมทำงานกับชุมชนอื่น   2.) ( ) ต่างคนต่างทำ
3.) ( ) ทำร่วมกันบ้างบางครั้ง   4.) ( ) ทำร่วมกันเกือบทุกเรื่อง

6. ท่านมีญาติพี่น้องที่ยังติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชนจำนวนกี่คน

- 1.) ( ) 1-3 คน   2.) ( ) 4-6 คน
3.) ( ) 7-9 คน   4.) ( ) 10 คนขึ้นไป

7. ท่านมีญาติพี่น้องที่สนิทสนมซึ่งสามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้จำนวนกี่คน

- 1.) ( ) ไม่มี   2.) ( ) 1-2 คน
3.) ( ) 3-4 คน   4.) ( ) 5-6 คนขึ้นไป

8. ท่านมีเพื่อนสนิทที่ยังติดต่อกันเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งในและนอกชุมชนจำนวนกี่คน
- 1.) ( ) 1-3 คน   2.) ( ) 4-6 คน
 3.) ( ) 7-9 คน   4.) ( ) 10 คนขึ้นไป
9. ท่านมีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัวที่เป็นความลับได้จำนวนกี่คน
- 1.) ( ) ไม่มี   2.) ( ) 1-2 คน
 3.) ( ) 3-4 คน   4.) ( ) 5-6 คนขึ้นไป
10. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นภายในชุมชนบ้างหรือไม่
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1-2 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 3-4 ครั้ง   4.) ( ) เคย 5 ครั้งขึ้นไป
11. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นภายนอกชุมชนบ้างหรือไม่
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1-2 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 3-4 ครั้ง   4.) ( ) เคย 5 ครั้งขึ้นไป
12. เมื่อเวลาท่านเดือดร้อนเรื่องเงินท่านคิดว่าจะมีคนที่สามารถช่วยเหลือท่านได้จำนวนกี่คน
- 1.) ( ) 1 คน   2.) ( ) 2 คน
 3.) ( ) 3 คน   4.) ( ) 4 คนขึ้นไป

2.2 ด้านความไว้วางใจ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ถ้าคนแปลกหน้ามาพบท่านและพูดคุยกับท่านที่บ้านท่านจะทำเช่นไร
- 1.) ( ) ไล่ไปเลย   2.) ( ) ไม่พูดจาด้วย
 3.) ( ) พูดคุยด้วยในบริเวณนอกบ้าน   4.) ( ) พูดคุยด้วยและเชิญเข้ามาข้างในบ้าน
2. ท่านสามารถปรึกษาหารือในเรื่องส่วนตัวหรือบอกความลับกับคนภายในครอบครัวได้หรือไม่
- 1.) ( ) ไม่สามารถบอกได้เลย   2.) ( ) บอกได้บางเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กน้อย
 3.) ( ) บอกได้เกือบทุกเรื่อง   4.) ( ) บอกได้ทุกเรื่อง
3. ท่านสามารถให้ญาติพี่น้องดูแลบุตรหลานของท่านเมื่อท่านมีธุระได้หรือไม่
- 1.) ( ) ไม่ได้เลย   2.) ( ) ได้บ้างเป็นบางครั้ง
 3.) ( ) ได้เกือบทุกครั้ง   4.) ( ) ได้ทุกครั้งที่มีธุระ
4. ท่านสามารถฝากให้เพื่อนบ้านดูแลบ้านของท่าน เมื่อเวลาท่านไม่อยู่บ้านได้หรือไม่
- 1.) ( ) ไม่สามารถฝากได้เลย   2.) ( ) ฝากได้บ้างเป็นบางครั้ง
 3.) ( ) ฝากได้เกือบทุกครั้ง   4.) ( ) ฝากได้ทุกครั้ง

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความไว้วางใจ			
		น้อย	ค่อนข้าง น้อย	ค่อนข้าง มาก	มาก
5.	ท่านไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุขให้แก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด				
6.	ท่านไว้วางใจต่อนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาให้ท่านมีความมั่นคงในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด				
7.	ท่านไว้วางใจครู / อาจารย์ที่ดูแลสั่งสอนบุตรหลานของท่านมากน้อยเพียงใด				
8.	ท่านไว้วางใจหมอในการรักษาท่านมากน้อยเพียงใด				
9.	ท่านไว้วางใจพยาบาลในการดูแลท่านมากน้อยเพียงใด				
10.	ท่านไว้วางใจพระในชุมชนว่าสามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้คำแนะนำในยามที่มีปัญหาได้มากน้อยเพียงใด				
11.	ท่านมีความไว้วางใจคนแปลกหน้ามากน้อยเพียงใด				
12.	โดยภาพรวมท่านมีความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนของท่านมากน้อยเพียงไร				

2.3 ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการทำกิจกรรมและความร่วมมือ			
		ไม่เคย	ร่วม บางครั้ง	ร่วม ค่อนข้าง บ่อย	ร่วม บ่อยครั้ง
1.	ด้านกิจกรรมร่วมและความร่วมมือ ท่านได้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของ ชุมชนบ้างหรือไม่				
2.	ท่านได้ร่วมเผยแพร่ความรู้ เช่น เรื่อง สุขอนามัย เรื่องการเข้าถึงสวัสดิการ ของรัฐ ให้กับประชาชนในชุมชนบ้าง หรือไม่				
3.	ท่านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทำ กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชนบ้าง หรือไม่				
4.	ท่านได้ร่วมในการบริจาคทุนทรัพย์ หรือสิ่งของให้กับผู้ยากไร้ในหมู่บ้าน บ้างหรือไม่				
5.	ท่านได้ร่วมทำความสะอาดที่สาธารณะ ของหมู่บ้านอย่างน้อยเพียงใด				
6.	เมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติท่านมี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการบริจาคทุนทรัพย์หรือสิ่งของ บ้างหรือไม่				
7.	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมใน ชุมชนเพื่อรับข้อมูลข่าวสารจาก หน่วยงานต่างๆบ้างหรือไม่				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการทำกิจกรรมและความร่วมมือ			
		ไม่เคย	ร่วม บางครั้ง	ร่วม ค่อนข้าง บ่อย	ร่วม บ่อยครั้ง
8.	ท่านได้ร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้าง หรือไม่				
9.	ท่านได้ร่วมงานบุญที่ทางวัดจัดขึ้นบาง หรือไม่				
10.	ท่านไปร่วมงานของสมาชิกในชุมชน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้าน ใหม่ งานศพบ้างหรือไม่				
11.	ท่านร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงาน ประเพณีในชุมชนบ้างหรือไม่				

ตอนที่ 3 ความมั่นคงของมนุษย์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง ตอบคำถามโดยพิจารณาให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน ด้วยการกาเครื่องหมาย /
ลงในช่องข้อคำตอบแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว

3.1 ด้านสุขภาพอนามัย

1. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่

- 1.) ( ) ไม่สูบเลย   2.) ( ) 1-5 มวนต่อสัปดาห์
3.) ( ) 6-10 มวนต่อสัปดาห์   4.) ( ) 11 มวนต่อสัปดาห์ขึ้นไป

2. ท่านดื่มสุราหรือไม่

- 1.) ( ) ไม่ดื่มเลย
2.) ( ) ดื่มบ้าง (4 สัปดาห์/1 ครั้ง)หรือเฉพาะในงานสังคม พบปะสังสรรค์เพื่อนฝูง
3.) ( ) ค่อนข้างบ่อย (4-5 วัน/ สัปดาห์)
4.) ( ) เป็นประจำ (6-7 วัน/ สัปดาห์)

3.2 ด้านการมีงานทำและรายได้

คำชี้แจง ตอบคำถามโดยพิจารณาให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน ด้วยการกาเครื่องหมาย / ลงในช่องข้อคำตอบแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว

1. ท่านทำงานในลักษณะใด

- 1.) ( ) ไม่ได้ทำงาน
- 2.) ( ) ทำงานรับจ้างแรงงานรายวัน
- 3.) ( ) ทำงานโดยมีกิจการเป็นของตัวเอง (ธุรกิจ,สวน,ไร่,นา)
- 4.) ( ) ทำงานมีเงินเดือนประจำ

2. ท่านมีโอกาสก้าวหน้าในการอาชีพการงาน หรือมีโอกาสขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้ในอนาคตมากน้อยเพียงใด

- 1.) ( ) ไม่ได้ทำงาน
- 2.) ( ) น้อย
- 3.) ( ) ปานกลาง
- 4.) ( ) มาก

3. ท่านพึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากการทำงานของท่านมากน้อยเพียงใด

- 1.) ( ) ไม่ได้ทำงาน
- 2.) ( ) พึงพอใจน้อย
- 3.) ( ) พึงพอใจปานกลาง
- 4.) ( ) พึงพอใจมาก

4. ท่านพึงพอใจในการทำงานนี้มากน้อยเพียงใด

- 1.) ( ) ไม่ได้ทำงาน
- 2.) ( ) พึงพอใจน้อย
- 3.) ( ) พึงพอใจปานกลาง
- 4.) ( ) พึงพอใจมาก

5. ท่านคิดว่างานที่ทำอยู่นี้มีความมั่นคงเพียงใด

- 1.) ( ) ไม่ได้ทำงาน
- 2.) ( ) มั่นคงน้อย
- 3.) ( ) มั่นคงปานกลาง
- 4.) ( ) มั่นคงมาก

6. รายได้ต่อเดือนของท่านเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันหรือไม่

- 1.) ( ) ไม่เพียงพอ
- 2.) ( ) เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายเฉพาะตนเอง
- 3.) ( ) เพียงพอและสามารถช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว
- 4.) ( ) เพียงพอและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้นอกจากสมาชิกในครอบครัว

7. ท่านสามารถบริหารรายรับให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำในครอบครัวได้มากน้อยเพียงใด

- 1.) ( ) น้อย
- 2.) ( ) ค่อนข้างน้อย
- 3.) ( ) ค่อนข้างมาก
- 4.) ( ) มาก

2. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
3. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา บุคคลในครอบครัวของท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกายจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
4. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา บุคคลในครอบครัวของท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
5. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ญาติพี่น้องของท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกายจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
6. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ญาติพี่น้องของท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
7. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เพื่อนบ้านของท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อร่างกายจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
8. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เพื่อนบ้านของท่านเคยโดนประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจำนวนกี่ครั้ง
- 1.) ( ) ไม่เคยเลย   2.) ( ) เคย 1 ครั้ง
 3.) ( ) เคย 2 ครั้ง   4.) ( ) เคย 3 ครั้งขึ้นไป
9. โดยรวมท่านรู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตมากน้อยเพียงใด
- 1.) ( ) น้อย   2.) ( ) ค่อนข้างน้อย   3.) ( ) ค่อนข้างมาก   4.) ( ) มาก
10. โดยรวมท่านรู้สึกมีความปลอดภัยในทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด
- 1.) ( ) น้อย   2.) ( ) ค่อนข้างน้อย   3.) ( ) ค่อนข้างมาก   4.) ( ) มาก

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทุนทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง
จังหวัดสิงห์บุรี

1. ปัญหาที่เกิดจากการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมในชุมชนของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาที่มีต่อชีวิตประจำวัน ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัย

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ปัญหาทางด้านการทำงานและรายได้

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ปัญหาทางด้านปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

2. ข้อเสนอแนะ : ข้อคิดเห็นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ในอำเภอเมือง
จังหวัดสิงห์บุรี

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาและขอให้ทุกท่านจงประสบแต่ความสุขความเจริญมั่งมีศรีสุข
ตลอดไป++++

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล

นางสาวสรลลิตา ศรีนวล

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่อยู่ปัจจุบัน

679/3 ถนนลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

10900 โทร. 02-5138156